

Aram Yayıncılık

“Alternatif Bir Paradigma”
DEMOKRATİK KOMÜNALİZM Ve
“Modernist Paradigmanın Eleştirel Analizi”

Suat GÖKALP

Aram Yayınları
ŞEVDA Basım Yayın Markasıdır
Basım Tarihi Nisan 2011

Yayın Koordinatörü: Mehmet Emin TEYMUR
Editör: Zerdeşt ROJHILAT
Yayına Hazırlayan: Mizbah FİSKAYA

Baskı ve Cilt:
Gün Matbaacılık
Reklam Film Basım Yayın San. Tic. Ltd. Şti.
Beşyol Mah. Akasya Sk. No: 23/A
Küçükçekmece İstanbul
Tel: 0 (212) 580 63

ISBN: 978-605-5454-22-7

Şevda Basım Yayın
Kooperatif Mah. Gevran Cad. Sarıoğlu Apt Kat:4 No: 14
Yenişehir / DİYARBAKIR
Tel: 0 412 229 00 30

**“Alternatif Bir Paradigma”
DEMOKRATİK KOMÜNALİZM
Ve
“Modernist Paradigmanın Eleştirel Analizi”**

Suat GÖKALP

AramToplum

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER

İthaf / Sunuş - Teşekkür.....	15
ÖNSÖZ	17
GİRİŞ.....	21

I. BÖLÜM

RÖNESANS VE AYDINLANMA SÜRECİ,MODERNİST KAPİTALİZMİN İDEOLOJİK ÇEKİRDEĞİ OLARAK GELİŞMEMİŞTİR.....	27
---	----

A) DOĞU’ DA ZİHİNSEL GELİŞİMİN KAYNAKLARI

VE ÇEŞİTLİ AKIMLARA DAİR	29
1. Zihni Akımlar.....	31
2. Bu Zihni Akımlar İçerisinde Yetişen Filozof ve Düşünürler.....	36
3. Endülüs İspanyası’nda Zihinsel Gelişim.....	39
4. Doğu Felsefesi’ nin Batı’ ya Taşınmasına Dair.....	40
5. Doğu Felsefesi’ nin Son Düşünürleri ve Felsefenin Egemen İslam Doğmalarına Yenik Düşüşü.....	41

B) BATI FELSEFESİ’ NİN YENİDEN DOĞUŞU VE YÜKSELEN

ZİHİNSEL AKIMLAR.....	43
1. Skolastik Kilise Felsefesine Karşı Gelişen Yenilikçi Dinamikler.....	44
2. Rönesans’ sal Doğuş ve Rönesans Ütopyalarına Dair.....	47
3. Protestan Reformu ve Dönemin Zihinsel Açılımları.....	51
4. 15-19 Yüzyıllar Arasında Doğu’ da Zihni Durum.....	55
5. Akıl/Aydınlanma Çağı ve Zihni Açılımlar.....	57

II. BÖLÜM

MODERNİST KAPİTALİST PARADİGMA'NIN TOPLUMSAL ÖRGÜTLENME MODELİ OLARAK, ULUS-DEVLET VE UKKTH ÜZERİNE...	61
ULUS VE ULUS-DEVLET OLGULARININ DOĞUŞU VE GELİŞİMİNE DAİR.....	62
1. Ulus-Devletin Doğuş Koşulları.....	63
2. Ulus-Devlet.....	67
3. Egemenlik Savaşları ve Yeni Ulus-Devletlerin Doğuşu.....	69
4. Ulus-Devletlerin Tıkanması ve Blok Sistemleri.....	73
5. UKKTH ve Reel-Sosyalist Yaklaşım.....	80
6. Ulus-Devletin Olası Geleceği ve Demokratizasyonu Üzerine.....	85

III. BÖLÜM

MODERNİST KAPİTALİST PARADİGMA'NIN İDEOLOJİSİ OLARAK, LİBERALİZM=ALBENİ'Lİ BİR HASTALIK; LİBERALİZM.....	93
1. Tarihsel Şekillenışı ve Kurumsal Oluşumu üzerine.....	94
2. “Eşitlik,Özgürlük!” Ama nasıl ve Kimin İçin?.....	99
3. Burjuva-Liberal Programın Biçimlenişi ve Sosyalist Hareketin Gelişimi.....	104
4. Neoliberalizm ve AB Kriterleri'ne Dair.....	118
5. Liberalizme ve Liberal Devlete Dair Son Vurgular.....	124
Sonuç:.....	132

IV. BÖLÜM

ÖZGÜN BİR HAL: SAĞ-LİBERALİZMVE ÖZGÜLÜMÜZ	135
1. 83'Provakasyonu,Mültecileşme Dayatmasıdır.....	137
2. 88'Provakasyonu,Sağ-liberal Parlamentocu Yol'un Başat Kılınması İstemidir.....	142
3. Uluslararası Komplö, Sağ-liberal Dayatmaların Zirveleşmiş İfadesidir.....	145
4. Emperyalist Sağ-liberal Dayatmalara Karşı Yapılabilecekler Üzerine.....	148

V. BÖLÜM

“Alternatif Bir Toplum”

-DEMOKRATİK KOMÜNALİZM.....	153
-A) TEZ=DOĞAL TOPLUMVE ANTI-TEZ=DEVLETLİ-SINIFLI TOPLUM.....	155
1. Doğal Toplumun Kavramsal İzahı ve Oluşum Süreçlerine Dair.....	157
2. Hiyerarşi'nin Doğuşu ve Doğal Toplumdan Kopuş.....	159
3. Anti-Tez=Devletli Sınıflı Toplum.....	163
4. Geçmişten Güncele Doğal Toplumcu Güçlerin Tahakkümcü, Devletli Güçlere Karşı Geliştirdiği Direnişler üzerine.....	166
-B) MODERNİZMVEMODERNİST KAPİTALİST PARADİGMAYA DAİR...	177
1. Tanım ve Gelişim Dayanakları İle Modernizm.....	177
2.Modernizmin Doğurduğu Olumsuz Sonuçlar :.....	179
a)Modernist Kapitalizm,Ekojik Felaketin Temel Nedenidir.....	180
b)Modernist Kapitalizm, Kadını Meta/Mal Derecesine İndirgemıştır...	184
c)Modernist Kapitalizmin “Azami Kâr” Hırsı, Yoksulluğun ve Gelir Adaletsizliği Uçurumunun Üreticisidir.....	186
d)Modernist Kapitalizm,Ulusçu/Milliyetçi Kamplaştırmanın Sorumlusudur.....	189
e)Modernist Kapitalizm,Kamusal Alanı Elitleştirmiştir.....	191
f)Modernist Kapitalizm,Bilim-Tekniği Etik Dışı Kullanarak Toplumsal Ahlakı Yıkıma Uğratmıştır.....	194
Sonuç: Modernist Kapitalizm Miadını Doldurmuştur.....	197
3. Postmodernizm.....	199
a) Modernizmin Radikal Yüzü =Marksizm.....	200
b) Reaksiyoner Bir Çıkış; Postmodernizm.....	201
-C) SENTEZ DEMOKRATİK KOMÜNALİST PARADİGMA FELSEFESİ.....	209
1. Demokratik Komünalist Paradigma, Bilimsel Planda Rölativite, Kuantum ve Kaos Teorilerine Dayanır.....	213
2. Demokratik Komünalist Paradigma Felsefesi Planda Demokratik, EkojikCinsiyet Özgürlükçü Toplum Anlayışına Dayanır.....	214
3. Demokratik Komünalist Paradigma, İdeolojik Planda Demokratik Sosyalizme Dayanır.....	220
a) Demokratik Sosyalizm, Demokrasiyi Komünalist Kaynakları Üzerinden Yeniden Açığa Çıkarmayı Hedefler.....	223

b) Demokratik Sosyalizmin Programında Özgür Kadının Kendisini Öz-Örgütleriyle Var edebilmesi İçin Gereken Düzenlemeler, Detaylıca Yasal Güvenceye Kavuşturulur.....	224
c) Demokratik Sosyalizmin Ekonomik Programı, Ekonomi Üzerindeki Oligarşik Tekelin Kaldırılmasını ve Kâr Amaçlı Üretimin Aşamalı Olarak Sonlandırılmasını Öngörür.....	226
d) Demokratik Sosyalizm, Teknolojinin Kullanımını Doğal Toplumcu Değerlere ve Toplumsal Gereksinimlere Göre Yeniden Düzenler.....	229
Sonuç	230
4. Demokratik Komünalist Paradigmanın Toplumsal Örgütlenme Modeli, Demokratik Konfederalizmdir.....	231
a) Demokratik Konfederalizm, Devlet Olmayan Demokratik Ulus Örgütlenmesidir.....	234
b) Demokratik Konfederal Örgütlenme ,” Kominler Komününü /Koma Komelan” Sistemini içerir.....	238
c) Demokratik Konfederalizm’de Yerel Yönetimler ve Özgür Belediyecilik Geliştirilir.....	241
d) Demokratik Konfederalizm’de Zorunlu Meşru Savunma Dışında Şiddet Reddedilir ve Demokratik Eylemler Esas Alınır.....	243
e) Demokratik Konfederal Sistemin Temel Birimi Birey’dir! Bu Birey’in Tanımı; Özgür Yurttaşdır.....	245
SONSÖZ.....	249
KAYNAKÇA.....	253

**“Alternatif Bir Paradigma”
DEMOKRATİK KOMÜNALİZM
Ve
“Modernist Paradigmanın Eleştirel Analizi”**

Suat GÖKALP

Suat GÖKALP, 21 MART 1971’de Ağrı merkezde doğdu. Çeşitli nedenlerden dolayı eğitimi yarıda kaldı. Ağırlıklı olarak sporla uğraştı. 1990’ ların başında Özgürlük Hareketi ile tanıştı. Adalet, Kimlik ve Özgürlük arayışı sonucu 1991’ de mücadeleye aktif olarak katıldı. Siyasi çalışmalarda yer aldı. 1993 KASIM’ ında tutuklandı ve TCK’ nın 125. maddesini ihlal etmekle suçlanarak ölüm cezası aldı. 15 yıldır tutuklu bulunmaktadır. Okumakta olduğunuz bu kitabı Kandıra 2 nolu F tipi Cezaevinde kaleme aldı ancak, Halen Bolu F tipi cezaevindedir. Belge Yayınlarından çıkan “Mezopotamya Siyasal Tarihi” adlı kitabının yanı sıra çeşitli konulara dair kaleme aldığı makaleler ve araştırma yazıları Özgür Halk Dergisinde yayımlanmış yayımlanmaktadır.

İTHAF

Yürekleri Ortak İdeallerimize Adanmış Ve Bugün Ebediyete
Göçmüş Bulunan Ülkemin Özge Canlarına; Halkımın
Nadide Çocuklarının Anılarına İthaf Olunur.

Saygılarımla
Suat GÖKALP

SUNUŞ / TEŞEKKÜR

Bu çalışma mekandan kaynaklı sınırlı olanaklar ve kuşatıcı atmosfer altında hazırlandı. Bölümlerin ilk yazılımı farklı zaman kesitlerindedir ve her başlık kendine özgü bir niteliği içermektedir. Bazıları Özgür Halk Dergisinde de yayınlanmıştır. Son konu (Demokratik Komünalizm) bağlamında, belirttiğim önceden yazılmış konular benzerlikler taşımaktaydı. Özünde tümü, kendine has boyutlarda Modernist-Kapitalist paradigmanın eleştirel analizini içermektedir. Tüm başlıklar bir biçimde ÖCALAN ile de paylaşıldı. O'nun telkinleri üzerine, bu birbirine yakın konular bağlantılandırılarak; modernist-Kapitalist paradigmanın çeşitli parametrelerinin eleştirel analizine ve alternatif paradigma anlamında Demokratik Komünalist Paradigmaya dönük fikir oluşturabilmek için kitaplaştırıldı. Çalışmanın özü; ÖCALAN'sal öğretinin ortaya koyduğu paradigmasal perspektifi ANLAMA çabama dayanmaktadır. Bu çabayla açığa çıkan paylaşma istemimin sonucunda kalıcı bir ürüne dönüştürülmeye çalışıldı. Ulaşılabilen herkes ile paylaşabilmek, işin güzel yanı oluyor. Çalışmanın niteliği; yapılan yorumlar ve geliştirilen analizler, paradigmayı anlama düzeyimle ilgili olarak bir biçime kavuşturuldu. Bu yönüyle de sınırlılığı, eksik ve yetersizliği de barındırmaktadır. Dolayısıyla eleştiri, değerlendirme ve "tamamlanma" beklentisini içermektedir. Tüm bu hususlara rağmen, konuya dair okuyucuda bir fikir oluşturabilmişse eğer, bir nebze de olsa amacına ulaşmış demektir. Öğrenme ve anlama çabam kadar, ÖCALAN'sal emeğe -gücüm oranında - yanıt olabilme istemimi de ifade etmektedir.

Çalışmanın birçok bölümünün gerek temize çekilmesinde ve gerekse nüsha çoğaltma aşamalarındaki emeğinden-katkısından dolayı M. Nuri KIRAN arkadaş; çalışmanın bilgisayara geçirilip yayınevine ulaştırılmasına dek hem fiili emek ve hem de manevi dayanışma ve ilgili-sorumlu yaklaşım emek sarf eden ağabeyim Naci GÖKALP ile İnci ve Yılmaz arkadaşlara teşekkürlerimi iletiyorum.

Yine, çalışmanın tümünü okuyup kafa yorarak değerlendirme, eleştiri ve önerileriyle katkı sunup tamamlayıcı olmaya çalışan Nasrullah KURAN, Şaban SARUHAN, Naif BAL, Fesih ERDEMİRCİ arkadaşlara teşekkür ederim. Ayrıca, çalışmanın kimi bölümlerini okuyup hem değerlendiren hem de yazmada yardımcı olan Fadıl AYDEMİR arkadaşına, yanı sıra, Mustafa AĞCAKAYA, Muzaffer AKENGİN, Deniz GÜZEL, Hasan ATEŞÇİ ve Veysi KABİŞEN arkadaşlara da teşekkür ediyorum. Elbette, buraya tümünün ismini yazamadığım ancak, sohbet-tartışmalarında sundukları düşünceler ve manevi destekleriyle yanımda olan Kandıra 2'no'lu F Tipi Cezaevindeki 80 arkadaşına ayrıca A. Selam BARAN ile Ramazan VURAL arkadaşlara (son okuma ve düzeltme esnasındaki yardımlarına) teşekkürlerimi sunuyorum.

Ayrıca çalışmanın tamamını okuyarak görüş ve önerilerini ileten, eleştiri ve değerlendirmeleriyle katkı sunan, asıl nüsha ile bilgisayar nüshasını karşılaştırarak yazım hatalarını düzelten, çalışmanın redaksiyonunda yardımcı olan Dilek ÖZ, Azime IŞIK ve Leman ÇELİKASLAN'a içten teşekkürlerimi sunuyorum.

Bu çalışma boyunca gerek manevi varlıklarıyla ve gerekse düşünce ve duygu boyutunda güç, destek ve dayanışmalarından dolayı Sevgili Annem'e/Eze'me (Fecriye GÖKALP'e) ve Sevgili Berfu AGİR'a özel olarak teşekkür ediyor ve sevgiler sunuyorum.

Yararlı bir paylaşım olabilmesi dileğiyle

Suat GÖKALP

ÖNSÖZ

Çokça düşünmüşümdür. Bu coğrafyada değil de başka bir yerde doğsaydım; var olduğum zamanda değil de, başka bir zaman diliminde yaşısaydım acaba nasıl bir hayatım olacaktı?

Hayır; maceracı ve hayalperest değilim. Bu soru memnuniyetsizliğimin göstergesidir. Yaşadığı hayattan, koşullardan hoşnut olmayan, bulunduğu atmosferde nefes alamayan, kendini olduğu gibi; farklılıklarıyla, özgünlükleriyle ifade edemeyen, anlatamayan pek çok insanın kendisine ve çevresine sık sık yönelttiği bir sorudur.

Aynı zamanda bir arayışın ifadesidir.

Neyin arayışı? Özgürlüğün, Eşitliğin, Adaletin arayışı.

Kardeşliğin, dostluğun, sevginin ve aşkın; daha mutlu ve zengin bir hayatın arayışı.

Bugün yaşadığımız tüm baskı ve acılara rağmen hala “başka bir dünya ve daha özgür-demokratik bir ülke mümkün” diyorsak, bize sunulan hayatlar ile yetinmememiz bilakis bu hayatları alt-üst ederek bambaşka arayışlar içerisinde olmamız gayet normal.

Çünkü biz, içinde yaşadığımız düzenin-sistemin “son” olmadığını; verili yapıların, kurumların, hayatların eril-egemen iktidar güçleri tarafından şekillendirildiğini; salt kendi yaşamları için çoğunluğun yaşamlarını hiçe saydıklarını biliyoruz. Çok değil, günümüzden birkaç bin yıl önce Doğal Toplum’ un var olduğunu, orada daha adil ve özgür bir yaşamın sürdürüldüğünü de...

Kadını ve erkeği birbirinden uzaklaştıran, her iki cinsi kendisine ve doğaya yabancılaştıran ve “Tarihin Sonu” diye dayatılan bu anti-demokratik “İmparatorluk” sistemini kabul etmek, benimsemek zorunda değiliz.

Çok varken aza talim etmek, barış dururken savaşmak, paylaşmak ve sevmek doğamızın özü iken nefrete ve öfkeye sığınmak, birlikte ve kardeşçe bir yaşam alternatifi önümüzdeyken sınırlar-çitler örmek... Doğanın en yaratıcı varlığı “İnsan” ın payına düşen bu olmamalıydı.

Birileri ya göğe yükselen, ya da yerin derinliklerine kurulan karar-

gâhlarında; toplumda oluşturdıkları kaderci anlayışın, “böyle gelmiş, böyle gider” in, boş vermeciliğin rahatlığıyla güven içinde yaşamaya devam ediyorlar.

Bu rahatlığı ve güveni, bu “düzenimiz bozulmaz-sarsılmaz” inancını biz aşağıdakilerin sessizliği, ağırlığı, düşünsel ve eylemsel zayıflığı, mücadelesizliği veriyor.

İktidar, medya, Bilim ve Teknik gibi pek çok yönetsel aygıt tepedekilerin ellerinde olabilir. Ancak, tüm bu araçları ve doğanın lehine çevirebilecek potansiyel kararlılık, cesaret ve düşünce gücü de aşağıdakilerdedir.

Sadece neyi istediğini-aradığını bilmek ve buna hangi yöntem ve araçlarla ulaşacağını öğrenmektir geriye kalan.

“Bilimsel bilgiyi küçük bir grubun tekeline bırakmak bir toplumun düşünö-gücünü zayıflatır, O’ nu tinsel yoksulluğa sürükler” diyor Einstein. Gerçek anlamda özgürlüğü arayanlar sadece hayal etmekle yetinmezler! Soru sorarlar, okurlar, araştırırlar, yanıt ararlar. Buldukları cevapları eyleme dönüştürürler. Öğrenmek, üretmek ve uygulamak. Tarih biraz da bu kavramlar üzerinde yükseliyor. Ayaklardan biri eksik kaldığında-yani salt düşünce- teori ya da, salt pratik-uygulama- sonuç tüm taraflar açısından pek de başarılı olmuyor.

Elinizdeki kitap Suat GÖKALP’ in ikinci kitap çalışması. Yazarımız tarih üzerine yaptığı yolculuğa farklı konularla devam ediyor. Yine aynı mekandan - cezaevinden- sesleniyor bizlere kısıtlı imkanlar içinde yoğun bir araştırma sonucu Demokratik Komünalizm Paradigması’ nı irdeliyor. Abdullah ÖCALAN’ın temel verilerini sunduğu ve çağımıza armağan ettiği Paradigmayı geçmişten bu güne karşılaştırmalı örnek ve sunumlarla zenginleştirmeye, daha anlaşılır ve uygulanır kılmaya çalışıyor. Bunu yaparken alçak gönüllü bir tavırla devrimci-mücadeleci kişiliğinin yanına “Yazar” lığı “Akademisyen” lığı pek yaklaştırmadan “öğrendiklerimi ulaşılabilen herkesle paylaşmak istiyorum” diyor.

Tarihi, insanı, doğayı, günümüz ve öncesi tüm paradigmaları yorumlarken salt “analizci” olmamaya özen gösteriyor. Öcalan’ın Demokratik, Ekolojik, Cinsiyet Özgürlükçü Toplum Paradigmasını bir öğrenci titizliği ve çalışkanlığı ile ele alarak bu konudaki merakı hem gidermeyi hem de derinleştirmeyi amaçlıyor.

Bir Filozofun deyimiyile, “hep öğrenci kalan insan, öğretmenine borcunu kötü ödüyor demektir. ” Bu anlamıyla GÖKALP, çalışmasını bir ödev olarak görüyor. Bir yandan öğreniyor, bir yandan öğretiyor.

“Paradigma” kelime anlamı ile “İdeal Model” i ifade eder. Kitap, Abdullah ÖCALAN’ ın Demokratik Komünalizm Modeli’ ni Küresel İmparatorluk Çağı’ nda, tabandaki hareketler, dalgalar için bir yol, biçim ve ideal bir yapı olarak sunuyor.

Bu kapsamda eğer geçmiş ve çağımızı doğru kavrar ve gücümüzün farkına varabilirsek daha adil ve özgür yaşamların; insanın insanla ve doğayla daha uyumlu birlikteliğinin mümkün olduğuna dikkat çekiyor.

Tahripkar-yıkıcı ve yok edici eril-egemen devletlerin, yapıların ebedi olmadığını; yeni ve etkin mücadele yöntemleriyle daha kabul edilebilir bir çizgiye çekilebileceğini ifade ediyor.

Tıpkı denizin dalgaları gibi.

Nasıl ki, dalgalar kayaları ağır ama emin vuruşlarla aşındırıp yontuyorsa, aşağıdan gelecek halk hareketleri ve eylemleri de tahakkümcü-egemen devletlerin katılaştıran yönlerini aşındıracak ve onları daha demokratik ve sosyal bir hukuk yapısına dönüştürecektir.

GÖKALP, Demokratik Komünalist Paradigmanın tüm parametrelerini anlatırken; paradigmayı değiştiremez, geliştirilemez ve tartışılmaz bir model olarak dayatmamaya-sunmamaya özen gösteriyor.

Bu haliyle Doğal Toplum’ u tez, Modernist-Kapitalist Toplum’ u ise anti-tez biçiminde ele alan Abdullah ÖCALAN’ ın sentez olarak geliştirdiği Demokratik Komünalist Paradigma, çağımızın güncel sorunlarına bir “Çözüm Modeli” olarak değerlendirilmeyi ve tartışılmayı bekliyor. Yazarmız, bu çalışmanın en çok da buna vesile olmasını istiyor.

Demokratik Komünalist Paradigma gerçekleşmesi imkansız bir ütopyamıdır? Yoksa asgari ve müşterek bir çabayla ulaşacağımız, bize çok yakın bir toplum modeli midir?

Özgür kadın, özgür erkek ve özgür toplum en büyük düşümezdür. Ve düşlerimiz ulaşılmaz bir ütopya değildir.

Dilek ÖZ
Eylül 2007
Gebze Cezaevi

GİRİŞ

“... Her toplum ancak kendi temel değerlerine, oluşumuna can veren, ona temel özelliklerini kazandıran ideolojiye, çabaya değer verdiği oranda ömrünü uzatabilir; doğru yolda yüz yıllık, bin yıllık bir tarihi yaşayabilir. ”⁽¹⁾

Özgürlük, ancak kaybedildiği ana kaynaklarında / kökleri üzerinde aranarak yeniden sağlanıp geliştirilebilir. Eşitlik-kominalist toplumsallığın “DNA’sı”, Doğal Toplum’da karakterize olmuştur. Hiyerarşik ve tahakkümcü ilişkilerin baş göstermesiyle de başkalaşıma uğramıştır. Bu nedenle ortaya çıkan SORUN’un çözümü de bahsedilen başkalaşımın gerçekleştiği zamansal-mekansal sürecin bağrında aranmak durumundadır. Farklı zamansal ve mekansal kesit ve zeminlerde de ipuçları bulunabilir elbette. Bütüncül yanıtlar, çözüm düzeyi ve değeri yüksek olanlar, başkalaşımın başladığı köklerde; zamansal-mekansal noktada gizlidir. Üzerinde yoğunlaşılacak yer ve zaman bu an’sal kesitlerdir.

Herhangi bir toplumsal sistem ve paramadigmasal yapı tıkanmayı yaşadığında; kaotik geçiş aralığına girdiğinde yoğun ARAYIŞLAR’ın başladığı bilinmektedir. Şüphesiz, arayış en başta düşünsel planda başlamaktadır. Böylesi dönemlerin düşünsel arayışları -tarihi örneklerde de görülebileceği gibi - kendi zamanlarını ve mekanlarını aşan etkilere yol açabilmiştir. Birer manifesto niteliğine bürünmüşlerdir. Çünkü kaotik dönemler derin bilinmezliklerle, karmaşalarla örülüdür. Doğru ile yanlışın ayrıştırılmadığı; yıkılması gereken yapılmaması gereken belirsiz kılındığı, çözümün ise karanlık dehlizlere kapatıldığı koşullara yanıt temelinde geliştirilmişlerdir. Zorlu sınavların imbiğinden geçip deneyimleşen yanıtlara haiz oluşları dolayısıyla, ayakta kalabilen Perspektifsel Doğrultular’dır bunlar. Bu perspektifler, bahsetmeye çalıştığımız nedenlerden dolayı, dönemsel aydınlanma ve ön-açıcılığın fitili olurlar. Büyük zihni açılımlar olmaları ile ilgili olarak çığır açarlar. Aryenler’de Hüşeng’ in (2. Zerdüş’tün) ZEND’i, Musa’nın ON EMİR’ i, 3. Zerdüş’tün VESTA’sı, İsa’nın İNCİL’ i, Hz. Mu-

hammed'in KUR-AN' 1, Marks-Engels'in KOMÜNİST MANİFESTO' su bunlardan sadece bazılarıdır.

Kendi toplumumuz özgülünde, Özgürlük Hareketimizin çıkış koşullarında da bu gerçeklik işlemiş ve ilk adım fikir hareketiyle atılmıştır. ” (1) ... Köleci bir uykunun derinliğine yaşandığı, hem de alaca karanlıkta, en ufak aydınlık belirtilerinden bile mahrum bir halk gerçeğinin yaşandığı bir ortamda, elbette ilk yapılması gereken şey; gerek mevcut durumu ve gerekse de neler olup bittiğini öğrenmek için girilecek olan aydınlanma hareketidir. Aydınlanma hareketi ideolojik bir harekettir. Bir fikir hareketidir. Fikir hareketi gereklidir. Çünkü önce olup biteni görmek gerekiyor. Kimlerin durumu nasıldır? (...) Kimler ölümcül uykudadır ve bir daha uyanmama durumu söz konusudur? İşte bunları görmek için aydınlanma hareketine ihtiyaç vardır. Aydınlanma hareketi, daha uykudan yeni uyanan, ama gözkapaklarını zor açma fırsatı bulan ve yeni doğan güneşin etkisi altındaki uyku sersemliğini yaşayanların durumuna benzer. Aydınlanma hareketi, aynı zamanda bir güçsüzlük döneminin hareketidir. Ayağa kalkmamış olanın, güneşe doğru yeni yeni gözünü açanın; güneşin ışınları karşısında uyuşukluk geçirenin, ama bundan kurtulmak isteyen hareketidir. Işınlar vuruyor gözlerine, oradan beyni biraz aydınlanıyor. Bu insan ne yapar? Uyanmaya çalışır. Uyanmaya çalıştığında da rengârenk bir dünyayı görür. Ondan sonra yürümeye, gezmeye başlar. İşte bizim de Fikir Hareketimiz'in başlangıçta ortaya çıkışı böyledir. ” (2)

Güncelde yine, tarihi örneklerine benzeyen, kaotik bir süreç yaşanmaktadır. Konjoktürel siyasal durum, sistemsel gidişat, tahrip edilen ekolojik sistem ve toplumsal yapı, esasta kaotik geçiş aralığına işaret eden veriler olmaktadır. Buna paralel olarak da, yoğun düşünsel arayış ve alternatif sunumlar, paradigmasal önermeler gelişmekte, tartışmalar yürütülmektedir.

Modernist Paradigma iflas etmiştir. Modernist kapitalizm 13. yüzyılda rüşeym halini, 16. yüzyılda doğuşunu yaşamış ve 19. yüzyılda zirvesel düzeyde başat hale gelmiştir. Ancak, her zirvenin bir de inişi vardır. Daima zirvede kalmak olası değildir. Nihayetinde Modernist kapitalizm de 1875'lerin tekelci aşamasıyla zirveyi yaşamış ve o dönemden başlayarak krizli süreçlere doğru yol almıştır. Artık hem sistem içi güçler arasında çatışma ve tartışmalar başlamış ve hem de muhalif ve alternatif

1- Çözümlemeler. 88Mart-Ağustos. Sy:145. (Fotokopi) ÖCALAN

2- Çözümlemeler. 88Mart-Ağustos. Sy:142. 143. (Fotokopi) ÖCALAN

olma iddiasıyla direnen ezilen tabaka ve halkların mücadeleleri artmıştır. Yapısal krizleri arttıkça, verili ilişkileri aşamaz olmuştur sistem. Sonuçta bu ilişkiler I. ve II. Paylaşım/Dünya savaşları özgülünde çatışmalı hale dönüşmüştür. Sistem içi ilişki ve çatışmalara paralel olarak, kaynağını Doğal Toplumcu özgürlük anlayışından alan halkların mücadeleleri de sürmüştür. Çözüme dönük sistemin kendi bünyesinde reform ve restorasyon girişimleri geliştirilmeye çalışılmıştır. Ezilenler içinde alternatif üretme çabası bağlamında Reel-Sosyalist pratikleşme, ulusal kuruluşçuluk ve Sosyal Demokrasi hareketleri geliştirilmiş ve fakat istenilen başarıya ve çözümleyici düzeye ulaşılamamıştır. Sonuçta modernist kapitalist sistem tarafından “yutulmuş”lardır! Yine sistemin iç-arayışları bağlamında klasik sömürgecilikten vazgeçip Yeni Sömürge yapılarına ulaşma; Marshall-Truman doktrinleriyle bunu pratikleştirme, YDD’ni, neoliberalizm, güncelde, B. O. P’si vb geliştirmiş ve geliştirmektedir. Fakat tüm bunlar da kalıcı bir çözüm düzeyini oluşturamamıştır. Kuşkusuz, her iki yönlü arayışlarda da çıkarılan sonuçlar olmuş, belli mesafeler kat edilebilmiştir. Tüm bunlara rağmen, daha geniş ve çağşal realiteye uygun arayışlar sürmektedir. Modernist kapitalist sistem iletişim, enformasyon ve bilişim teknolojilerine dayalı bir “küreselleşme”yi hedeflemekte; Klasik Ulusçuluk ve Milliyetçilik ölçülerini aşma, burjuva demokrasisini kapsayıcı kılma ve yenileme çabasıdadır. Fakat yapısal krizi-bu kez gerçekten de- kaos düzeyine ulaştığı için, bu çabalar ömrünü uzatmaya yetmemektedir. Diğer taraftan, muhalif pozisyonundaki güçlerin de 1870’lerden bu yana, farklı düşünsel ve ideolojik arayışları sürmekte; klasik Marksizm ve Postmodernizm, Sosyal Demokratlar, Feministler, Ekolojistler, Anarşistler,Radikal Demokrasiciler,vb. adlar altında alternatif üretme çabası devam etmektedir. Modernist kapitalist “küreselleşme “ sine karşı, ezilenlerin “Küresel Demokrasi” si oluşturulmaya; Davos Zenginler Kulübü’ne karşı, Porto-Allegre Yoksullar grubu şekillendirilmeye çalışılmaktadır. Tüm bunlara rağmen ARAYIŞ-LAR her iki “cephe”de de devam etmektedir.

Böylesi bir TABLO içinde, ülke ve toplumsal özgünlüğümüz dâhilinde de derin bir ARAYIŞ yaşanmaktadır. Bunca yoğun bir nüfusa sahip olup hala çağdaş insanlık ailesi içinde resmi bir statüsü bulunmayan bir halkın üyeleri olarak, elbette bizlerinde yeniden bir aydınlanma ve değişim sürecine; deyim yerindeyse, İkinci Dönem Fikir Hareketi’ne ihtiyacımız bulunmaktadır. Dünyasal değişim karşısında değişmeden durmak,

olası değildir. Ve fakat toplum olarak realitemizi tanımayan uluslar arası düzlemdeki mekanizmalardan çözümü bekleyeceğimiz de düşünülemez. Dolayısıyla; "... Kurtuluş için ne göklerden medet umabiliriz, ne dıştan; ne gelişmiş ileri insanlıktan ve hatta ne de tarihimizden. Bu aynı zamanda bizim acıklı trajik hikâyemizde oluyor. Gökte tanrılar, fazla imdada gelecek durumda değil. Semavi dinlerde bile -ki, yol açtıkları dönemler itibariyle- kurtuluş için bize fazla bir değer biçilmiş değil. Veya biz, bilinen, bizden kaynaklanan nedenlerle bu tarihin derinliklerinden sağlanabilecek bir kurtuluşu zamanında yapamamışız. (...)Gelişen insanlık tarihine yetişememiştir. Onlarda tabi ki geriye bakıp bizim gibi kör-topal yürümek isteyen bir halka yardımcı olma gereği duymamışlardır. Ve hala günümüzde, bütün halkların, ulusların son süratle içine girdikleri yarıştta bizim payımıza düşen sadece ve sadece koca bir unutulmadır." ⁽¹⁾

Bu realiteden hareketle, ana çerçevesi SAVUNMALAR'da ortaya konan paradigmasal önerme ile bir perspektif oluşturulup sunulmuştur, ÖCALAN tarafından: Demokratik Komünalizm! Halk ve Ö. H. olarak, bu paradigma temelinde yeni bir eğitsel ve aydınlanma seferberliğine başladık ve halen de yaşamaktayız. Bu kampanya nitelikli eğitim ve tartışma

Süreçlerinde olumluluklarda oldu, yanlışlarda. Paradigmasal değişimi "başkalaşım" gibi anlayan tutumlarda görüldü. Ancak zamanla bir nitelik yakalanıp saflar netleşti. Kimileri koptu ve fakat ideallerini koruyanlar ayakta kalabildiler. Anlama çabası sürdü ve derinleştirilmeye çalışıldı/çalışılıyor. Bu anlama çabası okuma, tartışma, araştırma-inceleme bağlamlı sürmektedir. Ve önemli bir gereklilik olarak, paradigmasal önerme'nin kimi dallarını detaylandırmayı hedefleyen "ürün oluşturma" çalışması belirmektedir. İşte bu çalışmada böylesi bir temel üzerinden geliştirilmektedir. Yeni paradigma, Modernist Paradigmanın eleştirisi üzerinden geliştirildiği için bu çalışmada da Modernist Paradigmanın eleştirel analizi amaçlandı. Ve alternatif olarak ÖCALAN tarafından geliştirilen yeni paradigma/Demokratik Komünalizmin ana şifrelerine dönük bir ANLAMA çabası sergilendi.

Çalışmada TEZ(Doğal Toplum),ANTİ-TEZ (Sınıflı Devletli Toplum ve Modernist Paradigma)ve SENTEZ(Demokratik Komünalizm)bağlamlı bir inceleme tarzı esas alındı. Öncesinde, Modernist Paradigma'nın önemli köşe taşları, parametreleri sayılan Ulus-Devlet ve

Liberalizm irdelenmeye çalışıldı. Yanı sıra, çokça ileri sürülen bir politik yönlendirme olan “Rönesans modernist kapitalizmin ideolojik çekirdeğidir.” söyleminin gerçeği ifade etmediğini izah etmek için Rönesans-Reform ve Aydınlanma süreçleri ele alındı. Rönesans ütopyalarının ve zihni açılımlarının, hiçte modernist kapitalist bir sistemi öngörmediğini, aksine, çok daha fazla doğal toplumcu yaşam özlmlerini andıran ütopyalara sahip oldukları aktarılıp izah edilmeye çalışıldı. Tüm bu konuların irdelenmesi ve eleştirel analizi üzerinden, toplumsal sorunlara çözüm amacıyla ve yeni bir zihniyet açılımıyla geliştirilen alternatif paradigmatısal önerme olarak Demokratik Komünalist Paradigma işlenmeye çalışıldı. Demokratik Komünalizme dair temel parametrelerine ana başlıklarla vurgu yaparak, detaylarına girmeden ana şifreleri düzeyinde ele alıp aktarma hedeflendi. Eğer bu ŞİFRELER aktarılabilmişse, çalışma belli bir anlam ifade etmiş, amacına ulaşabilmiş demektir.

Kişi olarak, bu çalışmayla birlikte bir ANLAMA çabasına girdim. Yetersizlikleri olsa da, bir fikir edinebildiğimi düşünüyorum. Edindiğim fikri sonuçları böylesi bir kitap denemesiyle ulaşılabilen herkesle paylaşmak istedim. Tüm bu belirtilen özgünlükleri dolayısıyla, yetersizliği bulunan, eleştiriye açık ve değerlendirme ve katkılarla “tamamlanma” sı gereken bir çalışmadır, diye düşünüyorum. Yinede yararlı bir paylaşım olabildiğini umuyorum.

I. BÖLÜM

RÖNESANS VE AYDINLANMA SÜRECİ, MODERNİST KAPİTALİZMİN İDEOLOJİK ÇEKİRDEĞİ OLARAK GELİŞMEMİŞTİR

Modernist kapitalizmin önemli manüplatif bir söylemi, Rönesans'ın kendi sisteminin ilk çekirdeği olduğu yönündedir. Tartışmasız ki bu önerme yanlıştır. Evet, modernist kapitalist paradigma, Rönesansla başlayan zihni değişim süreçlerinden yararlanmıştır. Ama bu, bahsedilen dönemlerin filozof ve düşünürlerinin kendi kavramlarını geliştirirken;”daha iyi bir yaşam” ideali doğrultusunda geleceğe dönük ütopyalarını tasarımlarken kapitalist ilişki örgüsü dâhilinde bir sistemi öngördükleri anlamına gelmez. Kaldı ki, bizzat Rönesans ütopyalarını-filozofların öngördükleri, hayalini kurdukları gelecek tasarımları izlenerek de öğrenilebilir bu gerçek. Onların ütöpik tasarımlarında Doğal Toplum değerlerine paralellik arz eden istem ve arzular barizdir. Önemli bir husus budur. Bir diğer nokta ise Modernist kapitalist Paradigmanın Doğu’ya bakışındaki oryantalist öteleyicilik ve Avrupa Ben Merkezci tarihi bakıştır. Buna göre her türlü gelişim Batı’ya mal edilmekte, Batı yüceltildikçe Modernist Paradigmanın albenisi arttırılmakta, Doğu ise küçümsenip ötelenerek “hiç” leştirilmektedir. Zihni gelişimde hiçbir rolü yokmuş gibi yansıtılmaktadır. Modernist Paradigma kendini “ezel-ebed” büyük yaratıcı güç addetmektedir, Böylece. Elbette bu hususta ciddi bir çarpıtmadır zihni gelişim, zamansal-mekânsal bağlamda daima değişkenlik arz etmiştir. Konjoktürel Siyasal iklim, tekniğin gelişimine, inancaşsal yapıların niteliğine ve kişilerin etkileyici rollerine bağlı olarak bazen Doğu’da bazen Batı’da gelişme kat etmiş ve fakat karşılıklı diyalektik etkileşimi ve alış-verişi de eksik olmamıştır. Tüm bu boyutlarda kimi tarihsel veriler ışığında konuyu ele alıp açıklık getirmek, yeni paradigmasal tartışmaların daha sağlam zeminde gelişebilmesine katkıda bulunabilir.

Özgürlük arayışı insanlık için temel bir özlem ve istem olarak tarih boyunca var olagelmıştır. Bu yönlü arayışlar öncelikle zihni planda ifadeye kavuşmuş somutluk kazanmıştır. Her yeni zihni açılım ve buluş, toplumun içinde bulunduğu yaşam ve ilişki düzeyiyle; bu alanda yaşanan tıkatıcı etkenlere karşı çözüm olma temelinde geliştirilmiştir. Bu anlamda, zihniyet dönüşümlerinde toplumsal gereksinimler önemli yer tutmuştur. Toplumsal yaşama etki eden inanç, kültür, bilim-teknik düzey kadar, bu etkenleri de denetleyen iktidar güçlerinin sınıfsal çıkarlarında ciddi etkileyici faktörler olduğu da unutulmamalıdır. Zihniyet değişimleri, paradigmasal oluşumlar irdelenirken, tüm bu etkenlerle bağları gözetilmek durumundadır. Açık ki, aralarındaki ilişki bağ düz-çizgisel karakterli değildir. Hiyerarşik emir düzeni gibi belirlenimci olmamaktadır. Mutlak gelişim-ilerleme arz etmemektedir. Fakat etkileyici, yönlendirici olma boyutundaki rolleri de göz önünde bulundurulmalıdır.

Bu kapsamda Rönesans'ı ele almak daha bütüncül sonuçlara ulaştırabilir. Rönesans'ın gelişimin iç-dış kaynaklarının nesnel olarak ortaya konması, belki de ilk adımı olmalı bu çalışmanın. Çünkü 18. yüzyılın Avrupa Ulusçuluk akımının Ben-merkezciliği Rönesansı her şeyin başlatıcısı, yaratıcısı ve geliştiricisi sayan; öncesini hiçleyen bir tarih yorumuna sahiptir. Rönesans'ı, Avrupa uygarlığının insanlığa "bahsettiği (!)" bir şeymiş gibi göstermektedir. Kendinden önceki zihinsel gelişimi yok sayıp; etkilenme ve etkileme diyalektliğini gözlerden uzak kılmaktadır. Dolayısıyla, Rönesans incelenirken, öncesinde düşünsel kaynaklar göz ardı edilerek yapılacak her inceleme yanıltıcı olacaktır.

Rönesans'ın gelişimi irdelerken dikkat edilecek hususlardan birisi de düşünsel, sosyal, sanatsal ve kültürel gelişim ile bilimsel gelişimin karıştırılmasıdır. Açık ki, tüm bu alanların karşılıklı ilişki ve etkileşimi kadar, kendilerine has ayırt edici yanları da bulunmaktadır. Kimi zaman bu göz ardı edilmekte ve yanlış yorumlara gidilmektedir. Bu hususların yanı sıra, zihinsel açılımların kendini ifade etme kavuşturma biçimleri ve bu zihni gelişimin şekillendiği zaman ve mekân iyi incelenmelidir. Çünkü her yeni zihni filizleniş bu zamansal-mekânsal gerçeklik ile bağlantılı olarak biçim kazanmakta. Kimi zaman bir mezhep, kimi zaman iktidar kurumları bünyesindeki okul, dernek (vb) gibi formlarda; kimi zaman ise muhalif akım ve sosyal hareketlerin bağrında gelişebilmektedir.

Tüm bunlar temelinde Rönesans ele alınabilir: Nedir Rönesans? Rönesans'a kaynaklık eden iç-dış etkenler nelerdir? Rönesans-doğu felse-

fesi ilişkileri hangi düzeydedir? Hümanizm, Rönesans, Aydınlanma süreci/Akıl çağı diye adlandırılan dönemlerin aralarında ki bağ nasıl ele alınabilir? Zihni gelişimin son açılımları, batı zihniyetinde nasıl etkiler yarattı; modernist paradigmaya nasıl yansdı?

Çokça bilinen tanımı ile Rönesans; Yeniden Doğuş, demektir. Orta Çağ karanlığın da (özelde katolik kilisenin tahakkümcü dönemlerinde) ifade bulan kilise skolastisizminin bilimi reddeden ve yasaklayan; tek bilgi kaynağı olarak İNCİL'i gösteren, ağır yasakçı ortamında, düşüncenin en eski kaynaklarıyla/Doğu felsefesi ve grek düşüncesiyle yeniden buluşma anlamında bir Yeniden Doğuştur! Bir anlamda, uyuyan insan aklının yeniden uyanışı, gözlerini açıp dünyaya, doğaya ve kendi gerçekliğine akıl ile daha bütünlüklü ve özgür bakabilmesi anlamında bir Yeniden Doğuştur!

Rönesans kavramı ilk defa 19. yüzyıl da Fransız tarihçi Michelet' çe yapılmış ve kullanılmıştır. Yazar, "Fransa Tarihi" adlı eserinde (Cilt 7) "La R naissance" kavramıyla, o dönemin gelişmelerini kavramsallaştırmıştır. 19. yüzyıl koşullarında yapılan bu kavramlaştırma da, dönemin Avrupa uluslarının kendilerini düşünsel ve kültürel köken arama kaygıları önemli etki yapmıştır. Bu kavramla simgeleştirmek istenen bakış açısının içeriği de -kaçınılmaz olarak- Rönesans eksensli gelişmeleri tümden Avrupa uluslarına mal edebilmektedir. Oysa Rönesans'ın ilk çekirdeğı olarak da kabul gören İtalyan hümanizma akımının öncüleri, kendi dönemlerinde yaptıkları çalışmalarını, bu tarzda(tümden Avrupa'ya mal ederek) yorumlamamışlardır. Zaten, yaptıkları kavramlaştırma da özgün olmuştur. Onlar,  alışmalarını; "Studia H menitatis/insani incelemeler" diye adlandırmıştır. Ve kendi çalışmalarına esin teŗkil eden Doğulu kaynakları önemle vurgulanmış, görmezden gelmemişlerdir.

A) DOĞU'DA ZİHİNSEL GELİŞİMİN KAYNAKLARI VE ÇEŞİTLİ AKIMLARA DAİR

Avrupa ben-merkezci tarih yorumunun hatalı ve çarpıtıcı etkileri aşıldıkça, Rönesans öncesine dair yaşanmış olan zihinsel gelişmelere daha nesnel bakabilmenin olanakları açığa çıkmıştır. Doğü dünyasındaki kaynakları gerçeğe uygun incelenebilmiştir. Özellikle 8. -12. yüzyıllar arasında yaşanmış parlak zihni açılımlar ele alınabilmıştır. Bu dört yüzyıl boyunca zihinsel gelişmenin mek nının Doğü dünyası olduğı kabul edilmiştir.

Doğu'da İslamın iktidar dini olması esasta Emevi hanedanının başa geçiş egemenlik kurmasıyla belirginlik kazanmıştır. Emevi iktidarı döneminde İçte ve dışta düşünsel ve bilimsel sorgulamanın, yine bu yönlü araştırma-inceleme çalışması yapabilmenin önü alınmıştır. Batı' da Rönesans öncesinde kilisenin yaptığına benzer bir biçimde Emevi egemenleri de tüm doğruların KUR-AN'da bulunduğu, farklı kaynağa ve yol-yönteme gerek olmadığı ifadelendirmişlerdir. Doğmatik ve tutucu zihniyet başat kılınmıştır. Hem Arap topluluklarında ve hem de Emevi iktidarının İslami İmparatorluk rejiminin denetimi altında bulunan toplumlarda yer edinmiş olan eski dönemlerin inançsal ve düşünsel kaynakları toplanarak imha edilmiştir. İslami kılıf altında Emevi iktidarının egemenlik çıkarları uğruna gerçekleştirilen katliamcı uygulamalarının yanı sıra, bir de böylesi kültürel katliam, kıyım ve tahribat geliştirilmiştir. 780'li yıllara dek sürmüştür bu durum. 780'de iktidar el değiştirmiş Abbasi Halifeliği başa geçmiştir.

Abbasi Halifeliği döneminde, Emevi döneminin tutuculuğu terk edilmiştir. Özgün açılımlar ve gelişmeler görülmüştür. Bu gelişmeler de Aryanom/İran coğrafyasın da (tıpkı Mısır ve Suriye gibi) İslam egemenliğine alınmış olmasının doğurduğu sonuçlar belirgin etkide bulunmuştur. Çünkü Aryanom (ve Mısır Suriye) coğrafyasında doğulu ve Antik-Yunan düşünürlerine ait olan ve o dönemin "kültürel kıyımından" kurtarılabilmiş birçok eser, İslam'ı düşün dünyasında parlak bir sürecin tekrardan başlatılabilmesine zemin olmuştur. Gerek bu eserler ve gerekse bunlar üzerinde yapılan çalışmalar ile yeni bir zihinsel uyanış gerçekleşmiştir. Son derece parlak gelişmeler yaşanmıştır. Aryanom'un/İran coğrafyasının* Cundi Şapur kenti, bu gelişmelerin merkezi mekânı olmuştur.

Cundi Şapur'da Hristiyan-Nesturi din-insanları aracılığıyla gerek Eski-Doğu ve gerekse Eski-Yunan'a ait eserler Arapçaya çevrilmeye başlanmıştır. Nesturi rahipler yoğun düşünsel ve bilimsel araştırmalar yapmış; Özgün kişisel katkılarıyla birlikte, yeni sentez-kuramlar ve teoriler oluşturmuşlardır. Bu çalışmalar öyle bir hal almışlardır ki, Cundi Şapur'un İslam dünyasının bilim ve kültür merkezi olmasına yol açmıştır. Dönemin gelişimi ve başarılı açılımlarında 786-809 yıllarında iktidarın başında bulunan Halife Harun REŞİD'in de teşvik edici, olumlu ve destekleyici yaklaşımlarının payı olmuştur.

Bu gelişme içerisinde öne çıkan düşünürlerin başında Ebu Musa CABİR, İbn-i Hayyam (790'lar) vardır. Ünlü eseri "Cabir/Geber" ile kimya biliminin duayeni olarak kabul edilmektedir. O'nun kuramı 17.

yüzyıla dek ağırlığını koruyabilmiştir. Daha sonraları 9. ve 10. yüzyıllar da Astronomi, Simya, Tıp, Matematik alanlarında da önemli çalışmalar yapanlar olmuştur. Antik-Felsefe ile uğraşan İslam filozofları öne çıkmıştır. Doğu zihniyeti ve Yunan metafiziği derinliğine incelenme olanağına kavuşmuştur. Açığa çıkarılan çalışmalar İslam'a uyarlanıp özgün kılınmaya çalışılmıştır. Dönemin İslam'cı filozofları kendilerine "peygamberin sadık çocukları" demişlerdir. Özetle yaklaşımları şöyledir: İslam saraylarında aşırı lüks yaşam yanlış, karşıyız! Toplumsal sorunların çözümünde akli esas almalıyız. Dini tümden ortadan kaldırmak değil, daha çok, dogmatik ve dar görüşlülük içeren öğelerden arındırmalıyız! Bu (vb) gibi hedefler doğrultusunda felsefe ile dini kaynaştırma çabası verilir. Bunları tek tek açmadan önce, filozofların da zihni gıdalarını aldıkları akımlara değinmek, daha açıcılayıcı veriler sunacaktır.

1- Zihni Akımlar

Doğuda zihniyet eksensli gelişmeler büyük oranda dinsel karakterli olmuştur. Egemen iktidara ve devlete; bu yapıların zihniyetlere karşıtlık temelinde gelişen ve anti-tez diyebileceğimiz yeni zihni açılım ve arayışlar, iktidar karşıtı olan etnik ve sosyal hareketlerde, yoksul halkların komünal değerlere dayalı direniş ve isyanlarında ete-kemiğe bürünmüşlerdir. İktidar içinden yükselen muhalif akımların gelişimleri de böyle olmuş; büyük oranda, bu sosyal akım ve hareketlerden esinlenmiş ve etkilenmişlerdir. Bu nedenlerden ötürü, bireyler düzeyinde kimi filozoflara değinmeden önce, bunlarında beslendikleri akımlara ve hareketlere dair özet bir çerçeve aktarmak, yararlı olacaktır. Özellikle bunlar içerisinde Mazdek Hareketi, İsmail'iler, Karmatiler, Fatimiler,"Ali Yandaşlığı" biçiminde ifade bulan(ve farklı isimlerle gelişim sağlayan) mezhepleşmeler, Sufizm, Mevleviler (vb) gibi olanlar, önem taşımaktadır.

Genelde Doğu, özelde ise Mezopotamya Ortaçağında iktidar karşıtı hareketlerin en çok esinlenip etkilendikleri akım MAZDEKÇİLİK'tir. MS:520'li yıllarda (Sasani İmparatorluk süreçlerinde)"Mazdek" isimli bir kişiden esinli olarak gelişmiştir bu akım. Mazdek, zamanla önder olarak sivrilir. O, Zerdüş inancını Maniheizmle sentezleyip reforme etmeye çalışır. Toprak da ve mülkiyette ortaklığı, paylaşımı savunur. Kadın-Erkek ilişkilerinde -görece- eşitliğe yakın bir yaklaşımı esas alır. Et yemeyi yasaklar. O yıllarda artık tutuculaşmış bulunan

***Aryanom**=Bu isim "Tarımcı Toplumlara" tanımlar. "Aryen "sözcüğün-

den türetilmiştir. Ar:Saban ve Aryen:Sabancı Topluluk,demektir. Arya-nom, bu toplulukların yaşadığı coğrafyayı tanımlamaktadır. Ve bugünkü İran sınırını çok çok aşan bir genişliğe atfen kullanılmaktadır. Arya-nom/Eski İran: Afganistan, İran, Belucistan, Zağroslar, Azerbaycan, Urmiye dolaylarını; yine bugünkü isimle “Doğu Anadolu”, Ermenistan, Trans Kafkasya, Güney Hazar Kıyıları, Elbruz Dağları ve Gürcistan sınırlarına dek uzanan bölgeleri kapsar.

Zerdüştî din adamlarınca -tehdit olarak algılandığı için- komplo yöntemiyle 528 de öldürülür. Buna rağmen, Mazdek’in ardılları ve farklı gruplar; dönemin çürümüş iktidar yapısına karşı gelişen tüm özgürlükçü hareketler, etnik ve sosyal nitelikli gruplar ondan etkilenmiş ve esinlenmişlerdir. O’nun düşünceri bir direniş geleneği haline büründürülmüştür. Bu yüzden dönemin direnişleri, genel olarak” Mazdeki Direniş/Mazdekçi Hareketler” diye isimlendirilmiştir. Mazdek ve genelde Mazdekçi hareketler böylesi bir zihni miras oluşturmuştur. Bu geleneğe ve zihni algılaşma dayalı geliştirilmiş olan ayaklanma ve özgürlükçü isyanlar yüzyıl boyunca sürmüştür. Mazdek’in eşi Hürrem Bin Kade, bu komplo sonrasında Aryanom’un REY kentine çekilmiştir. Orada örgütlenme faaliyetleri yürütmüş, kısa zamanda bir çok insanı eşinin inançları etrafında toparlayabilmiştir. oluşan bu yeni,harekete Mazdek in eşi Hürrem Bin Kade ye atfen,”Hürremiler/Hürremi izleyenler” adı verilmiş;böyle anılmıştır. Hürremizm böyle doğmuştur. Yine aynı geleneğe/Mazdekçiliğe dayanan BABEKİ’LER, 830’lu yıllarda öne çıkmıştır. Liderleri Babek’den almaktadırlar isimlerini. Benzer biçimde Mazdeki gelenekten beslenip dallara ayrılan tüm bu hareketlerin ortak yönleri; ortakçı, eşitlikçi ve özgürlükçü zihni algıya sahip oluşları, doğal toplum değerlerine bağlılıkları, bu yönlü çaba ve çalışma geliştirmeleri olmaktadır.

Doğu zihniyet dünyasında bir diğer önemli direniş geleneği “ALİ YANDAŞLIĞI”dır. Hz. Muhammed sonrasında iktidarı ele geçiren Emevi Hanedanlığı içte Arap toplulukları, dışta ise tüm bölge halkları üzerinde(İslami kisveyi kullanarak) mutlak itaati ve boyun eğmeyi dayatan politik tutum geliştirmiştir. Bu uğurda her türlü baskı, şiddet ve katliamcı uygulamaları kullanmıştır. Böylesine her türlü zoru içeren bir yayılmacı egemenlik dayatmasına ve saldırganlığa karşı, yine doğal toplumcu direniş geleneğinin izdüşümü mücadeleler hep var olmuş ve geliştirilmiştir. Kimi topluluklar bu dayatmalara boyun eğmemiş; iktidar dini haline büründürülmüş egemenlikli İslami reddetmiş ve büyük bedeller pahasına direnmişlerdir(Kürt Êzidiler, Arap Hariciler vd)Kimi

topluluklar ise, bu dayatmalar karşısında önce tümünden direnmiş olsalar da, zaman içinde zorlanmaları yaşamış ve kısmi bir “kabulü” esas almışlardır! “Kabul etsekte Muhammed’in ve Ali’nin; yani ilk ümmet’in temsil ettiği İslam i biçimi kabul ederiz. ” Biçiminde tavır almışlardır. Bu yönüyle, egemenlikli niteliğe büründürülen ve Emeviler’de temsilini bulan; artık iktidar ideolojisi kılınmış İslam’i biçime karşı olmuşlardır. Ve fakat İslamın ilk çıkışında temsil ettiği özgürleştirici öz’ü kabul etmişlerdir. İslam’ın ilk öz’ü ile, kendi eski kabilesel inançlarını sentezleyerek özgün bir mezhepsel yoruma ulaşmışlardır. Bu bir nevi egemen İslam’a karşı, içerden geliştirilen direniş olmuştur. Egemen İslam’a karşı, boyunduruk altına alınmak istenen toplulukların bir direniş zırhı halini almıştır. Farklı topluluklar bunu kendi özgürlüklerine ve eski inançlarına uyarlayıp harmanladıkları için, özgün farklılıklara da yol açmıştır bu mezhepsel direniş. Aryanom coğrafyasında bu akımı kabul eden topluluklar Zerdüş’ti eski inançları ile İslam’ın Ali yorumunu sentezleyip Kızılbaş-Aleviliğini ve Şia’lığı (Kürtler ve Farslar) geliştirmişlerdir. Kimi yoksul Arap toplulukları yine kendi kabile inançları ile sentezleyerek Şii-liği geliştirmişlerdir. Bölgeye çok sonraları gelen yoksul Türkmen aşiretleri, aynı şekilde bu akımı kendi şaman inançlarıyla sentezleyip Türkmen-Aleviliğini oluşturmuşlardır. Tüm bu özgün farklar, bu toplulukların bahsedilen inanç yapıları iyi irdelendiğinde rahatlıkla görülebilir. Ve fakat aynı şekilde, tüm bu özgün yorumların ortak kesişme noktaları “ALİ YANDAŞLIĞI” olmaktadır. Bu anlamda Ali yandaşlığı; o dönem için, Emeviler’ in egemenlikli hale getirdikleri İslam’i yoruma ve bu yorumun iktidarsal saldırganlığına karşı bir direnişi ifade etmektedir. Yoksul Arap ve bağımlı kılınmak istenen diğer ezilen topluluk ve halkların doğal toplumcu değerler temelinde özgür varlıklarını koruma amaçlı geliştirdikleri ideolojik bir kimlik ve korunma zırhıdır! Aynı zamanda, yeni bir zihni yaratım olmuştur. Egemen Emevi Hanedanlığı şahsında özünden boşaltılan doğmalara boğdurulan ve tutuculaştırılmış olan İslami yoruma karşı geliştirilmiş isyancı bir çılgılık olmuştur. İlk-Ümmet’in temsil ettiği islami öz ve halkların komünal değerlerinin ortaklaşa sentezlenmesi ile somutlaşan eşitlikçi, özgürlükçü bir zihni yaratım(kendi dönemi kastediliyor elbette)olarak geliştirilmiştir. Bu gelenek üzerinden de çok sayıda farklı yorumlar ve kollar oluşmuştur Ali Yandaşlığı bu yönüyle önemli zihni açılımlara ve direnişlere esin teşkil etmiş; alternatif bir bakış açısını ifade etmiştir.

Şii inancı içinden çıkan”12 imamcılık”, farklı dallara kaynaklık etmiş; zemin hazırlamıştır. 12 imam kolundan doğan en bilinen hareketlerden birisi İSMAILİ HAREKET”dir. 765 yılında “6’cı imam “ olarak kabul edilen CAFERÜ’S-SADIK ölünce, yerine çok genç yaşta olan oğlu İsmail geçer. Fakat İsmail’de kısa sürede ölür. Buna rağmen, bu gelenek sürmüştür; sürdürücüleri kendilerini -İsmail’e atfen- “İSMAILİLER” diye adlandırmışlardır. Bu akım, zaman içinde güçlenmiş,12’imamcılardan kopmuş, özgün yorumlara bürünerek ve ciddi zihni çalışmalar yaparak varlığını sürdürmüştür.

İsmaililer genelde eylemci yönleriyle bilinirler. Oysa en az bu yönleri kadar bilimsel, zihinsel çalışmalarda yapmışlardır. Önemli ürünler çıkarmışlardır. İsmaililer bilimi klasik ve kesinleştirilmiş doğrularla ele almamış, aksine kendilerine has bir esneklik içinde inceleyen yaklaşım geliştirmişlerdir. Zerdüştî ve Yeni Eflatuncu/Platoncu düşünceleri sentezlemişlerdir Bu temelde “Yeni Kurtuluş Tarihi” ni tasarlamışlardır. Bu onların ütopyalarıdır aynı zamanda. İsmaili gelenek içerisinde de birçok farklı akım, kol çıkmıştır. En dikkat çekiçi olanı 10. yüzyılda Basra’da kurulan “İhvanü’s Sefâ/Arınmış Kardeşler” adı ile bilinen gizli, batini* bir örgüttür.

“Arınmış kardeşler” Matematik, Astronomi gibi bilimlerle uğraşmış ve ürünler açığa çıkarmışlardır. Bu kapsamdaki en önemli eseri “RE-SAIL/Risale” adlı felsefe Ansiklopedileri’dir! Bu Ansiklopediler İspanya’ya dek uzanan yaygın bir coğrafik güzergâh üzerinde dolaşmış; değişik çevreler tarafından okunarak ilmi ve zihni tartışmaların geliştirilmesine temel oluşturmuştur. Bu yönüyle, birçok filozofa esin teşkil etmiştir. Ansiklopedilerinin en belirgin özelliği mistisizm ile bilimin kaynaştırılmış oluşudur. Arınmış kardeşlerde hiyerarşik bir GÖK ŞEMASI kabul edilmiştir. Bu şemaya göre ilk kat’ta Hz. Muhammed bulunmaktadır. Sonrasında, sırasıyla; Hz. Ali,7 imam ve dünyaya en yakın katta ise FATİMA (Hz. Muhammed’in kızı, Hz. Ali’nin eşi) bulunmaktadır. İşte, bu şemada yer alan Fatima’ya inananlar tarafından yeni bir hareket oluşturulmuştur: FATİMİLER! Fatimiler Fatima’yı “İslamın Annesi” olarak kabul etmişlerdir.

Fatimiler 909 yılında Kuzey Afrika’da Tunus’da etkin olmuş sonraki süreçlerde Mısır’da iktidara geçmişlerdir. en özgün yanları, Abbasilere ve onlar şahsında artık egemen devlet ideolojisi halini almış olan Sünniliğe karşı’kurumsal’ bir reddediş içinde olmalarıdır. (Yaklaşık olarak 1170’li yıl-

***Batini:** Kur-an’ın içsel anlamı,demektir. Buna inananlar ise “Batın” diye tabir edilmektedirler.

lara dek etkin bir güç olarak bölgede varlıklarını koruyabilmişlerdir.)Sonraki yıllarda -Mısır'da ki dönemde Fatimilere katılacak olan ve yine "ismaili geleneğe" dayalı gelişmiş olan bir başka hareket olarak KARMATİLER vardır. Liderleri Hamdan KARMAT'dan adını alan bu akım,878'li yıllarda büyük bir ayaklanma başlatmış, dönemin isyanlarına da fiilen öncülük etmiştir. Bölge genelinde Abbasi karşıtı tüm yoksul halkların ve kabilelerin desteklerini alıp geniş katılımlara kucak açmışlardır. Karmatiler yoğun Mazdeki etkiler de taşımaktadırlar. Zihni planda dindeki tüm yasak hükümlerinin kaldırılmasını savunmuşlardır. Şii imam ekolüne yakındırlar. Simgeci, akılcı ve imgelemecidirler. "Devletleşmiş Sünni inanca" karşıdırlar. Bu yönleri dolayısıyla yoğun baskılara maruz kalmışlardır. Ancak, sürekli bir direniş de sergilemişlerdir. Karmatilerden bir kol Kuzey Afrika'nın "Ahsa" bölgesinde kendisine has bir iktidar süreci ve deneyimi geliştirmiştir. Ancak, Fatimilerin Mısır iktidarlarını ele geçirme döneminde onlara katılmışlardır. Tüm bu dönemlerin şii etkinlikli özelliği dolayısıyla 10. yüzyıla "şii yüzyılı" denmiştir.

Abbasi iktidar saraylarında da muhalif çıkışlar ve farklı eğilimler görülebilmektedir. Bunlardan en fazla öne çıkanı M. UTEZİLE akımıdır. M. Utezileciler akıllı (rasyonaliteyi) esas almışlardır. Kuran'ın dogmatik algılanmasına karşı çıkıp akılcı yorumlar geliştirirler. Siyasal görüşlerinde katıdırlar. Genel yaklaşımlarında saraydaki lüks yaşama karşıtlık görülmektedir. Adaleti "tanrı özü" sayarlar. Akla aykırı şeylere tavır alırlar. "insan, kendi kaderinin yaratıcısıdır" inancı taşırlar. Halife Harun REŞİD, kendi dönemi boyunca mutezilecilere destek sunmuştur. Buna rağmen, genel anlamda Sünni İslam dünyasından destek alamamış ve kendileri de yeterli çözümleyici etkiler yaratamamışlardır.

İslami iktidar saraylarında öne çıkan bir diğer özgün akım SUFİZM' dir 8. -9. yüzyıllarda İslam dünyası içinde mistik karakterli gelişim göstermiştir Sufist akım. Genel niteliklerini;"kendini anlama çabası" biçiminde özetlemektedir. "kendini bilen, tanrısını bilir" inancına sahiptirler. Bu ekseninde" hakikatin arayışı" peşinde olmuşlardır. Sufist inançtan fanatik bağlılığa yer verilmez. Kitaplara yakın dururlar; küçümsenmez. Saraydaki lükse ve aşırı zenginliğe karşıtlık vardır. "İlk-ümme'tin sadeliği" ne dönüş savunulur. Bu yönüyle şii lik ve mütezileciler ile benzer yanları bulunmaktadır. "Sufist" ismiyle anılmaları,peygamber döneminde onların giydikleri SOF (Arapça: "keten giysi" demektir) dan gelir. Bu giysi sadeliği simgelediği için, isimlendirmelerinde de mecazi bir anlam esas alıp takipçisi oldukları -bu biçimiyle- vurgulanmak is-

tenmiştir. Dolayısıyla, bu giysileri giyen; bahsettiğimiz zihni anlayış içinde olanlara da “SUFİ/sufistler” denmiştir. En çok bilinen sufist tarikat, 13. yüzyıldaki MEVLEVİLER’ dir.

Özetle aktarmaya çalıştığımız siyasi, sosyal, düşünsel yapıdaki hareket ve akımlar 8. -12. yüzyıllar arasında yaşanan zihni açılımlar da İslami bilim ve felsefeye katkı yapmış olan filozofların esin kaynağı olmuşlardır ki, bu filozoflardan kimileri bizzat bu akımlardan yetişmiştir. Böylesi temel üzerinden önemli aydınlanma süreci yaşanacaktır. Bu aydınlanma sürecini, ilgili dönemin öne çıkan düşünür, filozof ve bilim insanları şahsında somutta irdelemek yararlı olacaktır.

2- Bu Zihni Akımlar İçerisinde Yetişen Filozof ve Düşünürler

850’lerde EL-KİNDİ(?-870) öne çıkmıştır. Akılcı yöntemi Kuran’a uygulayan ilk düşünürdür. Mutezile akımına yakın, Aristoculuğa uzak durur. Fen bilimleri ve Matematığa ağırlık verir. Her olayda bir “nedensellik” bulunduğunu ve “ilk neden”in de esas olarak değişmeyen “mükemmel varlık” olduğunu savunmuştur. Dinsellik ile sistematik metafiziği uzlaştırmaya çalışmıştır. Bir başka filozof EL-RAZİ’dir (?-930). Daha radikal düşüncelere sahiptir. Bu yönüyle İslam dünyasında “sistem dışı düşünür”lerden sayılmıştır. Maddenin tamamen ruhsal bir Tanrı’dan oluşamayacağını ileri sürmüştür. El-Razi, böylesi felsefi söylemlerinin yanı sıra, döneminin ağır toplumsal sorunlarıyla da ilgili olmuş; çözüm olarak ise, yine “akıl ve felsefeyi” göstermiştir. “İnsanlık ancak bunlarla kurtulabilir” demiştir. Ar-yanom’lu Rey kentinden’ dir. Düşün insanı olmanın yanında hekimdir de. Tıp ile uğraşmıştır. Fakat asıl olarak bilimsel düşünce ile Tanrı kavramının uyumsuzluğunu savunması, Tek Tanrıcılığa inanmaması ile bilinip öne çıkmıştır. EL-BİRÜNİ de(973-1048) Aryanom’ ludur. Genelde “eleştirel filozof” olarak tanınmıştır. Felsefe, Matematik, Astronomi ve Coğrafya ile ilgili araştırma ve ürünler çıkarmıştır. “Her şeyi Allah bilir!” biçimdeki yaklaşıma, bu yönlü dogmatik algılamalara karşı koyan ender düşünürlerden biridir. Bağdat’ lı bir sufi olan EL-CÜNEYT ise (?-?) İslam da “ilk-ümme” sadeliğini yeniden açığa çıkarma ve yaşatabilmenin bilimsel çaba ve arayışını vermiştir. EL-HAZEN(965-1039) temel olarak Fizik; yanı sıra Tıp, Astronomi, Matematik üzerine çalışmalar yapmıştır. O’nun Fizik çalışmaları Bacon ve Kepler gibi iki önemli Batı’lı düşünürü esin kaynağı olmuştur. Yine, EL-FARABİ (?-980’ler) otantik felsefenin kurucusu olarak öne çıkmıştır. Adeta “Rönesans insanı”dır: Felsefeci olduğu kadar hekim, mü-

zisyen ve mistiktir de. Bu yönleri dolayısıyla Batılılarca “Evrensel zeka”, “Magister Primus/Birinci Usta” diye adlandırılan Aristo’dan sonra, “Magister Secundus/İkinci Usta” biçiminde sıfatlandırılmıştır. Felsefi planda İslam dini ve insan aklı arasında belli bir uyum oluşturmaya çalışmıştır. Dolayısıyla klasik anlamda ki felsefi akılcılığa uzaktır ve Tanrı-merkezli bir felsefi algısı vardır. Buna rağmen, eğitimsiz kitleler üzerinde durma, toplumsal sorunlara çözüm arama (vb) gibi uğraşları da eksik olmamıştır. Bu uğurda herkese “akılcı ilkeler” ile hareket etmeyi önermiştir. Bir anlamda -bu yönde ve çerçevede- Tanrı’yı tartışmaktan da çok uzak durmamıştır. Ve kimi yönleriyle Batınilğe yakın özelliklere sahip olmuştur.

Mistik inancın “ilk şehit” olarak kabul ettiği Hallac-ı MANSUR, “ben hakikatım/en el hak” sözü ile adeta çığır aşan cesur bir çıkış yapmıştır. Hallac, eğitimini büyük ölçüde El Cüneyt’ten almış, onun öğrencisi olarak yetişmiştir. Fakat Hocasının sözlerini dinlemediği için öldürülmüştür. Hallac genelde(bugünkü) Irakta özelde Bağdat’ta dolaşarak, sistemin çürümüşlüğüne anlatmış, halifeliğin yıkılarak yeni bir düzenin kurulması gerektiğini propaganda ve örgütlemesi çalışmasını yürütmüştür. Cesareti, etkileyici üslubu ve eylemciliğiyle önemli yer edinip tanınmıştır. İktidar güçleri de bu durumu gördükleri ve O’nu tehdit olarak algıladıkları için, türlü entrikalar ve kompolarla katledilmiştir. Diğer bir felsefeci ise Orta-Asya’lı bir Şii olan İbn-i SİNA(980-1037)’dir. O adeta Doğu felsefesinde doruktur. İsmaili harekettten etkilenmiştir. Etnik olarak Pers olduğu kabul edilmektedir. Asıl branşı Tıp olmuştur. Bu alanda “al-şifa/Canon Medicina”nın yazımını yapmıştır. Bugün bilinen “menenjit, felç ve ateşli hastalıklar”ın tanımını o yapmıştır, daha o dönemlerden. Eseri Latince’ye çevrilmiş ve Avrupa üniversitelerinde yaygınca temel tıp öğretisi olarak işlenmiştir. 17. yüzyıla dek ağırlığını korumuş eserler ortaya koymuştur. Yanı sıra, Fizik ve Matematik ile de uğraşmıştır. Hatta, bir dönem (Irak’da) “Büveyh Hanedanlığı”na da) vezirlik görevi de yapmıştır. Tanrı’yı akıl yoluyla tanımanın daha olası olduğunu ve değiştirmekte olan İslam’a felsefeyi uyarlamanın gerekliliğine değinerek, bunun için çalışmıştır. Öte yandan, Muhammed TABERİ(838-923) “İslam’ın Heredotos’u” diye adlandırılarak çalışmalarıyla öne çıkmıştır. “Tarh-i Ca’feri/Taber Tarihi”adlı eseri, meşhurdur. Yine, EL-HAZEN(965-1039)Fizik ve Matematikte “Geometrik Eğriler üzerine” adlı çalışmasıyla, görece daha maddeci bir duruşla sivrilmiştir. Tüm bu süreçlerden sonra Abbasilerin gerileme süreçleri başlamıştır.

Bu dönemlerde de Cebir’de HAREZMÎ ve EL BATTANÎ, Astronomi’de İbn-i YUNUS, gelişebilmişlerdir.

Kısaca ve temel vurgularla ele alıp aktarmaya çalıştığımız böylesi parlak zihni üretim ve canlılık süreçleri sonrasında Doğu dünyasında düşünsel açıdan karanlık bir süreç başlamıştır. 800’lerin başından başlayan ve 1000’li yılların sonlarına dek -bir biçimde- süren bu zihinsel canlılık, tıpkı Doğu iktidar yapılarının (özelde de Abbasi İmparatorluğu’nun) çöküş ve gerileme sürecine benzer bir gerilemeyi yaşamıştır. Dönem itibariyle, Abbasi İktidarında “doğu eyaletleri” genelde merkezi iktidar ile anlaşmazlık içinde olmuşlardır. Bilimin din’e aykırılığı’nı dile getirmiş ve kargaşa yaratmışlardır. Dönemin yükselen eğilimi; Felsefeye karşı muhalefet’tir! Böylesi çalkantılı bir süreçte dış saldırılar ve içteki ekonomik sorunlar bir araya gelince, bahsedilen gerileme süreci daha da derinleşerek sürmüştür. Tüm bu sorunlara çözüm bulabilmek ve yeni zihni açılımlar sağlayabilmek, sistemsel paradigmanın değişimine ihtiyacı zaruri hale getirmiştir. Ancak, bunu, dönemin düşünürleri oluşturamamıştır.

Belirtilen çözümsüzlüğün bir çok nedeni bulunmaktadır elbette. Bilimsel çalışmalara yeterli önem verilmemiştir. Eldeki çalışmalara kurumsal ve yöntemsel süreklilik kazandırılamamıştır. Bilim insanları yetiştirebilmek için gerekli altyapı yaratılmamıştır. Nadir olarak yetişebilenler ise, daha çok kişisel çabalarıyla, azimleriyle gelişebilmişlerdir. Bunlara birde -bilimsel çalışmaların en büyük engelleri olarak- dogmaların ve bağnazca tutumların eklenmesi olunca, gerisini tahmin etmek, zor olmasa gerek. Egemen sınıflarla iktidarsal kaygı ve korkular temeline ki tutumları, sonuçta, teşvik bir yana, katı cezalandırma yöntemleriyle de bizzat fiilen caydırıcı olmalarına yol açmıştır.

Bu sürecin sonlarına doğru MEDRESELER devreye konulmuş olsalar da, artık çok geç kalınmıştır. Fazla etkileri olamamıştır. Sonuçta; düşünce planda durağanlaşma ve gerileme, siyasal planda kriz, Sosyo-ekonomik planda açmazların büyümesi artmıştır. 1190’larda, bu toplumsal, bilimsel ve siyasal açmazlara çözüm bulma tartışmaları yoğunlaşmıştır. Çok yönlü bir sorgulama başlamıştır. Çünkü sorunlar öyle bir düzeye ulaşmıştır ki, artan nüfusun beslenebilmesi dahi yapılamaz olmuştur. Ya reformlar geliştirilerek çıkmaz aşılacak, ya da restorasyona başvurulacak ve palyatif çözümlere yönelinerek, esasta çözümsüzlük girdabına batılacaktır. Diğer bir ifadeyle; ya değişim gerçekleştirilecek, ya da despotizmin ve tutuculuğun anaforunda boğulu-

nacaktır! Ne yazık ki restorasyon yolu seçilmiş ve buda içte-dışta muhalefetin artmasına ve dolayısıyla kaos ve karmaşanın derinleşmesine yol açmıştır. Egemen iktidar güçleri de baskılarını ve sert önlemlerini daha da boyutlandırmıştır. Çözumsuzlük sarmalı büyümüştür. Bu tablo zihinsel gelişim üzerinde tahripkâr etkilere neden olmuştur. Böylelikle İslam da felsefe dönemi kapanmıştır. GAZALİ (1058-1111), bu kapanış sürecinin sembolü gibidir. Kendisi Sünnidir; Şiiliğe karşıdır. Tanrının akıl ile kanıtlanamayacağını, tüm doğruların zaten İslam da ve dolayısıyla Kuran’da bulunduğunu, bu yüzden felsefeye gerek olmadığını savunmuştur. Bir anlamda, tüm çalışmalarını felsefeyi “öldürme” üzerine inşa etmiştir.

3- Endülüs İspanya’sında Zihinsel Gelişim

Doğunun İslami felsefede ki karanlık süreci yaşaması döneminde, felsefi mirasın parlaklığı bu kez İspanya’da ve (özgün yollarla taşınarak) İtalyan liman kentlerinde yeniden yeşermiş ve daha da geliştirilmiş haliyle üretilmiştir. Bu iki kanal üzerinden Batı’ya taşınıp Avrupa’da yükselecek Rönesans’a kaynaklık etmiştir.

İspanya’da bu dönem Müslüman, Hristiyan ve Yahudi inançlarına mensup topluluklar bulunmaktadır. Tümü bir arada yaşamaktadır. Zengin bir inançsal ve kültürel mozaik söz konusudur. Ve fakat kendine has sorunlarda bulunmaktadır. İnançsal, kültürel ve sosyal çeşitliliklerden kaynaklı ihtiyaçlar, çözümü, sorunların halledilmesini de koşullamıştır. Tartışmalar buna dönük geliştirilmiştir. Değişik dinlerin felsefe yoluyla uzlaştırılabilmesi, dönemin filozoflarının asıl uğraşını teşkil etmiştir. Akılcı düşünürler ve Vahiy’ci ilahiyatçılar-Teologlar bunun için çabalarlar. Endülüs İspanyası Halifesi’nin, o dönem için son derece tutucu ve gerici halde bulunan Abbasi Halifeliği’nin etkisinden uzak oluşu da, zihni arayışlar açısından olumlu bir nesnel ortam sunmuştur. İspanya’da ki düşünsel açılımlar böylesi bir ortamda gerçekleştirilmiş, etkili filozoflar yetişebilmiştir. Bunların ilk akla gelen öncülerindendir İbn’i RÜŞT.

İbn’i Rüşd(1125-1198)Astronomi bilgini, Fizikçi, Matematikçi; Hekim, Filozof... Yani oldukça gelişkin bir dahi. O’nun felsefi algısında maddeci tonlar belirgindir. Eserlerinin çoğu Latince ye çevrilmiştir. Avrupa’daki düşünürler arasında yoğunca okunmuş ve benimsenmiştir. Bu etkiyi gören kilise “eserleri Hristiyanlığa aykırı” diyerek, Avrupa’da okunmasını yasaklamıştır. Bu yasağın ilk bilinen kurbanlarından birisi

Hollanda'lı bir filozof olan Hermon Van RİSWİK'dir. H. V. Riswik 1512'de "İbn'i Rüşçülük" ten yargılanıp yakılarak katledilmiştir. İbn'i Rüş, dinin "kişiselliğini" savunmuştur. Gazali'nin tüm tezlerinin eleştirisini içeren çalışmalar yapmıştır. Bir nevi Laik'tir! Hristiyan teologlar önceleri o'na karşı çıkmışlardır. Fakat sonraları, çoğu için de esin kaynağı olmuştur. Hem de Kordova'lı bir Müslüman olmasına rağmen. Din ile felsefeyi sentezleme çabası vardır. Felsefe dini'nin en gelişkin yorumuna ulaşmıştır. Gazali'nin "ölüm aşaması"na getirmiş olduğu felsefeyi, adeta yeniden canlandırmıştır. Ondan etkilenen filozoflar arasında Aquino'lu Thomas, Albert(vb)belirtilebilir. 19. yüzyılda Ernest Rênan o'nun için;"özgür bir ruh; kör inanç karşısında akılcılığın şampiyonu" biçiminde bir tanım yapmıştır. İbn'i Rüş, İslam ile Aristo'yu sentezleyerek, din ile aklın çelişmediğini; aklın hakikati farklı yollardan açıklamakta olduğunu savunmuştur. Yeniden Diriliş, Allah'a ve Peygamber'e inandığı söylenmektedir(!). Batı dünyası Aristo'yu O'nun eserlerinden öğrenmiştir. Batı'da da böylesi etkileri olmasına rağmen, dönemin tutuculaşmış doğu iktidarının denetimindeki coğrafyalardaki etkisi marjinal düzeyde kalmıştır.

Bir diğer Kordoba'lı filozof Musa Bin Meymun/İbn-i Memun (1135-1204)'dur kendisi İbn-i Rüş'ün öğrencisidir. Mısır'da kalmış ve incelemeler yapmıştır. Felsefeyi "tanrıya giden soylu yol" diye tanımlamıştır. Ancak, tümünden akılcılıkla da Tanrıya ulaşılabilceğine şüpheyle yaklaşmıştır. Buna rağmen akla güvenmiştir. İbn'i Meymun'un düşünceleri tüm İspanya'da Güney Fransa'da etkili olmuştur. Tıpta İbn-i ZUHR (1073-1162)öne çıkan bir diğer filozoftur. O'da İbn-i Rüş'ün hem arkadaşı ve hem de hocasıdır. Bunlar sadece en bilinen ve öne çıkan filozoflardır.

4- Doğu Felsefesi'nin Batı'ya Taşınmasına Dair

Kordoba ve Toledo gibi İspanya şehirleri bilimin ve felsefenin yeniden canlandırıldığı merkezler haline gelmişlerdir. Öyle ki,12. yüzyılda Avrupa'lı bilim insanları İspanya'ya akın etmiş, buralarda İslam bilimi ve felsefesi ile tanışmak için uğraşmışlardır. Buralarda yaptıkları çeviriler ile açığa çıkan bilgileri ve eserleri Avrupa'ya taşımışlardır. Daha öncede vurguladığımız gibi Aquino'lu Thomas bunlardan biridir. O,İslami felsefe ile Batı Hristiyanlığını sentezleyerek, o dönemde tutucu ve bağnaz hale gelmiş Hristiyan iktidar ve felsefe yapılarının sorunlarına çözüm oluşturmaya çalışmıştır. İspanya'dan Batı'ya taşınan bu felsefe yolu ile

Batı'da mistik inanç ve akıl aracılığıyla Doğal teoloji'yi geliştirme çabalarını hızlandırmıştır. Sonuçta Batı'da da mistik arayışlar başlamış ve Sufizm gelişmiştir. Batı sufizmi'nin öncülüğünü Almanya'da Eachart(1260-1327) John Toular (1300-1361), Büyük Getrude (1256-1302), Henry Suso (1295-1306) ve İngiltere'de Richard Rolle(1290-1349), Waller Hillton(?-1346), Jame Julia(1342-1416) yapmışlardır

Doğu felsefesini Batı'ya taşınması bir İspanya üzeri olurken, diğer bir yol ise Haçlı Seferleri olmuştur. Bu seferler dini kisveye büründürölmek istese de, esasta, içte yaşanan sistemsel çıkmazın kaçınılmaz bir sonucu olarak geliştirilmiştir. Katolik kilise-Devleti bu dönemlerde büyük sosyo-ekonomik sıkıntıları da yaşamaktadır. Kilise içinde öne çıkan muhalefet karşısında da zorlanmıştır. Böylesi koşullarda geliştirilen seferlerle, çözüm aranmaktadır içsel sorunlarına! Bu seferlere kilise bünyesinde yer alan bir çok din bilgini de da katılmıştır. Bunlar, doğuya gelerek incelemeler yapmış, beraberlerinde bilimsel ve felsefi eserleri de Batı'ya taşımışlardır. Dönemin karayolları yeterince güvenli olmadığından, başlatılan seferler bünyesinde yürütölen ticaret, ağırlıklı olarak deniz yoluyla yapılmıştır. İşte, bu eserlerde bu ticari yollarının güzergâhında Venedik, Cenova gibi kentlere taşınmıştır. Bu kentler hem ticari, hem ilmi açıdan canlılık merkezleri haline gelmişlerdir. Taşınan eserler ile Doğü bilimi ve felsefesi yayılmıştır. Kilise-Devleti İncil dışında tüm bilimsel çalışmaları yasaklamıştır. Bu yüzden Doğü'dan taşınan eserler, önceleri gizli gruplar bünyesinde okunup-incelebilmıştır ancak. Zamanla bu gruplar "yarı-legal" düzeyde dernekler içerisinde örgütlenerek inceleme çalışmalarına devam etmişlerdir. Bu yolla hem Eski-Doğü ve hem de Eski-Yunan düşünürlerinin eserleri Arapça ve Latince Çevirileri üzerinden incelenmeye alınmışlardır. Tüm bu çalışmalar "Studia Hümanitatis/insani incelemeler" adıyla somut ürönlere çevrilmişlerdir. Bu çalışmalar İTALYAN HÜMANİZMA' sı akımının zihinsel temeli olmuştur ki, İtalyan Hümanizması da Rönesansın ilk çekirdeğı olarak kabul edilmektedir.

5- Doğü Felsefesi'nin Son Düşünürleri ve Felsefenin Egemen İslam Dogmalarına Yenik Düşüşü

Dönemin batılı düşünürleri, İbni' Rüşd sonrasında doğü dünyasında felsefi dönemin tümöden kapandığını düşünmektedir. Oysa,-çok parlak olamışsa da- kimi önemli çalışmalar yapılmıştır. Örneğın: İran'da Suhreverdi ve Irak'ta El-Arabi bu türden çalışmalar yapmışlardır. Her ikisi de İspanya müs-

lûmanıdır. Yahya SUHREVERDÎ ve El-ARABÎ İslami felsefe ile mistisizmi birleştirmeye çalışırlar. Tıpkı Hallac-ı MANSUR gibi, Suhreverdi'de dönemin tutucu İslam ulemasınca 1191'de -bugünkü Güney Kürdistan'ın- Halepçe kentinde katledilmiştir. Suhreverdi "hakikat"e ulaşmada insan sezgiselliğine önem vermiştir. Ki, zekası dolayısıyla kendisine "Şeyhü'l işrak/İşığın Ustası" sıfatı verilmiştir. Çalışmalarında İran Kozmogonisi ile Yeni Eflatun /Platonculuğu birleştirmeye ağırlık vermiştir. El-ARABÎ (1165-1240) ise, "Şeyhü'l-Ekber/Büyük Usta" diye sıfatlandırılmıştır. İspanya'da doğmasına rağmen, Mısır ve Konya'da bulunmuş ve son olarak Malatya'ya yerleşmiştir. Arabî'yi tanıtan en önemli eseri "Vahdet el-Vücut" düşüncesini geliştirmiş olduğu eserdir. Düşüncesindeki insani yön, insan sevgisine ağırlık verışı Batı dünyasını çok etkilemiştir. Bu etkiyi yaşayanlardan biri de, "ilahi komedya"nın yazarı DANTE' dir. Arabi salt mantık ile Tanrı'nın kavranabileceğine inanmasa da ve bu yönde şüpheci bir algıya sahipse de, yinede akla güvenmiştir. Mezhepsel anlamda Suni olmasına rağmen, İSMAILÎ anlayışa daha çok yakın olan düşüncelere sahip olmuştur. Yine, bu dönemin bir diğer önemli filozofu Celaleddin'i Rûmî'dir (1207-1273). Kendisi Horasan'lıdır. Yaşadığı yıllarda Bağdat'taki halifelik dağılmakta ve Müslüman şehirleri Moğol akınları sonucunda yağmalanmaktadır. Böylesine kaotik ve çalkantılı bir ortamda toplumda barış istemi yükselmiş ve "sevgi dolu Tanrı" anlayışı artmıştır. Zaten Sufizm gün geçtikçe öne çıkmış durumundadır. En belirgin sufist kol ise MEVLEVİLER'dir. Celaleddin-i Rûmî bu tarikatın kurucusudur. Tarikatın ismi, öğrencilerini Rûmî'ye saygıyı ifade eden "Mevlana=Efendim" sözcüğünden esinlenerek edinilmiştir. Rûmî'ye inananlara da bu yüzden Mevlevi denmiştir. Rûmî'nin adı ise daha çok "Mevlana" olarak bilinir olmuştur. Mevlana Rûmî'nin zihni planda "tamamlayıcısı" denebilecek kişi ise, Aryanom/İran'lı ŞEMS' dir. Şems ile Rûmî 1244'de tanışmışlardır. Şems'in şahsında Aryanom felsefesinin derinliği ile tanışmıştır Rûmî. Şems'den o denli etkilenir ki, O'nu "kuşağının kâmil insanı" sıfatıyla onure etmiştir. Bu çerçevede biçim kazanan Rûmî'nin zihni algısında bir çeşit Evrensel Demokrasi bulunmaktadır:"Ne olursan ol, yine de gel" çağrısı, bir anlamda bunu ifade etmektedir. 12. yüzyılın sonunda doğu'da bilim ve felsefe dini dogmatizme yenik düşmüştür. İctihat kapıları kapanmıştır. Zihniyet dogmalara bürünmüş ve cehaletin kapıları açılmıştır. Esas olarak İbn'î Sina ve Farabi ile başlayan akla güvensizlik, Eşali ve Gazali ile beraber zirveye taşınmıştır. Aklın bağımsızlığı düşüncesine karşı softacılık, tutuculuk ve gerileme başlamıştır. Siyasal planda talan ve ganimet eksenli Hanedanlık Sistemi korkunç boyutlara vardırılmış-

tır. Bu zulüm düzenine karşı (ele almaya çalıştığımız) gelişen mistik hareketler, Tasavvufi akım, şii'lik (vb) gelişse de Hristiyanlık içerisinde gelişen Protestan mezhepleşmesi gibi köklü sonuçlar doğuramamışlardır. Hallac-ı Mansur ve Suhreverdi gibi filozoflar ise katledilmişlerdir. Böylece Doğu Bilimi ve felsefesi karanlığa gömülmüş, sürekliliğini kendi mekânında sağlayamamıştır. Daha farklı değişimler ise filiz vermektedir.

B-) BATI'DA FELSEFE'NİN YENİDEN DOĞUŞU VE YÜKSELEN ZİHİNSEL AKIMLAR

12. yüzyılın sonlarına gelindiğinde Batı dünyası Doğu'dan (ve dolayısıyla Eski-Yunan dünyasından) devşirdiği miras ile beraber, alabileceği zihni gıdasını almıştır. Tarihi bir zihinsel devrimin temelleri bu biçimde atılmıştır. İspanya ve İtalya'nın liman kentleri üzerinden edinilen birikime dayanılarak RÖNESANS geliştirilmiştir. ÖCALAN'ın da belirttiği gibi bilimin ve özgürlüğün gücü böylece Batı'ya geçmiştir. Avrupa'lı insanın elinde büyütülen bilinç ve özgürlük binlerce taşıdığımız, öncülük ettiğimiz bilgelik ve doğal toplum ruhumuzdur. Yabancı değil, bizim olan gerçekliğimizdir. 15. yüzyıldaki Rönesans, Ana'sı da Baba'sı da Doğulu binlerce yıllık sülalenin son çocuğudur. Doğu'nun SÜRGÜN çocuğudur. 13. -14. yüzyılın giderek hızlanan bir devamıdır. Büyütüldüğü zemin; kırsal alan manastırları ile, yeni yükselen kent üniversiteleridir; krallık ve piskoposluk sarayları değil! Ne siyasal-askeri güç ne feodal-tüccar ekonomik güç bu çıkışta belirleyicidir. Belirleyici olan kır manastırları ve kent üniversiteleridir. Bağimsız çalışma mekânlarıdır. Halkın komünal okullarıdır. Kaynağını Doğal Toplum değerlerinden almaktadır.

Hemen belirtmek gerekir ki, Batı'nın başat dinsel inancı olarak Hristiyanlık dogmaları yoruma açıktır. İslami dogmalara nazaran, aşılmaya daha müsaittir; bu yönü dolayısıyla Zihniyet dönüşümüne elverişli ortam sunmuştur. Yine, devlet kült'ü doğu iktidar yapılarındaki devlet yapılarına göre, daha zayıftır. Bunların yanı sıra, farklı etkenlerde vardır. Örneğin; "barbar" diye dışlanan Cermen (vd) toplulukların Doğal Toplum kültürü ve zihni anıların diriliği ile donanmış oluşu da etki yaratmıştır. Yine "mezhep sapkınları" diye adlandırılan HERETİKLER, bilimin öncüleri sayılan SİMYACILAR'ın çalışmaları; yanı sıra, "CADI" diye yaftalanarak ötelenen BİLGE KADINLAR'ın çalışmalarının her biri, ayrı ayrı birer objektif etken olarak Rönesans'a giden yolun köşe taşları olmuştur.

Özetle; dışarıda Doğu Felsefesi'n den esinlenme, içerde ise yukarda

ifade etmeye çalıştığımız etkenlerden oluşan nesnel koşulların devindirici gücüyle gerçekleştirilmiştir Rönesans! Dini dogmaların aşılıp Protestan Reformu'nun gerçekleştirilmesine; yok edilmeye çalışılan insan iradesinin yeniden canlanışına; söndürülmek istenen bilimsel gelişmenin temellerinin yeniden atılmasına; inanç düşmanlığı ile özdeş kılınmak istenen felsefenin daha da yaratıcı kılınarak açığa çıkarılmasına dek uzanan sonuçlar, böylesi temeller üzerinden gerçeklik kazanabilmişlerdir. Çalışma dahilinde Rönesansa etki eden dış kaynaklara/doğu'lu kökenlerine değinmeye çalıştık. Şimdi İç-dinamiklere dönük kimi vurgularla konuyu ele almaya devam edebiliriz.

1- Skolastik Kilise Felsefesi'ne

Karşı Gelişen Yenilikçi Dinamikler

Hristiyan teolojisi 1250'de Aristo ile sentezlenip skolastik kilise felsefesi'nin zirveye taşınmıştır. Metafizikğin en gelişkin hali böyle oluşturulmuştur. Adeta insan unutulmuştur. Dine dayalı toplumsallık en üst seviyeye ulaştırılmıştır. Tutuculaşan, kendini yenileyemeyen ve her geçen gün toplumsal sorunların daha da ağırlaşmasına yol açan Katolik Kilise Devleti, artan muhalefet karşısında korkmuştur. Varlığını sürdürmenin yegâne yolu olarak baskı, yıldırma, katletme ve cezalandırma gibi yol-yöntemleri seçmiştir. Temelde iki yol izlemiştir: Birincisi; Haçlı seferleri ile içerde hayli yoksullaşmış işsizleşen kitleleri "kutsallık" atfettiği savaşa sürerek, bu kesimlerden gelebilecek tehdidi yok etme amacı gütmesidir (diğer amaçların yanında, bu seferlerin birde böylesi hesap ile bağı bulunmaktadır.) İkincisi; Engizisyon mahkemeleri yolu ile sistem karşıtlarını etkisizleştirip ortadan kaldırmadır. Engizisyonun karşısına aldığı en önemli muhalif çevreler ise Heretikler, Cadi'lar ve Simyacılar olmuştur.

Çağ itibarıyla Batı'da da zihni açılımlar dinsel karakterli zeminlerde açığa çıkmıştır. Özellikle de manastırlarda. 13. yüzyılda manastırlar bilimin gelişiminde önemli rol oynamışlardır. Bu manastırlardan çıkan iki tarikat büyük sonuçlara yol açan çalışmalar yapmışlardır. İlki 1209'da gelişen Fransisken(Gri Frerler)tarikatıdır. İkincisi 1215'de gelişen Dominiken(Siyah Frerler)tarikatıdır.

Başlangıçta her iki tarikat'da sıradan dinsel kuruluşlar biçiminde gelişim göstermişlerdir. Ancak, zaman içerisinde birisi ağırlıklı olarak bilime, diğeri ise felsefeye yönelerek ciddi düzeyde etkiler yaratan düşünsel çalışmalar yapmışlardır. Ve önemli filozoflar yetiştirmişlerdir. Örneğin St. Tho-

mas/Aqino’lu Thomas(1225-1274)Dominiken tarikatındandır. Thomas, kutsal olan ve olmayan bilgilere akılcı temel aramıştır. Benzer türden çalışmalarını Fransisken tarikatına bağlı olan Roger BACON’ da yapmıştır. Bu iki din insanı bilimin yeni öncüleri gibidirler. Bu tarikatlar içerisinde bilim-teknik, felsefe çalışmaları yapılmış ve adeta çağın üniversiteleri gibi çalışılmıştır. Bu tarikatların kendi içlerinde yoğun mezhep tartışmaları da yaşanmış ve bu tartışmalar(ve yapılan araştırmalar)Rönesansa’da esin oluşturmıştır. Bir yandan böylesi zihinsel çalışmalar geliştirilirken, öte yandan Engizisyon’un “mezhep sapkını” eksenli engelleme, suçlama ve baskılarıyla da mücadele edilmiştir. Tüm bu tartışma, araştırma, direniş ve mücadele sarmalı içerisinde Laiklik doğmuştur. Laiklik, Reformasyon ve kilisenin -görece-’demokratikleştirilmesi’ böylesi zorlu, çelişkili ve çatışmalı ve hatta kanlı gelişmeler dâhilinde sağlanmıştır.

Hristiyan dogmatizminin tutuculuğunu ifade eden Engizisyonun çarklarına maruz kalan en önemli direniş odaklarından biride “Cadı” suçlaması ile mahkûm edilen Bilge Kadın çalışmalarıdır. Tek-tük erkekler olsa da, ağırlıklı olarak “Cadı” diye katledilen, yakılanlar kadınlardır. Bu kadınlar, esasta Hristiyanlaşmamış, Hristiyanlığı reddetmiş Bilge Kadınlar’dır! Ezilen cins olarak kadının erkek egemen zihniyet tarafından dışlanıp Ataerki-devletçi sistemin dışına atılması, bu realiteyle yakından bağlantılıdır. Bir kıyaslama yaparak bu vurguyu biraz daha belirgin kılabiliriz: Eski Mezopotamya’da cins’el anlamda kadın-erkek ayrımı hiyerarşinin doğup devletli-sınıflı sürece doğru evrilmeye başladığı dönemin mitolojik anlatımlarında rahatlıkla izlenebilmektedir. Bu mitolojilerde Tanrıça kadın, temel olarak erkek egemen zihniyet tarafından Ataerki sistemin anti-tez’i olarak ele alınmış olduğundan, kent eksenli ataerki düzende yer verilmeyerek ötelenmiş; kent dışı alanlar ile özdeşleştirilmiştir. Tanrıça adlarına daha çok DAĞ ve YER ALTI sözcükleriyle iç-içe rastlanabilmektedir. Dağ Tanrıçası Ninhursak, İnanna ve Yer altı Tanrıçası Eleşkigal, bunlardan yalnızca bazılarıdır. Dağlar ve Yer altı dünyası ataerki düzenin temel merkezi yerleşkesi ve “medeniyetin -erkek-egemen uygarlığın-” temsili Kentlerin dışındadır. Bu anlamda ilk ezilen kesim de kadın cinsidir. Sonrasında yoksul erkekler, köleler ve boyunduruk altında tutulan halklar içinde direniş merkezleri olarak rol oynayacak olan dağlar ve yer altı dünyasının ilk direnişçileri kadınlardır. Kent ve kentsel uygarlık ile adı özdeşleşen cins ve egemen tabaka ise, ataerki-devletli düzenin hâkim sınıfı ve cinsi erkektir. Denebilir ki o günden bu güne dek kadın

(tıpkı dağlar ve yeraltı dünyasıyla özdeş tutulması gibi) akıl dışılık/irrasyonellik ile ilişkilendirilmiştir. Erkekse (tıpkı kentsel uygarlıkla özdeşleşmesi gibi)akılcılık/rasyonellikle özdeş ele alınmıştır. Farklı biçimler olsa da, bu bir zihni kavrayış olarak egemen-erkek gerçekliğinde karakterize olmuştur. İşte bu zihniyet Hristiyan dogmalarının tutucu iktidar sahiplerince kadına karşı bir saldırı haline dönüştürülmüştür. Tarihi dayanakları böyle vurgulanabilir. O döneme dair de ilgi çekici ve özgün gerekçeler bulunmaktadır. Kadının “Cadı” diye yaftalanmasında Hristiyanlığı kabul etmemesi ve Doğal toplum geleneğinde yeri bulunan Pagan/çok tanrılı inancını korumasının yanı sıra, hastalık iyileştirmede ebelik rolü yapmada ki becerisi de bir etken olabilmıştır. Çünkü kadının TIP alanına müdahalesi anlamına gelmiştir bu. Kabul edilmek istenmez, çünkü, Tıp erkeğin bir uzmanlık alanı olarak görünmektedir. Kilise bünyesinde ki Tıp okullarında salt erkeğin eğitim görme hakkı vardır. Kadın, bu eğitime alınmamasına rağmen, erkeğe rakip olabilmıştır. Buna tepki duyan kilise ve dolayısıyla egemen-erkek düzeni, kadının hastalık iyileştirme becerisini(ki, doğadan edinilen bitki ve otların kullanımına dayanan doğal bilgiye dayanmıştır) “sihir, büyü” ve dolayısıyla’şeytani’ ve “cadı” işi diye mahkûm edip toplumda itici kılacak, öfke uyandıracak yaftalarla izah etmiş, bunun propagandasını yaygınca yapmıştır. Böylece göstermelik ve düzmece yargılamalar sonucunda cezalandırmalar, yakmalar başlamıştır. ”Cadı histerisi” içine çekilen bağnaz çevreler eliyle “Cadı Avları” düzenlenmiştir. Linç kültürü devreye sokulmuştur. “kilise inancını hiçe sayan sihir büyü yapan Paganlara ölüm!” denmiştir. tüm bunlara rağmen Bilge Kadın mücadelesi önemli bir dinamik olarak, Katolik kilisesinin inanç dogmalarında büyük gedikler açmış ve zihni özgürlük mücadelesinde önemli bir dinamik olarak rol oynamıştır.

Bilimin öncüleri sayılabilecek olan Simyacılar bir diğer diriliş dinamizmini ifade etmişlerdir. Katolik kilise skolâstik felsefesi, o dönem itibariyle her türlü araştırma için tek kaynak olarak İNCİL’i öne sürmüş ve bu kaynak dışındaki tüm girişimleri yasaklayarak ters tavrı içine girenleri Engizisyon çarklarında göstermelik yargılamalarla katletmiştir. Buna rağmen simyacılar zorluk ve tehlikelere karşı cesaretle göğüs germiş; farklı kaynakları inceleyerek “haki-kati” arama mücadelelerini sürdürmüşlerdir. Dogmalar dünyasının dışında da bilginin bulunduğunu ifade ederek adeta ideolojik olarak kiliseye isyan etmiş ve “savaş” açmışlardır! Böylelikle birçok “bilinmeyen” e yanıtlar oluşturabilmenin yol-yöntemlerini keşfe çıkmışlardır

Katolik kilise dogmatizmine karşı direnen ve boyun eğmeyen bir diğer dinamik ise Doğal Toplumcu özgür geleneğini koruyan GERMENLER’ dir. Burada bir kıyaslama yapmakta fayda var. Kentsel uygarlıkta ifade bulan Ataerkil-Devletli uygarlıklar her dönemde, doğal toplum değerlerine dayanarak yaşayan topluluklara atfen “vahşi” , “barbar” adlandırmalarında bulunmuşlardır. Akat İmparatorluğu sınıflı uygarlığın tipik köleci bir sistemidir. Ve son derece katı köleci, despotik uygulamalara sahip olmasına karşın, bu köleci emperyalist yayılma ve saldırganlığa dönük direnen halkları-ki, özel olarak da Gutileri-”vahşi” diye nitelemiştir. Mısır köleci iktidarı da, direnen halklara aynı şeyleri söylemiştir. Roma köleci imparatorluğu da Germenlere “barbar” demiştir. Tıpkı günümüzde küresel imparatorluk kisvesi içinde her yere saldırıda bulunan ABD’nin “terörist üçüncü dünya” demesi gibi! Bu sözlerin tümü, esasta, bahsedilen egemenlikli-devletli yapıların içinde bulundukları suçları, saldırganlıkları kamufle etme; buna karşın, meşru bir direniş halindeki güçlerin Doğal toplum dinamiklerinin haklı taleplerini “terörisyen, barbarlık, vahşilik” (vb) söylemleriyle karalama dıştalama ve çarpıtma amaçlıdır. İdeolojik bir tutumdur, söz konusu olan. Barbar, vahşi, ilkel, terörist, eşkiya(vb)diye yaftalanıp ötelenen güçler, hiyerarşik erkek-egemen devletli güçlerin dayatmalarına boyun eğmeyenlerdir. Onların sistemleriyle bütünleşmeyenlerdir. Özgür zihniyeti temsil edenlerdir. İşte, Germenler de Katolik kilise dogmatizmine karşı böylesi bir geleneğin izdüşümü olarak direniş göstermişlerdir. Alternatif inancın temsilini yapmışlardır-nesnel olarak-. Nihayetinde Protestan Reformu Germen topluluklarında taban bulup gelişebilmiştir.

2- Rönesans’sal Doğuş ve Rönesans Ütopyacılara Dair

İçte belirtilen etkenlerin, dışta ise Doğu’dan elde edilen esin ve zihinsel gıdalanma sonucunda Ortaçağ’ın yok oluşun eşiğine getirdiği insan ruhunu yeniden kazanma, kötülünen “bu dünya” ya yeniden DÖNÜŞ’ü sağlama Katolik kilise dogmatizminin etkisinden kurtulma ve insan aklına güveni yeniden sağlama gerçekleşmiştir. Açığa çıkarılan kazanımlar ve sürdürülen büyük ARAYIŞ temelinde; yok sayılan birey yeniden özgürleşmekte,”sapkın mezhep” adıyla ötelenen mezhepler gelişme olanağına kavuşarak kilise dogmalarını yıkmakta, Bilge Kadın -görece de olsa- varlık kazanmakta, simyacılar İncil dışındaki kaynaklardan hakikati aramaya devam etmektedir. Sanat akımları gelişmiş, “ölü doğa, madde” zihniyeti

aşılmış; resim, müzik, mimari, heykel, edebiyat ve maneviyatta Yeniden Doğuş yaşanmıştır! Artık Rönesans gerçekleşmektedir. Yeni ütopyalar doğmuştur. Ancak, Yeni Yaşam'ın nasıl olacağı halen -tümünden- netleşmemiştir. Gerçekleşen sadece bir UYANIŞ' tır! Ve hayatın her alanında yeninin ARAYIŞ' ı başlamıştır. Felsefede ve sanat'ta yeniye koşuş söz konusudur. Resimde; Montegna, Botičelli, Leonardo, Rafeello ve heykelde; Michelengelo sivrilmiştir. Değişik alanlarda da parlak açılımlar yaşanmıştır. Ve fakat sanıldığığının aksine, bilim açısından sönük geçmiştir bu süreç. Bu konuda yanlış bir kavrayış yerleşik hale gelmiş; Rönesans sanki bilimde büyük çığır açan bir süreçmiş gibi algılanmıştır. Bu yanlıştır.

Rönesans'ın bilime katkısı, dolaylı bir etkiyle, Ortaçağ'dan kalma bir çok engeli yıkıp gedik açması ile olmuştur, denebilir. Gerçek anlamda bilimsel gelişme yaklaşık olarak yüzyıl(100 yıl) sonra yaşanabilmiştir. Elbette Rönesansa dek olan süreçlerde de keşifler gerçekleşmiş, insan anatomisi incelenmiş ve çeşitli konularda bilgi derlemeleri yapılmıştır. Yine, salt “cennet, cehennem” ikilemi ile uğraşılmaktan kurtulunmuştur. Çekingen ve ürkekçe de olsa, gerçek dünyaya gözler açılmıştır. Akıl yoluyla insanı ve doğayı “keşfe” çıkma arayışı başlamıştır. Bilimsel açıdan daha belirgin bir örnek olarak -ve istisna kabilinden- Kopernik öne çıkmıştır. Ki, Kopernik'te ancak yüzyıl sonra anlaşılabilmiştir. Tüm bunlara rağmen, Rönesans sürecinde bilim açısından yaşanan genel anlamda bir durgunluktur! Bilimsel açıdan asıl canlılık iki dönemde görülmüştür. İlki;11. -13. yüzyıllar arasında yaşanmış olan gelişmelerdir. İkincisi ise;16. yüzyılın sonlarında başlayan, deneye ve matematiğe dayanan Modern Bilim dönemidir. Rönesans, bu iki dönem arasında yer almıştır. Birinci dönem Arap kaynakları aracılığıyla ve İslami Filozofların katkılarıyla beraber, Antik-Bilim ve düşün dünyasıyla yeniden buluşulması biçiminde gelişim göstermiştir. Bariz olarak ileri bir atılımdan bahsedilemez. Daha çok eldeki bilgileri alıp sürdürme yönlü bir çabadan söz edilebilir. İkinci dönem -özellikle 17. yüzyılda- parlak ve yaratıcı bir gelişme görülmektedir. Tüm bunlardan hareketle şu söylenebilir: Rönesans ortaçağın çözülüşün de önemli bir rol oynamıştır. ve fakat bilim açısından aynı durum söz konusu değildir.

Rönesans ile beraber “nasıl gelecek?” sorusu temelinde önemli bir dönüşsel arayış başlatılmıştır. Bilim alanındaki durağanlığın aksine, Yeni ütopyalar'ın tasarlanması boyutunda canlı ve önemli bir gelişim süreci yaşanmıştır. Ancak, tam da bu noktada bir bilinç çarpıtması yaratılmış ve Rönesans direk olarak modernist-kapitalist paradigma'nın öngördüğü toplum sistemi ile öz-

deleştirilmek istenmiştir. Maalesef önemli bir mesafe kat edilmiştir bu yönde. Dolayısıyla bu husus önemle irdelenmek durumundadır. Gerçekten de Rönesans modernist-kapitalist sistemin zihni hazırlığı mıydı? Rönesans ütopyaları modernist-kapitalist ütopyalar mıdır? Modernist-kapitalist bir sistemi mi öngörmektedir? Rönesans'sal arayış böylesi hedeflere mi dönüktür? Rönesans bireyi modernist-kapitalizmin bireyi midir? Sorular çoğaltılabilir. Tümünün yanıtları, bir anlamda Rönesans ütopyalarında bulunabilir. Konuyu bu bağlamda ele alıp devam ettirebiliriz.

Rönesans doğayı, toplumu ve bireyi her tür dogmadan uzak ele alıp tutku derecesinde sevmeyi ve kavramayı ifade eder. Dolayısıyla, Rönesansın “can verdiği” bireyin modernist-kapitalizmin bireyi olmadığı söylenebilir. Rönesans insanının doğa ve felsefe bilgisiyle donandığı ve savaştan kaçındığı; doğal, eşit ve özgür bir toplumsal yaşamı aradığı görülebilmektedir Rönesans ütopyaları da modernist-kapitalist ütopyalar değildir. Aksine, Doğal Toplumun Komünalist değer yargısı ve özelemlerine daha yakın tonlar taşımaktadır. İlk ütöpik tasarımların geliştiğı manastırlarda komünal bir yaşam vardır. Yine, o dönem için yeni gelişmekte olan Rönesans kentlerinde başat olan yön demokrasi özlemi biçimindeki eğilimdir. Bilimi inceleyenler, felsefe, edebiyat ve sanat yaparak zor-bela geçinenler emek tabakasından insanlardır ve sermaye ile uğraşanlar çok sınırlı sayıdadır. Tüm bu hususlar, yine Rönesans ütopyalarında anlatılmaktadır.

Rönesansın ilk süreci genel anlamda PETRARCA(1304-1372)ile başlatılır. Petrarca,”De Vita Solileria/Yalnız Yaşama Dair” adlı eserinde mutluluğun bireysel bağımsızlıkta olduğunu belirtmiştir. O’nun öngörüsü böyle tanımlanmıştır. Bir anlamda; hümanist bireyin arayışı olmaktadır. Thomas MORE’un “Ütopya Adası” nı, Francis BACON’ un “Yeni Atlantis” i Valentin ANDENE’nin Kristiannapolis” i, Rabelias’ın “Gorgantua” sı (ve daha sonraları gelişmiş olan Fovrer, Robert Owen, Saint Simon ve Prudhon vd) gibi tüm ütopyacılar ve ütöpik tasarımları,esasta, Doğal Toplumun özgürlük ve eşitlikçi komünalist toplum sistemine yakın gelecek tasarımları niteliğindedir. Tümü kendi dönemlerinin koşulları içerisinde, yaşanan sorunlardan hareketle, “daha iyi” bir yaşam arayışı gütmüştür. Örneğin, Campenalla, İspanyol egemenliğine karşı, kendi toplumunun özgürleştirilmesi hayalini kurmuştur. Ülkesi “Kalabriya” dan esinli olarak KALABRİYA CUMHURİYETİ biçiminde ütöpik bir tasarım formüle etmiştir. Yani, İspanyol sömürgeciliğinden bağımsız kılınacak bir sistemin devrimci arayışını tasarlamıştır, ütopyasında.

Bir noktaya açıklık getirmekte fayda vardır. Bahsedilen ütöpik tasarımlarda, dönemsel etkiler dolayıyla, din, devlet, iktidar geleneğinin de etkilerinden söz edebilmek mümkündür. Salt özgürlükçülük, eşitçilik değildir, belirtilmek istenen. Ancak, çağ itibarı ile YENİ' nin arandığı ve "daha iyi"nin amaçlandığı ve öngörüldüğü de, bir o kadar açıktır. Kaldı ki, Sanayi Devrimi'ne dek sosyal-toplumsal planda Feodal aristokrasi ile(yeni doğan uluslar anlamında)halkların karma nitelikli bir toplumsal sistemlerinin olduğu da rahatlıkla görülebilmektedir. Tüm bunlardan hareketle, Rönesansın modernist-kapitalizme ön açan bir zihniyet süreci olarak değerlendirilemeyeceğini söylemek mümkündür. ÖCALAN'ın de belirttiği gibi; ucu-bucağı her tür gelişmeye açık bir kaos aralığı söz konusudur. Feodal toplum sisteminin çözölüp dağıldığı, yeni toplumun ise henüz doğmadığı ve doğuş sancıları yaşadığı bir ARA-DÖNEM yaşanmıştır. Bu ara dönemden feodalizmin güç kazanıp yeniden çıkış yapabilme olasılığı olduğu gibi, modernist-kapitalist bireyci bir sistemde çıkabilirdi. Yine, güçlü alt yapı koşullarına sahip demokratik, eşit ve özgür bir topluma doğru gelişimde yaşanabilirdi. Bu anlamda, bahsedilen kaotik aralıktan neyin çıkacağı ve nasıl sonuçlanacağı, esasta bahsedilen güçlerin bilinç, politik yetenek ve çabalarına bağlı olarak belirginlik kazanabilirdi. Bunu Fransız, İngiliz ve Amerikan vb. devrimlerinde gözlemlemek mümkündür.

Fransız Devriminin sonlarına dek modernist kapitalist toplum güçleriyle daha eşitlikçi ve özgürlükçü olan toplum güçleri, başa baş bir mücadele içerisinde olmuşlardır. Komünistler de dâhil olmak üzere, son derece renkli ve katılımcı çevreler söz konusu olmuştur. Babeuf'un "Eşitler Manifestosu" ve "Eşitler Cumhuriyeti" ütopyası, Fransız devrimindeki halkçı, özgürlükçü ve eşitlikçi öğeleri tüm çıplaklığı ile gözler önüne sermektedir. İngiliz devriminde öne çıkan Gerard WINSTANLEY "Kazıcılar Hareketi"ni geliştirmiştir. Bu hareket eşitlikçidir ve 1652'de Winstanley'ce tasarımlanmış "Özgürlük Yasası" adlı halkçı tasarı ile, devrimin demokratik yanını etkin kılabilmıştır. Yine,16. yüzyılda İspanya'da gelişen Şehir Komünarları, demokratik karakterli bir harekettir. Bu kısa vurgular ve birkaç örneği dahi gözettiğimizde, bu devrimlere(başından sonuna dek bir süreç anlamında) "burjuva devrimleri" demek, yanlış olacaktır. Böylesi bir söylem, Doğal Toplumcu Komünalist güçlerin özgürlük temelli büyük arayışlarını ve emeklerini-çabalarını-ödedikleri bedelleri yok saymak anlamına gelecektir. Şu halde, Rönesansın hiçte modernist-kapitalist sistemin zihniyet hazırlığı olmadığını söylemek pekâlâ mümkündür. Rönesans sonrası

yeni bir toplum sistemi olarak özgür, eşit ve demokratik toplum eğilimi başat hale de gelebilirdi. Bu eğilimin gelişebilme şansı ve olasılığı da en az modernist kapitalist bireyci eğilimin gelişme olasılığı kadardır. Bu yüzden, 19. yüzyıla dek modernist kapitalist topludan bahsetmek güçtür. Modernist-kapitalist sistem Sanayi Devriminin ikinci evresi olarak(1830-1870)kabul edilen süreçten itibaren üstünlük kazanabilmiştir. 1848-1871 devrimlerinin yenilgisi sonucunda demokratik, eşit ve özgür toplum mücadelesi hâkim toplum olma şansını kaybetmiştir. Sonuçta, Rönesans ile doğan “özgür birey” olma çabasından modernist-kapitalist bireyciliğe geçilmiş ve adeta tüm özgürlükçü kazanımlar geri alınmıştır. Büyük ekolojik sapma doğmuş ve “doğa Katliamcılığı”na yönelim başlamıştır. Kapitalist zihniyet sonucu olarak toplumsal varoluş halinden kopulmuştur. Mitolojik ve dinsel dogmatizmin “Tanrı Toplumu” biçimindeki toplumsallığının bireyi yutması yönlü sapmayı; modernist-kapitalizm “bireycilik” için toplumsallığı yok etme biçiminde tersine çevirmiştir. Modernist-kapitalist kıskırtma temelli bireycilik, bireyi toplumdan koparmış; adeta toplumdan intikam alma yönünde işlevsellğe büründürmüştür.

Bu özet çerçevede aktarılabilecek bir Rönesas’sal gelişim üzerinden Batı zihniyetinde, bu kez Protestan Reformu ve daha da sonra, “Akıl/Aydınlanma Çağı” diye bilinen yeni ve parlak bir sürece geçiş yapılmıştır. Ve tüm bu süreçler sona erip sonuçlandığında Batı Zihniyet yapısı büyük oranda tamamlanmış olacaktır.

3- Protestan Reformu ve Dönemin Zihinsel Açılımları

Protestan Reformu 16. yüzyıl ile birlikte gelişmiş ve devreye girmiştir. Martin Luther (1483-1546) ve John Calvin(1509-1564) şahsında ifadeye kavuşmuştur. Esas olarak Katolik Kilise iktidarı devletinden kopuşu temsil etmektedir. Bu kopuş, dinin “bireysel inanç” biçiminde, görece bir serbesti kazanmasıdır. Protestanlık; salt Katolik kiliseden değil, aynı zamanda feodal devletten de kopuştur. Engisizyon mahkemelerinin uyguladığı işkenceli zulüm, esasta bu kopuşa yöneltilmiş Katolik kilise devletinin bir reaksiyonudur. Protestan Reformunun bir özgünlüğü de CERMEN halkının Hristiyanlık yorumu olmasıdır. Doğal Toplum inançlarını belli düzeyde koruyan bir topluluk içinden çıkışıdır. Bu anlamda, Protestan Reformu ile beraber dogmatizm -görece- yumuşatılmış ve bilime ön açılmıştır. Bu biçimde dinsel saltanata tepki ifade bulmuştur. Felsefi gelişim hızlandırılmıştır. Spinoza ve Descar-

tes'in gelişimi ile felsefe kendi "Peygamberlerini" de yaratmıştır.

M. LUTHER'in yaşadığı 1517'lerde Katolik kilise para karşılığında "günah bağışlama ayinleri" düzenlemektedir. Halk o duruma tepki du-yarak gösteriler yoluyla reaksiyon göstermiştir. Luther, Kilise içinden biri olmasına rağmen, bu karara açıktan karşı çıkmıştır. Ve fakat bu karşı çıkışta reform ya da Katolik kilisesinden kopuş düşüncesi bulunma-maktadır. Böylesi bir tasarısı olmamıştır. Aksine, Luther'in kendisi bü-yücülüğe inanan, kadına düşman, kilise karşıtı artan halk ayaklanmaları karşısında "köylüleri öldürün" diye talimat da(din adına)vermiş olan bi-risidir. Dolayısıyla,bahsedilen karara karşı çıkışı, son derece "kendine münhasır" dır. Buna rağmen böylesi bir tasarısı olmamasına rağmen, onun iradesi dışında, bu kararı, dönemin ayaklanmalarının daha da tetiklenmesine dönük nesnel bir etken olabilmıştır. Toplumun her kes-i minden insanının Luther'i desteklemesi onun kişiliği ve dinsel "çelişkisi" n den çok öte bir anlama sahiptir. Dönemin Almanya'sında ulusçuluk yükselmektedir. Dolayısıyla, genel gelişmeleri tetikleyen temel etken bu ulusçu duygu olmuştur. Avrupa'nın hor gördüğü Almanya'nın Roma Katolik Kilisesi'ne ve dinine verdiği bir mesaj olmuştur Cermen Pro- testanlığı! Bu tavır ve eğilim şahsında Almanlar adeta güç birliği sergile- mişlerdir. Bu birlik zamanla kiliseyi de, şatoyu da(tüm iktidar çevrelerini)tehdit edecek düzeyde büyümüş ve etkili hale gelebilmiştir. Cermen Protestanlığı Bu birliğin zihinsel anlamdaki yeni teolojik bilinci olmuştur.

Cermen Protestanlığı böylesi bir gelişimi ifade etmiştir. Kilise ve aris- tokrasinin bastırma harekâtı ile ve yüz bin(100 bin) dolayında insanın kat- ledilmesi pahasına bu isyan ve ayaklanmalar bastırılmıştır. Buna rağmen 1555'de Almanya'da dinsel bölünme resmen (kabul edilmek zorunda kal- dığı için)tanınmıştır. Benzer gelişmeler İsviçre'de de yaşanmıştır.

John Calvin'in çalışmaları ile dönem İsviçre'sinde gelişmekteolan ulusçuluk akımı birleşince, sonuçta Calvinist Reformculuk belirmiştir. Luther'den sonra, Calvin' de Protestanlığın gelişiminde benzer bir "ön- cülüğü(!)" yapmıştır. Luther'in etkisi Calvin'in Avrupa kıtası genelindeki etkisi kadar olmamış; o düzeyde yaygınlaşamamıştır. İsviçre'de refor- masyonu geliştiren Calvin ve ardılı "Calvinistler",görece anlamda Rö- nesansa daha çok "bağlı" olmuşlardır. Etkileri çoktur ki,16. yüzyılın sonunda Calvinizm "uluslar arası din" derecesine ulaşır. Toplumlara "amaçlarına ulaşma" ve dönüşüm sağlama bilinci taşımıştır. Fakat bun-

lar sadece nesnel sonuçlardır! Çünkü Calvinizm'in özgün ve farklı karakteri sonraki süreçlerde bariz bir şekilde öne çıkacaktır. Öyle ki, İsviçre'de iktidar terörü estiren, kadını baskılayan ve müziği dahi yasaklayan bir zihniyet olduğu açığa çıkacaktır.

Calvinizm, sınıfsaldır! Zenginlerin doktrini gibidir.”kurtuluş zenginlikte” demektedir. Tüm bu yönleri dolayısıyla, burjuvazi tarafından sahiplenip desteklenmiştir. Avrupa, neredeyse -kimi istisnalar dışında- tümünden Protestanlaşmıştır. Tüm bu gelişmeler sonucunda Batı'da Hıristiyanlık, artık “Tanrıya ulaşma” da ARACI istemez hale gelmiştir. Gelişmeler, Aydınlanma Çağının ön-aşamalarına işaret etmektedir. Bu dönemle birlikte, bilim, felsefe de öne çıkan düşünürler, sürecin gidişatını da belirler hale gelmişlerdir. Kimilerine konu bağlamında değinmek, daha bütünleyici olacaktır.

16. yüzyılla beraber Galileo GALİLEİ (1564-1642) ve G. BRUNO Hıristiyan dogmalarından kopup Özgür Doğa düşüncesini geliştirmişlerdir. F. BACON (1561-1626) doğa Kuvvetlerini tanıma ve denetlemenin yöntemini açığa çıkarmıştır. Bu yönüyle R. Bacon. F. Bacon, G. Galilei ve G. Bruno gibi düşünürler felsefi öngörü ve bilimsel yöntemin öncüleri ve modern metafiziğin kurucuları olmuşlardır. Deney ve ölçüyü doğaya yansıtıp bilimi geliştirmişlerdir. Öncesinde Cusomos'un dinden felsefeye geçiş yönünde açılım yaptığı da unutulmamalıdır elbette. Rêne Descartes(1596-1650)modern Felsefenin ve Analitik Geometri'nin kurucusu olarak öne çıkmıştır. Özellikle Madde-Ruh ilişkisini “Tanrı'yı işe karıştırmadan” çözmeye çalışması önemlidir. Böylelikle felsefi Devrimin de temellerini atmıştır. ”Düşünüyorum, öyleyse varım/Cagito ergo sun” biçimindeki söylemiyle, akılcı düşüncüsü öne çıkarmıştır. Öte yandan İsaac Newton' un (1642-1727) evrenin tanrı dışında bulunan “yasalar” ile devindiğini belirtmesi sonrasında, klasik fizik açığa çıkarılmıştır. Paralel olarak “evrensel çekim teorisi” ni de Newton kazandırmıştır bilime. J. Kepler (1571-1630) Astronomi de gezegen yörüngelerini ve “hareket yasaları” nı incelemiştir. Kepler'in incelemeleri aynı zamanda Newton'a esin kaynağı olmuştur. R. Boyle(1627-1691)Kimya çalışmalarına ivme kazandırmıştır. Daha da çoğaltılabilecek bu düşünür ve bilim insanları, kendi dönemlerinde yaptıkları çalışmalarla yeni çığır açmış, önemli bilimsel gelişmelere imza atmış ve zihinsel açılımlara güçlü dayanaklar hazırlamışlardır.

Reformasyon sonrasında yaşanmış olan bu gelişmeler,17. yüzyılda daha

da ivme kazanmıştır. 17. yüzyıldaki zihni ve bilimsel gelişimde üniversiteler dışındaki kuruluşlar önemli roller oynamışlardır. Özellikle Napoli kentindeki Bilim Akademisi (1560'lar) sonrasında, böylesi okullar yoğunluk kazanmıştır. 1603-1630 arasında Roma'da ve 1651'de Floransa'da farklı akademiler kurulmuştur. İngiltere'de Kraliyet Bilim Akademisi gelişim göstermiştir. Tüm bu (vd) okul ve kuruluşlar bilime, felsefeye önemli katkılar yapan platformlar olarak işlev kazanmışlardır. Buna rağmen, 17. yüzyılın ilk yarısını kapsayan yıllar da, bilimsel gelişmeler açısından "yarı-sönük" geçmiştir. Daha çok felsefe de belirgin bir ilerlemeden bahsedilebilir.

Kısa vurgularla ve özetle aktardığımız bu gelişmeler sonucunda zihinse planda değişimler yaşanmıştır. Görece de olsa özgürleşen birey, devlet kulluğunu çözümlü itmiştir. Mezhepsel farklılaşma ile birlikte, Katolik kilise Devleti'nin meşruiyeti de yıkıma uğramıştır. Rönesans ile başlayan düşünsel gelenek bir nevi kitleselleşmiştir. Bu yönlü gelişmeleri engellemek amacıyla (ve kilisenin reaksiyonu olarak) geliştirilen engizisyon mahkemeleri adıyla bilinen vahşi uygulama ve işkenceli dayatmalar da başarısız kalmıştır. Avrupa genelinde tüm toplumları bir nevi bağımlılık altında tutan kilise hegemonyasının kalkması, toplumların bundan kopuşu sonrasında, uluslaşma eğilimi güçlenmiştir. 1524'de Almanya özelinde somutlaşan köylü ayaklanmaları kıtasal yaygınlık kazanmıştır. Tüm bu gelişmeler karşısında kilise iktidarı bünyesinde yeni "çözüm" yöntemlerine yönelim başlamıştır. 1618-1648 arasında yaşanan ve "30 yıl savaşları" diye bilinen savaş, görünürde Katolik-Protestan çatışması gibi yansıtılmışsa da, esasta Avrupa'da yükselen ulusçuluğun ulusların gelişim mücadelelerinin sonucu olmuştur; kilise de bu gibi çatışmaları körükleyerek, güçlerini zayıflatmaya çalışmıştır. Aslında, İngiltere ve Fransa arasında yaşanan "100 yıl savaşları" da, bu "uluslaşma" arayışıyla bağlantılı olarak yaşanmış savaşlardır. Gerek Katolik kilise Devletleri ve gerekse krallık devletleri bu gibi yol ve yöntemleri de deneyip kullanarak, hem özgürleşme yönlü zihinsel gelişim geleneğini, hem de uluslaşma eğilimlerini bertaraf etme amacı gütmüşlerdir. Batı dünyasının bu dönemdeki genel durumu bu şekilde özetlenebilir.

Aslında Doğu'da da İslami nitelikteki bilimsel arayışlar, benzer nitelikler göstermişlerdir. Ve fakat bu bilimsel ve felsefi çalışmalar sistemli ve yöntemsel anlamda çalışma disiplinine kavuşturulup kurumsallaştırılmaları (vd) gibi nedenlerden ötürü, sınırlı kalmış ve katkıları da istenilen oranda olamamıştır. Bu gibi hususlar sonucunda bilimsel bilgi

batı uygarlığının dayanağı olmuş ve doğu, geri plana kaymıştır. Batı’da felsefe ile bilim yakınlaştırılmıştır. Bu anlamda, Rönesansın temelini “tanrı’dan kopan” düşüncede aramak daha gerçekçi bir yaklaşımdır. Bu yönüyle Avrupa’da ki bu değişim, büyük bir paradigmatik değişimdir. Doğu’da ise, paradigmatik değişimin önü alınmıştır. Bu hususa dair kimi şeyler aktarmak, konu açısından tamamlayıcı olacaktır.

4- 15. -19. Yüzyıllar Arasında Doğu’da Zihni Durum

1450’lerde Müslümanlar ve Yahudiler için genel bir bunalım yaşanmaktadır. Türkler Bizanslılardan İstanbul’u almış, Colomb1492’de Amerika kıtasını keşfetmiştir. İngiltere İspanya’daki son Müslüman kalesi olarak görülen Granada’yı almış ; Müslümanları ve Yahudileri İber yarım-adasından sürmüştür. 13. yüzyılda başlayan tutuculaşma,15. ve16. yüzyılda daha da bağnaz bir hale dönüşmüştür. Tutuculaşma zihni plandadır. Oysa aynı yüzyıllarda (15. -16. yy) siyasal planda İslami iktidarlar büyümektedir. Siyasal planda dönemin en belirgin üç büyük İslam imparatorluğu şunlardır: Doğu Avrupa ve Anadolu’da Osmanlı İmparatorluğu, İran’da Safevi İmparatorluğu ve Hindistan’da ise (Moğol istilası ve işgali sonrası) Moğol İmparatorluğu. Bu imparatorluklar içerisinde kısmen bir zihinsel düzey, ağırlık olarak İran ve Hindistan’da görülmüştür.

Safevi İmparatorluğunda bu dönem 12 imam Şii’liği devlet dini olmuş ve sonuçta Şii-Sünni düşmanlığı artmıştır. İktidarın kurucusu Şah İsmail ilk olarak Azerbaycan’da başa geçmiştir. Sonra batı İran ve Irak’a doğru iktidarının etkisini yaymıştır. Bu yayılma hareketi -bir yönüyle- Protestanlığın Avrupa’da görülen kıtasal yayılmasını andırmaktadır. Genelde aristokrasiye karşı bir çıkış yapılmıştır. Protestanların Avrupa’da Katoliklere yaptıkları baskı ve yasakların benzerini, Safeviler’de Şiiler Sünnilere yapmış ve Sufi tarikatlarına yönelmişlerdir. Ancak diğer yandan da, yine Safevilerde resim, edebiyat gibi sanat alanlarında belirgin gelişmelerde yaşanmıştır. Adeta “Safevi Rönesansı” gerçekleşmiştir. Diğer yandan, İran’ın Şii uleması şah İsmail’in reformculuğuna güvenmediği için, bağımsız bir İslami yoruma yönelmiştir. Şahlığı 12 İmam Şii’liği’nin devamcısı olarak görmediklerini ilan etmiştir. Ulema, bu yüzdendir ki, halk içinde örgütlenme çalışması yürütmüştür. Başlayan hareket tüccar ve yoksulların çıkarını koruma temelinde halkla ilişkiler kurmuştur. Böylesi kaotik ortama rağmen, yinede zihni planda güçlü insanlar öne çıkabilmiştir. Örneğin; İran Şiileri Suhreverdi’nin mistik geleneğini izleyip yeni bir felsefi yorum geliştirmişlerdir. Mir DAMAD (?-1631), Sadrettin ŞİRAZİ Molla

Sadra (1571-1640) bu dönemin felsefecileri olarak sivrilenlerdir. Özellikle Şirazi metafizik ile dinseliliği sentezleme yönünde önemli çalışmalar yapmıştır. Bilgiyi salt “öğrenme” olarak değil, aynı zamanda “dönüşüm süreci” olarak da ele alır. Tanrı’ya ancak felsefe ile ulaşılabilceğini savunur. Bu yönüyle de akılcı ve mistiktir. Diriliş’i ve cennet’i “insan içinde” kabul etmiştir. Tüm bu vurgulardan hareketle denebilir ki, İran Şiililiği, genel anlamda ve kendi dönemi itibarı ile aşırı bir tutuculuktan uzak olmuştur.

Moğol Hindistanı’nı da İslami bir rejim egemen olsa da, Hindu inancına karışılmamış; varlığını koruması devam edebilmiştir. Tutucu bir dayatmada bulunulmamıştır. Hatta “Hindu-Müslüman ortak inanç toplulukları” oluşturulmuştur. 15. yüzyılda gelişen Sih inancı / SİHLİK, böylesi bir oluşumun ürünü olarak şekillenmiştir. Moğol hükümdarı Ekber’in iktidar sürecinde (1560-1605) tüm inançlara görece eşit bir yaklaşım gösterilmiştir. O’nun bu tavrı, bahsedilen pozitif gelişmede rol oynamıştır. Ekber,1575’te bir ibadethane kurdurmuş ve burada tüm din bilginlerini “Tanrı üzerine özgürce tartışma” yapmaya çağırmıştır. Avrupa’lı Cizvit Papazları da çağırılmış ve onlarda davete olumlu yaklaşarak bu toplantılara katılmışlardır. Elbette dinsel “tektanrıcılık” başattır! Yanısıra, Moğolların tutucu din görevlileri de mevcuttur ve Ekber’in dinsel hoşgörüsünden rahatsızlık duymaktadırlar. Ve fakat ilk başlarda fazla bir etkide de bulunamamışlardır. Moğol iktidarının zayıflama süreci ve özelde de Ekber’in ölümü sonrasında statükocular eliyle bağnazlık ve fanatizm öne çıkarılmıştır. 1618’e gelindiğinde yasaklar ve baskılar son derece fazlaştırılmış durumdadır. Müslüman, Hindu ve Sih’ler arasında çatışmalar başlamıştır. Bu süreç 1700’lere dek sürmüştür. 1700’ler ile beraber - zaten öne çıkmış bulunan Avrupa hâkimiyet i- Batı dünyası, genelde tüm dünya’da etkinleşmiş durumdadır. Hindistan İngiliz himayesine alınmıştır. Avrupa sömürgeciliği yaygınlaşmıştır. 1780’lerin koşullarında, Arap yarımadasında Muhammed Bin ABDULVEHHAB önemli bir düşünür olarak öne çıkmıştır. İslamın başlangıcındaki “ilk-ümme sadeliği” ne ve arılığına dönmeyi savunmuştur. İslama sonradan yapılmış eklemelerin çıkarılması gerektiğini söylemiştir. Abdulvehhab, mistik değildir ve şiiri, sufi düşünürlerin önermelerini reddetmektedir. Peygamber Mezarı kült’ü ne karşı olmuş ve “Tanrı sevgisi hiçbir insana yöneltilmemeli” demiştir. O, yaptığı örgütlenme çalışmalarıyla etkin olabilmıştır; Arabistan’da yerel-küçük bir Prensliği kendi yanına ve düşüncelerine çekebilmiştir. ”Yoksulluktan önce Putperestlik ve ahlaksızlıkla

mücadele edilmeli” diyerek, bu hususlara ağırlık vermiştir. Bu yönde son derece katı (hatta kimi zaman despotik ve zalimane) uygulamalar geliştirmiştir. Ayrıca “Müslümanları ancak Araplar yönetebilir” demiş ve bu biçimiyle bir nevi Arap ulusçuluğunu savunmuştur. Osman’lı İmparatorluğu’na cihat açmış Hicazı ele geçirmiştir (1818’de Osmanlılar tekrar ele geçirinceye dek, idaresinde tutmuştur). Abdulvehhab’ın ardılları Mekke’de etkili olmuşlardır. “Vahhabiler” adıyla uzun yıllar etkinlik sağlamış bir hareket doğmuştur.

5-Akıl /Aydınlanma Çağı ve Zihni Açılımlar

Bu yıllarda Batı’da Rönesans ve Reform süreçlerinin birikimi üzerinden 18. yüzyıl aydınlanması tüm ihtişamıyla devreye girmiştir. Bu süreç, birçok düşünür ve bilim insanının açılımlarıyla yeni zihni tasarımlara tanık olan gelişmelerle bilinmektedir. İlk akla gelen ise ANSİKLOPEDİLER’ dir. Bu eser 1751-1765 yılları arasında toplam 21 cilt olarak oluşturulmuş dev bir ürünü ifade etmektedir. Avrupa’da felsefe ve bilim ile uğraşanlar, o dönem içinde yapmış oldukları çalışmaları bu Ansiklopediler’ de sergilemiş; Ansiklopedileri bir nevi tartışma platformu biçiminde işlevselleştirerek düşünce alış-verişinde bulunmuş ve değişik derlemeler geliştirmişlerdir. Dönemin düşün insanlarının çoğu bu platformda yer almıştır. Dışında kalanlar da vardır elbette. Ve bunlarda süreç tartışmalarına ve gelişimine önemli katkılarda bulunmuşlardır. Bunlardan en bilinenleri(dışında kalanlardan)Goethe(1749-1832)ve Schelling’dir. Onlar doğayı “güzel, canlı ve verimli bir tanrıça” biçiminde tanımlamışlardır. Doğayı anlamak için salt akıl değil, şairane sezgiye de ihtiyaç vardır, demişlerdir. Yine de bu iki düşünür(bahsedilen yüzyılın sonlarında gelişim gösterdikleri için),genel “aydınlanma süreci” nin niteliğini derinliğine etkileyememişlerdir. Başat etkide bulunanlar, düşüncelerini Ansiklopedilerde sergileyen “Ansiklopedistler” olmuştur.

Ansiklopedistler, farklı felsefi ve bilimsel, sanatsal dallarda öne çıkan bir çok değişik düşün insanından oluşmaktadır. Felsefede F. Bacon’ un eski geleneğini Locke, Berkeley ve D. Hume sürdürmüştür. Rasyonelite de Descartes’in geliştirdiği geleneği Voltaire, D’Alembert ,Diderot ve Conderat devam ettirmiştir. Her iki geleneği birleştirerek ele alan bir yaklaşımı ise Imanuel KANT (1724-1804)temsil etmiştir. 19. yüzyılın başlarında, Batı dünyasında bilim-teknikteki gelişime paralel olarak, zihinsel planda da gözle görülür açılımlar yaşanmıştır. Doğa, Toplum ve

Evren'in gerçekliğini dile getirme çabaları artık "Tanrısız" yapılar olmuştur! Feurbach, Marks, Darwin, Nietzsche ve Freud gibi düşürler, bu kapsamdaki açılımların öncülüğünü yapmışlardır.

Evrin Teorisi'n de Darwin (1809-1882), Genetik ve Kalıtım Bili-mi'nde J. G. Mendel (1822-1884), Fizikte "Genel Rölativite/Görelilik" teorisi ile Albert Einstein (1879-1955), özgün ve parlak açılımlar yapmışlardır. 19. yüzyılın sonlarına gelindiğinde ise, artık "boş-ınan" ve her türlü bağnazlık-tutuculuk genel olarak akıl karşısında aşılmış durumdadır. 20. yüzyılın başında, özellikle 1900-1927 yılları arasında gelişen ve esas olarak da 1913'den itibaren ağırlık kazanan "Kuantum kuramı", bilim tarihinin en önemli gelişimi ve en büyük zihni atılımı olmuştur. Kuantum teorisi, devrimsel nitelikte bir gelişmedir. Bu sayede atom düzeyindeki tüm olguları kapsayan basit doğal ilişkileri "temel bir bilimde toplayabilme ve fizik ile kimya biliminin kuramsal temellerini birleştirebilme olanağı doğmuştur. Batı zihniyet dünyasında ve özelde de, Modernist paradigma da dahil, yaşanan tüm düşünsel katkılardan olumluluklar alınıp olumsuzluk ve yanlışlardan arındırılmış bir senteze ulaşma durumu yaşanmıştır. Modernist kapitalist paradigmanın parametreleri(ki, başta da Newton'un klasik fiziği)geçersizleşmiştir. Batı zihniyetinin tüm hücrelerine nüksetmiş bulunan düz-çizgisel ilerlemeciliğin, mutlakçı-determinist/belirlenimciliğin tartışmaya başlanıp aşınması yönünde belirleyici veriler açığa çıkartılmıştır. Sistemler arasında ve her niteliksel değişimin arifesinde, sonucu kestirilemeyecek ve deterministçe, katı nedenselliklere bağlanamayacak kaotik aralıkların bulunduğu deneylerle ispatlanmıştır. Böylece, insanlığın, bahsedilen BELİRSİZLİK' i kendi yararına olacak yönde ve Doğal Toplum değerlerine/Komünalist öze uygun bir anlayışta ve doğrultusunda şekillendirebilmek için ET-KİDE bulunabilme bilinci oluşturulmuştur. Özünde kaderciliği ifade eden deterministçe netleştirilen formüllerin beklentisinden kurtulma olanağı sağlanmıştır. Bekleyerek; formüllerde ortaya konan "teamüllerin" gerçekleşmesini umarak pasif ve çabasız bir duruştan çıkıp, geleceğine mücadele ederek etkide bulunabilme iradeliliği göstermenin perspektifi şekillendirilmiştir. Bilimsel harekât tarzının nasıl olabileceği ortaya konmuştur. Modernist-kapitalist paradigmanın aşılması hususunu, bu çalışmadaki diğer bölüm başlıklarında yer verileceği için bu özet vurgu ile yetinmek, tekrarı önleyecektir.

Sonuç olarak; Doğu dünyasında ciddi bir paradigmasal bunalım yaşan-

maktadır ve alternatif üretme, eskinin eleştirisi üzerinden tartışma geliştirip yeniyi arama düzeyi, genel anlamda değerlendirildiğinde, zayıftır. Aynı bir inceleme konusudur da aynı zamanda. Batı'nın durumu ise, daha özgündür. Bir anlamda kendinde var olanı, potansiyelini işlemiş ve bitirmiştir. Olasılıkla, yeni paradigmasal arayışta, ancak sağ cenahta yer alarak katkı sunabilir. Yeni paradigma'ya en elverişli zemin Orta doğudur. Eski zihinsel birikimi üzerinden kendi "Rönesansını" yaratıp yeni sürece özgün olarak bir üretimde bulunmadığı için, potansiyel anlamda "rezervi" işlemeyi beklemektedir. Öte yandan, modernist kapitalist paradigmanın da anti-tezi durumunda olan (nesnel anlamda) en diri dinamik olmaktadır. Elbette, her anti-tez'de olduğu gibi eleştirel sorgulamaya tabi tutulması bir gerekliliktir. Ancak bu temelde yeni yaratılabilir, sentez'e ulaşılabilir. Bir yandan Batı'nın determinist, katı nedenselci, düz-çizgisel ilerlemeci ve dogmatik, ve hatta nihilist odaklı açmazları; diğer yandan aşırı düzeyde tetiklenmiş bireycilik'i söz konusudur. Öte yandan Doğu'nun katı inançsal dogmaları, yeniyi üretmemeden kaynaklı Batı karşıtı bir kaba retçiliği, kendini tekrarı ve potansiyelini işleyememesi, umutsuzluk ve özgüven yitimi gibi açmazları söz konusudur. Sentez ve anti-tez'in analizi üzerinden gelişmek durumundaydı. ÖCALAN, bunu Demokratik Komünalist paradigmasal önerme ile yaptı. Kuantum teoremi, Einstein fiziğine dayandırılan parametrelerini ortaya koydu. İlgili bölümde detaylarını paylaşmaya çalışacağımız toplumsal, ekolojik ayaklarını inşa etti. Yeni paradigmasal tartışmalara bütünlüklü çözüm perspektifi sunarak katkı yaptı. Bu bölümde öne sürülen sav, Rönesans'sal doğuşun öncesi ve sonrasıyla, hiç de modernist-kapitalist paradigmada öngörülen bir toplum sistemini hedeflemediğidir. Evet, modernist kapitalist paradigma da bu kaynaklardan yararlanmış, form kazanmıştır. Fakat bire bir aynılaştırmak, modernist-kapitalist paradigmaya ön-hazırlık aslı işleviymiş gibi yansıtmak yanıltır. Doğal Toplumcu güçlerin özgürlükçü arayış ve çabalarının inkârı anlamına gelir. Verilerle bunlar temellendirilmeye çalışıldı.

II. BÖLÜM

-MODERNİST KAPİTALİST PARADİGMA’NIN TOPLUMSAL ÖRGÜTLENME MODELİ OLARAK, ULUS-DEVLET VE UKKTH⁽¹⁾ ÜZERİNE

18. -19. ve 20. yüzyıllarda ULUS ve ULUSÇULUK adına toplumlar arasında kanlı boğazlaşmalar yaşatılmış, ırkçı, milliyetçi ve faşist (Nationalist, National Socialists) eğilimler ve akımlar geliştirilmiştir. Nice kültürel zenginlikler bu adlandırmalar altında asimilasyonist politikalar’a ”beyaz katliam”a tabi tutulmuştur. Dikey ve homojenleştirici dayatmalar toplumları nefessiz bırakmış, bireyi nesneleştirmiştir ve olası demokratikleşme potansiyellerini eriterek gelişimini engellemiştir. Ulus-devlet formundaki statükocu yapılar varlıklarını koruma ve egemenlik emellerini yaygınlaştırma uğruna, onlarca yüzlerce savaşa yol açmışlardır. Halende bu tutumlarında ısrar etmekte ve sürdürmektedirler. Tüm bu boyutlarıyla düşünüldüğünde, güncelde dünya üzerinde sürmekte olan çatışmalarda bu kavram eksenli etkenlerin nasıl kilit rol oynadıklarını görmek zor olmasa gerek. Bu nedenle ve bu durumun HERKESİ etkilemesi dolayısıyla bir arayış başlamıştır. Kapitalistinden sosyalistine, demokratından özgürlükçüsüne ilgili her çevrede konuyla ilgili tartışmalar yapılmakta ve çözümler üretilmeye çalışılmaktadır. Modernist-kapitalist paradigma, diğer alanlarda olduğu gibi, Ulus-devlet alanında da bir tıkanma, çözümsüzlük içindedir. 1945’lerde zirveye vuran ulus-devleti aşma ve dönüşüme uğratma; bununla bağlantılı şekillenen UKKTH’ biçimindeki kavrayışı güncelle uyarlayarak yeniden yorumlama ve anlamlandırma yönlü çabalar yoğunlaştırılmıştır. ÖCALAN, Demokratik komünalist paradigma önermesinde bu hususa dair de özgün izahat-

1- UKKTH; *Ulusların Kendi Kaderini Tayin Hakkı (Self Determination)*

larda bulunmuştur. Kürtler açısından da “ulusal Demokratikleşme ihtiyacı” na vurgu yapmıştır. Tüm bunlar temelinde konuyu ele alıp incelemek konumuzu bütünleyecektir.

ULUS VE ULUS-DEVLET

OLGULARININ DOĞUŞ VE GELİŞİMİNE DAİR

Özgürlük bitimsiz bir ARAYIŞTIR! İnsan toplulukları bu arayış kapsamında süreklilik arz eden bir tarzda “daha iyi” bir yaşam için uğraş vermişlerdir. Açığa çıkan yaşam sosyalitesine ve zamansal, mekânsal duruma özgün olarak sosyolojik formlar açığa çıkarıp şekillendirmişlerdir. Bu sosyal formatlara uyarlanmış idari yapılar da daima olagelmıştır. Bu iki olgu yakın ilişki içerisinde seyretmiştir. “Ulus” formatlı gelişim de, bu “sosyal geleneğin” izdüşümü olarak modernist kapitalist sistemin öngününde belirmiş ve açığa çıkmıştır. Ve fakat bu hususla ilgili farklı algı ve yorumlar mevcuttur. “Ulus” formatlı yapıyı sosyolojik bir olgu biçiminde ele almayan ve bu formatın esasta suni bir oluşum olduğunu savunanlarda hep olmuştur.

Aslında, sosyolojik olgu mu, değil mi? tartışmalarının yanıtı hem “evet” ve hem de “hayır” biçiminde verilebilir! Bilindiği gibi TOPLUM kavramının kendisi de insanın araç yapma, bilinç dâhilinde ve kolektif amaçlar temelinde türdeşleriyle birlik kurması ve diğer canlı türlerinden ayrışmasıyla oluşup belirginlik kazanmıştır. Bu kavramın farklı dillerdeki anlamlarının (Cıvat, Society, Community, Gesell Schaft vd.) ortak paydaları; ortaklık, bir aradalık, paylaşım temelli grup oluş vb. biçiminde özetlenebilir. Bu esaslar dahilinde “ulus” kavramı ele alınıp tanımı yapıldığında, klasik bir tanım olarak; “Kültürel anlam yüklenimli toprak parçası, Ortak bir tarih ve dil, ortak Pazar” ifadesi kullanılır. Diğer bir ifadeyle; kapitalist üretim sürecinin sonucunda şekillenen Pazar ve bu Pazar etrafında canlanan ve üst-kimlik olarak biçim kazanan benzer aşiret ve kavim topluluklarının dönüşüme uğramış ve devletleşmiş ifadesidir, denebilir. Bu (vb.) gibi tanımlar “ulus” kavramının üzerinde yapılan tartışmalara dönük olarak, “evet, ulus sosyolojik bir formdur!” yanıtına zemin sunabilirler. Bu, olgunun bir yönüdür. Diğer yandan, kavrama modernist kapitalizmin ve dolayısıyla burjuvazinin çıkarını gözeterek temelde -bilinen tanımlamanın ötesinde- bir rol yüklendiği de pekâlâ söylenebilir. Güncel algı ve “ulus” un işlevselleştirilme biçimi buna açık örnektir. Bu siyasal rol ve misyon dolayısıyla, “ulus” kavramı toplumsal

bir formu anlatmaktan ziyade, siyasal bir kavramsallaştırmadır, denebilir. Bu anlamda; "...Ulus, ümmet (bir dine bağlı topluluk) anlayışının dil sınırlarına çekilmiş anlamını ifade eder. Özünde sosyolojik olmaktan çok, politik bir kavramdır. " ⁽¹⁾ ,demekte mümkündür. Çünkü bu politik kavram etrafında egemenlik anlayışı yeniden canlandırılmıştır. Sonuçta siyasal nitelik ile karakterize olan "ulus" kavramıyla, egemenliği temsil eden "Devlet" kavramı iç içe geçmiş ve güncelle dek varlığını koruyabilmiş olan "Ulus-Devlet" ortaya çıkmıştır.

Ulus kavramının egemenlik niteliği ile kullanımının düşünsel temeli adım adım ve zaman içinde oluşmuştur. 1576'yılının yoğun dini etnik çatışma sarmalı içinde, bir çokları gibi, J. Bodin'de çözüm anlamında çalışmalar yapmıştır. O'nun "Nasıl Bir Yönetim?" başlıklı çalışması(ki, "Egemen Bir İktidar" adlı eseridir),bir anlamda modern Egemenlik'e kapı aralamıştır. Bu zemin üzerinden ve "Ulusal Egemenlik" kavramı etrafında iki düşünce okulu açılmış; konu incelenmiştir. Benzer bir şekilde, Rousseau'nun "Genel İrade" söylemli tezi de, üzerinde yoğunca tartışılıp irdelenmiş bir çalışmadır. Yine,Emmanuel-Joseph SİEYES'in "egemenlik" kavramının hümanist köklerini ve devrimci olabilirliğini incelemek amacıyla yaptığı bir çalışma olan "What is the third estate? Üçüncü Zümre kimdir?", O'nun iradesine rağmen ve amacı dışında burjuvazi tarafından farklı kullanılmak üzere yararlanılmış; bir nevi "kurucu politik kuram" ve "Anayasal Mekanizma" biçiminde yorumlanılmıştır. Dolayısıyla, "üçüncü zümre" de burjuvaziymiş gibi gösterilmiştir. Bu (vd) çalışmalar sonrasında "ulus" kavramı, egemenlik sorunsalına modernist-kapitalist çıkarlar temelinde karakterize edilmiştir. Böylece ulus, halk ve ırk kavramları da aynı mantalite dahilinde kullanılmıştır. Sonuçta; "Mutlak bir ırksal farklılığın kuruluşu homojen bir ulusal kimlik kavramının asli temelini oluşturmuştur. " ⁽²⁾

1-Ulus-Devlet'in Doğuş Koşulları

Mutlak-Monarşiler, ulus-devletin ilk öncülü olarak kabul edilmektedir. Feodal iktidar süreçlerinde ve Katolik Roma Kilisesi'nin ideolojik denetiminin başat olduğu dönemlerde, yani monarşi'nin öngünlerinde iktidarsal dejenerasyon, sistemsal çürüme ve kaotik bir ortam söz konusu olmuştur. 16. -18. yüzyıllar arasında bu durum hayli belirgin olarak yaşanmıştır. Etnik, dini ve sosyo-ekonomik bağlamlı çelişkiler

1-Bir Halkı Savunmak. Çetin yay. Sy: 58 ÖCALAN

2- İmparatorluk. Ayrıntı yay. Sy:124 MiHardt. A. NEGRİ

çatışmalara dönüşmüştür. 1520’lerde bu çatışmalı hal son derece yoğundur. Bu yıllarda Kıta-Avrupası’n da Köylü Ayaklanmaları ve kilisenin para karşılığı “günah bağışlama ayinleri” ne karşıtlık temelinde başlayan isyanlar, sokak gösterileri, yine, kilise tarafından horlanan Germenler içinde öne çıkıp gelişen ulusçu eğilim (vd) yaşanmaktadır. Tüm bunlar dolayısıyla da, kilise eksenli feodal devlet zordadır. Bu süreçlerde, Luther ve Calvin’in öne çıkışları vardır. Özde her ikisi de kendilerine has bir bağınazlığa sahip olup kiliseye karşı alternatif yaratma amacı gütmemektedirler. Başlangıçtaki durumları böyledir. Onlarda para karşılığı “günah bağışlatma ayinleri’ne karşıdır. O dönem zaten bu ayinleri protesto gösterileri artmış durumdadır. İkisinin kilise içindeki “paralı ayin” karşıtlığı ile dışarda halkın protesto ve tepki içeren eğilimleri nesnel olarak buluşunca reformcu bir kalkışma başlamıştır.

Tetikleyici dinamik Germen ulusçuluğu olmuştur. Bu hareket kısa sürede hem kilise ve hem de Şato’ya karşı; dolayısıyla feodal sisteme ve iktidar kurumlarına karşı bir isyana dönüşmüştür. “Protestan Reformu” biçiminde Almanya’da-isyanın kanlı bastırılması sonrasında-1555 yılında mezhepsel ayırım olarak resmen kabul edilmiştir. Ve bu gelişme esas olarak Avrupa kıtasını teokratik ideolojinin kısılcacında tutan kilise merkezli yapısında ideolojik kırılmaya yol açan bir gelişme olmuştur. Katolik kilise devletinden kopuşu sağlamıştır. Düşünsel planda yaşanan Rönesans eksenli gelişmeler ise, din-den felsefeye geçişin zeminini olgunlaştırmıştır. Bu gibi gelişmeler kıta Avrupası’n da bulunan tüm toplumlara amaçlarına ulaşma ve dönüşüm sağlama bilinci taşımıştır. Din, “bireysel inanç” biçiminde -görece- bir serbestliğe kavuşturulmuştur. Artık “Tanrı’ya ulaşma” da ARACI (ve dolayısıyla feodal kilise merkezli Devleti) istememektedir toplum. 16. yüzyılın sonlarına doğru, neredeyse tüm Avrupa Protestanlaşmış gibidir. Kilise bağları zayıflayınca kıta genelinde ULUSLAŞMA eğilimi güçlenmiştir. Bu ise, kısa sürede kanlı çatışmaları açığa çıkaran sonuçlar doğurmuştur. Ekonomik planda henüz yeni güçlenmekte olan Tüccar sınıf bu dönemde Protestanlığı desteklemiştir. Bunda Calvin’in “zenginliği yücelten” tavrı belirleyici etken olmuştur. Yine, siyasal planda çıkarları gereği (Derebeylik sınırları ekonomik çıkarlarıyla çeliştiğinden) Monark’ı desteklemiştir. Çünkü monarşik-merkezi sınırlarda ve devlet güvencesinde içerde sermaye birikimini yaratabilmek için monarşilerin merkantilist ekonomi-politikası kendi yararına sonuçlar yaratabilmektedir. Bununla “İlkel-Sermaye Birikimi Sömürgeciliği” gelişmiş, burjuva çıkarlarıyla örtüşmüştür. Bu şekilde Ulusal Pazar ihtiyacını ilk önce ulus ve

sonrada Ulusçuluk'u türeterek karşılamaya çalışmıştır. Diğer taraftan, katolik kilise Devleti de bu ulusçu eğilimlere ve ideolojik kopuşa dönük olarak hem Engizisyon Mahkemeleri yoluyla ve hem de ulusçu eğilimler arasında var olan potansiyel çelişkileri germe ve çatışmaları da daha yoğunlaştırmaya dönük yöntemler ve politikalar izlemiştir. Bu, kilise iktidarının, bahsedilen ideolojik kopuş ve karşıtlaşmaya dönük reaksiyonu olmaktadır. Mezhep çatışmaları da her ne kadar dini kisveli görünseler de, esasta etnik temelli ayrışmanın o dönemki ideolojik kılıfları olmuştur. Merkezi kilise iktidarının hegemonyasından kopuşun ideolojik gerekçesi olarak öne çıkarılmıştır; Germenler de Protestanlığın gelişimi buna en somut örnek olmaktadır. Çokça bilinen "100 yıl savaşları" (vd) böylesi hesaplar üzerinden gelişmiştir.

Bu dönem İngiltere ve Fransa arasında "100 yıl savaşları" ile (1337-1453)başlayan;1500'lerde İspanya, Almanya, İtalya(ve yine İngiltere ve Fransa'nın da katıldıkları)arasında genelleşerek yoğunlaşan savaşlar; yanı sıra,1618-1648 yılları arasında "30 yıl Savaşları" diye bilinen savaşlara dek, kanlı savaşlarla dolu bir süreç yaşanmaktadır. Avrupa kıtasında kilise egemenliğinin zayıflaması ve ulusçu eğilimin öne çıkmasıyla beraber, etnik, mezhepsel ve de sınıfsal temelli savaşların tablosudur bu. Kıta baştanbaşa kanlı boğazlaşmalarla iç içedir. Daha fazla toprak ve güç elde etmek amacıyla; monarşik görünümlü ve fakat esasta bağımsız bir ulus biçiminde yaşama hedefiyle gelişen bu çatışmalar, ilgili tüm tarafları ve toplumları boğuntuya getirmiştir. Büyük tahripkâr sonuçlara yol açmıştır. Böylesi bir zeminde gelişen ve ifade edilen çatışmaları sonlandırıp-görece-bir sükûnet ve barış sağlama amaçlı gerçekleştirilen "Westphalia Barışı", kıta Avrupa'sı için önemli bir tarihi dönemeç olmuştur. Bugünkü Avrupa toplumlarının bir arada yaşam gayreti, birlik çabaları ve sorunları diyalogla çözme kültürü, böylesi çatışmalı ve kanlı boğazlaşmalardan edinilen sonuçlar ve deneyimler üzerinden geliştirilebilmiştir. Westphalia Barışı, bunun belirgin ilk ADIMI olmuştur bir anlamda.

Westphalia barışı/Peace of The Westphalia (1648'lerle başlayan süreç), esas olarak kıta genelinde var olan uluslar, toplumlar arasında ortak bir düzen nosyonu tesis etme çabasıdır. Çeşitli tarihlerde yapılan görüşme süreçlerini içermiştir. Bu kapsamda yapılan Münster Görüşmeleri'n de Fransa'nın taleplerine cevaben, Fransa'ya Alsas/Alsace bölgesine dek uzanan coğrafya da "Üç piskoposluk alanı" üzerinde etkinlik kurma hakkı tanınmış ve ilgili görüşmeciler güçlerce kabul edilmiştir. İsveç için OSNAB-RÜCK'daki görüşmelerde Stettin'e dek uzanan Pomeranya'da etkin olma

hakkı tanınmıştır. Almanlar için Habsburglar'ın unvanlarının korunup tanınması kabul edilmiştir ki, bu Alman imparatorluğu'nun tanınması demektir. Hollanda'nın bağımsızlığı tanınmıştır ama bu süreçler Avusturya için yenilgi süreçleri anlamını taşımıştır. Ve genel anlamda da tüm gelişmeler, Roma-Germen imparatorluğu'nun paylaşılması anlamını taşımaktadır. 1648 İngiliz Devrimi ile süreç daha ileri taşınmış, kıta genelinde Mutlak Monarşiler'den Ulus-Devlet'e geçişin koşulları olgunlaşmıştır. Westphalia Barış görüşmeleri, hataları ve eksiklikleriyle beraber, açığa çıkan yeni durumu resmi statüye kavuşturup düzensizliğin kaotik ortamından görece bir istikrarı sağlamak kadar sorunları çözmede salt şiddet ve çatışma değil, dialog ve görüşmenin de bir yöntem olarak sonuç alıcı olabileceğinin deneyimini oluşturabilmiştir. 1700'lere dek Mutlak Monarşiler ile ittifak kuran burjuvazi, bu tarihten sonra yeni arayışlara hız vermiştir. Bu yıllara kadar çalışmalarını Monarşik iktidar Salonları'nı yapan düşün insanları ise, artık Mutlak Monarşik Akademileri'nin dışında ve kendilerinin geliştirmiş oldukları LOKAL türü salonlarda çalışmalarını sürdürmüşlerdir. Bu Lokallere hem burjuvalar ve hem de kimi "Aydınlanmış Aristokratlar" itibar göstermiş ve uğramışlardır. Zaten "Fransız Aydınlanmacılığı" diye öne çıkanlar, bu Lokalde yapmış ve geliştirmişlerdir ürünlerini. Bunlar arasında Muhafazakar eğilimli Montesquieu'cular(ki, "Kuvvetler Ayrılığı" teziyle siyasal liberalizme kapı aralamışlardır), Ansiklopedistler (ki, kilise bağınazlığının kalan etkilerini tümünden kaldırmanın düşünsel olanaklarını ve zeminini güçlendirmişlerdir) ve Rousseau'cu Radikaller(ki, "Burjuva Devrimleri"(!) ne esin teşkil etmişlerdir) de bulunmaktadır. Burjuvazi elinde bulunan ekonomik güç ve olanaklarını da kullanarak, bu lokallerde ilgili çevrelerce yapılmakta olan çalışmalardan yararlanmıştır. Yeni projelerine zemin oluşturma ve kendi sistemini kurmada kullanmıştır bu tür çalışmaları. Ekonomik planda; Merkantalizm yerine Liberal ekonomiyi ve siyasal planda; Kral sembolünün "ilahi birleştiriciliği" yerine ise, ulus kimliği'nin "birleştiriciliği"ni seçmiştir. Böylelikle Monarşik yönetim "ulus kimliği"ni de yeni bir senteze kavuşturulmuştur. Tebaalara dayalı siyasal düzenden, yurttaşlığın -görece- disipline edilmiş düzenine geçmiştir. Bu yolla toplum ve birey-görece- daha etkin kılınabilmiştir. Monarşik egemenliğin yaratmış olduğu güvensizlik giderilmeye ve ulus, Ulus-Devlet kavramları ile beraber, iktidarsal egemenlik yenilenerek meşrulaştırılmaya çalışılmıştır. Böylece Ulusal Egemenlik şahsında iktidar yapıları arasındaki denge yeniden düzenlenmiştir.

2-Ulus-Devlet

“...Ulus-devlet eski çağlardan kalma rahip,hanedan,dini devlet adlandırmalarının çağdaş biçimidir. İktidarın özüne vurulan damgalarıdır. Kapitalizmin gelişim aşamasında ortak dil ve geleneklerle çevrili bir sınır,ideal birikim için tercih edilen coğrafi büyüklüklerdir. Kutsal Vatan anlayışı değil elverişli kâr,birikim alanı kavramı esastır. Dış rakiplerine kapatılan bu alan sermaye birikimini güvene almak,iktidarını güçlendirmek için idealdir”⁽¹⁾

Esas itibariyle 19. yüzyılda “özel” bir devlet biçimi olarak geliştirilmiş olan Ulus-Devlet baskıcı ve otoriter bir yapı arz etmiştir. Bilindiği gibi, egemenliği temsilen ortaya çıkan her devlet iktidarının bir siyasal kimliği ve buna uygun olarak biçimlendirilip üzerinde yükseldiği “toplumsal kültürü” vardır. Yine, iktidarsal egemenliğin belirtici öğelerinden olan bir para birimi, yanı sıra, sistemini içe ve dışa karşı ‘koruma’ amaçlı bir şiddet aygıtı bulunur. Ulus-devlet tüm bu öğeleri son derece sistemli kılarak egemenliğini pekiştirmede kullanmıştır. İdeolojik planda milliyetçiliğe ve şovenizme (ki, azami kâr hırsının gölgesinde) sarılmıştır. Kültürel planda dikey ve homojenleştirici olmuştur. İç ve dışa karşı baskı uygulayan ve sınırları dahi belirleyen bir ordu konumlandırmıştır. Merkezi bankalar ve vergilerle denetlenen ulusal para endeksli ekonomiyi inşa edip güçlendirmiştir. Özellikle milliyetçilik önemli rol oynadığından, biraz daha açmakta fayda vardır.

Milliyetçilik bir ulus-devlet ideolojisidir. 19. yüzyılın sonunda toplumları en çok etkileyen siyasal fikirdir. 1790’lardan başlayarak hem Avrupa Devletleri’nin siyasetinde ve hem de uluslararası ilişkilerde en dinamik faktörlerden biri olmuştur. Açık ki bu milliyetçi zihniyet toplumları boğazlaşmaya sevk etmiş, iradelerinin gelişip güçlenmesini engellemiş ve potansiyellerini açığa çıkara bilmelerine engel olmuştur. Toplumlar adeta iradesiz yığınlar halinde orta yerde bırakılmışlardır. Kapitalizmin ilk çıkışında birey-toplum ilişkilerinde yaratmış olduğu-görece-canlılık, yerini zamanla durağanlığa ve bağınazlığa bırakmıştır. Kitlelere etnik yok oluşun dayatılması anlamında bir Homojen kültür geliştirmeye çalışılmıştır. Oysa, eski toplumsal yapılarda dahi, din ile bağlantılı yatay ÜST-KİMLİKLER devletten görece bağımsız, bölgesel dillere ve geleneklere dayalı çok sayıda alt-kültürlerin çoklu yapı dâhilinde bir arada yaşayabilmelerine olanak sunabilmişlerdir (Med, Pers, Latin, Eski-Çin vd. örnekler). Ulus-devletlerde ise alt-kültürlere ve dillere, inançlara yok oluş dayatılmıştır. Sonuçta dini, etnik ve kültürel ayrımlar baş göstermiştir.

Din temelli yatay üst- kimliğin gerileme sürecini yaşamış olması ve feodal bağımlılıktan kopuşmuş bulunulması, yine, bölgesel farklılıkların doğuşu sonrasında bir boşluk oluşmuştur. “...Milliyetçiliğin doğuşu bu maddi gelişmenin sonucudur. Laikleşme-dünyalaşma-dini zihniyetin gerilemesi yeni bir ideolojik örtüye ihtiyaç gösterir. Milliyetçi ideoloji Ulus olgusu ile bağlantısı nedeniyle daha geliştirilmiş bir biçimi olarak düşünülmesi gereken milliyetçilik, ortak etnik duygu ve dinin yerini tutan bir inanç hizmeti gösterir. İçerde farklı etnik, mezhep, din vb ideolojik unsurlar, dışarıda ise diğer benzer olgu ve toplumsal sistemlere karşı baskı ve sömürü başlatınca, milliyetçilik üst ırk anlayışına büründü. Bir zamanların üstün din anlayışı yerini üstün ulus, ırk’a bıraktı. Bilimsel zihniyeti aydınlatdığı toplumu milliyetçilik tekrar din gibi kartarmaya başladı. 19. ve20. Yüzyılın milliyetçilik yüklü zihniyeti, kutsal savaş anlayışı gibi toplumları her tür şiddet ve savaşa kaldırmaya en elverişli meşruiyet aracı rolünü oynadı. 17. ve18. Yüzyıllar nasıl yoğunlukla ulusların doğuş yılları ise,19. ve20. Yüzyıllarda milliyetçiliğin şahlandığı dönem oldu.”⁽⁴⁾ Bu kapsamda dikey ve homojenleştirici kültür, görece daha küçük ve bağımlı olan uluslara ya da kültürel topluluklara dayatılmış ve asimilasyoncu zihniyet ırkçı niteliğe büründürülmüştür. Bu, Yurttaşlık Algısı’nı da giderek olumsuz hale sokmuştur.

Ulus-devlet bağlamında Yurttaşlığın ele alışı bir özgünlük gerçekleşmiş; otoriter baskıcı sistemsel karakterine rağmen, bu hususta etni-siteden ziyade, toprağa bağlı Yurttaşlık geliştirilmiştir. Bu, kısmi de olsa demokratik denetime olanak yaratabilmiştir. İlk dönemlerde (özellikle Almanya örneği açısından) etnik temelli yurttaşlığın geliştirmiş oluşu, sonuçta yurttaşlık algısını ırkçı niteliğe büründürmüştür. Ancak, toprak esaslı ele alınışı, bunun önünü alabilen önemli bir etken olabilmektedir. Kaldı ki, normalde de siyasal bir kavram olarak “Yurttaşlık” etnik ve ulusal değer içermez! Daha çok, karşılıklı hak ve yükümlülükleri anlatmada devlet ile olan bağı ifade eder. Dolayısıyla ulusal aidiyet ile Yurttaşlık farklılık arz eder. Aynı ulustan olunup da farklı devletlerin yurttaşı olunabilmektedir. Diğer bir ifadeyle, devlet ile karşılıklı hak ve yükümlülükler esaslarındaki üyelik, zorunlu olarak ulus üyeliğini doğurmaktadır. Böylesi bir “Tek Dil/Vatan/Millet” söylemi ve söylem üzerinden geliştirilen dayatmalar, mantalite itibarıyla (ve ulusalcı şoven zihniyet dolayısıyla) faşizan ve totaliter rejimlere yol açmakta, zoraki birliktelik dayatılarak çatışmalı sonuçlar yaratılabilmektedir. Bu husus güncelde statükocu ulus-devlet dayatmacılarıyla, özgürlükçü kültür grupları ve bağımlı kılınmış uluslar arasındaki çatışmaların temel nedeni olarak varlığını sürdürmektedir.

İdeolojik planda milliyetçiliğe sarılan ulus-devlet sahipleri, politik-ekonomide Liberalizme benimsemişlerdir. Liberalizm ile kavramsallaştırılmış olan kimi “özgürlükçü(!) söylemler altında kimi tavizler vererek(ki, bunlar da ezilen kesimlerin mücadelelerinin zorlamasıyla yapılmıştır)egemenlikleri altında tuttukları ve sömürdükleri toplulukları aldatarak, iktidarsal varlıklarına meşruiyet kazandırma çabası gütmüşlerdir. Bu yaklaşımları yoğunluklu olarak 1648. 1776. 1789 devrimleri üzerinden ve “özgürlük, eşitlik, kardeşlik” şiarı ile geliştirilmiştir. Bu devrimlerin asıl yükünü taşıyanlar ilk dönemlerde talepleriyle de kendilerini ortaya koymuş olan halklardır. “Burjuva Devrimleri” demek, Doğal Toplumcu değerleri ve bu değerler etrafında direnen halkların komünalist arayışçı mücadelelerini görmezden gelmekle eş değerdir. Burjuvazinin yaptığı esas olarak devrimlerin son günlerinde akılcı hareket edip kazanımlara çöreklenme ve sahiplenme olmuştur. Nihayetinde bu biçimde adı geçen devrimler, adeta ulusal-mezhepler/ulusal-devletlerin “zafer” çağlarının başlangıcı ve ilanı olarak belleklere kazınmış ve burjuvaziye mal edilmiştir. Böylelikle, 1800’lü yılların başından itibaren içerde işçi ve emekçiler ile dışarıda bağımlı ulusların bağımsızlıkları mücadeleleriyle ve yine diğer egemen ulus-devletlerin kendi aralarında yaşamış oldukları çatışmalarla beraber, son derece kanlı sonuçlar yaşanıp açığa çıkmış, böylesi bir süreç başlamıştır.

3-Egemenlik Savaşları ve Yeni Ulus-Devletlerin Doğuşu

Ulus-devlet eksenli modernist-kapitalist sistemin azami kâr hırsı ile ideolojik planda görülen milliyetçi-şoven kimlikli yapısı birleşince, sömürge alan edinmek için saldırgan yönelimler başlamıştır. Geliştirilen savaşlarda şoven-milliyetçi histeriyle toplumlar çatıştırılmış ve karşılıklı önyargılarla doldurularak yabancılaştırılmış; halklar elit çıkar gruplarının kurbanı haline getirilmişlerdir. Çatışmalar gerekçe yapılarak ulus-devlet sınırları daha da fetişleştirilmiştir.

1800’lerde yoğunlaşıp 1848’lere dek süren ezilenlerin sınıfsal mücadeleleri Avrupa genelinde bastırılınca, genel olarak “burjuva devrimleri” tamamlanmıştır. Zaten 19. yüzyılın sonlarına doğru Avrupa kıtası ulus-devletlerden teşkil edilmiş bir harita görünümünü almıştır. Ve ulus-devlet kurumlaşması tamamlanmış gibidir. İçerde ezilenlere, dışarıda ise egemenlik altında tutulan bağımlı uluslara dönük baskı ve saldırılar sonucunda büyük katliamlar ve kanlı uygulamalar gerçekleştirilmiştir. Afrika ve Ortadoğu ülkeleri de Avrupalı egemen sömürgeci güçlerin bu tahripkâr politikalarından büyük oranda zarar görmüşlerdir. “Böl-yönet”

politikası ile birbirlerine kırdırılmışlardır. Bir yandan da egemen durumdaki ulus-devletler arasında çatışmalar yoğunlaşmaktadır.

1870'lerde "Alsace-Loiraine" üzerine Almanya-Fransa çatışması yaşanmıştır. Osmanlı, Avusturya-Macaristan ve Rus İmparatorlukları bünyesinde bulunan ve bu güçlerce egemenlik altında tutulan toplumlarda, iç dinamiklere dayalı ve dış yönlendirmelerinde etkisiyle, bölünme ve kopuşlar gerçekleşmiştir. Bu dönem, I. paylaşım ve egemenlik savaşıyla beraber daha da hızlanarak belirginlik kazanmıştır. Özellikle savaş döneminde W. WILSON'ın "kendi kaderini Tayin Hakkı" nı ("Wilson Prensipleri" bağlamında) tanıması ve dolayısıyla milliyetçi ilkelerin geçerli hale gelmesiyle beraber, Doğu Avrupa ve Balkanlar'da, yine Kafkasya ve Asya dolaylarında yeni düzenlemelere gidilmiştir. Amaç; sömürgelerde artan isyanları, rahatsızlıkları önlemek, sistemde çözüme dönük kimi değişimler sağlamaktır. Bu, ilk adımdır ve klasik sömürgeciliğin artık tutmayacağını görülmesi sonucunda atılmıştır. Diğer yandan gerçekleşen kopmalar görünürde "bağımsızlıkçı" olsalar da, ağırlıklı olarak emperyalist-merkezi ulus- devletlerin kendi aralarında ulaşmış oldukları anlaşma ve planlamalar dâhilinde açığa çıkmıştır. Planlamalarına "uymayan" ulusların (örneğin o dönem için Kürtlerin) bu biçimde kendi ulus-devletleşmelerini geliştirmelerini engellemekten de geri durmamışlardır. Hesapları dahilinde gerçekleştirilen bölünmelerde ise toplumların tarihi ve kültürel, ekonomik yapılarının uyumsuzluğu ve farklılıklarının gözetilmemiş olması dolayısıyla, iç-çatışmaların gelişmesi kaçınılmaz olmuştur. Kimi istatistikî veriler göre Orta ve Doğu Avrupa'da 20 milyon dolayında insan kendilerini bağlı hissetmedikleri ulusların içinde dini / ulusal / kültürel "azınlık" biçiminde ve adeta "küskünlük" halinde yaşamaya zorunlu bırakılmışlardır. Ortadoğu'da bu nedenlerden dolayı (Kürtler vd) kimi uluslar birden çok sayıda egemen ulus arasında dağıtılmıştır. Bu gibi tutumlar ise uzun yıllara yayılmış çatışmaların sebebi olmuştur. Kürtler için bu politika "Kürt Kapanı" olarak işlemiştir. Ermenilerin, Asurî-Süryani-Keldaniler' in durumları da çok farklı olmamıştır.

Benzer ayrışma ve bölünme süreçleri Ekim Devrimi sonrasında Eski Rus İmparatorluğunun egemenliği altındaki alanlarda da görünmüştür. Buralardaki ayrışmaların-görece- kansız olması, bir özgünlük içermektedir. Bu özgünlük, SSCB ilkeleriyle prensipte hak olarak "ayrılma hakkı"nın kabul edilmiş olmasıyla ilgilidir. Özellikle Sovyet-Rusya'sı ile yapılan BREST-LİTOVSK anlaşmasıyla beraber Letonya, Litvanya, Estonya, Polonya, Finlandiya, Ukrayna, Beyaz Rusya, Gürcistan ve Azerbaycan

ulus-devletleri kurulmuştur. 1929'da Hırvatlar-Sırp-Slovenler birleşerek Yugoslavya'yı kurmuşlardır (ki, güncelde tekrar parçalanmış durumdadır). Elbette bu sonuçlara kimi acılı ve sancılı süreçleri yaşayarak ulaşmışlardır. Ancak, özgünlükleri de ortadadır. 1919'dan itibaren İngiltere, Osmanlı'nın zayıflama ve parçalanma döneminde yeni çıkar hesapları temelinde bir çok yeni ulus-devletin inşasına yönelmiştir. Irak, Ürdün, Suriye ve Lübnan gibi ülkeler bu dönemlerde devletleş(tiril)mişlerdir. Osmanlı sonrası Anadolu'da ise Napolyon Militarizmi, Fransız III. Cumhuriyeti(1878-1879)ve Alman devletçi-burjuva kapitalizminden esinli olarak üstten dönüşümlü Türkiye ulus-devleti(1923)inşa edilmiştir. Yine,1932'de Eski Hicaz topraklarında Suudi-Arabistan kurulmuştur. 1935'de Acemistan bu kez "İran" adıyla yeniden inşa edilerek benzer bir sürece çekilmiştir.

İnsanlık tarihinin bilinen en kıyıcı savaşı olan II. Paylaşım Savaşı ile beraber, modernist-kapitalist sistemin öncülüğüne soyunan ABD, eski sömürgelerde yeniliğe giderek, "Yeni Sömürge" adı ile bilinen yeni yapılarla görece "bağımsızlıkçı(!)" yaklaşım geliştirmiştir. Bunun maddi temelini oluşturmak amacıyla B. M ve Atlantik Sözleşmeleri yeniden gözden geçirilerek düzenlenmiştir. Bu bağlamda 1948'de Hindistan ve İsrail ulus-devletleri kurulmuştur. Hindi-Çini'n de gerçekleşen bölünmeler sonucunda Kamboçya, Laos ve iki Vietnam olmak üzere yeni ulus-devletler açığa çıkmıştır. Pakistan (ki, sonradan Hindistan'dan kopmuştur) ulus-devleti kurulmuştur. 1945 yılına dek belli başlı birkaç bağımsız devletle (Mısır, Fas, Libya, Etyopya ve İngiliz Dominyon'u olan Güney Afrika) sınırlı olan Afrika'da,1950'lerle beraber cetvelle çizilip ayrıştırılmış onlarca yeni ulus-devlet inşa edilmiştir.

Tüm bu gelişmelerle birlikte 1950 yılı ulus-devletin zirveleşme süreci olmuştur. Ulusçu eğilim tavana vurmuştur. Sistemde yapısal kriz baş göstermiştir: "Devlet iktidarının en zirvesine ikinci dünya savaşında ulaşan milliyetçilik çağı, yol açtığı yıkımla kapitalizmin genel ve sonul krizinin de başlangıcı oldu. Milliyetçilikle insanlığın bir arada yürüyemeyeceği anlaşıldı. " ⁽¹⁾

Hemen bir hususa vurgu yapmak yerinde olacaktır. Bahsedilmeye çalışılan ulus-devlet ayrışmaları ve verilen bağımsızlıkçı mücadeleler sonucunda açığa çıkmış olan yapılar tümenden emperyalist planlar dâhilinde işlememiştir! Ki, zaten toplumsal gelişmeler tekil bir irade ile yürümezler. Çoklu etkileşim ve denklemlerle bağlantılı gerçekleşirler. Dolayısıyla,

aktarılan örnekler ve daha farklı olanlar arasında öz dinamiklerine dayalı olarak gelişen, üzerlerindeki Yabancı Egemenlik bağlarından kopma ve kurtulma hedefiyle özgürleşen örnekler de var olmuştur elbette. Emperyalist manipölasyon ile ilgili olarak belirtilen şey, dünya düzeyinde geliştirilmeye çalışılan ve merkezinde Avrupa' lı Emperyalist ulus-devletlerin bulunduğu politikaların amaç ve nitelikleridir. Bu politikanın doğurduğu sonuçlardır. Bunun dışındaki gelişmeler, esas olarak ulus-devlet olgusunun yine ULUS'un farklı toplumlarda farklı algılanışı ile ilgilidir.

Bağımlı ülke toplumlarıyla, egemen ulus toplumları açısından bu kavramların farklılık içereceği ortadadır. "...Hakim kesimin elinde ulus kavramı denge ve restorasyon sağlarken, modern kesimlerin elinde değişim ve devrim için bir silahtır. " ⁽¹⁾ Bağımlı toplumlar açısından egemen ulusun ya da ulusların ideolojik, ekonomik-politik tahakkümüne karşı "ulusçuluk" bir nevi SAVUNMA HATTI işlevi görmektedir. Bu yönüyle de bir hak olarak kabul görmektedir. UKKTH' da (Ulusların Kendi Kaderini Tayin Hakkı) bu kapsamda ele alınıp tahakküm ve egemenliğe karşı çıkmak anlamında değerlendirilmekte ve böyle algılanmaktadır. Benzer bir husus Yeni-Sömürge/Yarı-bağımlı ülkelerde gelişen anti-emperyalist mücadelelerde de görülmektedir. Yabancı Sermaye'nin gücü karşısında "ulusal duvarları" yükseltmek meşru kabul edilmektedir. Baskı altındaki kültürler açısından da, kendilerine dayatılan hor görme ve aşağılanmaya karşı kültürel kimliklerini koruma ve sahiplenme açısından sarılınan bir dal olmaktadır, ulusçuluk! Tüm bu belirtilen dışsal baskı ve egemenlik dayatmalarına karşı takınılan tavırlarda haklılık payı bulunduğu açıktır ve bu yadsınamaz. Zulme ve kölecî boyunduruğa karşı direniş evrensel kabul gören bir hak durumundadır. İlgili toplumların potansiyellerinin açığa çıkartılarak geliştirilebilmesi ve-görece-özgürleştirilebilmeleri olasıdır. Sorun, bu haklı algı ve ele alışı zamanla egemen ulus şovenizmine dönüşebilme tehlikesi noktasında yaşanmaktadır. Nihayetinde ulusçu akımlar egemen bir devlet biçimlenmesine başlar başlamaz, ifade edilen geliştirici ve ilerletici işlevlerini de yitirebilmişlerdir, çoğu örnekte... Kaldı ki, güncelde sorun, bu "ulusçuluk" un ele alışı mantığı ve bu tarzdaki özgürlükçü taleplerin salt "ayrı devlet" kurma hakkı biçiminde algılanıyor oluşunda yatmaktadır (ilgili başlıkta daha da açılacaktır bu konu). Bu anlamda, devletleşip egemen hale gelen ulusçu mantalite bir müddet sonra içe dönük olarak benzer bir baskılama yönelimine girebilmektedir. Tüm bu nedenlerden dolayıdır ki, "ulus" algılaması zihniyet planında çağdaş

ölçüler göre yenilenmek, asimilasyonist ve homojenleştirici dayatmalardan kurtararak demokratikleştirilmek durumundadır. Aksi halde ulus ve ulus-devlet adına kanlı milliyetçi çatışmalar sürgit devam eder. Baskıcı rejimler varlıklarını sürdürebilirler. 19. -20. yüzyıl Avrupası'nın egemenlik kavramının soy kütüğünde önemli yer teşkil eden ulus-devletler, yeni "barbarlıklar" a kapı aralayabilirler.

4-Ulus-Devletlerin Tıkanması ve Blok Sistemi

"...20. yüzyılın başlarından itibaren ulus-devlet gelişmiş sanayi ülkelerinde büyüyen toplumsal, ekonomik ve askeri baskılarla başa çıkmakta zaten yetersiz kalmaya başlamıştı. " ⁽¹⁾

Modernist-kapitalist sistemin fiili öncülüğünü - o dönemler- yapan İngiltere (ve kısmen de Fransa) devasalaşmış sorunların altında kalmış (lar) dır. Sistemsel tıkanma başlamıştır.

Ekonomik planda üretim ve tüketim kitlesel hal almasına rağmen buna uygun yeni bir düzenleme yapılamamıştır. Her geçen gün sayıları artmakta olan ulus-devletlerarasında baş gösteren savaş ve çatışmalara küresel düzeyde çözüm getirilememiştir. Artan kültürel çeşitliliğe ve bu yönlü taleplere yanıt olunmadığı gibi, homojen/dikey kültürel algı ve mantalite de değişime uğratılamamıştır. Gelir paylaşımındaki adaletsizliğin korkunç boyutlara ulaşp potansiyel tehlike halini alması engellenememiş ve bu hususta "denge" sağlanamamıştır. Sanayisel gelişmeyle birlikte tahripkârlığı daha da artan ve yıkıcılaşan silah kullanımının önüne geçilememiştir. Sonuçta I. ve II. Dünya savaşları gelişmiştir. Ulus-devletin zirvesi olarak kabul edilen 1950'li yıllar sonrasında oluşan ve "dehşet dengesi" ne yol açan BLOKLAŞMA ile beraber, her iki sistemde de (Kapitalist ve Reel Sosyalist) çözüm amaçlı farklı ve derin, çok yönlü arayışlar başlamıştır.

ABD öncülüklü modernist kapitalist sistem, ulus-devletlerin blok biçiminde hareket edebilmesinin maddi koşullarını yaratabilme çabasına koyulmuştur. Bunun için öncelikle, blokta yer alma olasılığı yüksek olan ilgili ülkelerin savaşta tahrip olmuş ekonomik alanlarını yeniden yapılandırıp sorunlarını çözmek amacıyla "Mashall Planı/Doktrini" ni devreye koymuştur. Ardından, klasik sömürgelerde kimi "düzeltme(!)" lere gitmiş ve Yeni Sömürge türü bir yapısal şekillenışı düzenleyen "Truman Doktrini" ni geliştirmiştir. Yine, sınırların "fetişleştirilmesi" hastalığıyla ilgili olarak,

1- Kozmopolit Demokrasi. Sy:61 -Derleme- Mary Caldor (Derleyen: D. Archibugi -David Held)

“Demir Perde” diye adlandırılan Reel Sosyalist ülkelerde de ulus-devlet sınırları dışına çıkılarak -görece-daha geniş “ulus-üstü” birliktelikler temelinde BLOKLAŞMA geliştirilmiştir. Blokların dışında kalan kimi ülkeler ise, arada dengelere dayalı olarak varlıklarını sürdürmeye çalışmışlardır. Gelişen bloklar, farklı zeminlerde olsalar da, bir anlamda, tıkanan sisteme çözüm bulma girişimleri sayılabilirler. Varşova ve NATO paktları ekseninde oluşan bloklaşma ile yeni “ulus-ötesi” devlet biçimlerinin ön-şekli hedeflenmiştir. Denebilir ki, blok sistemi hem yeni geliştirilmeye çalışılmış olan ulus-ötesi devlet biçiminin ilk arayışı ve hem de önceki devlet biçimlerine geri dönüşün özgün denemeleri olmuştur.

Özellikle vurgulamak gerekir ki; “Bunlar yalnızca ulus-devletlerin koalisyonlarından oluşmuyordu. İdeolojik bir topluluk kavrayışı içinde toprağa ve kültüre dayalı bir topluluktan çok, fiilen değilse de önsel olarak evrenselcilik içeren blokta, yeni yatay seçkin kültürlerin inşasında, kurumsal olarak uluslar arası paranın yaratılmasında her şeyin üzerinde de ulusal silahlı güçlerin kısıtları doğrultusunda blok sistemi ulus-devletten kesin bir kopuşa işaret ediyordu” ⁽¹⁾

Bu türden bir kamplaşmada ideolojik dayanışma ve mücadele ihtiyaçları kadar, “saldırmazlık anlaşmaları” n da da görüleceği üzere, yıkıcılığı herkesi vuran uluslar arası savaşlar karşısında farklı çözüm yöntemlerini bulma arayışının da payı olmuştur. Artık, sorunlar salt bir ulusu ilgilendirir olmaktan çıkıp, kısa sürede tüm dünya uluslarını ve toplumlarını etkileyebilecek düzeye ulaştığından dolayı, daha dikkatli hareket etme zorunluluğu doğmuştur. Bahse konu olan gelişmenin bir de bunlarla bağı bulunmaktadır. Durum buyken, kısa sürede bu değişimin mümkün olamayacağı blok sistemi deneyiminden de anlaşılmıştır. Çok daha köklü çözümlerin gerektiği açığa çıkmıştır.

Çıkarken ulus-devletin siyasal kimliğindeki toprağa dayalı yurttaşlığı yerine, ortak söyleme dayalı yatay seçkin kültürü’nü geliştiren; ulusal orduların başına buyruk hareket tarzı yerine, blok’un denetiminde Birleşik Komuta eksenli denetimi geçirerek, ulusal orduların hareketlerini kontrol etmeyi amaçlayan bloklar, zamanla bu kuruluş esaslarından uzaklaşarak, eski devlet biçimlerini andırır hale gelmişlerdir. Böylece, ideoloji toprakla özdeşleşip silik hale

Getirilmiştir. Bir yönüyle “karşıtına dönüş” olmuştur. Tüm faaliyetler, bloğun de-facto öncülüğünü yapan güce ve bu gücün çıkarlarına endekslen-dirilmiştir. Genel çıkarlar gözetilmez hale gelinmiştir. Yatay kültürlerin geliş-

tırılması sorunu önemsenmemeye başlamıştır. Üye ülkelerin özgünlükleri ve ihtiyaçları görmezden gelinmiştir. Kapsayıcılık temelli demokratik açılımlar bir kenara bırakılmış, geliştirilmemiştir. Sonuçta adeta daha büyük bir Ulus-Devlet formları doğmuş; “Doğu’culuk” ve “Batı’cılık” türünden coğrafik bölünmeler gerçekleşmiştir. Bu blokların denetiminde yaşamakta olan toplumlar arada sıkıştırılarak nefessiz bırakılmıştır. Tüm bu nedenlerden dolayı olsa gerek, 1960’lı yıllarda başlayan ve hem Doğu’da, hem de Batı’da yükselen protesto hareketleri her iki sistemi de eleştirmiş ve hedeflemiştir. Barış Hareketleri, Çevreci ve Feminist Hareketler, Parlemonter darlığa karşı STK’ların gelişimi, (vd) eylemci grupsal aktiviteler, genelde de “68 hareketi” dalgası, bu sistemlere yöneltilen isyancı çılgınlıklar olmuştur. “Daha iyi bir yaşam mümkün” şiarıyla yola çıkılmıştır. Paradigmasal yapıların toplumsal ihtiyaçlara yanıt vermekten uzak oldukları haykırılmıştır. Özgürlükçü Komünalist Doğal Toplum değerleri ruhu, bu isyancı dalgayla yükseltilmiştir.

Batı Bloğunun modernist kapitalist sistemin “sahibi” olduğu aşikâr! Ancak, bu sisteme alternatif olma iddiasıyla öne çıkan Doğu Bloğunun Reel-Sosyalist temsilcileri, toplumlara özgürlük bağlamında onca umut vermelerine rağmen fiiliyatta yanıt olmamaları, vaatlerini yerine getirmeyip buna uygun bir pratik-politik temsil düzeyi ortaya koyamamaları büyük hayal ve inanç kırılmalarına yol açmıştır. Daha da önemlisi, böylesi sözde kalan vaatler, avuntularla uğraştırıp beklentiye sokarak, olası yeni ARAYIŞLAR’ın önünü almış ve bu yönüyle de modernist kapitalizmin (ve dolayısıyla da ulus-devletlerin) ömrünün uzamasına “sol” dan yapılan katkı olmuştur. Öte yandan, sosyo-ekonomik planda modernist-kapitalist sistemin etkisinde kalınmış; sınırlar fetişleştirilmiş, Devlet her şeyin üzerine konmuş ve devlet kapitalizmi yaratılmıştır. “Demir Perdeler” örülerek, toplumların dış dünyayla bağları koparılmıştır. Özünde kendi sistemine olan güven zayıflığının sonucu gelişen bu politik saplantı, içerde toplum nezdinde modernist kapitalizme özlem duymaya yol açmış ve öykünmeciliği doğurmuştur. Sosyal bir açlık yaratılmıştır; hem de adına “sosyalist” denen bir sistem içinde! Her yasak, meraka ve merak ise modernist-kapitalist sosyaliteye özleme ve bu sistemin albenili kılınmasına yol açmıştır. Nihayetinde sınırlar açıldığında toplumların coca-cola, hamburger ya da pizza, kot pantolon, Blujeen (vb) ile sembolize edilen tüketim kültürüne balıklama atlaması, bu gibi yanlış politikaların sonucu olarak yaşanmıştır. Özetle; Devletli, hiyerarşik, yasakçı ve sömürü düzenini koruyan bir egemenlik anlayışı yerleşik kılınmıştır. Reel-Sosyalist blok ülkeleri, ya-

şanan tüm tahripkâr veri ve işaretlere rağmen, yenilenme ihtiyacını “duymamış”lardır. Bilinen sistemsel yıkımın engellenememesinde bu hususun payı büyük olmuştur. Son deneme bağlamında (ki, biraz da “Rusya’yı kurtarma” operasyonu olarak geliştirilen “Glasnost” ve “Perestroyka” (Açıklık ve ekonomide yeniden yapılanma politikaları) ile de sonuç alınmamıştır.

Doğu’da böylesi bir tablo yaşanırken, Batı’da da modernist kapitalist sistem (her şeye rağmen) bir biçimde kendini yenileme arayışı içinde olmuştur. Bu kapsamda Yeni Dünya Düzeni/YDD, Pax-Americane/Amerikan Barışı (vb) türünden açılımlar denenmiştir. Gerçi bu politikaların çözümsüzlüğü de kısa sürede görülmüştür. Ancak, özgünlüğü şudur: Doğu’ya nazaran-çözüm arayışı bağlamında-daha girişken ve “yenilikçi” adımlar atılmıştır. Ne acıdır ki, statükocu ve statik duruş, alternatif iddiasında olan Reel-Sosyalist pratikte çok daha ağır basmıştır. Tüm bunların ardından Doğu Bloğu yıkılmıştır. Batı Bloğu ise tarihinin en büyük ve en ciddi kaosuyla yüz yüzedir. 19. ve 20. yüzyılın siyasal mantalitesi ve buna göre oluşturulmuş politik dengeleriyle, güncelde bu sistemin yaşatılamayacağı açığa çıkmıştır. Modernist-kapitalist paradigmasal sistem ve onun ulus-devlet formu, aşılma sürecine girmiştir.

1970-80 yılları arasında bilgi teknolojileri anlamında adeta devrim yaşanmıştır. Mikro elektriğin kullanımı, uydu sistemlerinin geliştirilmesi, Görsel Cam’ın (Fiber Optik’in) iletişim araçları ve telekomünikasyon alanında işletilmeye başlanması (vd) gibi gelişmeler sonucunda, ciddi olanaklar açığa çıkmıştır. Böylece büyük ölçekli veri işleme olanağının doğması ve bunun -görece- daha bütünsel sonuçlara ulaşabilme olanağı sunması ile adeta sanayileşmenin yeni bir aşamasına geçilmiştir. Gelişen teknoloji küresel düzlemde toplumlar arasında bütünleşmeye dönük olarak da muazzam olanaklar açığa çıkarmıştır. Toplumlar arasında kültürel iletişim ve alış verişi arttırarak, modernist-kapitalizmin ulus-devlet formu sonucunda geliştirilmiş olan YABANCILAŞMA’nın kalkmasına, en azından nispeten azalmasına ve dolayısıyla milliyetçi önyargıların kırılabilmesine olanak yaratmıştır. Böylece, fetişleştirilen ulus-devlet sınırları ötesinde yaşayan topluluklarında aynı insansı hayaller ve beklentiler içinde yaşadıkları daha yakından görülebilir hale gelmiştir. Bu, zihniyette değişime zemin oluşturan önemli bir nesnel gelişme ve sonuçtur. Öte yandan, üretimin ve tüketimin büyük ölçekte sağlanabilme olanakları âdemi-merkeziyetçiliği mümkün kılmış ve bu da ulus-

devletlerin kendi içlerinde ulusal ekonomilerini etkileme güçlerini zayıflatan etkiler yaratmıştır. Üretim, ticaret ve finansman küreselleşmiştir. Bilimsel ve iletişimsel ilerleme siyasal kurumların şekillenmelerini de önemli düzeyde etkilemiş; ulus-devlet sınırları büyük oranda anlamını yitirmiştir. Ulus-devletin toprakla özdeşleme duygusu-uluslar arası yaygın ticari gelişme ile beraber-zayıflamıştır. Uluslar arasında yatay iletişim öne çıkmıştır. Ulaşımın yaygın seyahate fırsat sunan hale gelişi bilgi alış-verişini ve kültürel etkileşimi arttırmıştır. Ulus-ötesi iletişimde telefon, fax ve özellikle güncelde internet (vd) gibi araçların yanında; Ulus-ötesi şirketler, üniversiteler, dini kuruluşlar ve sendikalar yapmış oldukları yoğun seyahatler yoluyla, nesnel anlamda bilgi alış verişinde ve kültürel harmoninin gelişiminde taşıyıcı misyon edinmişlerdir. Siyasal kültür açısından (bu yolla) yatay iletişim artmış; güçler, ulus-ötesi küresel demokrasi platformları ve muhalif akımların dayanışmalarıyla, daha da anlam kazanmış ve nitel ve nicel büyümeyi sağlamıştır.

Bilim tekniğin sosyal bilimlerin de önünü açan muazzam olanaklara kapı aralamış olmasına rağmen, varolan paradigmasal sistemlerin kendi tıkanıklıklarını ve sorunlarını aşıp çözememeleri, bir yönüyle sistemsel iflasın derinliğine dair işaret olmaktadır. Elbette bir de sosyal bilimlerin modernist-kapitalist sistemin güdümüne alınmış olmasıyla ilgilidir ve sosyal bilimlerin verili durumda, sistemsel tıkanıklıklardaki paylarını göstermektedir.

Güncelde bu tıkanıklıktan kaynaklı sorunlar had safhaya ulaşmıştır. Gelir adaletsizliği küresel çapta yoğunlaşarak artmakta ve derinleşmektedir. Nükleer sanayi ve ağır sanayi atıklarının rastgele doğaya salınımı sera etkisinin doğmasına yol açmakta; nükleer silah denemelerinin fütursuzca kullanımı ile bu durum daha da tahripkar kılınmakta ve sonuçta eko-sistem bozulmaktadır. Sosyal planda yaşanan çözümsüzlük sonucunda kadının cins olarak ve etnik kültürlerin kültürel olarak, ezilen sınıflarında emekçi tabaka olarak genel toplumsal özgürleşme amaçlı arayışlarının artmasına yol açmaktadır. Cins eşitsizliğine, homojenleştirici asimilasyonist dayatmalara ve hegemonyacı hiyerarşik egemenlik sistemine karşı ciddi ve etkileyici bir biçimde harekete geçmelerini koşullamıştır. “Azami kâr” temelli hırsı ile ilgili olarak modernist-kapitalist sistem, eldeki “ihtiyaç fazlası ürün” ü sürebileceği yeni Pazar arayışına yönelmektedir. Bu ise, bahsedilen düzeyde bir küresel yayılmaya uygun bölgesel zeminler yaratılmasını gerektirmektedir. Dolayısıyla, sistemsel politikalarda yerleşik kılınan Yeni Sömürge türü ulus-devletlerin

dönüşüme yatırılması demektir. “Ulus, ulusçuluk” türü kavramlaştırmalar güncelde toplumsal ve ekonomik sorunları çözme ve hatta dengede tutma değerinden dahi çok uzak bulunmaktadır. Artık çözüm değeri içermemektedir. Bu anlamda şoven ulusçuluk’tan uzaklaşmak ve milliyetçiliği-genel olarak-kullanmamak modernist-kapitalist sistem tarafından da bir zorunluluk biçiminde kabul edilmektedir. Ulus olgusunun-özgün kimi toplumsal sorunlara çözüm olabileceği noktalar dışında-ölçü almamak, mutlak bir kural olarak görülmek ve kabul edilmek durumundadır.

Tüm bu vurgulardan çıkan sonuç şudur: Ulus-devlet klasik biçimiyle artık aşılmıştır! Modernist-kapitalizmin “ulusal kurtuluş” sistemi çözülmeye uğramıştır. Ulus-ötesi düzlemde gelişen oluşumları kurumsallaşma çabaları da bu durumun bir göstergesi olarak her geçen gün artmakta ve büyümektedir. ABD gibi kimi ulus-devletler uluslar arası ilişkilerde “yön verici” organizasyon ve müdahalelerde bulunmaktadır. Bu yönüyle, adeta dünyayı bir İMPARATORLUK alanı biçiminde yönetmek istemektedirler. Bu kapsamda değerlendirile bilinecek ulus-ötesi zirveler anlamında G-7’ler, Davos Kulübü, Bildenberg toplantıları (vd) belirtilebilir. Yine ulus-ötesi Koorparasyonlar gelişmekte; sermayenin, teknolojilerin, malların küresel dağılımını sağlayacak düzeyde çalışarak, geniş iletişim ağları kurmaktadır. Elbette bu zirveler ve faaliyetler modernist-kapitalist sistemin sahiplerince ve özelde de “İmparatorluk Merkezi” konumundaki ABD ile eklemlenerek yürütülmektedir. Bu koorparasyonlarla bağlı ulus-devletlerde vardır, ama, ABD gibi güçlerle dialog ve ulus-ötesi koorparasyonlar pazarlık halinde çalışmaktadırlar. Bu çalışmalar karşısında da ülke içi sermaye işlerinden kendilerine pat istemektedirler. Asli görevleri ise (bu koorparasyonlara karşı sorumlulukları babında) denetimlerinde tuttukları toplulukları, halkları “kontrol etme” biçimindedir.

Geçerken bir hususun altını çizmek yerinde olacaktır: “ulus-devlet aşıldı, çağı geçti” derken, küresel-emperyalizmin olumlama yapılmıyor; “onaylanabilirliği” savunulmuyor. Kaldı ki, bahsedilen gelişmeler tek yönlü irade ile yönlendirilen gelişmelerde değildir. Çoklu dinamiklerce; bilimsel ve teknik gelişime, toplumsal gereksinimlere dayanmaktadır. Halklar, özgün STK/NGO örgütlenmeleri ve küresel düzlemdeki muhalif akımlar “Küresel Demokrasi” talebiyle gelişmeleri etkileme ve şekillendirme amacıyla arayış ve çaba içerisine girmektedirler. Halklar açısından gelişmelerin ele alınışı böyleyken, diğer yandan ABD öncülüklü küresel emperyalist güçler açısından farklı çıkar hesabı temelinde

bir değişim istemi bulunmaktadır. Bugün bu çevreler ulus-devleti dönüşüme uğratma çabası gütmekteler; doğru. Ve fakat bu, modernist-kapitalist sistemin küresel düzeydeki siyasi, ekonomik ve askeri çıkmazlarıyla; bu konudaki mevcut politikaların güncel realiteyle uyuşmamasıyla ve engelleyici hale gelmiş bulunmasıyla ilgilidir. Marshall-Truman Doktrini, YDD, Pax, Americane, Neoliberalizm adları altında geliştirilerek denenmiş olan ve güncelde de Büyük Ortadoğu (BO.P) adı ile denenmekte olan politikalar; bahsedilen açmazları giderme, sorunları çözüme ve modernist-kapitalist sistemin çıkarlarına uyumlu yeni bir düzenlemeyi tesis edebilme amaçlarıyla bağlantılıdır.

Tüm bunlar temelinde şöyle bir çerçeve çizilebilir:1900-2000’li yıllar arasındaki süreç bir nevi “geçiş süreci” olmuştur. Hayli acılı geçen bu yılların ardından halklar kadar, egemenler ve tüm sistem sahipleri de kimi sonuçlar çıkarmışlardır. Bu geçiş süreci 11 Eylül eylemi’nin(9/11) sonrasında sona erdirilmiş ve küresel sistemin çıkarlarının gözetilmesi temelinde ABD öncülüğünde başlatılan yeni bir sistemsel şekillendirme hamlesi-radikal yöntemlerle-devreye konulmuştur. O günden bugüne dek devrede olan süreç,halen devam etmektedir. Görünürde dillendirilen Barış,Demokrasi,Özgürlük gibi insani değer içeren söylemler,modernist-kapitalist çıkar savaşlarının kirli yüzünü gizlemeye yönelik kullanılan birer örtü olmaktan öte anlam içermemektedir. Süreci halklar lehine çevirme uğraşı veren komünalist nitelikli güçlerin(ki,öncü organizasyonlar anlamında zayıf ve sınırlıdır)lar) parçalı duruşları,belirleyici etkide bulunmaya elvermemektedir. Kaotik ortamda yaşanan kayıp ve yıkım, en başta ezilen halklara ve emek tabakalarına etkide bulunmaktadır. Küresel emperyalist güçler adına cephelere sürülenler de, emperyalist metropollerin varoşlarında yaşayan ve para ile (kısmen de ideolojik manipulasyonlarla) bu işi yapan dar gelirli ailelerden kopup gelen insanlardır. Dolayısıyla, alternatif bir paradigmanın asgari de olsa ortaklaştırıcı esasları, temelinde, Doğal Toplum değerleriyle direnip kaosu halklar lehine evriltmenin aciliyeti çok daha yakıcı olmaktadır güncelde...

5- UKKTH ve Reel-Sosyalist Yaklaşım

Konunun modernist-kapitalist sistem dahilinde ki ulus algılaması ve ulus eksenli politik tutumu belirtildi. Wilson Prensipleri ile temelleri atılan modernist-kapitalist “Kendi Kaderini Tayin Hakkı (KKTH)” nın neyi içerdiği, neyi amaçladığı ve dolayısıyla nasıl bir misyon yüklendiği ele alınmaya çalışıldı. Şimdi de, buna alternatif olarak gelişen Reel-Sosyalist yaklaşımdaki UKKTH algılamasını kimi boyutlarıyla ele alabiliriz.

Daha I. Enternasyonal süreçlerinden itibaren -bir biçimde- bu konu ele alınmaya başlanmıştır. Sonrasında oluşan algılanmaya da esin teşkil eden ilk yaklaşım Engels’ce yapılmıştır. Aslında Engels’de,yeterince sorgulamaya ve analize tabi tutmadan bu yaklaşımı Hegel’den almıştır. Bu yaklaşımda halklar ve toplumlar sınıflandırılmıştır. Bir yanda demokratik merkezi hukuk devleti kurmaya ehil olup üretici güçleri geliştirme potansiyelini taşıyan “tarihsel halklar” diğer yanda ise, Pre-kapitalist ilişkilerin çözülmesine tepki olarak doğmuş olan ve dolayısıyla “tarihsel olmayan (!?)” halklar bulunmaktadır. Ki,bu yaklaşıma göre,ikinci kategoriye giren halklar ve toplumlar “tarihsiz” addedilmektedirler;peşin olarak! Bu, bir ölçü olarak ele alınmıştır. Bu ölçüye bakılarak ulusalcı/milliyetçi akım ve hareketler ele alınmakta ve Enternasyonal’ in bunları destekleyip desteklemeyeceğine karar verilmektedir. Bu kapsamda 1848’lerde İtalyan, Macar, Leh milliyetçilikleri/milliyetçi-ulusalcı hareketleri Enternasyonal’ce desteklenmiştir, destek kararı çıkmıştır. Ve fakat Avusturya-Macaristan imparatorluğu sınırlarında yaşamakta olan Güney Slavlar’ın(Pan-Slav’cı) milliyetçi hareket “karşı devrimci” sayılıp dışlanmış ve desteklenmemişlerdir. Benzer bir yaklaşım (ki, aynı mantalite dolayısıyla) 1920’lerde Kürt hareketlerine karşı da sergilenmiştir. “Öncülüğünü’gericiler’ yapıyor” denilerek görmezden gelinmiştir. Destek bir tarafa, harekete yöneltilen katliamcı saldırganlıklar “ileri” diye yüceltilmiştir. Halkın haklı mücadelesi gözetilip meşruluğu tanınarak, öncülükte yaşanan durumu giderme çabası (ki, gerçek devrimci tavrı ancak böyle olabilir) verme yerine, her açıdan köstek olunmuştur. Gerçi, Marks’ın daha özgün bir yaklaşımı söz konusudur: “Başka bir milleti baskı altında tutan millet, kendi zincirlerini yaratmış olur”, demiştir. Zamanla bu tutum “ezen-ezilen ulus milliyetçiliği” ayırımında referans biçimine bürünmüştür.

Kuşkusuz ki, halkların özgürleşme mücadelelerini ve meşru arayışlarını “tarihsel olan-ya da-olmayan” biçiminde tasnif etmek çok gerçekçi olmaz ki, olmamıştır da! Halkların iradelerine dıştan yapılan her dayatma anti-demokratik olacağı gibi, kendi seçimlerine (benimsenmese de) saygı gösterilmesi ol-

ması gerekendir. Meşru hakkı olarak (direnşi) görmek ve her halükarda desteklemek, bir yanıdır. Doğru öncülüğün oluşması, daha doğrusu açığa çıkarılması için “yardımcı” olmak, diğer yanıdır. Bu hususun gözetilmemesi, reel-sosyalist tutumda Ulusların Kendi Kaderlerini Tayin Hakkı’na yeterince riayet etmemeyi ve birçok halkın özgürleşme arayışlarının başarısızlıkla sonuçlanmasına izleyici kalmayı ve kimi zamanda bizzat buna (bahse konu gerekçe ve sınıflandırma sonucu) destek olmayı doğurmuştur. Kaldı ki, daha o dönemlerden başlayarak emperyalist egemenlik dayatmaları küreselleşme eğilimine girmişti. Baskı ve dayatmalara karşı, tüm halkların direnmesi, doğallığında bir desteği gerektirir. Çünkü dayatma küreseldi, direnişte meşru! Buna rağmen, ifade edilen tasnifçi tutum II. Enternasyonal’e de devredilmiştir.

II. Enternasyonal (1896’da alınan kararla) ulusların tam özerkliklerini ve KKTH’nı kabul etmişse de, pratik-politik düzlemde bu yeterince yansımamış, muğlâk bırakılmıştır. “Polonya özerk mi, bağımsız mı olmalı?” tartışmalarında bu karmaşa görülmüştür. Almanya, Avusturya ve Rusya arasında üç parçaya bölünmüş olan Polonya için, Polonya Sosyalist Partisi (PSP) bağımsızlık istemiştir. Rosa Lüxemburg (ve Kautsky) PSP’yi şovenlikle suçlayarak özerkliği savunmuştur. Rosa, bağımsızlığı hak olarak kabul eder ve fakat bağımsızlığın modernist-kapitalist sistemde ele alınışını “oyun” olarak görür: “Bugün ulus kavramı, emperyalist arzuları saklayan bir örtüdür. ” ⁽¹⁾ diyerek, kendi tavrına açıklık getirmiştir. Devamla; “sınıflara dayalı toplumlarda türdeş bir toplumsal ve siyasal bütün olarak millet mevcut değildir (...) en güçlü maddi ilişkiden en hassas manevi olana kadar,mülk sahibi sınıflarla kendi bilincine varmış proleteryanın birlikte,ayrışmamış bir milli bütün olarak aynı tavrı olacağı tek bir toplumsal arena yoktur. ” ⁽²⁾ demiştir. Diğer bir ifadeyle KKTH’nı o günün koşulları içinde emperyalist bir oyun olarak ele aldığından dolayı, bu tutumu genelleştirmiş ve KKTH’na karşı çıkmıştır. Enternasyonal bünyesinde yaşanan tartışmalarda, özgün bir tavır Otto BAUER’de gelişmiştir. Bauer’e göre uluslar sınıfsal farklılıklar içeriyorlarsa da, aynı zamanda bir kader ortaklığını da yaşamaktadırlar. Dolayısıyla, eğer milliyetçiliğe karşı çıkılacaksa, milliyetçiliği kendi zemininde yenilgiye uğratmak ve milliyetçi örgütlenmelere karşı çıkmak bir gerekliliktir. Bauer’e göre KKTH salt siyasal bağımsızlık ya da Federasyon biçiminde algılanmamalı; bunun ulusal veya kültürel özerklik biçiminde de

1- *Sosyalizm Ansiklopedisi. Cilt 2 Sy:662*

2- *Sosyalizm ve Toplumsal Mücadeleler Ansiklopedileri Cilt 2 Sy:690*

sağlanabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Enternasyonal’de Bauer’in bu yönlü düşünceleri “milliyetçi(?)” bulunarak eleştirilmiştir. Buna rağmen, birçok ülkede solcu-ulusalcı hareketler nezdinde Bauer’in düşünceleri zemin bulabilmektedir.

Bu tartışmalara bir biçimde Bolşevikler de katılmışlardır. Zaten, Ekim Devrimi’nin hemen ardından “uluslar sorunu” ile karşı karşıya kalmışlardır. Polonya, Doğu ve Orta Avrupa halkları, Gürcistan sorunu “Doğu Halkları Sorunu” (vb) gibi önemli tartışma süreçleri yaşanmıştır. Doğu ve Orta Avrupa ülkelerini (Letonya, Litvanya, Estonya, Polonya, Finlandiya) Ekim devriminin hemen ardından tanıma ve bağımsızlıklarını kabul etme tutumu geliştirilmiştir. Buralarda genel olarak “sovyetik” hükümetler kurulmuştur. Yalnızca Polonya ve Finlandiya’da burjuva nitelikli iktidarlar başa geçmiştir. Bolşevikler bu hükümetleri ilkesel olarak tanımak zorunda kalmışlardır. Öte yandan, görecede olsa etnik ve dini açıdan Rus imparatorluğuna “yakın” olan Ukrayna ve Beyaz Rusya’daki Slav halklar(tüm dışsal bölünme dayatmalarına karşın) bağımsız yapılar biçiminde ve fakat Sovyetler ile ilişki halinde sorunlarını-kimi sancılara rağmen-çözmüşlerdir. Ukrayna’da anarşist köylü lider Nestor MAHNO, dönemin sovyetik dışsal dayatmalarına karşılıklı etkili bir direniş göstermişse de, sonradan yenilmiştir. Dolayısıyla 1920’lerde Ukrayna ve Beyaz Rusya da SSCB’ye dâhil edilmişlerdir. Bu anlamda Batı’da ayrılıkçı çözüm, Doğu’da ise ittifak temelli birlik yoluyla çözüm yaklaşımı sergilenmiştir. En çok uğraştıran bölgeler ise Müslüman Toplulukların bulundukları alanlar olmuştur. 1921’de 140 milyonluk Rus imparatorluk nüfusunun 30 milyonluk bir kesimini ifade eden bu mesele, SSCB’yi en çok uğraştıran ve çözümü de bir o denli çetrefilli olan özgünlükler içermiştir.

Devrim sonrasında “Milliyetler Halk Komiserliği/NARKOMNAC” kurularak, sorunlar bu zeminde ele alınıp çözümlenmeye çalışılmıştır. Kurul’un başında Stalin bulunmaktadır. Daha sonraları özgün bir yaklaşım sahibi olduğu için ayrılacak olan Sultan Galiyev’de bu kurulun üyesidir. Narkomnac’ın ilk bildirisinde; ilgili tüm toplulukların ulusal varlıklarının ve dini inançlarının istedikleri gibi sürdürülebileceklerini belirtmiş, sadece devrime sadakat istemine vurgu yapılmıştır. Bu yaklaşımda gizli bir hata yaşanmış, pratikte sorunlara yol açmıştır: Sırf Müslüman olmalarından hareketle bu 30 milyonluk toplumlara tekil, homojen bir kütle olarak yaklaşmış ve böyle ele alınmıştır. Oysa bu

kütle etnik, dil'sel ve ekonomik farklılıklar arz etmektedir. Tutum bu olunca da, elbette sorunlar çözümlenememiştir. Sonuçta Türkistan'da isyan, Tatar ve Rus köylülerinde ayaklanmalar baş göstermiştir. Trans-Kafkasya'da da benzer nitelikte sorunlar yaşanmıştır. Gürcüler, Dağıstanlılar ve Azeriler arasında var olan etnik ve sosyo- ekonomik farklılıklar görmezden gelinmiş, totalci yaklaşmıştır. Bu topluluklar homojen bir toplum olarak algılanıp kabul edildiği için, Gürcü, Azeri, Ermeni toplumlarının tümünün

“Trans Kafkasya Federasyonu” adı altında Sovyetler Birliğine katılmaları istenmiştir. Gürcü Komünist Partisi/GKP buna karşı çıkmıştır. Gürcistan'ın yalnız başına ve eşit koşullarda SSCB'ye katılımını savunmuştur. Sonuçta kargaşa, çatışma ve kaos buralarda da yoğunlaşmıştır. Tüm bu gelişmelerinde etkisiyle, Büyük Rus şovenizmi hortlamıştır. Merkezi denetime ağırlık verilerek, önceden tanınmış özeklikler sınırlandırılmıştır. Yoğunca tasfiyeler devreye konmuştur.

Bu gelişmelerden halklar büyük zararlar görmüşlerdir. Lenin'in ölümü sonrasın da Sibiry sürgünleri, “isyan bastırma” saldırganlıkları, muazzam yıkıcı etkiler yaratmıştır. Başlarda tanınan “hangi yerde nüfusun çoğunluğunu oluşturan etnik veya kültürel odaklaşma varsa, orası o adla anılabilir” tutumu (ki, Kürtlerde Kürdistan'a Sor ilan edilmiştir), sonradan terk edilmiştir. Rus şovenizmi baskın çıkmıştır. Bolşevikler içinde Rus şovenizminin temsilcileri Stalin ve Cerjinky olmuştur. Lenin, bunların her ikisi hakkındaki güvensizliğini o dönem Troçki'ye aktarmıştır. Stalin'in genel yaklaşımında Bauer'e de, Rosa'ya da karşıtlık içeren bir tutum mevcuttur. Bauer'i milliyetçilikle, Rosa'yı (ve Rosa ile saltbu konuda hemfikir olan Ka-utsky'i) da “kültürel özerkçi” lik ile itham edip eleştirmiştir. Daha çok merkeziyetçiliği öne çıkaran tutumun sahibi olmuştur. Sultan Galiyev “Doğu Halkları Kurultayı” eksenli tartışma ve çözümlerde, ideolojik olarak farklı bir çizgide olmuştur. Galiyev en başta Almanya'dan “devrim beklentisi” içinde olunmasını eleştirir. Sömürgelerdeki mücadelelerin yükseltilmesini ve dünya ölçeğinde sömürgeler devrimi yoluyla Dünya Devrimi'ne ulaşabileceğini belirtir. Bu yüzden de, bir an önce Sömürgeler Enternasyonalinin kurulması için çalışılması gerekliliğini vurgu yapar. Merkezin katı tutumuna karşı, sömürgelerin özgürlüğü temelinde bir bağımsızlıktan yana tavır belirlir (ki, sonradan Stalin tarafından tasfiye edilenlerden biridir.). Galiyev'in düşünceleri, esas olarak sömürge ülkelerde taban bulabilmiş ve kısmi bir yayılmayı sağlayabilmiştir.

Tüm bu süreçlerde Lenin-başlangıç itibariyle-net bir tavrın sahibi olamamıştır. Daha çok,yanlışlara karşı tavır almış ve dikkat çekmiştir. Örneğin: Bernstein'in "sosyalist bir sömürge siyaseti" yaklaşımını, yine Stalin ve Cerjinsky'nin Rus şovenizmi yaklaşımlarına karşı çıkmış ve eleştirmiştir. Zamanla ulusların özgürlükleri bağlamında özgün bir yaklaşım sergilemiştir. En başta, her koşulda siyasal bağımsızlığın tercih edilir bir çözüm olamayacağını belirtir. Bu boyutta Rosa'nın düşüncelerine yakındır. Ve fakat Rosa'nın Polonya örneğinden yola çıkarak UKKTH ilkesini genelde sorgulamış oluşunu da yanlış bulur ve eleştirir. Lenin, Ezen ulus'un sosyal-demokratlarının "ayrılma özgürlüğü" nü, Ezilen ulus'un sosyal-demokratlarının ise "bir arada yaşama" istemini savunmaları gerektiğini belirtir. Böylelikle, dönemin kaotik, karmaşık ortamında ve Rus şovenizmi dalgasının boğucu atmosferi altında "uluslar sorunu" adlı bilinen yazılarını ve analizlerini geliştirmiştir. Düşünceleri daha derli-toplu olarak ortaya konmuştur: Ezen-ezilen ulus milliyetçiliklerinin ayrı ele alınması gerektiğini ileri sürmüştür. SSCB'yi koruyup güçlendirmenin gerekli olduğunu ve fakat tüm birlik üyesi devlet ve toplumların da bağımsızlık haklarının korunmasını; bunun bir ilke olarak benimsenmesi gerektiğini belirtmiştir. Ki,bu ilkesel kabul SSCB Anayasası'n da yer almıştır sonradan. Balkanlar ve Doğu Avrupa'da yaşayan toplumların ayrışmalarının kanlı olmasına rağmen,SSCB'nin dağılması sonrasında yaşanan ayrışmaların-görece-sancısız ve kansız oluşu,bu ilke ve Anayasal prensip ile bağı dolayısıyladır.

Lenin'in ölümü sonrasında Stalin'in Rus şovenizmi tandanslı katı merkeziyetçi dayatmaları, ulusların kaderlerini tayin hakkı sorununu büyük oranda tahrip etmiştir. Yıkıcı olmuş ve halklara çok şey kaybettirmiştir. Her şeyin merkezine SSCB'nin konması ve daha özelde de Rus şovenizmine kurban edilmesi halkların özgürleşme sorununa sırt çevirmeye, dönemsel siyasi çıkar hesaplarına kurban etmeye dönüştürülmüştür. Bu zihniyet, SSCB etkisinde olan diğer ülkelerde de katı bir ulus-Devlet'çi algı, sınırları fetişleştiren yaklaşıma yol açmıştır. Bilinen "Demir Perde Ülkeleri" söylemi, bununla ilgili geliştirilmiştir. Sonuç olarak şu söylenebilir: Lenin, yetersiz kaldığı noktalar olsa da, bugün dahi yararlanılacak yönlerle sahip özgürlükçü bir politik tutum geliştirmiş, kimi ölçüler açığa çıkarmıştır. Stalin ve diğerleri ise, halkların bağımsızlık ve özgürlük sorunlarını dar ideolojik tutumlarına kurban eden, güncel siyasal hesap ve çıkarlara endeksleyen; katı merkeziyetçi ve birlikçi

söylemlerle tahrip edici bir politika sergilemişlerdir. Onların “sosyalizm” adına bu kaba yaklaşımları sonucu, modernist-kapitalizmin (ki, Wilson prensiplerinden gıdalanın) “ulusal kurtuluşçuluğu” (ki, Yeni Sömürge statüsüne tekabül ediyor) albenili kılınmıştır. Üçüncü bir yaklaşım olarak da bir nevi katı birlikçiliğe tepki olarak gelişen Galiyev’ci lokal özgürlükçülük öne çıkmıştır. Kültürel özerklikçi Rosa ve Bauer’ci yaklaşımlarda fazla gelişmese de, ortaya konmuştur. Ve fakat Reel-sosyalist yaklaşımda sorun köklü çözümler koyamamıştır. Lenin’in özgürlüğe yakın öngörülleri de daha bütüncül kuramsallığa ulaşamamış; pratikleşmesine Lenin’in yaşamı yetmemiştir. Ardılları da adeta ona fiiliyatta ters düşmüşlerdir. SSCB sonrası yaşanan dağılmalar, sorunun nasıl çözümsüzlük girdabına konduğunu açığa çıkarmıştır. Kendine has bir özgünlük Tito’ da vardır. Yugoslavya’da geliştirdiği model, çift kutuplu dünyanın baskısı yüzünden nefes alamaz duruma getirildiği ve yeterince desteklenmediği için yarım kalmıştır. Yine de, Tito yaşamdayken, toplumların bir aradalığı özgür kimlikleriyle yaşayabileceklerine dair kimi deneyimler geliştirilmiştir. Aynı bir incelemeyi gerektirdiği için, geçiyoruz.

6-Ulus-Devletin Olası Demokratizasyonu ve Geleceği Üzerine

Ulus-Devlet’in önemli şifrelerinden birisi “bağımsızlık” kavramıdır. Bağımlılık ve Bağımsızlık kavramlarına dair farklı algılama ve yorumların olduğu açık. Konu bağlamında kimi vurgular yapmak yararlı olacaktır. Açık ki, kimi milliyetçi çevrelerin dillendirdiklerinin aksine, ulus-devletlerin kendileri de öyle “bağımsız” değildirler. Çünkü “...Bağımlılık içinde olmak evrensel bir kategoridir. Karşılıklı bağımlılık içinde olmayan hiçbir nesne ve özne yoktur. Ulus-devlet bağımsızlığını fetişleştirmek bir küçük burjuva ütopyasıdır. Ne devletlerin, ne ulusların bağımsızlığı gerçekleşmiş bir olgudur. Her birisinin değerine değişik özellikler altında bağımlılığı vardır. ABD’nin dayattığı imparatorluk eğilimi en esnek bağımlılık türüdür. Katı sömürgecilik, etnik temizlik, dinsel bağnazlık gibi demode yöntemleri esas almamaktadır. Yeni sömürgecilikten bile daha Post modern bağımlılık biçimlerini denemektedir. Kaldı ki çok sayıda ulus-devlet yönetim yapılan gereği ABD’ye bağımlılığı bir ödül gibi kavramaktadır.”⁽¹⁾ Gerçek böyleyken, güncelde işleyen “trend” buyken, “bağımlılık”, “bağımsız vatan” söylemleri de milliyetçi hamaset söyleminden öte anlam içermemektedir. Diğer yan-

dan, Yurt/Vatan kavramı da-öyle dillendirildiği gibi-”toprak” eksenli algılanmamakta; daha ziyade siyasal anlamıyla yüklemlendirilmektedir, ilgili ulus-devletler’ce.

Vatan kavramı, bir “yerleşim biçimi” anlamıyla hayli eskilere uzanır. Yerleşke’deki yerleşimcilerin kültürel izlerini taşıyıp toprakla özdeşleşmiş bir tanımsal kavramı ifade etmektedir. Fakat ulus-devletin kendisine dayanarak yapılan coğrafik bir ad olarak-görece-yenidir Vatan kavramı! Bu anlamda, kavram, ele alındığında etnik sınırları değil, daha çok siyasal sınırları içermekte olduğu görülebilmektedir. Sınırları belirleyen ise, bir anlamda, ulus-devletlerin orduları olmaktadır. Dolayısıyla, Ortadoğu’da özellikle, Vatan sınırı devletin dayandığı hâkim olduğu alanlar ile Batı’da ise daha özgün olarak dil’in egemen kılındığı alanlar ile çizilmektedir. Bu yönüyle de her devlet, “modern” anlamda bir “Vatan” olmaktadır! Ne salt ideolojik, siyasal, ne salt dil sınırları yalnız başına tanımlaya bilmektedir Vatan kavramını. Tümü bir arada ve kısmen de kültürel anlamda ele alındığında, bugünkü Vatan kavramı tanımı yapılabilir.

Tüm bunlar ışığında düşünüldüğünde Vatan kavramına yaklaşımın değiştirilmek durumunda olduğu; verili algılamanın hatalı ve yanlış olduğu görülebilmektedir. “Ulus” kavramı, bir sosyal örgütlenme formu olarak ele alınıp salt inanç ve dile dayandırılmadan, çağın gereklerine uyacak tarzda çok-kültürlülük, çok-inançlılık, çok dillilik esaslarına oturtularak yenilenmeli; yeniden ele alınmalıdır. Bu anlamda, dikey ve hiyerarşik katı-merkezi yapılar yerine, yatay ve esnek, demokratik sivil toplum örgütlenmelerine elverecek idari yapı ve örgütlenme formunun geliştirilmesi kaçınılmaz hal almıştır. Ulus-devletin demokratizasyonu kapsamında cins özgürlüğü ve eşitliğine dayalı bir politik tutum geliştirilmek, toplumsal ve çevresel ekolojiye dayalı ekosistemi gözetken zihniyet yerleşik hale getirilmek durumundadır. Böylesi ilkeler dahilinde ve yukarda belirtmeye çalıştığımız nitelikte yurt anlayışı ile ulus ve ulus-devlet demokratizasyonu sağlanarak, ortak bir üst-kimlik üzerinde konsensüs oluşturup çok kültürlü, inançlı, dilli yapı şekillendirmek, en temel toplumsal misyon durumundadır. Çok kültürlü yapı içinde ortak iletişimi sağlayan bir dil’in yanı sıra, yerelde her kültürün ve etninin Anadilde eğitimini de içeren eğitsel ve pedagojik müfredat sağlanmalıdır. Homojenleştirici şoven kültür gibi, şoven eğitim anlayışı da terk edilmelidir. Demokratik ulus bağlamında tüm inançların ilgili toplum ve gruplarca inançsal ve kültürel öge olarak kendini yaşatıp temsil edebilmeleri için gerekli koşullar oluşturulmalıdır. Ve fakat din ve siyasetin karıştırılmamasına da (ortakçı ya-

şamı bozan sonuçları dolayısıyla) özen gösterilmelidir. Çok kültürlü, çok kimlikli, çok dil’li ve çok dinli bir sistem, bir arada yaşamı, ortak yurttaşlık temelli birliği gönüllülüğe dayalı olacağı için çok daha sağlam olarak oluşturulabilir. Yurttaşlık, böylesi bir değerler sistemi etrafındaki çoğulcu yapıyı üst-kimlik etrafında tutacak ve refaha, istikrara kavuşturabilecek; toplumsal sinerjiyi doğuracaktır.

Bilişim-iletişim çağının sınırları anlamsızlaştıran sonuçları bağlamında düşünüldüğünde, dar sınırlara hapsolmayı ifade eden klasik Ulus-Devlet modelinin albeni’sini kaybettiği görülebilmektedir. Dolayısıyla, bu klasik modelin demokratizasyonu elzem hale gelmiştir. Böylesi bir demokratik yapı dâhilinde toplumda her çevrenin kendi rengine göre örgütlenebileceği; sosyal, ekonomik, siyasal ve kültürel aktivitelere bütün potansiyelleriyle katılabilecekleri bir sistem inşa edilebilir. Unutulmamalı ki, toplumlar arası sosyo-ekonomik ve kültürel ilişkilerin demokrasiye dayalı gelişmesi demek, toplumların ve tek tek tüm bireylerin güç potansiyellerinin de açığa çıkarılabilmesi demektir. Böylesi bir gelişmenin yaratılabilmesi ise, esas olarak toplumun yaygın demokratik örgütlenmeleri ve kurumlarının ifadesi olarak Demokratik Konfederalizmin inşasına bağlıdır. Bu anlamda Demokratik Ulus içinde Demokratik Konfederal yatay örgütlenmelerin, STK’ların geliştirilmesinin ideolojik-politik formülasyonu olmaktadır Demokratik Konfederalizm. Bu konuyu ilerleyen bölümlerde özel olarak ele almaya çalışacağız, bu yüzden kısaca vurgu yaptık.

Belirtilmeye çalışılan bu hususlar bugün birçok çevrede yoğunca tartışılmaktadır. Neredeyse her kesim, özgün yorumlarla da olsa, Ulus-Devlet modelinin mevcut haliyle hiçbir çözüm değeri içermediğini; aksine, engelleyici, tıkacı, çatıştırıcı bir sonuç yarattığını, çelişkileri körüklediğini belirtmektedir. Çok marjinal milliyetçi, ırkçı-şoven gruplar dışında, mevcut modeli savunanlar kalmamış gibidir. Anlamsızlaşan bu modelin artık değişime ve dönüşüme uğratılması gerektiğini belirtmekte tüm çevreler. Özellikle milliyetçi-şoven tonlardan ve yanı sıra “salt-ayrılıkçı” tutumlardan (ki, yeni bir klasik ulus-devletin inşasını amaçlamaktadır bu tutum) uzaklaştırılması, genel planda ise, demokratizasyonunun sağlanarak çoğulcu katılımcılığa, sivil toplum örgütlenmelerinin geliştirilmesine elverecek tarzda bir düzenlemeye kavuşturulmasına olan gereksinim dillendirilmektedir. Elbette tüm bunlar bir anda olabilecek şeyler değildir. Yine, bir model olarak Ulus-Devletin bir anda ve tümünden ortadan kaldırılamayacağı da ortadadır. Küresel sistem sahipleri de ulus-dev-

letin kaldırılmasından ziyade dönüştürülmesi gündemlerine alınmış durumdadır. Dolayısıyla; “Ulus -Devlet ortadan kaldırılmıyor. Ama serse- rice hareketlerine de eskisi kadar müsaade edilmiyor. Yeni küreselleşme döneminde ulus-devletlerin yeniden mevzilenmesi kaçınılmazdır. AB’den Çin’e kadar bu süreç devam etmektedir. Yeni bir savaş için değil, sürdürülen savaşın sonuçlandırılması veya sistem için kârlı mecralara dökülmesi için yapılmaktadır. Gerektiğinde ekonomik, gerektiğinde as- kerî yollarla sistemin kaos yönetimini, ya mevcut durumunu koruyarak gerilemesini durdurarak, ya da daha verimli yeniden yapılanmalara gi- derek yürütmektedir. Kendi alternatif planlarını kaostan çıkmış güçlü çözümlerle realize etmeye çalışmaktadır.”⁽¹⁾ Modernist-kapitalist siste- min ulus-devlet modelinin dönüştürülmesine dair sergilediği yaklaşımın özü böyle ifadelendirilebilir.

Güncel veriler ışığında şunlar belirtilebilir: Yeni Demokratik ulus al- gılamasının ve bu eksenindeki örgütlenme ve kurumların etkin ve yerleşik hale gelişi sağlandıkça, klasik ulus-devlet modellerinin rollerinin azalacağı, görece küçük-özgün birimler olarak varlıklarını sürdürecekleri anlaşılmaktadır. Ulus-üstü örgütlerin, kurumların ve bunların bağlayıcı ilkelerinin daha etkin olacağı ihtimal dâhilindedir. Paralel olarak, UKKTH’ nın da, çağdaş gelişme ve toplumsal talepler temelinde değişmek zorunda olduğu aşikârdır. Farklı toplumların, ulusların kendi renklerini ve özgür iradele- rini temsil edebilmelerinin salt ayrılıkçılığa gerek olmadan da sağlanabile- ceği ihtimali doğmuştur. Kimliklerine saygı temelinde ve her türlü meşru haklarını Anayasal güvenceye kavuşturma (vb) gibi ilkeler başta olmak üzere, gönüllü birlikteliği eşitlik, özgürlük ve demokrasi ile örecek BİRA- RADA YAŞAM’ ın bir seçenek olarak inşa edilebileceği ortadadır. Çok kültürlülük bir zihni kavrayış ve çağdaş kültür anlayışı halini aldıça, ORTAK YAŞAM, ORTAK YURT dâhilinde bir yaşamın sürdürülebil- mesinin pekâlâ mümkün olduğu açığa çıkmıştır. Birliktelik, gönüllülük esaslarına ve ortak yaşamın gerekli sosyo-ekonomik, politik zeminine ka- vuşturuldukça, sınırların anlamını yitirmeye başladığı günümüz dünyasında olası “ayrı yaşam”ın, ayrılıkçı tutumun” pekte tercih edilmeyeceği görülm- üştür. Kaldı ki, böylesi bir zihniyet dönüşümünün sağlanıp siyasi ve sos- yal düzlemde yaşamsallaştırılabildiği bir atmosferde, olası bir “ayrı yaşam” tercihi de, öyle kanlı boğazlaşmalara yol açmadan çözümlenebilir. Pek ter- cih edilmeyecek olan ve fakat en olumsuz anlamda bir gelişme bazında

düşünüldüğünde bile, kanlı boğazlaşmaların önünü alabilecek oluşu, önemli bir kazanım olarak sağlanmış olacaktır. “En olumsuz” tercih diyoruz, çünkü meraklı insan aklı maneviyatı eski ulus-devlet sınırlarına takılmadan yerküremizde farklı coğrafya ve değişik toplumların dünyasına açılabilme seçeneği dururken, böylesi olumsuz, ayrılıkçı, daraltıcı tercihlere yönelmez! Bu akıl karı olmaz, bunu düşünmek dahi fazlaca mantıklı olmamaktadır. Dolayısıyla, klasik Ulus-Devleti yüceltici söylemleri, “ayrılık fobisi” ni dürtükleyip ırkçı şoven duyguları kullanmak, bugün için Ulusal Pazar’dan çıkar ve rant sağlayan dar ve marjinal şoven ulus-devlet sahipleri ve yöneticilerinin işidir. Başka kesimlerce bu söylemlerin sahiplenilmeyeceği anlaşılmıştır.

Bu vurgular üzerinden, güncelde ulus-devletlerin yerine geçip etkin olabilecek ulus-ötesi yapıların niteliklerine dönük olarak kimi olasılıklara, olası gelişmelere de değinip bölümü sonuçlandırabiliriz. Bu olası gelişmeyi iki biçimde kategorize etmek mümkündür: İlki, Bölgesel Federatif/Konfederatif Birlikler-ki, en idealidir-dir. Güncel veri ve toplumsal talepleri gözeten, küresel demokrasi perspektifi ve hedefiyle koşut olabilecek bir modeldir bu. Bunun içinde, rolleri-bu perspektife uygun olarak-sınırlandırılmış ve demokratizasyonu sağlanmış ulus devletler de yer almaktadır. Böylesi ulus-devletlerin özelliklerinden oluşturulabilecek birliklerdir. İkincisi, AB şahsında denenen modeldir. Bir biçimde işletilmeye çalışılan ancak, klasik ulus-devlet etkileri ve anlayışları dolayısıyla, gelişimi hayli sancılı olan, ağır ilerleyen; yapısı ve oluşumu gereği spesifik sınırlılıkları bulunan bir modeldir. Modernist-kapitalist paradigmanın, kendi sistemsel açmazları içinde deneyip geliştirmeye çalıştığı ve kısmi toplumsal yararlılıklara da yol açan, güncel bir modeldir.

AB modeli yakın vade de pratikleşme olasılığı-görece-daha fazla olan ve bu yönde kimi adımlarda atılmış bulunan bir modeldir. AB modelinde toprağa dayalı yurttaşlık anlayışı, ortak para birimi, henüz sonuç alınamamış olsa da denenmeye çalışılan Avrupa Güvenlik Ordusu; yine, tüm üye ülke ve toplumlar için bağlayıcı olabilecek Anayasa oluşturma çabası (vb) geliştirilip yürütülmeye çalışılmaktadır. Maddeci temelde de olsa, özgün bir tekleştirici kültür belirtisi de (Hristiyan tonları ağır basan) görülebilmektedir. Böylesi bir modelin gelişmesi, Avrupa’nın etnik, dini, sınıfsal çatışmaları bir dönemin sonrasında anlaşılmış bulunan barış, dialog ve birlik ihtiyacıyla yakından ilgilidir. Bunun ilk adımı, Avrupa’lı her ulusun önce kendi içinde ulusal devletlerini demokratik

kılmalarıyla (burjuva demokrasisi ölçülerinde) atılmıştır. Daha sonraları ise bu “demokratik uluslar” arasında ulus-üstü birlik arayışı başlamıştır. Demokratik ulus-üstü bir siyasi kurum geliştirme yönlü arayışın ürünü olmuştur, AB! “AB’nin iki temel karar alma merkezi vardır: Üyeleri Avrupa çapında yapılan seçimlerle doğrudan belirlenen Avrupa Parlamentosu ve üyeleri hükümetler(ülke çapında yapılmış seçimlerle belirlenen) tarafından atanan Avrupa Komisyonu ile Bakanlar Konseyi.”⁽¹⁾ Bu karar mekanizmalarında parlamentonun yetkisi, AK ve BK’ye oranla sınırlıdır. Çünkü tüm Avrupa toplumlarının kendi içinde tüm politikalara etkide bulunabilmelerinin gerektirdiği olanaklar (dil, basın-yayın, STK’lar vd) henüz oluşmamıştır. Birazda süreç işidir. Bu ise şunu göstermektedir, Ulus-üstü küresel demokratik kurumlaşmaların tümünden etkin olabilecekleri döneme dek demokratizasyonu sağlanacak ulus-devletlerin hala rolleri olacaktır. AB’ye dair “Liberalizm” başlıklı bölümde ayrıca değinmeye çalışacağız. Fakat şunları söylemek mümkün: Zaafları olan, bugünden yarına bir çırpıda hemen gelişebilecek durumda bulunmayan, engel ve zorlukları olan bir modeldir. Kimi mesafeler kat edilmiştir. Acılı-kanlı bir çatışmalı dönemin ardından dar, klasik ulus-devlet sınırlarına, milliyetçi şoven söylemlere artık eskisi kadar itibar edilmemektedir. Daha geniş bir ufuk ve evrenselliğe yakın zihni bir kavrayışa yakınlaşmanın adımları görülmektedir. Bu yönde zaaflarından arınarak bir gelişimin olabileceği de anlaşılmaktadır. Ancak, bu model, bir anlamda-yapısı gereği-zaten verebileceğini vermiştir. Olağanüstü yenilikler beklemek gerçekçi olmayacaktır. Yeni paradigmasal gelişimde, bir anlamda sağ cenahta konumlanabilecek bir pozisyon edinecektir. Gelişme potansiyeli daha güçlü olan ve henüz hiç işlenmemiş bulunan; olasılıkla orta ve uzun vadede gelişeceğine kesin gözüyle bakılan ideal modeldir.

“İdeal model” diye ele alacağımız bu modelin genel çerçevesini, konunun akışı içinde “olması gerekenler” biçimindeki vurgularla da kısmen işlemeye çalıştık. Özcesi; uluslararası hukuk, güvenlik, para; diğer yatay dil ve kültürleri yadsınamamakla beraber, ortak iletişime yarayabilecek ortak bir dil; yatay örgütlenmeleri esas alan ve konuya bağlı üyeliğe dayanan STK/NGO’lar dan oluşan geniş ve demokratik işleyişe sahip örgütlenme zemini sunan; etnisiteye dayanmayan ve çok kültürlülüğü, etniliği, inançlılığı, dilliliği benimseyen; cins eşitliğince ekosistemsel duyarlılığı ilkesel olarak gözetip kabul eden, tüm bu esaslara göre örgütlendirilmiş bir yapı

1- *Çağdaş Siyaset Felsefesine Giriş* Sy:440-441. İst. Bilgi Üniversitesi Yay. Will KYMLİCKA

oluyor. Demokratik uluslardan oluşan ve bu demokratizasyonu sağlamış ulus-devletlerin üyeliklerinden oluşan Bölgesel konfederal-Demokratik Birlikler’ de pratikleşebilecek bir modeldir. Demokratik ulus içinde Demokratik konfederal örgütlenmelerin yaygın temsiline dayanan katılımcılığı sağlayan bir modeldir. Küresel düzlemde bir demokrasi perspektifini içeren, uzun vadede küresel Yurttaşlık gibi kriterleri de öngören bir model. Yeni ulus örgütlenmesi, böylesi demokratik ölçü ve zihni algılama ile gerçekleşecek zemine sahiptir. Pratik-politik düzlemde hayat bulabilmesi ise, doğal toplumcu güçlerin çabalarına bağlıdır. Bu modeli, “Demokratik Komünalizm” bölümünde detaylı ele almaya çalışacağız.

Böylesi gelişmiş bir yapıda Ulusal Birimler var olsalar da, klasik ulus-devlet olmaktan çıkacaklardır. Toprak esasına dayalı ulus-devletler egemenliklerini içerde daha küçük yerel birimlerle ve dışarıda ise daha büyük ulus-üstü birimlerle paylaşmak zorunda kalacaklardır. “Tek Ulus/Tek Millet/Tek Dil” tarzındaki diktatoryal ve faşizan dayatmalar kalkacaktır. Ulusal ordular-bir biçimde-kalmış olsalar da, ulus-ötesi kurumlardan bağımsız biçimde savaşımlara girmeleri dahi güçleşecektir. Yerel para birimleri bulunsalar da, para basımı uluslar arası finans kuruluşlarınca sınırlandırılmış olacaktır. Ve ortak para birimi de kullanılabilir olacaktır. Her ulusal kültürün kendi dili varlığını koruyacak (etno-kültürel tüm azınlıklarda dâhil elbette) ve fakat diğer dilleri de dışılamayacaktır. Asimilasyon Vahşeti sona erecektir. Ulusal birimler ve tüm diğer kültürler birer kültür hazinesi olarak varlıklarını sürdürecektir, ele alınacaklardır. Küresel Demokrasi Perspektifi dahilinde Küresel Yurttaşlık bilinci geliştirilecektir. Tüm bunlar güncel somut verilerden hareketle ifade edilen ve olasılığı (orta ve uzun vadede) yüksek gelişmeler olarak ele alınmalıdır. Gelişimin dili saçaklı olduğundan, bu türden olasılıkların hızlı veya ağır olması, olumlu ya da olumsuz evrilmesi esasta güçler dengesinin alacağı biçime; bahsedilen denklemlerde ağırlık merkezi haline gelen güç ya da güçlerin zihni algılama, felsefi anlayış ve niteliğine göre pratik-politik temsile kavuşacaktır. Bu noktada da Küresel Demokrasi güçlerinin sorumluluk içinde hareket etmesi önem kazanmaktadır. Kastedilen sorumluluk, ilgili herkese, her çevreye düşmektedir.

Son olarak, yaşadığımız coğrafyadaki demokrasi sorunları bağlamında da kısmi vurgular yapıp bölümü sonuçlandırabiliriz: ÖCALAN, demokratik Kürt uluslaşmasının bu türden bir felsefi algı ve mantalite üzerinden geliştirilmesi ihtiyacına dikkat çekmektedir. Bunun, diğer etnik

topluluklara da kendi demokratik uluslaşmalarına güç katacak ve örgütlülüklerini sağlayarak destek, dayanışma ifade edecek bir sonuca da yol açacağına vurgu yapmıştır. Aynı şekilde Demokratik Türkiye Ulusu'nun gelişiminin de, Kürtlerin Demokratik Ulus biçiminde özgürce gelişme ve örgütlenip kurumlaşabilme imkânına kavuşmalarıyla olabileceğinin altını çizmiştir. Barışçı, demokrat ve özgürlükten yana her kesim ve bireye düşen görevler bulunmaktadır. Çağsal gelişimin dili, böylesi bir eğilime işaret etmektedir. Tarihi görev ve sorumluluklara sahip çıkış bu minvalde olacaktır. Durmadan çalışmak gerekmektedir; şairin dediği gibi, ta ki "Yeryüzü Aşk'ın yüzü oluncaya dek!"

III. BÖLÜM

MODERNİST KAPİTALİST PARADİGMA’NIN İDEOLOJİSİ OLARAK LİBERALİZM

ALBENİ’Lİ BİR HASTALIK; LİBERALİZM

İdeolojik planlı tartışmaların başında “Paradigma’nın iflâsı” konusu gelmektedir. En güncel tartışma konusudur bu. Modernist-kapitalist Liberalizmin ve Reel-sosyalizmin eşzamanlı çöküşünün fiili ilanı 1989’da yapılmış gibidir! Esas olarak 1950’lerde yoğunlaşan tartışmalar eleştirel nitelikteyken, 1990’larla beraber tartışmalar nitelik değiştirmiş; “yeni paradigma nasıl olacak?” eksenine oturmuştur. Güncelde bu tartışmalar içinde çözüm üretme ve alternatif yaratma çabaları yoğunca sürmektedir. Her çevre, kendi ideolojik algılamasına özgün bir ele alış içindedir. Özgürlük Hareketi’nin/Ö. H’nin de bir arayışı vardır ve çağsal realiteyi, toplumsal gelişmenin ulaştığı düzeyi gözeten bir yanıt oluşturma çabasıdır. Bu ekseninde değişim ve yeniden yapılanma süreci içine girmiştir. Bu arayış ve yeniden yapılanma ÖCALAN sal öğretinin Demokratik Komünalist Paradigmasal önermesi üzerinden geliştirilmiş ve somut alternatife kavuşturulmuştur. Bu paradigmasal önermeyi anlayabilmek açısından gerek modernist kapitalist paradigmanın Liberalist ideolojisini ve gerekse Reel-sosyalist pratik uygulama ve temsillerini irdelemek bir gerekliliktir. Demokratik komünalist paradigma, bunların eleştirel analizi ve alternatifi yaratma üzerine ve amacıyla inşa edilmektedir. Bu bölüm, Reel-sosyalist pratikleri kısmen içerse de, esasta, modernist-kapitalizmin Liberalist ideolojik algısının irdelenmesine oturtulacaktır. Ayrıca, özgün bir konu olarak-kimi boyutlarıyla- sağ-Liberalizme de değinilmeye çalışılacaktır.

-1- Tarihsel Şekillenışı ve Kurumsal Oluşumu Üzerine=

“...Liberalizmin kökenleri’ehliyet sahibi’ olarak tanımladıkları kişileri,esasen onlar kadar ehil olmayan insanların elinde olduğunu düşündükleri kurumların(Kilisenin,Monarşilerin ve aristokrasinin ve dolayısıyla devletin) keyfi denetiminden kurtarma girişiminde yatıyordu. Sınırlı bir toplumsal sözleşme kavramı,tam da ehliyet sahiplerinin bu varsayımsal kurtuluşunun gerekçesini sağlıyordu. ” ⁽¹⁾

Güncel teknik olanakların yanıltıcı ve manipüle edici propagandaya elveren olanaklarıyla da ilgili olan ve toplumda yerleşik kılınmış bulunan bir bilinç çarpıtılması vardır: Liberalizm ile özgürlüğün, eşitliğin, demokrasinin eşdeğer tutulması ve özdeşleştirilmesi! Kuşkusuz ki bu gerçeği yansıtmamakta, bilakis yadsımaktadır. Bu yanılgının giderilmesi için çokça yazılıp çizilmektedir. Özellikle Liberalizmin karakteri, kimin için eşitlik ve özgürlük istediği; yanı sıra, demokrasi, halk, kadın özgürlüğü, ekoloji ve emek sürecinin niteliğinin sorgulanması (vb) gibi konularda nasıl bir yaklaşıma sahip olduğu sorgulanmaktadır. Liberal algının neden çoklu yapı (Liberal/post-liberal/neo-liberal vs) arz ettiği, ne tür farklar içerdiği, neleri kutsal saydığı tartışılmaktadır. Liberalizmin doğru ve bütünlük içinde anlaşılıp analizinin yapılabilmesi bir anlamda bunlara yanıt oluşturulmasına bağlıdır.

Özgürlük bitimsiz bir ARAYIŞ’ tır! İnsanın, doğanın bağrında gelişip varlığını sürdüren ve güçlenen en gelişkin varlık olmasının sebebi bu ARAYIŞ’ ta gizlidir. İnsan, tür olarak diğer canlılardan “toplumsallaşma” sı sayesinde ayrılmış ve toplumsallık içinde özgürleşebilmiştir. Yine toplumsallaşma”serüveni” içinde kaybetmiştir özgürlüğü! Çelişik gözükse de, gerçeklik böyledir. Çünkü toplumsallığın kendisi örgütlülüğü ifade etmektedir. Örgütlülük ilişkileri ise-başta doğal işbölümüne dayansa da-zamanla iktidar ilişkilerini, egemenlikli tabakalaşmayı doğurmuştur. İktidar, devlet ve egemenlikli ilişki bir zorunluluk olmasa da, mutlaklaştırılmasa da, sonuçta bir biçimde bahsedilen bu örgütsellik zemininde doğmuş ve geliş(tiril)miştir. İktidar ve devlet olguları ise, özgürlüklerin, eşit ve paylaşımcı ilişkinin yadsınmasını ifade etmiştir. Her türlü olanak elit bir egemen kesimin çıkarına hasredilmiş, “kalıcı” kılınan bir sisteme kavuşturulmuştur. Bu ise, geçmişten günele uzanan çatışmaları koşullamış, ateşlemiştir. Bir tarafta genel toplum nüfusuna oranla hayli dar, elit bir kesimin egemenlik arzuları ve bu nitelikli sistemlerinin devamı için uğra-

1- *Bildiğimiz Dünyanın Sonu* Sy:104 Metis Yay Immanuel WALLERSTEIN.

şanlar, diğer tarafta ise, toplumun çoğunluğunu oluşturan ve bu elitist egemen sistemin baskısı ve sömürüsü altında olup DAHA İYİ ve DAHA ÖZGÜR bir yaşam arayışını ve çabasını sergileyenler bulunmaktadır. Böylesi çatışmalı seyir bağlamında kimi zaman uzlaşma zeminleri ve ara-evreler de olagelmıştır. Ve fakat baskın olan Doğal Toplumcu yaşam geleneğinin izdüşümü olan güçlerin komünalist direnişleri ve bunun karşısında da eril egemen-iktidar güçlerinin, hiyerarşik sistem sahiplerinin baskıcı, tahakkümcü saldırganlığı olmuştur. İşte, sistemsal değişimler, paradigmatik yenilenmeler, böylesi yoğun çelişki ve çatışma süreçlerinde oluşmuştur. Her yeni paradigma, eskinin eleştirisi ve yeni döneme dair -görece- DAHA İYİ'yi vaat etme temelinde öne çıkmıştır. Bu, toplumsal gelişim diyalektiğinde bir tarzıdır. Liberalizm'de, çıkarken bu tarzı ve realiteyi gözetmiş ve bir sınıf adına yola çıkıp gerçekleşmesini yaratmış bir ideolojik olgudur.

“Özgürlük, eşitlik” şiarı ve “daha iyi” bir yaşam vaadiyle beliren Liberalizm, modernist-kapitalizmin önemli bir ayağıdır. Bilindiği gibi modernizmin ilk nüveleri 13. yüzyılda asıl oluşumu ise 16. yüzyılda Avrupa ve Kuzey-Amerika'da gerçekleşmiştir. 13. yüzyılda ticaretin yaygınlaşması beraberinde yeni bir “varlıklılık” toplumsal sınıfında doğuşuna yol açmıştır. Aynı süreçlerde, dönemin başat ve etkin sınıfı olan aristokrasi ise (kapalı tarım ekonomisinin gerileyerek yıkımı yaşamasına paralel olarak) güçsüzleşmiş ve zayıflamıştır. Derebeylik sınırları ticaretin ve henüz gelişmekte olan yeni Tüccar sınıf'ın önünde engel oluşturmaktadır. Bu engellerin kısa sürede ortadan kaldırılabilmesi güçtür. Çünkü askeri, siyasi, idari ve dini görevler “doğuştan gelen hak” bağlamında aristokrat sınıfın tekelindedir. Kent eksenli palazlanmakta olan yeni tüccar sınıf, bu engelleri yalnız başına yıkabilecek güçten yoksundur. Aristokratik engelleyici faktörler ve kendisinin de zayıflığı yaşıyor oluşu, bu sınıfı yeni İTTİFAKLARA sevk etmektedir. Bu adres kral veya monark olacaktır.

Avrupa'da aristokrasi ve kentsoyluların yeni tüccar sınıfın çatışmalarında, doğuştan gelen hak ve hukuksal ayrıcalıklı konum, önemli rol oynar. Bu sunuma karşı olan ve aristokrasiye karşı mücadelede kral ile uzlaşan tüccar sınıfın arayışı ve tüm bu gelişmeler aynı zamanda Liberalizme de zemin hazırlayan etkiler açığa çıkarmış ve yaratmıştır. Bu ittifak dahilinde ekonomik birikim amacıyla merkantilist ekonomi-politika, yanı sıra, Derebeylik sınırlarını kaldırma amaçlı olarak da merkezi-monarşik idari yapılar devreye girmiştir. Derebeylik sınırlarının kaldırılarak gümrük vergilerinden kurtuluş, tüccar sınıf için sermaye birikimini sağlayabilmek

demektir. Bu zemin üzerinden “ilkel-sermaye ve Birikim sömürgeciliği” de denen süreç geliştirilmiştir. Yeni Tüccar Sınıf’a/Burjuvazi’ye göre: Ulusların gücü zenginliğe eşdeğerdir! Ulusu güçlendirmek ve yönetimi merkezi kılmak ve mümkün olduğunca değerli maden stoklarına sahip olmak ulusal zenginlik için şarttır. Bu temel mantık temelinde şekillendirilen ekonomik-politika’nın adıdır MERKANTİLİZM. Manüfaktürel üretim dâhilinde form kazanır. 16. -18. yüzyılların başat ekonomi-politikasıdır. Tüm bunlar, sermaye birikimini amaçlamaktadır. Ve tüm bu tedbirler devlet eliyle yasal güvenceye kavuşturulmuştur. Ulusal gelişim için kapalı ticaret devleti ve Otarşi kendine yeterli ekonomi işletilir (ki, bu politika dönemin “genç” Avrupa sermayesine nazaran daha geç tarihlerde gelişen ABD ve Almanya’da, kendi sermayelerini dışa karşı koruma amaçlı olarak, 19. yüzyılda ve “Neo-Merkantalizm” adıyla geliştirilmiştir.)

İşte, liberalizm; çıkışta ticaret burjuvasının ekonomik ağırlıklı taleplerine ve zamanla da siyasal hak ve idari yapıda yer edinme istemlerine yanıt oluşturma temelinde beliren bir politikadır. Aristokrasi karşısında burjuvazi için EŞİTLİK isteyen, Derebeylik sınırlarının kısıtlayıcılarına karşı ekonomik ve ticari ÖZGÜRLÜK talep eden ekonomi-politikanın adıdır. Böylesi zemin üzerinden serpilecek, kısa zamanda-önceleri çıkarına uygun olduğundan desteklediği-monarşik sınırları da dar bulacak ve ekonomi üzerinde DEVLET ELİ’ni istemeyecektir, burjuvazi. Böylece ekonomide ve siyasette SERBESTLİK şiarına sarılacaktır. 1700’lü yılların bilimsel-teknik temeli üzerinden, dönemin manifaktürel üretiminden sanayisel üretime geçilecektir. Aydınlanma Felsefesi’ne dayalı sağlanan açılımla beraber, idari planda da Mutlak monarşilerden-dereceli olarak-Meşruti monarşilere ve parlamentarizme geçilecektir. Artık burjuvazi merkezi monarşik devlet denetimli ekonomiye merkantalizme de karşı çıkacaktır. Monark ile ittifakını bozup bu kez emekçi halk yığınlarıyla ittifak kuracaktır. Yeni bir SERBESTLİK algısı ve şiarı ile feodal dönemin iktidar güç ve kurumlarına karşı çatışmaya tutuşacaktır. Bugünde farklı isimler ve ekoller ile varlığı süren Liberalizm, böylesi ekonomik-politik iklimde boy vermiştir.

Liberalizm, kavram olarak-İngilizce anlamıyla- “Liberty”=özgürlük,serbestlik demektir. Buna göre, Liberal = Serbest düşünceli, demek oluyor. “Liberty / Liberalism” = Serbest fikirlilik, anlamında kullanılmaktadır. Siyasal ve ekonomik anlamda özgün tanımlara sahiptir. Ekonomik anlamda; “Bireysel etkinliklerde serbestliğe ayrıcalık tanıyan

iktisat kuramı. <Bırakın yap-sınlar; bırakın geç-sinler> özdeyişiyle özetlenen liberalizm, her çeşit <planlı> ve <güdümlü> iktisat denemesine, kişinin girişim ve özgürlüğü adına karşı çıkar. ”⁽¹⁾ biçiminde tanımlanmaktadır. Siyasal-politik planda ise, Liberalizm; “Sanayi burjuvazisinin, feodal ve mutlak monarşik düzenle savaşı döneminde bu sınıfın çıkarlarını dile getiren burjuva politik ve ideolojik akımı”dır. ⁽²⁾ Liberalizmin özgürlük ile özdeş çağrışım yapması, bu etimolojik ve kavramsal izahlarla yakından bağlantılıdır. Ayrıca, klasik anlamda Liberal tanım ve izah için bunlar söylenebilse de, modernist-kapitalizmin geçirdiği farklı aşamalar bağlamında, Liberal ideoloji de değişip özgün karaktere büründürülmüş; toplumsal muhalefetin tırmanışa geçtiği dönemlerde bir denge unsuru olarak, klasik kapitalist çıkarlardan tavizler pahasına reformlardan yana meylenmiştir. Değişik toplumsal tabakalarda bu ideolojik algıyla buluşması ve içerden özgün yorumlara uğratılmasıyla farklılaşmış bir yapı arz etmiştir. Temel modernist-kapitalist şifrelere esasta bağlı kalarak fakat çıkıştaki dar tanımında çok ötesinde bir değişimi yaşayarak hem aşırı muhafazakâr çizgiyi ve hem de sol-sosyalist gerçekleştirmelerde ifade bulan karşıt Reel-sosyalizmin algısını fiiliyatta nötrleyen, dengeleyen ve görece bir üstünlük sağlayan durumunda adı olmuştur. Bu gelişimine konu bağlamında biraz daha yakından bakmak yararlı olacaktır.

Liberalizm siyasal planda 17. ve 18. yüzyıl düşünürlerinden esinli olarak kurumsal temeline kavuşturulmuştur. Bu konuda John Locke’un tezleri önemli yer tutar: İktidar yöneticilerinin yetkileri sınırsız olmamalı ve mutlak kılınmamalıdır der, Locke. Toplumun doğal hakları çiğnendiğinde, yürürlükte olan “toplumsal sözleşme” zaten bozulur ve dolayısıyla yöneticiye “boyun eğme” yükümlülüğü de kalkar, diye belirtir. Sonuçta toplum için “Devrim Hakkı” doğar (vb) biçimindeki söylemleri, bu noktada atılan ilk adımlardandır (Elbette Locke, yoksullara, kadınlara yurttaşlık hakkı tanımaz, onları ayrı tutar!). Montesquieu ise, iktidar güçlerinin karşılıklı olarak

Güçlerini dengeleme ve sınırlamalarının gerekli olduğunu, özgürlüklerin ancak bu biçimde korunabileceğini, bunun için “kuvvetler ayrılığı” na ihtiyaç olduğunu belirtmiştir. Bu, liberaller için bir başka pencerenin açılması anlamına gelmiştir. Emmanuel Sleyes’in toplumu ‘aktif’ ve ‘pasif’ yurttaşlar diye ayrıştırması ise, devlet yönetiminde

1-Ekonomi Sözlüğü Orhan Hançerlioğlu

2-Politika Sözlüğü Orhan Hançerlioğlu

“aktif yurttaşların” yani “kent Soylular” ın ağırlıklı olarak yer almasının zemini haline getirilmiştir. Burjuvazi’nin iktidarına zemin hazırlayan bir başka düşünce (burjuvazi tarafından kullanılması anlamında) Benjamin Constant’ca ortaya konmuştur. O, siyasal yönetim için aydınlanmaya ve aydınlanabilmek için de < boş zamana > ihtiyaç olduğunu belirtmiştir. Doğallığında boş zamana sadece mülk sahibi olunmakla kavuşulabilmektedir. Bu, siyasal yönetim için kıstas olarak görülmüştür ve bunun sahiplerinin adresi de bellidir. Liberal kuram, esasta belirli süreçler dâhilinde oluşumunu sağladığı için, belirtilen bu ilk düşünsel vurgular, ilerleyen zamanda daha da farklı açılımlara tanık olmuştur. Örneğin; Alexis de Tocqueville yeniden yönetim ve kitle örgütlerinin yönetimde söz sahibi olmalarını ve katılımcı demokrasiye ihtiyaç bulunduğunu belirtmiştir. Yine J. Stuart MILL, devletin çoğunluğa karşı bireyi ve birey özgürlüğünü koruması gerektiğine vurgu yapması, belirtilebilir. 1900’lerin başı gibi daha yakın zamanlarda Herbert Spencer, “Sosyal Darwinizm” diye nitelenebilecek bir yaklaşım geliştirmiştir. Oliberalizmi Biyoloji ile karşılaştırmalı ele alıp, toplumunda canlı organizmalar gibi olduğunu; bu anlamda, çevreye “uyumlu” olan organizmaların gelişip, “yarusız” olanların ise köreleceğini belirtmiştir. Dolayısıyla, böylesi doğal işleyen bir sürece devletin müdahale etmemesi durumunda toplumun çoğunluğu için “nihai mutluluk” un zaten oluşacağı; devletin-adalet dışında-bir şeye karışmayıp “özel-girişimci” ye ön açarak her türlü olanağı sunması gerektiğini ifade etmiştir. 1940’larda Alçin bir başka noktaya değinmiş; denetimsiz iktidarın bozulacağını belirtmiştir. Ona göre denetim “seçen-seçilen” arasında olmalı, kalıcı bir düzen için özgürlükler korunmalı ve itaat sağlanmalıdır. Bir anlamda “itaat-direniş” arasında bir denge kurulup korunması gerektiğini savunmuştur. Aksi durumda ya Tiranlık ya da Anarşinin doğabileceğini ifade etmiştir.

Bu özet siyasal söylemler, Aydınlanmacı politik iklimde ortaya konmuştur. Diğer bir ifadeyle; Aristokratik ya da mutlak monarşik idarelerin işlevsizleşip aşıldıkları sosyo-politik zeminde boy vermiştir. Dönemin “nasıl bir yönetim?” sorusuna dönük olarak başlatılmış olan tartışma ve arayışlara paralel yürütülen çözüm uğraşlarını yansıtmaktadır. Devlet-Toplum, Toplum-Birey, Birey-Devlet ilişkilerinin yeni koşullara göre yeniden inşası eksenli beklentilerin artmış olduğu ortamlarda öne çıkmıştır. İktidara aday olmaya en hazırlıklı pozisyonda (avantajları itibarıyla) bulunan kent soyluların, burjuvaların da finanse edip destekledikleri tartış-

malardır bunlar. Bir anlamda, burjuvazi, bu tartışmaları kendi iktidarsal hedef ve amaçları temelinde ele alarak, siyasal programını oluşturma uğraşına da girmiştir. Verilen örneklerdeki düşünürlerin teorik öngörü ve tezlerindeki kimi ortak vurgular, bu yeni sınıf için ideal bir tabloya işaret etmiştir. Özellikle “yöneticilik için, mülk sahibi olma”, “girişimci ruh” vb gibi söylemler, adeta kendisini anlatıyor gibidir.

Siyasal arayışlar gibi, iktisadi alanda da “Nasıl bir ekonomi?” tartışmaları geliştirilmiş ve liberal ekonominin temelleri böylece açığa çıkarılmıştır. Özellikle Fransız fizyokratlarından esinlenen Adam SMİTH ve David RİCARDO, tezleriyle bu sürece damga vurmuşlardır. Onların, “bırakınız yapsınlar, bırakınız geçsinler” şiarı ile somutlaşan kuramlarına göre; Bireyler sermayelerini kendilerine en iyi kârı getirecek şekilde kullanmaya meyillidirler. Kamu yararını düşünmez ve bunun nasıl sağlanacağını bilmezler. Ancak, bireyler kendi yarar ve kazançlarını düşünüp bunu gerçekleştirmeye çalışırken, kendilerinin bilinç ve niyetleri dışında, toplumun çıkarlarına da yarar sağlarlar. Bu yüzden, kendi başına hareket edebilecek hale gelen özel girişimci’nin önü açılmalı devlet, ekonomi üzerindeki denetimini kaldırmalı ve girişimciyi teşvik etmelidir. Girişimci önündeki her tür devlet engeli kaldırılmalı, özel-mülkiyet korunmalı ve serbest rekabet ortamı yaratılmalıdır. İşte, Smith ve Ricardo’ca temelleri döşenen bu ekonomi-politik, kapitalizmin özüdür, liberalizmi de ifade etmektedir. Modernist-kapitalizmin ideolojisi olarak liberalizm, böylesi ekonomik ve siyasal kurumlara dayanarak ete-kemiğe büründürülmüştür.

2 “Eşitlik,Özgürlük !”,Ama Nasıl ve Kimin İçin ?”

Modernist-kapitalist liberalizm, aristokrasiye karşı burjuva çıkarlarını koruyup geliştirmek için EŞİTLİK demiştir. Aristokratik oligarşiye karşı, yasalar karşısında eşitlik istemiştir. Mutlak-monarşi düzeni içerisinde burjuva çıkar düzeninin sistemsel düşüncelerini yayabilmek amacıyla ÖZGÜRLÜK kavramına sarılmıştır. Modernist-kapitalist düzeni inşa edebilmenin örgütsel faaliyetini yürütebilme özgürlüğü talep etmiştir. Ki, zamanla, özgürlük ve eşitlik’in hangi amaçla istendiğinin belirgin kılınabilmesi için normlar oluşturulmuştur. Burjuva sınıfsal gelişim, aristokrasi ile mülksüz halk yığınları arasında sıkışınca, nefes borularını genişletme uğraşını arttırmıştır. Katılım ve eşitliğin temeline MÜLKİYET’ i koymuştur. Ve bu Anayasal ifadeye kavuşturulmuştur.

Hukuk önünde ve yönetsel yapıda eşitlik düşüncesi ve örgütlenme zemininde özgürlük istemi, yasal zemine oturtulmuştur. Bu anlamda, liberalizmin özgürlük ve eşitlikten anladığı, en somut olarak “Fransız İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirisi” n de yansımaktadır. Bu bildirgede dokunulmaz kılınan ve kutsanan tek HAK vardır,o da; MÜLKİYET HAKKI’ dır! Bu “hak” tehlikeye girdiğinde burjuvazinin sıkça diline doladığı özgürlük, eşitlik söylemleri rahatlıkla rafa kaldırılmış ve halende kaldırılabilir. Normalde yoksul halk yığınlarının Doğal Toplumcu Komünalist güçlerin desteğiyle (Avamın/halkın temsilcileri sıfatıyla) iktidara geçen liberal burjuvazi, başarı elde ettikten sonra, “özgürlük ve eşitlik” talepleriyle demokratik hak arayış ve talebinde bulunan halk kitlelerinin eylemlerini ve gösterilerini kanlı müdahalelerle bastıran muhafazakârların yanında yer almıştır. 1848’lere dek, muhafazakârlara karşı ittifak içinde ve yan yana olduğu en temel destekçisi olarak gördüğü Doğal Toplum güçlerini, emekçi yığınları, bu tarihten sonra dışlamakta ve baskılamakta beis görmemiştir. Elbette, doğal toplumcu komünalist nitelikli taleplerle emekçi halk tabakaları direnişlerini sürdürmüşlerdir. Liberaller içinde de bu süreçlerde algılama farklılığı yaşayanlar olmuş ve ayrışmayı geliştirmişlerdir. Çoklu dinamiklere dayalı yeni bir güçler dengesinin gölgesinde yepyeni bir süreç başlamıştır. Bu yeni süreçte, bir anlamda Liberalizmin ve liberallerin ipikleri pazara çıkmıştır. Liberal kuram ve söylemleriyle icraatları arasındaki tutarsızlık tüm çıplaklığıyla dışa vurmuştur. Liberalizm de bu süreç içinde, klasik algının ötesine geçip tavizler pahasına değişimlerde, ayrışmalarda görülecektir. Bu boyutları ele alıp konuya devam edebiliriz.

Bu, önemle ele alınması gereken bir husustur. Güncelde elde edilmiş ve sosyal yaşamda yerleşik kılınmış bulunan kimi sosyal haklar, özelde de Avrupa’da açığa çıkarılmış “refah devleti” normlarının, sanki liberalizmin “lütuf(!)” imiş gibi sunulması ciddi bir yanıltmacadır. Çünkü bu hak ve kazanımların açığa çıkarılıp yasal kabulünün sağlanabilmesinin ardında, emekçi komünalist halk tabakalarının nice bedellerle yürütmüş oldukları mücadeleler vardır. Bırakalım “hak sunumu lütfu’nu” bilakis, muhafazakârlarla birlik olup doğal toplumcu güçlerin hak arayışlarının bastırılması için liberal burjuvaların yaptıkları uygulamalar söz konusudur.

Bilindiği üzere, kapitalist toplumu karakterize eden belli tahakküm ilişkileri bulunmaktadır. Kadını erkeğin, siyahları beyazların, ezilen ulusları egemen ulusların, işçi ve emekçileri sermaye sahibi patronların, yurttaşları devlet oligarşisinin (vd) tahakkümüne tabi tutma türünden

ilişkilerdir bunlar. Modernist-kapitalizmin liberal söylemlerinde bu tahakküm ağını perdeleyen vurgular öne çıkarılmaktadır. Sivil özgürlüklerin genişlemesi, örgütlenme ve seçme seçilme hakkının tanınması(bir anlamda yurttaş haklarının genişletilmesi yoluyla çoğunluk adına azınlığa yetki tanınması)vs. sıkça öne çıkarılır. Aslında, gelişmiş modernist-kapitalist toplumların tarihleri Yurttaş hakları ile mülkiyet hakları arasındaki çatışma ve çelişkiler bağlamında gelişmiştir. Liberallerin söylemsel bazda yurttaş haklarını genişletme iddialarının aksine, bu yönde ödün vermek zorunda bırakılmaları söz konusudur. Etnisite, muhalif dinsel hareketler, azınlıklar, mülksüz yoksullar ve emek tabakalarının, yine ezilen cins olarak kadının, rengi dolayısıyla dışlanan siyahların (vd)mücadeleleri ile edinilmiş haklardır. Bu anlamda, muhafazakârlığa karşı kişi hak ve grup haklarının, özgürlüklerin genişletilmesi, derin bir arka plana sahiptir. En basitinden, salt “Genel Oy Hakkı” için 1789-1848 yılları arasında Avrupa kıtası özelinde-ilgili sokak gösterilerinde-on binlerce insan yaşamını yitirmiştir. 1400’lerden 1848’lere dek muhafazakârlığa karşı yürütülen bu mücadelelerde liberaller Doğal Toplum güçleriyle ittifak halinde olmuşlarsa da,1840’larla birlikte giderek daha örgütlü ve bilinçli hareket etmeye, hak taleplerini artırmaya başlayan ezilen kesimlerle çelişmeye başlamış ve bu güçlere karşı muhafazakârlarla birlikte karşı saf-larda yer almışlardır. Çünkü hak taleplerinin artması, kendi sınıfsal çıkarlarıyla çelişmektedir. Liberaller ile emek tabakalarının yol ayrımı böyle başlamıştır. Kaldı ki, “...liberal siyasal ve sosyal eşitliğin kurumsal sav-ları, kuramsal savlarıyla uyumlu değildir. ”⁽⁴⁾ ve olmamıştır da.

Bu kapsamda Avrupa özelinde gelişen hak arayışı mücadelelerine dair kimi örnekler vermek konuyu daha da somutlanabilir:17. yüzyılda “Düzleyiciler/Levellers” hareketi-akımı, ilk örgütlü adımlardan biri olmuştur. Toplumsal eşitsizlikleri, özelde de mülkiyet bağlamlı farklılıkları ortadan kaldırma hedefiyle demokrasi şiarını yükseltmiş bir hareket olmuştur. Yine, İngiltere’de 1756’da gelişen “makine kırıcıları/Ludistler” öne çıkmıştır. Ludist hareket eşitsiz yaşamın kaynağı olarak Fabrika’yı Fabrika sömürüsünü görmüş, eylemlerini fabrikalara, makinelere yöneltilmiş; esas olarak reaksiyoner-tepki hareketi olarak gelişim göstermiştir. Fransa’da da benzer nitelikli hareketler doğmuş ve gelişmiştir. Özellikle devrim döneminde Radikal Demokrasi yanlısı bir hareket olarak “Sans Culothes”(Baldırı Çıplaklar diye de bilinen) yoğun eylem ve

gösterilerle öne çıkar. Daha da çoğaltılabilecek akım ve hareketlerin öncülüğü ve bağrında nice direnişler sergilenir. Amaç, hak taleplerini yükseltmek, ilgili güçleri tavize zorlamak; edinilen hakları yasal güvenceye kavuşturmaktır. 1800'lü yılların başından (ki, makine kırıcılarıyla 1750'lere dayanan) başlayıp 1848'deki bastırılma sürecine dek bu hareketler, ilk dönemlerin spontane reaksiyoner çıkışlarından sonra olgunlaşıp-görece-daha örgütlü hale kavuşan, somut talepler üreten ve çeşitlilik içeren bileşimiyle eylemlerini yükselten bir seyir izlemiştir. Bu niteliğe ulaştığı dönemlerde, genel akıma Çartist hareket adı verilmiştir. Elbette, bileşimin çeşitliliğine uygun, taleplerde de çeşitlilik söz konusu olmuştur. Ve fakat ortak noktalarda oluşmuştur.

Bu mücadeleler içinde verili monarşik rejimleri ve muhafazakârların uygulamalarını kırma; meşruti ve Anayasal monarşi, Cumhuriyet, Parlamento (vb) nitelikli-görece-daha ılımlı rejimlerin açığa çıkarılıp kapsamının genişletilmesi; yanı sıra, sömürü koşullarının hafifletilmesi, vergilerin azaltılarak sosyal hakların (sigorta, sağlık, yaşlılık vs) artırılması, çalışma saatlerinin ve işgünü düzeninin daha insani düzeye çekilerek azaltılması; çocuk ve kadınların çalıştırılma koşullarının ayarlanıp çocukların muafiyeti, kadının özgünlüklerinin gözetilmesine dayalı bir düzenlemenin yapılması; genel oy hakkının kabul edilmesi; düşünce ve örgütlenme özgürlüğünün sağlanması (vb) gibi talepler dillendirilmiştir. Sömürgelerdeki vahşi köleci uygulama ve dayatmalar, dizginsiz sömürücü saldırganlıkların varlığı ve buna karşı gelişen isyanlar, direnişlerin kanlı katliamlarla bastırılması gibi hususlar çok daha derindir. Belirtilenler, daha çok Avrupa'nın özgünlüğü içinde öne çıkan hususlardır. Sömürgelerdeki mücadeleler yükseltilip Avrupa kıtasındaki iç mücadeleler gibi, iktidar üzerinde dıştan bir baskı oluşturmaya başlayınca, modernist-kapitalist iktidar ortakları ödünler (KKTH vb. gibi) vermeye mecbur kalmışlardır.

Bu yıllar bağlamında modernist-kapitalist sistemin liberal-burjuva kesimleri içinde "ılımlılar ve muhafazakârlar" ayrımı daha da belirgin hale gelmiştir. Bu öyle bir hal almıştır ki, Avrupa'da gelişen kimi ayaklanma ve gösterilere liberal-burjuvalar öncülük edebilmişlerdir. Almanya, Fransa, İspanya, İngiltere ve İtalya'da öne çıkan bu kesimler, temel olarak "Liberal Anayasa" hedefi gütmüşlerdir. Bu yıllarda monarşik rejimler ve bunlarla ittifak halinde olan muhafazakâr-burjuvalar ise bir safta yer almışlardır. Liberal-burjuvalar halkla yan yanadırlar henüz. Fransa

özelinde böylesi bir saflaşmaya dayalı çatışmalar baş göstermiştir. Bu dönemde Napolyon (ki, önceleri Rousseau'cu çizgide Cumhuriyetçiyken, sonraları Voltaire'ci çizgide liberalizme yakın olmuştur), geliştirdiği mücadele ile iktidardaki muhafazakâr nitelikli Jirondenleri devirip başa geçmiştir. Bu, bir nevi muhafazakâr- liberal cepheleşmesini de doğurmuştur. Nihayetinde, WATERLOO savaşında özelde Prusya ve Britanya ordularının ve genelde ise tüm Avrupa' lı feodal ve monarşik güçlerin, muhafazakâr burjuvaların desteği ile yürütülen saldırılar ile yenilgiye uğratılan Napolyon' un durumu, bunu en iyi yansıtan örnek olmuştur. Bu anlamda Waterloo savaşı, esasta Avrupa' da Napolyon'u destekleme temelinde öne çıkan liberal çizgiyi yenilgiye uğratma, geliştirilmek istenen reformları boğmayı amaçlamıştır. Benzer bir saldırı Almanya' da milliyetçi (ki, sonraları "Junkerciler" adı ile anılan) çevrelere dönük yapılmıştır. 1815'e gelindiğinde ise, Avrupa genelinde toplumsal talepli özgürlük arayışları ve mücadeleleri genelde sindirilmiş, hemen ardından despolitizasyon (bir nevi 12 Eylül cuntası sonrası Türkiye'de yapılanlar gibi) süreci devreye konmuştur.

Böylesi bir dönemde liberallerde baskılanmış (bir kesimi elbette), görüşleri bastırılmıştır. Yasaklarla yüz yüze bırakılmışlardır. Doğal Toplum gelenekli özgürlük arayışı ve direnişi ise çok daha kanlı uygulamalarla barajlanmak istenmiş; liberallere gösterilen-görece-müşamamahakârlık onlara gösterilmemiş ve acımasız katliamlara maruz bırakılmışlardır. İstisnai olarak, kısmen Almanya'nın Ren bölgesinde-Fransa'dan taşınan-kimi düşünsel görüşler etrafında yapılan tartışmalar sürdürülebilmiştir. Ki, sonraları, bu tartışmalara dayalı gelişmeler sosyalist harekete kaynaklık etmiştir. Bunun dışında değerlendirildiğinde şu söylenebilir; 1820-24 yılları arasında milliyetçi muhafazakar çevreler, modernist-kapitalizm öncesine ait iktidar odakları bir hamle sürecini yaşamışlardır. 1815-1830'yılları arasında bileşimi çeşitlilik içeren Çartist hareket eksenli direnişler gelişmişse de, genelde bu süreçlerde feodal iktidar kalıntısı eril egemen güç odakları, eski iktidarı bir restorasyon ile ayakta tutmayı denemişlerdir. Bu çabalarına rağmen, liberaller de boş durmamış; komünalist halk güçlerinin desteklerini de arkalarına alarak 1830'lu yıllarda İspanya ve Portekiz'de liberal Anayasaları kabul ettirebilmişlerdir. Bu yıllar aynı zamanda sosyalistler ile liberallerin ayrışma yıllarıdır.

Ayrışma süreci, liberalist algılayışın gerçek biçimiyle ortaya çıkmasını da sağlayan sonuçlar doğurmuştur. Beraberinde Nasıl bir sistem ve yönetim? Eksenli tartışmaları da getiren bir süreç olmuştur 1830'lar.

3- Burjuva-Liberal Programın Biçimlenişi ve Sosyalist Hareketin Gelişimi

1830'larda daha örgütlü ve taleplerini netleştiren bir düzeye kavuşan sol-sosyalist hareket, artık kendi öz talepleri ve öz örgütleriyle hareket etmeye ve mücadele etmeye başlamaktadır. Bu yönelim, liberallerden ayrışmayı da hızlandırıcı etkiler yapmıştır. Liberal-burjuvalar bu gelişimi kendileri için tehdit olarak algılayıp, belli oranda da olsa “ehlileştirdikleri” ne inandıkları muhafazakâr kanatla tekrardan yakınlaşmaya başlarlar. Amaç, hem sosyalistleri ehlileştirme ve hem de sınıfsal çıkarlarını ifade eden programsal yaklaşımlarını net kılıp yasallaştırma ve idari sistemlerini şekillendirmedir.

Liberaller ile sosyalistlerin ilk ayrışma süreci (somutluk kazanma anlamında) 1840'lı yılların başında, “Genç Hegelciler” grubu içinde baş göstermiştir. İlk dönemler bu grup içinde muhafazakârlara karşı mücadelede ortaklık içinde hareket etmişlerdir. Zamanla görüş ayrılıkları yaşanır. Bugün “Bilimsel Sosyalizm” kavramsallaştırılmasıyla bilinen kuramın ideologu Marks'da bu grup içindedir. 1842'de gruptan ayrılmış, özgün farklar koymuştur ortaya. Liberallerin özel-mülkiyet ile özgürlüğü eşdeğer tutan tavırlarına karşı çıkmıştır. Marks, özgürlüğün bütünsel bir şey olduğunu, bir husustaki sorunun tüm özgürlükleri zedelediğini belirtmiş ve liberallerle farkını ortaya koymuştur. Bu, ideolojik ayrışmanın ilk verileri olmaktadır. Liberallerin bu dönemki eğilimleri ve muhafazakâr konuda da benimsetmeye çalıştıkları şey şu olmuştur: toplumsal reaksiyonlar karşısında salt bastırma değil; bununda kimi zaman yadsımayan ve fakat muhaliflere parlamenter rejimin kapılarını açarak onları bu zeminlerde etkisiz kılmak daha kalıcı çözümler oluşturur. Liberallerin bu yaklaşımları sosyalist hareket içinde ayrışmalara yol açan, farklı eğilimlerin yeşermesine kapı aralayan sonuçlar doğuracaktır. Bu yüzden ta başından itibaren sosyalist hareket ideolojik ayrışma ve tartışmalarla iç-içe olmuş, yüz yüze kalmıştır.

Bu çalışmanın her bölümünde Doğal Toplum Güçleri/Komünalist Güçler ve değerleri, bu değerlere dayalı direnişler ve bu değerlerin nesnel izdüşümü olarak kabul edilmesi gereken ve farklı mekânsal-zamansal süreçlere tekabül eden güç ve direniş geleneğinden bahsedilmektedir. Çünkü eril egemenlikli hiyerarşik-devletli toplumun doğuşu ve toplumu baskılamasıyla beraber, doğal toplum diye tanımladığımız ve insanların doğayla uyumlu, ihtiyacına göre doğadan alan, zarar vermeyen, içerde de

görece eşitlikçi yaşam geleneğini ifade eden yaşam geleneğine alışkın insan gruplarının direnişleri hep olmuştur. Temelde eskinin komünal eşitlikçi ölçü ve değer yargılarına dayanan ve eril-egemen düzenin eşitsizlikleri ve tahakkümcü yapısına karşı DAHA İYİ BİR YAŞAM ideallığıyle, özgürlük, eşitlik isteyen; bu bağlamdaki talepleri içeren her akım ve hareket, yine bunların geliştirdikleri direnişler, nesnel olarak Doğal Toplumun Komünalist değerlerine dayalı özgürlük arayışının izdüşümü olarak değerlendirilmek durumundadır. İşte, “Bilimsel-Sosyalizm” kavramsallaştırmasıyla Avrupa özelinde başlayan sosyalist gelenekte, bu izdüşümcü direnişlerden biridir. Kendine has karakteriyle Avrupalı bir rengi de taşımaktadır. Bu direnişçi gelenek içinde açığa çıkan gelişmeleri, özgün ayrışmaları somut örnekleriyle irdeleyerek, liberalizm ile ilişki ve çelişkilerini açıklamaya çalışabiliriz.

1756’ların Ludist Hareketi/Makine Kırıncıları’nın tepkisel ve kendiliğindenci reaksiyoner eylemleri 1800’lü yılların başından itibaren ÇARTİST hareket içinde-görece-daha örgütlü ve somut taleplere kavuşturulmuş bir nitelik edinmiştir. Dönemin özgünlüğü gereği ağırlıklı olarak yaygın Derneksel örgütlenme zemininde vücut bulmuştur. Yoğun sokak gösterileriyle etkinliğini arttırmıştır. 1830’ların sonlarına doğru daha bilinçli kılınmıştır. 1844-48 yılları arasında bir dizi toplantılar geliştirmiş ve ardından “I. Komünist Liga” adıyla asli rotaların şifrelerini belirlemişlerdir. Böylece, Avrupa’lı emekçi sınıflar şahsında, genelde ezilenlerin taleplerini, nasıl bir yönetim, çalışma düzeni, nasıl bir ekonomi-politika taraftarı oldukları, tüm bunlara ulaşmada hangi mücadele araç ve yöntemlerini kullanacaklarını, hedeflerini nasıl zamansal ve stratejik kesitlere bölmeleri gerektiğini, özetle nasıl bir gelecek ve toplum ön gördüklerini ifade edecek olan KOMÜNİST MANİFESTO’yu açığa çıkarmışlardır.

Program(kom. Manifesto), Avrupa zemininden ve Avrupa merkezli toplumsal çelişkilerin analizinden hareketle şekillendirildiğinden, doğası gereği tüm dünya toplumlarına, onların özgün durumlarına ve taleplerine hitap etmekten uzak kalmıştır. Genele dair söylemleri sınırlı, soyut olmuş; daha çok ezilenler adına insani ve ahlaki istemler düzeyinde kalmıştır. Kaldı ki, Avrupa özelinde yapılan çözümleme ve alternatif üretmede de bütünsel bir ön açıklıktan uzaktır. Nihayetinde, bu kurama dayalı geliştirilen Reel-sosyalist ülke pratiklerinde açığa çıkan sonuçlar bunu göstermektedir. Bu pratiklerin ortaya çıkardığı yetersizliklerde pratik-politik temsilde yaşanan dogmatizm, kaba uygulama ve yorumlamalar ile ilgili

olan tahripkârlıkların rolü elbette büyüktür. Ve fakat tümünden bununla bağlantılandırmakta eksik kalır. Çünkü kurumsal düzeyde de darlıklar, eksiklikler vardır; bu pratikte yansımaları bulmuştur. Ama nasıl olursa olsun, o güne dek özsel içerik açısından ve sosyalizmin komünalist özgürlükçü taleplerin bu denli net ve açıktan bir programa kavuşturulmuş oluşu, yine, modernist-kapitalizmin yoğun ve sistematik eleştirisini içermesi, doğal toplum geleneği adına bir katkıdır. Özgürlükçü komünalist arayış geleneğinde bir DURAK olmaktadır. Yetersizlikleri kadar, kazandırdıkları ve kattığı şeyler vardır. Tarihi bir dönüm noktası olarak, doğal toplumcu “daha iyi” nin arayışındaki onurlu yerini almıştır.

Bu manifesto’ya dayalı çabalar, zamanla özgün duraklar ile olgun kılınmıştır. 1864’de toplanan I. Enternasyonal, 1871 Paris komünü deneyimi, 1886’larda gerçekleştirilen II. Enternasyonal süreci bu programın ve sosyalist hareketin ete-kemiğe bürünme süreçleri olmuştur. Sosyalist harekete dair bu kısa izahlardan sonra, tekrardan sosyalistler ile liberalerin ayrışma süreçlerine değinmeye devam edebiliriz.

Avrupa’da emekçi halk kesimlerinin hak arama mücadeleleri 1830’lu yıllara kadar illegal çalışmakta olan sendikal örgütlenmeler ile yürütülmüş ve organize edilmiştir. Ancak, 1830’lardan itibaren legalleşir bu sendikalar. İktidar güçleri için bu illegal mücadele örgütlerinin yassallaştırılması hem bir zorunluluğun sonucu olmuş ve hem de, bu biçimde denetlenebilirliğinin daha olası görülmesiyle gerçekleştirilmiş bir kabulü ifade ediyor. O dönemin toplumsal sorunlarından kaynaklanan (ve Avrupa koşullarında) üretim sürecinin demokratikleştirilmesi ve sosyal yaşamda refahın yaratılması eksenli talepler, bu sendikal zeminlerden yükseltilmiş; mücadelesi verilmiştir. 1840’larda, bu eksenli eylemlerde bulunanların bileşimi son derece homojendir. İşçi ve öğrencilerle birlikte, burjuvazinin liberal kanadı da harekete geçmiş; Avusturya-Macaristan dolaylarında reform amaçlı gösterilerde yapılmıştır. Bu eylemlerle, iktidarın muhafazakâr niteliğini ılımlılaştırma ve reform dayatma temelli liberal anayasalar istenmiştir. Nihayetinde kabul etmişlerdir de. Buna göre; temel hak ve özgürlükler genişletilmiştir. Soyluların ve halkın seçimiyle gelenlerden oluşan iki meclisli parlamento oluşturulmuştur. Genel Oy hakkı kabul edilmiştir Yine, Almanya’da liberal burjuvalar, “anayasal monarşi” yi de kabul etmiş ve fakat oy verme kıstasında çokça engellerle karşı karşıya kalmışlardır. Basın ve örgütlenme özgürlüğü için de uğraşmışlardır. Bu dönemler Fransa’da oy verme konusu en çıplak çelişkisiyle

görülmektedir. 30 milyonluk nüfusun sadece 100 bin'i seçme hakkına sahiptir. Sırf bu yüzden yüzlerce gösteri yapılmış, yoksul kitleler bedel ödemişlerdir. Sonuçta;1848'de II. Cumhuriyet "eşitlik, özgürlük" şiarı ile başa geçmiş ve 1850'de ise, kimi liberal açılımları kabul etmiştir. Bunu rağmen,9 milyonluk seçmenden ancak 6 milyonu seçme hakkına sahip kılınabilmiştir.

Böylesi çatışmalı süreçler üzerinden gelinmiştir. 1860'lara Özgün bölünme ve ayrışmalar yaşanmıştır. Bu ayrışmanın kökeni 1848'e dayansa da, bu yıllarda daha da belirginleşmiştir. Bilindiği gibi 1848 ayrışması üç eğilim biçiminde somutluk kazanmıştı. Bu üç akımda feodal iktidar odaklarına karşı olmuş fakat kendi içlerinde de hep çatışmışlardır. Muhafazakâr-burjuvazi, liberal-burjuvazi ve sosyalistler. Liberaller zamanla muhafazakârlar ile yeniden birleşmişlerdir. Bunda kapitalist merkezlerdeki sosyal hareketlerin taleplerini arttırıp radikalleşmesi, sömürge uygulamalarda yükselen ulusal kurtuluşçu akımların güçlenmesi önemli etkenler olarak rol oynamıştır. Bu gelişmeleri kendisi içinde tehdit kabul eden liberaller, tekrardan muhafazakârlarla buluşmuş ve sosyalistlerden ayrılmıştır. Ayrışma sonrasında bir yandan bahsedilen bu tehditleri önleme ve diğer yandan muhafazakârları dengeleme gibi paradoksal denklemlerle karşı karşıya kalmışlardır. Özellikle, sosyalist öncülüklü hak arayışlarını önlemek için, liberalist sosyal taleplerle, "aşırı" diye kabul ettikleri toplumsal demokratik talepleri ayrıştırma çabasına girerler. Bu liberal programda, liberalizm-demokrasi ayrışması biçiminde ince bir yaklaşımla yer edinir. Bu kapsamlı rötuşlamaları bir nevi "ödünler paketi" olarak geliştirilir. Amaç; muhalifleri "ehlileştirme" liberal parlamenter yapıya katılımlarını kolaylaştırıp kendi zeminlerinde nötralize etmedir. Bunlar, siyasal planlı çelişkiler biçiminde yaşanan ayrışma süreçlerine dair kimi vurgular olmaktadır. Bu ayrışmanın politik örgütsel zemin ve platformlarına da değinmek, daha tanımlayıcı olacaktır.

Sosyalistlerle liberallerin ayrışma süreçlerinin örgütsel zeminleri, o dönemin koşulları hayli özgün yanlara sahiptir. 1860'ların Almanya'sı, tüm bu süreçlerin merkezi gibidir. O dönem sosyalistlerin kendilerini tanımlayış biçimleriyle "Sosyal-Demokratlar" Sosyal Demokrasi Hareketi içindedirler. Burada bir hususa vurgu yapmakta yarar var: 1840'lara dek "Demokrasi" "Demokrat" biçimli kavramlaştırmalara yüklenen anlam, 1950'lerden itibaren modernist-kapitalist sistemlerin "komünist", "komünizm" kavramlarına yükledikleri anlam ile eşdeğerdir. Elbette ka-

ralama mantığı öndedir. Ve fakat genelde burjuvalar, tüm engellemelere rağmen “demokrasi” kavramını enterne edemedikleri için, 1848 devrimlerinin yenilgisinden itibaren, kendileri de bu kavramı kullanmaya başlarlar. Ayrışma sürecinde ise, sosyalistler, kendileriyle liberal-burjuvaların kullandıkları “demokrasi” eksenli talep ve hedeflerin ayrıştırılabilmesinde kendilerine farklı bir ayırım noktası anlamında kullandıkları “Sosyal-Demokrat” ismini takarlar. Buradaki Sosyal-Demokrat adının böylesi bir arka planı bulunmaktadır. İşte, sosyalistleri temsilen “Sosyal Demokrasi Hareketi” liberal-burjuvaları temsilen “Ulusal Birlik Partisi”, yine o dönem liberal-burjuvalardan kopan, işçi oy ve desteğine oynayan sol-liberalleri temsilen ise “İlerleme Partisi” biçiminde örgütsel zeminler şekillenmiş durumdadır. 1860’larda yapılan seçimlerde (Almanya’da) “sol-liberaller” in partisi iktidara gelir. Kimi açılımlar sağlarlar fakat 1862’deki Bismarck müdahalesiyle süreç kesintiye uğrar. Tepki anlamında sokak gösterileri gelişir, çatışmalar artar. Fransa’da da zaman içinde ağırlık kazanan liberaller, verili monarşik yasakları zorlayınca, Monarşik iktidar sahipleri buna karşı-dolaylı yoldan-işçileri destekleyerek muhalefet arasında bir “denge” kurmaya çalışır. Yine de 1863 seçimlerinde çok sayıda liberal, meclise girebilmiştir. 1864’te çıkarılan kimi yasalarla basın ve ifade özgürlüğü üzerindeki yasaklar kaldırılmış, dernekler yasağı ise 1868’de değiştirilmiş ve iptal edilmiştir. Hemen ardından imparator kimi yasakları devreye koyunca, grev ve gösteriler tekrardan yoğunlaşmıştır. Almanya’da ise 1870 seçimlerinde kimi sosyal-demokratlar parlamentoya girebilmişlerdir. 1871’de Paris komünü deneyimi gerçekleşmiştir. Tüm bunlarda göstermektedir ki, en küçük kısıtlamanın ve yasağın kaldırılabilmesi dahi, büyük bedeller ile olabilmektedir.

Avrupa özelinde Monarşilerin büyük oranda aşılması, muhafazakâr burjuvalarında “ehlileştirilmesi” sağlanınca ve liberal burjuvaların etkinlikleri de artınca, liberaller bu kez parlamentonun kapılarını işçi sınıfına da açarak etkisiz kılma politikaları devreye sokulmuştur. Sosyalistler 1848’lerdeki ilk komünist liga toplantısını takiben özgün örgütlülüklerine kavuşmuş; I. Enternasyonal toplantısı sürecinde de, yukarıda bahsedilen “parlamentar yol” eksenli iç-tartışmalarla yüz yüze kalmışlardır. Tartışmalar temel olarak “iktidarın ele alınış biçimi ve yöntemi nasıl olacak?” ekseninde gelişir. Daha 1865’lerde, dernekler içinde Lassalle’in savunduğu düşünceler temelinde (Lasalcılık) benzer görüşler öne çıkmıştır.

Bu kesimler, devrimci mücadele yerine siyasal mücadele seçeneğini kabul etmiş ve ileri sürmüşlerdir. Ve “sol-liberaller” ile tekrardan ilişki içerisine girmişlerdir.

1870’ler, modernist-kapitalizm’de ve dolayısıyla liberallerde önemli değişimleri de yaratan yıllar olmuştur. Aynı şekilde sosyalist harekette de ideolojik, paradigmatasal ayrışma ve değişiminin görüldüğü yıllardır, bu yıllar. Bir yanda örgütlü mücadeleler; sokak gösterileri ve grevlerle elde edilen yasal haklar açığa çıkmış durumdadır. Diğer yanda, parlamenter yolun “herkese” açılmış oluşu gibi bir gelişme söz konusudur. Modernist-kapitalist sistemde, 1876’yılının sanayisel atılımına paralel (Sanayi Devriminin II. Evresi) yeni bir sürece Tekelleşme aşamasına geçiş yaşanmıştır. Bu gelişmeler her çevrede ve aynı zamanda sistemde “yapısal” denebilecek değişimleri koşullayan sonuçlar doğurmuştur. Tekelleşme ile beraber, büyük fabrikalarda artan sayıda işçi yığılması açığa çıkmıştır. Yine, daha üst düzeyde teknolojinin üretimde kullanımı, sonucu, fabrika işçiliğinde UZMANLAŞMA’ yı zorunlu kılmış ve buda uzman olan ve olmayan biçimindeki ayrışmaları doğurmuştur. İşçi sınıfı içinde tabakalaşmayı geliştirmiştir. Diğer bir ifade ile işçi sınıfı içerisinde “kaymak tabaka” İşçi Aristokrasisi oluşmuştur. Bu durum, sosyalist hareket içerisinde zaten boy vermiş olan liberal reformcu eğilimlere çizgiye sosyal zemin teşkil etmiştir. Böylesi düşünsel ve sosyal taban üzerinden Lasalle’ cılık ve takiben Dühring’ cilik belirginleşmiştir (ki, Engelsbu dönemlerde “Anti-Dühring” adlı eserini kaleme almıştır). Bahsedilen ideolojik ayrışma ve farklılaşmaları, ilgili toplantı ve yaklaşım sahipleri şahsında ele alıp daha da somutlaştırmak, yararlı olacaktır.

1869’daki Basel kongresi, ifade edilen tartışmaların yansıdığı bir kongre olmuştur. Bir eğilim parlamenter ve sendikalist söylemler biçiminde dışa vurur kendisini. Diğer bir eğilim olarak-bu sendikalist eğilime karşıtlık temelinde-daha sol bir çizgi biçiminde ortaya konmuş; toprakta özel-mülkiyet kalsın, önerisini geliştirmiştir. Benzer yaklaşımlar Eisenach kongresinde de tekrarlanır. 1875’de Gotha kongresinde liberalist eğilime tepki ve bu eğilimden ayrıştırıcı bir fark olması temelinde yeni bir isim önerisi getirilir; “sosyal-demokrat” yerine, bu kez “Sosyalist İşçi Partisi” adı kabul görür. Sosyalist hareket içinde ideolojik tartışmalar artarak devam eder. 1876’da Marks ve Bakunin arasında yeni tartışmalar başlar. Böylece, yoğun tartışma ve ayrışmalar sonucunda-aynı yıl- I. Enternasyonal formatlı örgütlenme dağılır.

Sosyalist harekette tartışmalar, belirttiğimiz gibi, “Sosyalizme hangi yol ile ulaşılacak”, üzerinedir. Farklı yaklaşımlar söz konusudur: Leibnacth, devrimci mücadeleden yanadır. Babel, devrimci mücadele ile parlamenter yolun iç içe yürütülmesinin daha doğru olacağına inanmaktadır. Blauqu Coast’ler “Komplocu devrim” stratejisini benimserler. Prudhon’cular hem komünden etkilenmiş ve hem de kooperatifler ve yardımlaşma bankalarına dayalı bir örgütlülüğün geliştirilmesi fikrinden yana olmuşlardır. Marks ve ağırlıklı kesim ise, bilinen devrimci yolu savunurlar. 1880 öncesinde ve II. Enternasyonal’in öngünlerinde sosyalist harekette yaşananlar özetle böyle ifade edilebilir. Bunları biraz daha kategorize edersek, temel iki eğilim çıkacaktır karşımıza: Alman Sosyal Demokrat Partisi/ASDP’nin temsil ettiğı merkez eğilim (ki, Marks’da içindedir), bir de, küçük-burjuva liberalizmine yakın duran İngiliz “Trade-union’cu/Sendikalist” eğilim İngiltere’nin dışında Amerika ve Kanada gibi yerlerde de etkilidir bu sendikacılık türü. Yine, bu sendikacı reformist eğilim-kendine özgü tonlara sahip olarak-Almanya, Avusturya-Macaristan ve İskandinavya’da da etkin olabilmektedir (ki, temelde Lasalle’cılık üzerinden gelişmişlerdir) Fransa ve İtalya’da ise, Anarşist Sendikacılık/Anarko Sendikalizm revaçtadır.

Sosyalist harekette böylesi tartışmalar yaşanırken, modernist-kapitalist sistemin tekeli aşamaya paralel olarak, ekonomide-görece-daha merkezi ve denetimi daha fazla olan politika gelişmiş ve serbest piyasacılığın rekabetçi ortamını tahrip eden etkiler yaratmıştır. Böylece, serbest rekabet döneminin ekonomi üzerindeki görece “hoşgörü” ve “yumuşama” tavrı bir kenara bırakılmış, sert tedbirlere başvurulmuştur. Bu bağlamda Avrupa’da rejim değişiklikleri görülmüştür. Yaşanan bu sancılı süreçlerin faturası, her zaman olduğu gibi, yoksul-emekçi yığınlara kesilmiştir. Bunun karşısında direnişler gelişmiş, sınıfsal çatışmalar artmıştır. Almanya ve Amerika’da (geç gelişen sanayisel kalkınma dolayısıyla) Neo-merkantilist ekonomi devreye girmiştir. Yoksulluk daha da artmıştır. Dönemin hak arama örgütsel zeminleri hala sendika örgütlenmeleridir. Zaten, sendikaları iç-bölünme zemini kılma çabası dıştan desteklenmekte olan modernist-kapitalist iktidar, bu dönemde yine bu sendika aracını ele almış; bu kez “içten fethetme” amacıyla direk kendi güdümünde kullanacağı “sarı sendikacılık” geliştirmişlerdir. İşçi sınıfının elindeki bu mücadele aracında, bu biçimde etkisiz kılınmak istenmiştir (ve önemli sonuçlar da alınmıştır) devreye konan tüm bu (vb) gibi politikalara rağmen, gösteriler engellenememiş; halkın örgütlü güçleri-

nin direnişini artarak sürmüştür. Kıta genelinde yaygınlaşan direniş eylemleri sonrasında ASDP daha da güçlenmiş, tabanını genişletmiştir. modernist-kapitalist iktidar güçleri, bu aşamadan sonra, salt baskı ve şiddetin daha da tepki yaratacağını görerek, kimi sosyal reform paketlerini açmışlardır. Parlamenter yolu daha da “cazip” kılacak düzenlemeler geliştirmişlerdir. Böylece gerçekleşen seçimlerde, çok sayıda sosyalist de parlamentoya girebilmiştir. Bu gelişmeler, sosyalist hareket içerisinde sendikalist reformizmi daha da güçlendirmiştir elbette(yumuşama ve parlamentonun kapılarının açılımı vd). Öyle ki,1890’ların Almanya’sın da Lasalle’cı sendikacılık neredeyse başat hale gelmiş gibidir. 1891 Erfurt kongresi’n de bu durum programa da yansımıştır. Lasalle’cılar kongrede “kapitalist devleti reformlarla halk devletine dönüştürme” seçeneğini öne sürmüşlerdir. Sosyalist hareket içerisinde bu gibi liberalist yaklaşım ve eğilimler, ideolojik kopuş ve ayrışma biçiminde su yüzüne çıkmakta ve revizyonizm dillendirilmektedir. Öte yandan, bu eğilimlere tepki duyan, reaksiyoner bir tutum takınıp, sistem içinde ve işçi sınıfında yaşanan gelişmeleri göz ardı eden, giderek dogmatik kulvara kayan ve hareket içinde ağırlık teşkil eden dar bir sol eğilim de öne çıkmaktadır. Oluşan ihtiyaçları doğru analiz edip ideolojik özünü koruyarak ve fakat çağsal realiteyi de gözетerek kendini yenileme geliştirilememiştir. Ta o zamanlardan başlayarak,1848’lerin programı son derece dogmatik bir şekilde ele alınmış, fetişleştirilmiştir. Bu ise çağa yanıt vermeyen ve yeni oluşmuş toplumsal tabloya yanıt oluşturamayan kuramsal yanılğı ve darlıkların sonraki kuşaklara aktarılmasına yol açmıştır. Bu bir yandan halkların ve ezilenlerin özgürlük arayışlarını akamete uğratmış, diğer yandan-bu yönlü değişim arayışının önünün de barajlanması dolayısıyla-Modernist-kapitalist iktidar odak ve güçlerine nefes aldırmaya ve sistemsel varlıklarının uzamasına sebebiyet vermiştir. “Değişim” söylemliler içinde, geliştirdikleri eleştirilerde doğruluk payı da bulunan fakat bütünsel çözüm alternatifi içermeyen önermeler olduğu gibi, ideolojik olarak farklılaşma dayatmasında bulunanlarda olmuştur. Bahsetmeye çalıştığımız reaksiyoner dogmatik tutum, tümünden redci yaklaşıncı, hem sosyalist hareketin ideolojik planda kendini dinamize etme ve üretme olanağını yok etmiş ve hem de,bu değişim söylemlerinden alınabilecek sonuçları engellemiştir. Bunu,ilgili söylemsel dayatmalarda bulunan ve eleştirel tutumlar geliştirenlerin şahsında daha yakından incelemek yararlı olabilir.

Bunlar içerisinde en bilinenler E. Bernstein ve K. Kautsky' dir. Ancak, farklılaşan nitelikte olsa da, daha birçok kişide çıkmıştır. E. Bernstein klasik Marksizmden ayrışmasını tetikleyen iki temel hususa değinilebilir. İlki,1890'larda Bismarck'ın istifası sonrasında gelişen sosyal-reformların kısmi bir toplumsal nefes alışı yol açmış olmasıdır. Bu, klasik Marksist öngörüsündeki "kapitalist bunalım ve çöküş" algı ve beklentisinin o dönem için ertelenmesi demektir. İkincisi, seçime katılım ile beraber Bernstein'ın da parlamentoya(parlamenter olarak)girmiş olmasıdır. Bu gelişmeler sonrasında onun düşüncelerinde farklılaşma başlar. Erfurt, Stuttgart ve Hannover kongrelerinde bu yönlü algı ve görüşlerini açıkça belirtip savunur. "çöküş teorisi" nin geçerliliğini yitirdiğini, teknik gelişmenin kapitalist bunalıma yol açacak bir düzeye olanak bırakmadığını, orta sınıfın tümünden yok olmayıp, yoksulluğunda dengelendiğini (özellikle Almanya'da)ve tüm bu gelişmeler dolayısıyla sosyalist hareketin programsal revizyona ihtiyacı olduğunu ifade etmiştir. Yine diyalektiğin "zıtların birliği ve çatışması" ilkesinin şiddeti fetişleştirmeye zemin sunduğunu; bu yüzden sorgulanması gerektiğini, "zorunlu tarihi yasalar" ın olamayacağını, "karşıtlık" üzerine kurulu mantalitenin kapsayıcılığı önlediği ve ittifaklara engel oluşturduğunu dile getirmiş, eleştirmiştir. Çözüm olarak; diyalektik terk edilmeli, yerine evrimsel gelişim konmalı, sosyalizmin geliştirilmesi "zorunlu tarihsel yasalar" a bağlanmadan fakat işçi sınıfı bilinçlendirilerek sosyalizmi ister hale getirilmeli iktidarlaşması için çabaya sevk edilmeleri yapılabilirmeli, liberal-burjuvalarla ittifaka girilmeli,uzlaş ve barışçıl diyalog için şiddeti dışlayan ve evrimsel gelişim ile parlamentarist yol çözüm olarak görülmeli demıştır. Dolayısıyla,kapitalist sistem içerisinde de sosyalizmin zaferinin (belirtilen biçimler ile) mümkün olabileceğini savunmuştur.

Özgün yanları olsa da,benzer nitelikte eleştirel yaklaşımlar K. Kautsky'de de görülür. Aslında sosyalist hareket içinde yaşanan tartışma ve ayrışmalarda 1900' yılının başına dek net bir tavrın sahibi değildir. 1910'lara doğru evrimci yolu seçmiştir. Zaten bu nedenden ötürü Lenin ona "dönek Kautsky" demıştır. Kautsky'nin eleştirileri de-ağırlıklı olarak-Leninizm'i hedeflemektedir. Kautsky, parlamenter yolun işçilere açıldığını ve bu yüzden şiddeti kullanmadan iktidara gelme olanağının doğduğunu; şiddetin işçi sınıfını çürütüp yozlaştırıcı etkiler yarattığını, demokratik mücadeleye yönelinerek ancak bu tahripkâr gidişata son verilebileceğini savunmuştur. Reel-sosyalist pratikleşmelerde görülen aydınları dışalamanın doğru olmadığını, bürokratik eliteleşmenin yanlış ve

zarar ürettiğini belirtmiştir. Modernist kapitalist küresel ekonominin doğru kulvarda evrilip gelişme yaratabileceğini ve bu yüzden de ekonomik mücadele yöntemine ağırlık verilmesi gerektiğini öne sürmüştür. Diğer bir ifadeyle, tarihin “kendiliğinden” akışının zaten olumluya da evrilebileceğini belirtmektedir.

Her ikisi dışında da sosyalist harekete ve mücadele tarzına dönük eleştirel yaklaşım gösteren sosyalist kişilikler vardır. Bunlarda klasik Marksist kuramın değişimine olan ihtiyaca vurgu yapmış, eleştirel tutum takınmışlardır. Bazılarını ele almakta yarar vardır.

Jean Jaures, sosyalist harekette sosyalist demokrasiye daha fazla önem verilmesini ve bu anlamda bireyci sosyalizmin öne çıkarılarak birey haklarına ağırlık verilmesi gerektiğini belirtir. Devamla, sosyalist devletin yaratılabilmesi için “aydınlanmış çoğunluk” un bilinçli çabasına ihtiyaç bulunduğunu savunmuştur. “Tarihsel zorunluluk” a, ayaklanma taktiğine karşı olup yasal mücadele ve sınıfsal işbirliği yaklaşımını benimsemiştir. Léon Blum (ki, Fransa’nın ilk sosyalist başbakanıdır) şiddeti reddederek öne çıkmıştır. Bu yüzden, şiddet yanlısı addettiği muhafazakar burjuvaziye ve komünistlere karşıdır. Oy sistemine dayalı çabaya değer biçmiştir. Reel-sosyalizmde beliren “kişi diktası” na karşı çıkmıştır. Sidney James WEBB ise sosyalizmi demokrasinin ekonomik yönü biçiminde tanımlayan bir yaklaşımı söz konusu olmuştur. Onun (ve Bernard Shaw’ın) da içinde yer aldığı FABİAN DERNEK (1884’ler) anti-Marksist bir sosyalizmi benimsemiştir. Bu dernek, reformcu bir sosyalizmden yanadır. Dolayısıyla, sosyalizmi toplum kurumlarına sızdırmayı, bunun ise evrimsel çabıyla yapılabileceğini savunmuş; yerel yönetimlerin yetkilerinin artırılarak sanayisel demokrasiyi geliştirme ve sosyal çalışma koşullarının iyileştirilmesine ağırlık verilmesi gerektiğine dikkat çekmişlerdir. Ayrıca, bu bahsedilen sosyalistler dışında bulunan Wiliam Godwin, Max Stirner, Paudhon, Bakunin, Kropetkin (vd) anarşistler ve anarşist sendikalar da, bakış açılarına özgü eleştirilerle bu tartışmalarda yer almışlardır.

Özetle vurgulamaya çalıştığımız gelişmeler ve yaşanan iç-tartışmalardan sonra, liberal burjuvazinin, tıpkı muhafazakârları “ehlileştirme” politikalarıyla yapmak istedikleri gibi, sosyalist harekete dönük geliştirdikleri politikalarda sonuç almış; “ehlileşmiş” kesimlerce, hareket içinde ideolojik farklılaşma ve kopuşlar gerçekleşmiştir. Bu kesim ve savundukları eğilime karşı doğru tespitler geliştirip tedbir alamayan ve son derece reaksiyoner bir dogmatik tutuculuğa gömülerek dar yaklaşım geliştiren klasik algıya sahip sosyalist kanatın tutumu, hareketin merkezinin marjinalizme kay-

masına, çağşal realiteden uzaklaşıp değışim ve dönüşüme kendilerini kapamalarına ve hareketin ve hareketin ideolojisini dinamize edememelerine yol açmıştır. Sonuçta 1910’lardan itibaren sosyalist hareket içinde Revizyonizm ağırlık kazanmaya başlamıştır. 1914’de ideolojik ayrımlarını açıkça ortaya koyan ve kendilerini “reformcular” diye ele alan kesim ayrılır. I. Dünya Savaşı sürecinde Bernstein’cılar “Sömürgecilik geri toplumlara uygarlık taşıyor “diyerek, zamanla bir” sosyalist sömürge siyaseti” ni şekillendirmişlerdir. Lenin ve Rosa Lüksemburg, bu yaklaşımı şiddetle eleştirirler. Bahsedilen bu mantalite yüzünden, reformculuk adına hareket eden bu kişiler, dönemin emperyalizmini “barışçıl, demokratik, istikrarlı emperyalizm” diye tanımlayıp yüceltmışlerdir. 1917’lere geldiğinde, önceleri sıkça karşıt pozisyonlarda çatışmış olan Bernstein ve kautsky, birleşirler. Bunlar, kapitalizmin zaten kendi çöküşünün çelişkilerini-yapısal olarak-bağrında taşıdığını, işçi sınıfının bu “zayıf anı” düşünüp kollayarak iktidara geçmenin hazırlığını yapmasının önemli olduğunu; bu nedenle bilinç ile donatılmalarının gerekliliğine dair analizler öne sürmüşlerdir. Genel olarak da sosyalizmin demokratikleştirilmesinin mutlak bir zorunluluk olduğuna değinmişlerdir.

Sosyalist hareket içinde açığa çıkıp büyümüş olan bu eğilimi anlamak, iyi değerlendirmek, güncel paradigmasal tartışmalar ve modernist-kapitalizmin dolaylı dayatma ve yönlendirmelerini görebilmek için de önem taşımakta olup ihtiyaç olarak önümüzde durmaktadır. Bu eğilim, sosyalist hareketin-o dönem için-içinde bulunduğu sorunların sonucudur bir anlamda! Ortada kuramsal içerikten pratik temsile dek uzanan bir dizi ciddi sorun bulunmaktadır. ki, bu yüzden yoğun tartışmalar yapılmıştır. Tartışmalarda-bu eğilimdekilerde dahil-yerinde ve doğru eleştiriler yapılmış, yanlışlara dair dikkat çeken yaklaşımlar sergilenmiştir. Ve fakat revizyon adına “başkalaşım” gibi dayatmalarda yaşanmıştır. Savrulma ve iç-tasfiyeye yol açacak tutumlar geliştirilmiştir. Eğer yapılan eleştiri, değerlendirme ve sorgulamalar bütünsel ele alınmış, çözüm seçenekleri sistemsal realiteyi de aynı eleştirelilik içinde ele alan tarzda sunulmuş olsa, beklide, sosyalist harekete gerekli olan taze kan ideolojik dinamizm ve programsal değışim de dâhil, sağlayabilirdi. Fakat böylesi bir bütünsellik içermeyen “değışim” dayatmaları, sonuçta “başkalaşım” ve dağılmaya, parçalanmaya sebebiyet vermiştir. Anlaşılacağı gibi, ele alınan kişiler, sosyalist hareketin hatalarına eksikliklerine dönük tespitlerinde isabetli değerlendirmeler yapmışlardır. Ve fakat “çözüm” adına

ortaya konulanlar son derece dağınık, nesnel realiteden bütünlüklü ve gerçekçi analizinden uzak olmuştur. Özünde, toplumsal sorunların çözümünü kendiliğindencilğe ve bir anlamda “iktidar güçlerinin iyi niyet ve insafı(!)” na terk edecek olan seçenekler üzerinde odaklayan önermeler sunulmuştur.

Reformculuk ve Revizyonizm adına sosyalist harekete yöneltilen kimi eleştirileri özetle hatırlayalım: kuramsal açmazlar ve yaşam gerçekleriyle uyuşmaz hale gelen kimi dogmatik tıkayıcı determinist tutumlara vurgu yapmışlardır. Siyaset ve şiddet’in ele alınışı ve kullanımında ki tekyönlülüğe ve mutlaklaştırıcı yaklaşıma (şiddet yanlısı algıya) ve yine bu tekyönlülükle bağlı olan ittifak anlayışında dar kalıp kapsayıcı olmayan tutuma değinilmiştir. İdeolojik doğrular ile pratik-politik temsil arasındaki bağın doğru kurulamamasına eleştiriler yapılmıştır (vb). Bunlarda doğruluk payı vardır. Genel Reel-sosyalist pratiklerin eleştirisi, kaynağını o dönemden alan hataları da izah edici veriler sunmaktadır zaten. Ancak, burada söz konusu olan husus, sosyalist hareket içinde modernist kapitalizmin liberalist dayatmalarıyla ortaya çıkan başkalaştırıcı, parçalayıcı ideolojik sapma ve eğilimleri olduğu için, bunlara dair kimi şeyler belirtme gerekliliği bulunmaktadır.

Genel anlamda bu kişi ve çevreler liberal-parlamentarist rüzgara kapılıp ideolojik başkalaşıma uğramışlardır. İdeolojik yenilenme dönüşümü açığa çıkarmaktan ziyade, ideolojik savrulma ve ayrışma içine girdikleri görülmüştür. özellikle “çözüm” olarak “parlamentarist politikanın” mutlaklaştırılarak sunulması, burjuvazinin denetimindeki bu zemin “kapatıldığında” nasıl bir yol izleneceğinin seçeneğini izah etmediğinden, bir seçeneksizlik olmaktan öte gidememiştir. Halklara, emek tabakalarına “alternatifi bulunmayan” bir seçenek sunumu yapılmıştır. Bu yönüyle ilgili olarak da aşılmışlardır. Çünkü, modernist kapitalist sistemin parlamentarizmi, hakim burjuva sınıfı(ve bağlantılı diğer kesimleri) iktidarını tehdit altında gördükleri an faşizme çıplak zora başvurabilmekte ve bir çırpıda parlamenter yolu ortadan kaldırabilmektedir. Bu yönüyle, parlamentarizmi “hiçbir şey” sayıp ötelemek nasıl yanlış bir tutum olmuşsa, diğer bir uçta durarak “her şey” saymakta bir o denli hatalı bir yaklaşımı ifade etmiştir. Diğer bir ifadeyle, şiddetin fetişleştirilerek mutlak yol biçiminde ele alınması ne kadar yanlış olmuşsa, gerektiğinde azgın faşizan baskı rejimlerinin saldırganlıkları karşısında toplumun meşru savunma direnişi hakkını reddetmek de o kadar yanlış olmuştur. Benzer

bir şekilde, “ilkeli olmak” adına son derece katı ideolojik tavır içine girmek ve ittifak-ilîşki ve diyaloga kapıyı kapamak nasıl yanlışsa, “kapsayıcılık” adına her türden ilîşkiye ilkesizce ve balıklamasına dalmak da, o denli yanlış olmuş ve şekilsizliği, özsüzlüğü doğurmuştur.

Parlamentarizmden yararlanılması ve fakat gereğinden fazlada abartılmaması; buranın “burjuva arpalığı” olduğunun unutulmaması gerektiğini bizzat Marks* söylemiştir. Bu hususa ÖCALAN’ da sıkça dikkat çekmektedir. ÖCALAN; demokratik yollar tıkatılmadıkça, siyasal-demokratik alanda mücadele yönteminin esas alınması daha yeğdir, demektir. Ve fakat iktidarın kendi sistemini tehdit altında görüp çıplak zora, baskı ve sindirme amaçlı katliam girişimlerine yönelme süreçlerinde, evrensel bir hak olarak Meşru Savunma’nın kullanılmasının da, en başta insani ve ahlaki bir sorumluluk olduğunu özenle belirtmiştir. Yine, klasik Maksistlerin ittifak anlayışına yaklaşımlarında açığa çıkan tavra dair de,daha özgün bir tutum ortaya koymuştur .

İttifak anlayışında kaçırııcı dar-dogmatik-dıştlayıcı tutumlara karşı olmuştur. Bunlara girmeden ve fakat ilkeleri de göz ardı etmeden ilkeli uzlaşmalara her zaman girilebileceğini; ideolojik gerekçeleri eritmeden, ama ideolojik doğrularına güvenden kaynaklı bir güçle, herkes ve her çevreyle ilîşkilenebileceğini belirtmiştir. Nihayetinde, bu ilîşkilerde de ilgili tarafların ideolojik mücadelesi devam etmektedir. Her çelişki illa ki çatışmalarla mücadele içine sokulmamalı; ilîşki-çelişki diyalektikliğinde, ilîşkilenererek mücadele etme yolunun da bir seçenек olabileceğinin görülmesi gerektiğine vurgu yapmıştır. Ne tutuculuk, ne başkalaşım! İlkeli demokrasi esas alınmalı, demiştir. Yaşanan tartışmalarla şiddet ile diyalektik yöntem arasında bağ kurulmuş olmasına da değinmiştir ÖCALAN. Ve şiddetin fetişleştirilmesinin nedeninin diyalektik olduğunu savunmanın yanlış olduğunu belirtmiştir. Bu noktada kendi algısını Çağdaş Demokratik Uygarlık şahsında ortaya koymuştur. Çağdaş Demokratik Uygarlık; “...bilime dayalı bir felsefi ve bundan kaynaklanan ilkeli, programlı ve eylem anlayışı olan sistematik bir dünya görüşüne sahiptir. Diyalektik materyalizmin zıtların varlığı, birliği ve dönüşümüne dayalı kuralı, çağdaş demokrasinin en güçlü dayanağıdır. Çağdaş demokrasinin temel zıtlığı, eski sınıflı topluma dayalı uygarlık gerçeğiyle yeni uygarlıksal gelişmenin ortaya çıkardığı gerçeklerin oluşturduğu

*Bkz= III. Napolyon’un 18. Brumaire’si(III. Cumburiyetin 1850’lerdeki gelişim koşullarına dair yazmıştır bu eserini Marks.)

zıtlıktır.”⁽¹⁾ Bu bağlamda, bu ilkenin, salt şiddet eksenli çatışmayla ilişkilendirilemeyeceğini; aksine, karşıtların birbiriyle çelişmelerinin aynı zamanda birbirinden beslenerek senteze ulaşabilmede de rol oynadığının da bir gerçek olduğunu ortaya koymuştur. Şiddetin fetişleştirilmesinde esas olarak dogmatik ve ideolojik darlık’ ın rol oynadığını belirtmiştir.

Öte yandan, meşru savunmayı da çağdaş demokrasinin ilkesi olarak görmektedir ÖCALAN. Yine, reel-sosyalizmin kendi demokrasisini geliştiremeyişi de eleştirmiştir. Bu eleştiri ve analizlerden hareketle Demokratik Sosyalizmin gerekliliğine vurgu yapmış; bu konuda alternatif önermelerini, ideolojik çözümünü ortaya koymuştur. Tüm bu boyutları, çalışmanın ilgili bölümünde, Demokratik Komünalizm Paradigması kısmında ele almaya çalışacağız. Konunun bu kısmına dönük kısaca vurgulamamızdaki amaç, ÖCALAN’ sal öğretinin reel-sosyalizme ve klasik Marksist kurama dönük yaptığı eleştiriler ile sosyalist hareket içinden yükselmiş olan Revizyonist ve Reformist başkalaştırıcı eleştirilerin ayırımlarının iyi anlaşılabilmesini sağlamaktır. Kuşkusuz, benzer eleştiri noktaları vardır. Ki, liberalist eğilim sahiplerinin eleştirilerinde isabetli yanların bulunduğunu zaten aktarmıştık. Ancak, bu kısa vurgularla belirtmeye çalıştığımız gibi, ideolojik nitelikte farklılıklar söz konusudur. ÖCALAN, eleştiriler kadar, ideolojik alternatif içeren Demokratik Komünalizm gibi çözüm projeleri ortaya koymuştur. Çözümleyici düzey sunmuştur. Bırakalım parlamenter yol ile iktidara gelme ve devlet olmayı; devlet dışında, toplumun kendi komünalist öz-örgütlenmeleriyle tabandan tavana uzayan, hiyerarşiye ve klasik iktidara yer vermeyen, demokratik işleyişi ilke kabul eden ve sorunları bu mekanizma ile çözmeyi esas alan demokratik, ekolojik, cinsiyet özgürlükçü felsefeye dayalı bir model sunmaktadır. Detaylarını ilgili kısımda açacağımız bu farklar, özsel farklardır. Bu yönde geliştirilmeye çalışılan çarpıtıcı ideolojik saldırılara da yanıt niteliğindedir. (Liberalizme kayma vb).

Sonuç olarak, sosyalist hareket içinde beliren liberal-reformcu, revizyonist eğilim ciddi tahribatlar yaratmış ve yıkıcı, ayrıştırıcı, dağıtıcı sonuçlar doğurmuştur. Bir anlamda modernist-kapitalist liberallerin, sosyalist hareketi “ehlileştirme” çabalarının içerdeki uzantıları olmuş, ideolojik zeminini yaratmışlardır. Nihayetinde, sosyalist harekette yaşanan parçalanma, başkalaşım ve dağılma süreçleri sonrasında gündeme gelen “burjuva sosyal-demokrat partileri”, Bernstein’ ı kendilerine ideolojik re-

ferans kabul etmişlerdir. Bu önemli bir veri olarak, bahse konu eğilimlerin, hareketi nerelere çektiğine işaret etmektedir.

4-Neoliberalizm ve AB Kriterlerine Dair

Modernist-kapitalizmin klasik ekonomik bunalımlarından birisi de 1929'da yaşanmıştır. Bu krize dönük çözümüyle öne çıkan ekonomist Keynes (1883-1946) (geliştirdiği kurama da adını vermiştir) devleti korumak ve sorunları çözebilmek; özel girişimcilğe ve özel-mülke dayalı ekonomik sistemi ayakta tutabilmek için devlet olanlara seyirci kalmayıp müdahale etmelidir, demiştir. “Keynesçilik” diye bilinen bu kurama göre, klasik liberal ekonominin “bırakınız yapsınlar, bırakınız geçsinler” ilkesel yaklaşımı yanlıştır, aşılmalıdır. Çünkü bunalımın nedeni yatırımların tasarrufların gerisinde kalmasıdır.

Yatırımdan daha fazla tasarruf edilince de insanların üretim mallarına istemi azalmakta ve dolayısıyla sonuçta malların “zararına” satışı gündeme gelmektedir. Bunalım bu yüzden doğmaktadır. Çözüm için, tüketim harcamalarından artan normal tasarrufun yatırıma dönüştürülmesi gereklilik olmaktadır. Devlet tamda bu noktada devreye girip müdahale etmeli, sistemi ve yatırımı arttıracak önlemler almalıdır! Bu biçimde özetlenebilecek Keynesçi ekonomi-politik, modernist kapitalizmin 1950'lere dek denediği bir yöntem olmuştur. Fakat istenilen sonuç alınamamıştır. Yeni bir yaklaşım bu yıllarda aranmaya başlanmıştır. Ama bahsedilen Keynesçi ekonomipolitiğin uygulandığı yıllarda öne çıkan devlet müdahaleciliği ve sermaye biriktirme çabası, tıpkı “ilkel-sermaye birikimi sömürgeciliği” dönemlerindeki gibi yıkıcı ve kıyıcı, sayısız insanın ölümüyle sonuçlanan savaşlara neden olmuş; sebebiyet vermiştir. II. Dünya savaşı (ki, “paylaşım” esaslı olan) gibi, insanlık tarihinin-bilinen-en kanlı savaşında en tetikleyici öge olmuş, rol oynamıştır. Yeni ekonomi-politika, böylesi vahşi bir “arka plan” üzerinden geliştirilmiş; yapılan hataların gözetilmesi temelinde özgünlükler içerecek tarzda yeniden biçimlendirilmiştir.

Yeni politika 1950'lerde belirse de, asıl olarak 1970'de alenen yürürlüğe girmiştir. Hayek ve Friedman'ın çerçevesini çizdiği kuramın ve yanı sıra “Şikago Okulu” nun etkisiyle biçimlendirilmiştir. Bu modele göre; ekonomi üzerindeki her türden devlet müdahaleciliği-tekrardan-kaldırılmalıdır! Çözüm için kamu işletmelerinde özelleştirmelere gidilmeli, “toplumsal adalet” amaçlı sosyal sigortalardan vazgeçilmelidir. Devletin aradan çekilmesi ve rekabetçi piyasa düzeni koşullarının oluşmasıyla bir-

likte, bu serbest piyasa düzeninde insanlar kişisel çıkarları için en iyisini yapmaya çalışacaklardır. Bu da ekonomik büyümeye yol açarak sorunların çözümüne etki yapacaktır, denmektedir. Amaç ise; modernist-kapitalizm için yeni bir “birikim süreci” başlatmaktır. İşte bu akımın, ekonomi-politiğin adıdır NEO-LİBERALİZM! Güncelde bu akım uluslar arası vakıflar, enstitüler, araştırma ve etüt merkezleri, yayınevleri ve medya ağı, yine “halkla ilişkiler” büroları (vd) yoluyla yaygınca sürmektedir.

Neoliberal ekonomik model; üretimi yeniden biçimlendirme, küresel düzlemde yaygınca Pazar ağını oturtma ve içinde ucuz işgücünün sağlanabileceği yeni üretim bölgelerine açılma, gelişen teknolojiye dayalı olarak emeği daha “üretken” kılma (vb) gibi bir “yeniden yapılanma” yı öngörmektedir. Bu yolla sermaye küreselleşecek ve finansal yeniden yapılanma gerçekleştirilebilecektir. Bu hedeflerin küçümsenmeyecek oranda gerçekleştirildiğini pratikte uygulamaya sokulabildiği görülmektedir. Elbette, sonuçları acı olmuş, fatura genelde tüm ezilen toplumlara özelde ise “üçüncü dünya” diye adlandırılan gelişmemiş ülke toplumlarına, “yoksul Güney” e kesilmiştir. Küresel çaptaki gelir dağılımı adaletsizliği daha da artmış ve uçurumlar oluşmuştur. Ki, “G-8’ler” bu durumu sistemleri için tehdit olarak gördükleri için, onlar bile kimi “dengeleyici” tedbirleri geliştirme kaygıları duymuşlardır. Servet, bir avuç küresel sermaye oligarkının elinde merkezleştirilmiştir. Orta sınıf yoksullaşması artmıştır. Sermaye yoğunlaşmasının sağlandığı devasa kapitalist merkezler (Mega Kentler) şekillendirilmiştir. Emek tabakalarının sosyal haklarında kısıtlamalara gidilmiştir. Toplumsal muhalefetin oluşmasına izin vermemek için, bilinç ve örgütlenme koşullarını azaltarak toplumsal bilinci dejenere etme, toplumu parçalama; bencilliği körükleyip egoist bir bireyciliği yaratma politikası güdülmüştür. Tüketim kültürü şekillendirilerek güdülerinin esiri kılınmış, toplumsal ahlak ve değerlerine yabancılaştırılmış insan gerçekliği yaratma hedefi öne çıkarılmıştır. Yoksulluk artmıştır. Küresel sermaye denetimini yapan oligarşik elit “daha fazla kâr” amaçlarından taviz vermemek için, büyük çaplı ekolojik tahribata yol açan sanayi kirliliğine dönük tedbir alma ve ilgili konuda gündeme gelen çevre anlaşmalarına imza atma gibi konulara yanaşmamışlardır bile. Alternatif enerji projelerine ödenek ayırmamaktadırlar. Neoliberal modelin ekonomik ve sosyal tahribatları kadar, siyasal tahribatları da büyük olmuştur.

Neo liberal ekonomi-politika’nın siyasal planlı hesaplarında yeni pa-

zarlar elde edebilmek için, bir anlamda çağdaş fetih mücadelelerine başvurulmuştur. Bu amaçla, ulus-devletleri tümenden küresel sisteme bağımlı hale getirme uğraşlarına hız vermişlerdir. Buna gelmeyenlerin “düşman”, “terörist devlet” biçiminde karşılaştırılıp tecrit edildikleri de bilinmektedir. Modernist-kapitalist merkezlerdeki sermaye oligarklarının elinde maşa haline getirilmiş olan ulus-devletler, bu çevrelerin çıkarlarının bekçileri kılınmışlardır. Bir yandan da, daha zayıf kalma ve daha kolay yönetme bağlamı klasik “böl-yönet” politikası işletmeye devam edilmiştir. Bu “bekçiler” yoluyla ilgili ülke toplumları daha rahat kontrol altında tutulabilmektedir. Özellikle mega kentlerde biriken ve milyonlarla ifade edilen nüfus üzerinde sermaye çıkarlarını gözetken denetim daha yakından yürütülebilmektedir. Ayrıca bu devasa merkezler sayesinde uluslararası sermayenin dolaşım ve işletimi daha da kolaylaştırılmıştır. Bir yönüyle, devasa metropol kentler neoliberal işletmelerin üniteleri haline getirilmiştir. Genelde ulus-devletler ve özelde de mega kentlerdeki siyasetçiler ve siyaset kurumları adeta küresel sermaye tekelinin “şube işletmecileri” ekseninde işlevsel kılınmışlardır. İlgili ulus-devletler tüm kurumlarıyla bu “şube işletmelerinin” güvenliği için canla-başla çalışmışlardır.

Neoliberalistler ekonomideki özel mülkiyet ve serbest rekabetin var oluşunu esas alarak “Siyasal demokrasiye temel oluşturma” biçiminde izah etme eğilimindedirler. “ekonomik-demokrasi, siyasal demokrasiyi oluşturur” demektedirler. Yaşanan pratikler bunun hiçte böyle olmadığını çarpıcı sonuçlarla ortaya koymuştur. Başta Latin-Amerika ülkeleri olmak üzere, birçok diğer yoksul ülkede denenen bu ekonomi-politika, önceden “verilen” sınırlı olanakları, demokrasi adına tanınan kimi hakları dahi kısıtlamaya, askeri cuntaların başa geçmelerine icazet vermiştir. Böylece, sonuçları son derece ağır olan kıyıcı iç savaşlara sebebiyet vermiştir. Denebilir ki bu politika, 35 yıllık bir pratik uygulama sonrasında dünyayı adeta yeni bir İMPARATORLUK alanı haline getirmiştir. Bu uğurda dünyanın her tarafına (küresel sermayenin çıkarı yararına) müdahale etmeyi “meşru” görmüştür! Bu müdahaleler “barış, demokrasi, uygarlık vb” taşıma adına yapılmış gibi sunulmuştur. Küresel sermayenin egemenliğindeki bu “imparatorluk”, kendisini demokrasi ve barış savunucusu biçiminde lanse ederek, elinde bulundurduğu devasa medya ağını da kullanarak, muazzam bir ideolojik deformasyon yaratmaktadır. Bu kısa vurgular dahi, neoliberalist serbest piyasacı’ larınca

sıkça dillendirilen “anayasal demokrasi” si ile nasıl çeliştiği açıkça ortaya sermektedir. Şunu söylemek mümkün: genelde liberalizm, özelde de neoliberalizm “güçlünün özgürlüğü” ve küresel sermayenin dizginsiz saldırganlığı ve güç kullanımını meşrulaştırarak buna “serbesti” yaratan bir “özgürlükçülük” tür!

Neo liberalizm, modernist-kapitalist paradigma sahiplerinin “muhafazakar kanadı”nın tekrardan “arenaya” çıkmasının adıdır! Klasik liberalizmin (en azından programsal düzeyde belirtmiş olduğu) “sosyal devlet” kistaslarının dahi terk edilmesidir. Burada bir hususa dikkat çekmekte yarar vardır: Reel-sosyalizmin ve bağlantılı genel SOL’ un halka umut verip ve fakat vaatlerini tut(a)maması, toplumuda bir nevi “uyutması”,sonuçta liberalizme’sol’dan bir toplumsal dayanak yaratmış böylesi sonuçlara -nesnel olarak- hizmet etmiştir. Çünkü liberaller “özgürlükler zamanla gelişecek” deyip umuda açık kapı bırakmakta, bahsedilen yukarıdaki umut verme yaklaşımı da bu liberalist söylemle paralellik arz etmektedir. Ne zaman ki Reel-sosyalist sistem aşıldı ve yıkımı yaşadı, o süreç aynı şekilde klasik liberalizmin de “dayanaksız” kalarak yıkılması yaşanmıştır. (fülen)! Bu nedenle ilgili olsa gerek, artan toplumsal çelişkilere paralel olarak yükselen ve liberalizmin yeni yüzü olan neo liberalizm, son derece muhafazakar bir bağnazlık içiren bir gelişim seyri izlemiştir. 1980’lerin başında Margaret Thacher ve Runalld Reagan öncülüğünde dünya çapında yükselen bu ekonomi-politik dalga, amaç itibarıyla; fiziki, doğasal, parasal ve insan kaynaklarının tümünden sermayenin emrine tahsis edilmesini hedeflemiştir. Sonuçta eşitsizlik, finansal istikrarsızlık, çevre ve genelde ekosistem felaketi, yine, toplumsal bilinç ve değer yargılarının erozyona uğratılması, kadın bedeninin meta objesi olarak pazara sunulması (vb) gibi tahribatları arttırmıştır. Tüketim kültürünü fütursuzca devreye sokup yükseltmiştir. Bu politikaya dair özetle bunlar belirtilebilir.

Genelde bunlar yaşanırken, modernist-kapitalizmin, liberalizm bağlamında kimi artıları da-nesnel sonuçlar itibarıyla-görülmektedir. Bu ağırlıklı olarak AB’nin liberal demokrasi deneyiminde görülebilmektedir. Konuya birde bu bağlamda değinmek, bütünleyici olacaktır.

AB ve liberal demokrasinin düzeyi, bilinen kriterler özgülünde çokça öne çıkarılmaktadır. Bu kriterlerinin oluşumu ve kabulünün ardında derin bir kanlı tarih; çatışmalı mücadele süreçleri bulunmaktadır. Ezilen yoksul-emekçi halk kitlelerinin nice bedeller pahasına geliştirdikleri direnişlerin iktidar güçlerini ödün vermeye zorlaması, yine, egemen ik-

tidar devletlerin kendi aralarında yaşadıkları çatışmaların herkese kaybettiren yönünün görülmesi (vd) gibi yaşanmışlıklar üzerinden ulaşılmış bir uzlaşî kültürünü ifade etmektedir. Böylece burjuva-liberalizmi ile ezilenlerin demokratik arayışları arasındaki paradoksal denklem, görece bir uzlaşî momentinde buluşmuş; ardından kimi açılımlar gerçekleştirilmiştir. Dolayısıyla, AB kriterleri bu “arka plan” dan yalıtık ele alınamaz. Eleştirilecek yanları ve eksik boyutları olmakla beraber, belirli bir düzeyin açığa çıkarıldığını da görüp nesnel değerlendirmek, bir o kadar gereklidir. Ne “her şey” sayıp yüceltmek ve ne de “burjuva açılımlar” vs diyerek göz ardı etmek olmalıdır. Aksine, kusurları kadar, olumlulukları da olan bir aşamayı ifade etmektedir.

Kimi temel karakteristlerine vurgu yapmak yerinde olabilir. AB’nin liberal demokrasisi erildir; ataerkil değerler ağırlıklıdır. Ezilen cins anlamında kadına köklü yer veren nitelikte değildir. Özellikle cadikal feminist mücadele süreçleri sonrasında, kadın hakları boyutunda kimi açılımlar sağlanmışsa da, eril niteliği, temel hususlarda halen belirgindir. En somutunda kadın bedeninin erkek-egemen kültüre ve sistemine (pazardaki mal misali) meta olarak sunulmasında bu görülebilmektedir. Kadın bedeni adeta parsellenmiştir; “saçından topuklarına, göğsünden kalçalarına, göbeğinden cinsel organına, omzundan dizlerine, belinden baldırına, gözünden dudaklarına, yanağından boynuna parçalanıp değer biçilmeyen hiçbir yeri kalmamış gibidir.”⁽¹⁾ Öte yandan, liberal-demokrasi (ki, Aydınlanma süreci tartışmaları üzerinden adım adım şekillenmiştir), modernist kapitalizme yönelim ile at başı ilerlemiştir. Bu yönüyle de doğaya, insana hakimiyeti ve bedensel sömürüyü-iktidarsal mantalite bağlamında dıştıalamamaktadır. Siyasal planda egemen ölçülere göre oluşmuştur. Liberal-demokrasi kavramsallaştırmasındaki “demokrasi” algısı, esas olarak devlet ile toplumun uzlaşmasına ve egemen olan ile egemenlik altında tutulanan, ezilenin “uyumu” eksenine oturmaktadır. Ancak, salt egemen çıkarlara değil ve fakat doğal toplumcu değerlerle geliştirilmiş direnişlerin sonucunda kabul ettirilen hak ve kazanımlara da yer veren kimi özgün kriterler bütününe ifade etmekte ve içermektedir.

AB kriterleri, şiddet içermeyen düşünce ve bu temeldeki örgütlenme özgürlüğünü tanımıştır. Yine, modernist-kapitalizmin bilinen zirveleniş süreçlerindeki devasa boyuta ulaştırılmış devletin küçültülerek şeffaflaştırılması; görece denetime açık hale getirilmesinde de mesafe aldır-

miştir. Bu bağlamda Yerel Yönetimler ve Sivil Toplum Kuruluşlarının (STK/NGO) işlevselliğinde yasal zeminler oluşturulmuştur. Yine, İnsan Hakları kavramı AB hukukunun önemli bir normu olarak yerleşmiştir. Belirtilen mantalite dahilinde demokrasi, özgürlük kıstasları, eşitlik ve hukuk devleti söylemleri, insan onuru önemsenmiş ve korunmaya çalışılmıştır. Yeterli düzeyde olmamakla birlikte, çoğulculuk-Kopenhag Kriterleri kapsamında benimsenmiştir.

Gerçi bu belirtilenlerin çoğu halen “bireysel haklar” biçiminde işletilmekte ve ele alınmaktadır. Fakat yinede bir düzey ifade etmektedir. Öte yandan, Azınlık Hakları’ da “insan hakları” bağlamında değerlendirilmektedir. Böylesi bir “çok kültürlülük” algısı mevcuttur. Ancak, liberal çok kültürlülük politikaları kültürel zenginliklerin özgürlük ve bağımsızlıkçı, eşitlikçi birlikteliklerini içermemektedir! Bu yönüyle ciddi zaafı da yaşamaktadır. Bugün Avrupa’nın en önemli sorunlarından biri haline gelmiş bulunan göçmenlerin, göçmen azınlıkların kültürel gelenekleri gizli bir asimilasyona tabi tutulmakta; zorunlu “entegrasyon” uygulamaları ile tüm etkinlikleri egemen kültüre yamanmaya doğru yönlendirilmektedir. Bu temelde etnik, kültürel ve inançsal ayrımlar baş-göstermekte, dışlayıcı ve kutuplaştırıcı tutumlar belirmektedir. Bununla da yetinilmemekte; bu kültürel farklılıklar liberal çok kültürlülük politikaları yoluyla-metalaştırılmaktadır. Başta müzik alanı olmak üzere, pazara sürülmektedir. Tehlikeli görülen ve öyle addedilen yanları “entegrasyon” adı altında törpülenerek başkalaşıma uğratılmakta; egzotik birer öge halinde pazarda meta olarak kullanıma sunulmaktadır.

Avrupa Birliği (AB), başlangıçta “Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET)” biçiminde, ekonomik temelli bir birliksele gelişimi ifade etmiştir. O dönemler sosyal haklar bağlamında belirgin bir politik tutum yoktur. Sermayenin küresel dolaşıma girişi sonucunda açığa çıkan Pazar karmaşası kimi önlemleri gerektirmiştir. İlk 20-30 yıllık dönemde oluşan kurumlar, bu Pazar anarşisini önleyecek tedbirleri alma ve bir düzenleme yapma hedefiyle oluşmuşlardır. Hemen belirtmek gerekir ki, güncelde-tüm farklı söylemlere rağmen-Anayasa oluşturma çabalarında da bu karmaşayı önleyici hedefler temel tetikleyici faktörler olmaya; birliği bu temelde sağlamlaştırma mantığıyla yakından olanaklıdır. Oysa, sosyal politikaların oluşturulabilmesinde hala, bilinen siyasal algı farklılıkları dolayısıyla, çelişkiler devam etmekte, adım atılamamaktadır. Bu yönüyle, AB deneyiminde iki tür yaklaşım görülmektedir: Bir yanda Avrupa sermayedarlarının, çıkar düzenlerinin bekası doğrultusunda “engel-

siz, dikensiz” bütünleşme arayışları ve sınırsız piyasa hâkimiyeti kurma çabası, diğer bir yanda ise; belli bir demokratik bilinç edinmiş yurttaş topluluklarının sosyal hak arayışlarını bağrında taşıyan çabadan oluşan Avrupa! Tabi, son olarak da, yoksullaştırılmış; sömürgeci Batı kapitalizminin emperyalist dış sömürü politikaları sonucunda “ilikleri kurutulmuş” ve zenginlik kaynakları talan edilerek kendilerine has bir üretim düzeni kurmaları engellendiği için, açlığa terk edilmiş halk kitlelerinin, yoksul ve geri bırakılmış ülke insanlarının, göçmenlerin beraberinde taşıdıkları problemler vardır. Ki, bu problemler, ilgili modernist kapitalist Avrupa’ya geniş bir “çok kültürlülük” politikası oluşturmasını dayatmaktadır. Bir anlamda “ektikleri” ni “biçme” zorunluluğu doğmuştur.

Bugün AB şahsında ortaya çıkan liberal algılama geniş bir kapsama kendisini ulaştırmak zorundadır. Eskiden olduğu gibi salt “sermayenin çıkar gözlükleri” ile değil, toplumsal realiteyi de gözetecek tarzda sosyal politikalar üretmek ve kendini yenilemek gibi ciddi sorunlar ve gerekliliklerle yüz yüzedir. Bir anlamda, Avrupa uygarlıksal gelişimi kendi potansiyelini-belki de son derece zorlayarak ortaya koymuş olduğundan, çok da ileri bir düzeyi yaratmayacaktır! Fakat hala yapabilecek şeyleri olduğu da bir o kadar açıktır. Daha birçok boyutta irdelenerek ortaya konulabilecek, eleştirilecek yanlara ve ciddi zaafılara da sahiptir. Ve fakat yararlanılabilecek, kat edilen pratik deneyimlerinden sonuçlar çıkarılabilecek bir birikimi temsil ettiği de kesindir. Tarihte belli bir yeri olmaktadır. Buna rağmen yeni paradigmasal gerçekleşmede, faydalanılabilecek bir model olmaktadır.

5 - Liberalizme ve Liberal Devlet’e Dair Son Değinemeler

“...Liberalizmin öngördüğü duvarlar özgürlüğü yaratmaktan öte bir şey yaparlar; tahakküm kalelerinin gözlerden saklamaya ve korumaya yararlar.”⁽¹⁾

Bu sözlerin sahipleri kendilerini “Post-liberal radikaller” diye adlandırmaktadırlar(J. S. MİLL’i izlemektedirler). Dolayısıyla, sözler daha da bir manidar olmakta. Liberal özgürlük, yine (isimlerinde “post” ön eki olsa da) liberaller tarafından eleştiriliyor oluşu, oldukça ilginçtir.

Liberalistler, tarihi seyir içinde görülebildiği gibi, siyaset yapmanın kıstası olarak “aydınlanma” yı koymuşlardır. Eh! Bunun birde “boş zaman”a olanak yaratan yanı olmalıdır; çünkü aydınlanabilme, ayrı bir

1-Demokrasi ve Kapitalizm Sy:51. Ayrıntı Yay. Samuel Bourles - Helbert Gintis.

“zaman” gereksindirir. Malum, modernist kapitalizmin zor yaşam koşullarında “boş zaman” a ancak özel-mülkü olan, malvarlığı yoğun olanlar sahip olabilmektedirler. Realite bu, ancak, liberal söylemde, programda sıkça “herkese siyaset hakkı” denmektedir! Bu olayın paradoksal bir yanısıdır. Birde, bilinçlenme ve aydınlanma amaçlı olarak işçilerin, emek tabakalarının örgütsel zeminleri yaratmaya başladıkları dönemlerde; bu temelde hak talebinde bulunduklarında, liberallerin devleti müdahaleye çağırması vardır. Program veya söylemler vaatler ile pratik tutumun, icraatın çelişikliğine basit bir hatırlatmadır bu.

Elbette, modernist-kapitalizmin ve bu sistemin iktidar güçlerinin, ilk yıllardaki kaba baskıcı uygulamalarının-görece de olsa-”yumuşama” sı, kimi “ödünler vermesi” sağlanmıştır. Ancak, bu, ilgili iktidar güçlerinin “iyi niyetli lütufları” sonucu değil, mücadele ile elde edilen kazanımlardır. Liberal-burjuvazi ise, bu zorunlu “ödünler” i bu kez emekçi yığınları “uysallaştırma”, “ehlileştirme” amacıyla daha da ince yöntemlere büründürerek işlemeye başlamıştır. Bu “yumuşak” politikaları. Dolayısıyla, liberalizmin programsal ve söylemsel planlı “özgürlük” vaadi ezilen halk ve sınıflar için bir özgürlük anlamı taşımamaktadır. Bu anlamda

“Liberalizm esasta güçlüler ve mülk sahipleri için tasarlanmış bir sistemdir. Liberalizmin özgürlüğü; gücünün zayıflar üzerindeki tasarrufunu olumlamaştır.”⁽²⁾ Yürürlükte olan baskı ve sömürüyü gizlemektir. İnsan toplumuyla beraber, ekolojik tahribat pahasına doğa üzerinde de küresel sermaye oligarşisinin sınırsız hakimiyetini meşrulaştırmak istemektedir. Bir yanda muazzam gelir adaletsizliği ve paylaşım eşitsizliği ve dizginsiz sömürü varken, diğer yanda “beğeni özgürlüğü(!)” ve “seçenek bolluğu(!)” illüzyonuyla, toplumsal yanılşamayı yaratma amacıyla ileri sürülen “albenili” bir at gözlüğü sunumunun yapılmasıdır liberalizm! Liberal devlet geleneğinde kimi açılımlar olmuşsa da, bu öz-sel niteliğini derin bir örtü ile görünmez kılarak süreklileştirme durumu söz konusudur.

Avrupa’ya özgü liberal devletin üç temel dayanağı olagelmıştır: Seçme Hakkı, gerektiğinde Ekonomiye Devlet Müdahaleciliği, sınıflarüstü birlik’i temsilen Ulusçuluk! Çıkarken kendisini ekonomik ve kamusal eşitliğe adanmışını iddia eden liberalizm, kurumsal görevler olarak yeni ölçüler benimsemiş ve değişkenlik yaşamıştır. Bu yönüyle de dinamik ve çatışmalı bir seyir izlemiştir. Her şeyden önce devleti iktidarın yegâne odağı kabul edip kutsamıştır. Politik anlayışının temeli devlet merkezli olarak şekillenmiştir. Başlangıçta

serflik ve kölelik bağlarını yıkıp yasaklamış ve monarşik mutlakiyetçiliği dizginlemiştir. Fakat aynı dikkati ve önemi toplumsal özgürlüklerin gelişimi için göstermemiştir. Politik söylemde muhafazakârlığı “dengeleme” savına sarılmıştır. Ancak, 1789 devrimi sonrasında “Ulusal Egemenlik” söylemiyle bu savına ters düşmüştür. Özellikle Oy Hakkı’nın salt “kent soyluluğa” indirgenmesi ve dolayısıyla, ulus adına egemenliği kullanma yetkisinin “kent soylulara” tanınması, servet sahiplerini yüceltmesi (vb) gibi yaklaşım ve politikaları, başlangıçtaki söylemleriyle tabandan çelişen nitelikte olmuştur. Bir anlamda örtünmüş olduğu, bu yolla üzerinden sıyrılmış; gerçek yüzü görünmüştür. Elbette, kamuflej arayışları girmiştir devreye hala da devrededir...

Liberaler için Genel Oy, Sosyal Devlet ve birleştirici öge anlamında Milliyetçilik, bir anlamda muhalifleri “uysal” kılmak için sunulan ödünler paketini ifade etmektedir. Bu kapsamda Avrupa’da ve Kuzey Amerika’da belli “aşamalar” da kat edilmiştir. Diğer yandan, liberal-burjuvaların emekçi tabakalarla ittifakına son verip muhafazakâr sağ ile ittifaka girmesi ve siyasetin sağında “aydınlanmış muhafazakârlığın” egemen hale gelişi söz konusu olmuştur. Böylece parlamenter yapı merkez-sağ ve merkez-sol biçimindeki kanatlarla şekillendirilmiştir. Bu yol ile “uçlara kayma”nın önü alınmaya çalışılmıştır. Bir diğer yaklaşım olarak, söylemsel düzeyde “demokratik hak” talepli demokrasi algısı ve tutumundan uzak durma ve bu tutum ile arasına fark koyma çabasını gütmüştür. Artan demokratik hak taleplerinden rahatsız olup bundan kurtulmak için demokrasi söyleminden uzak kalma tercihinin yapılmıştır. Fakat demokrasinin uzlaştırıcı ve bütünleştirici yanından da yararlanıp kendine mal etme istemi de vardır. Bu durum çelişik bir denklemin arasında sıkışıp kalmasına yol açmıştır.

Böylesi bir çerçeve dahilinde ve sancılı, çatışmalı olarak 1848’lere ulaşılmıştır. 1848-1968 dönemleri arası liberalizmin-görece-“ılımlı(ı)” siyasal programlarının fiili üstünlüğünün ilanı gerçekleşmiştir. Aynı dönemlerde radikal sol, sosyalist kimlik edinerek yükselişe geçmiş ve çatışmanın bir tarafı olarak sahneye çıkmıştır (detaylarını önceki sayfalarda ele almıştık). Bu yıllarda modernist-kapitalist sistem, ekonomik yapısını, Asya ve Afrika kıtaları başta olmak üzere, dışa yayma uğraşı vermiştir. Bu yayılmacı politik yönetim yıllarında liberaler de programlarını oluşturarak, yayılma alanlarındaki ülke topluluklarını “uysallaştırma” girişiminde bulunmuşlardır. Batı’daki Genel Oy Hakkı ile kıyaslanabilecek bir politika olarak (sömürgelere uyarlanmış biçimi anlamında) “Kendi Kaderini Tayin Hakkı/KKTH” nı öne sürmüşlerdir. Bu politika siyasal planda W. Wilson eliyle sunulmuştur. Nasıl ki, kapitalist mer-

kezlerde artan örgütlü mücadele ve direnişleri barajlama ve “ehlileştirme” amacıyla ve tabi ki zorunlu kalmaları sonucunda Genel Oy Hakkını tanımışlarsa; sömürgelerde yükselen Ulusal Bağımsızlık mücadelelerini barajlama ve bir nebze de olsa inisiyatifi denetime alma amacıyla KKTH’ tanınmıştır. Açık ki, bu politikaya modernist-kapitalist sistemce çok yönlü anlam ve misyon yüklenmiştir. En başta, artık iflas etmiş olan “klasik sömürge” statüsünü terk etmenin zamanının geldiğinin görülmesi söz konusudur ve yerine yeni bir statü konulması gerekmektedir. Bu politika bahsedilen yeni statünün “Bağımsız Devlet” sosuna bulandırılmış biçimi oluyor. Yanısıra, dışa açılma ihtiyacı büyüyen sermayeye, yeni “uygun” alanlar açılması zorunluluğu vardır. Bu yüzden, sömürgelerin geri kalmış ekonomilerinin kalkındırılıp Batı sermayesinin üzerinde işleyebileceği hale kavuşturulması gerekmiştir. Yine, sömürgelerdeki muhalefetin bu yolla nötralize edilebileceği hedefi güdülmüştür (vb). Ancak, liberallerin plan ve amaçları dışında sonuçlara yol açmıştır bu KKTH politikası.

KKTH ve sömürgelerdeki direnişler kapitalist merkezlerde de etki yapmış ve yansımasını bulmuştur. Batı’da sisteme entegre edilmek istenen etno-kültürel yapıların ve diğer farklı nitelikli marjinal grupların çeşitli talepleri ve “grup hakkı” istemleriyle ayağa kalkmalarına, etkinleşmelerine yol açmıştır. Bu gibi gelişmeler ise, klasik yurttaşlık politikalarının iflasına neden olmuştur. Daha bütünüyle çözüm seçeneklerini aramayı tetiklemiş; zorunlu kılmıştır. Kaldı ki, 1945-1970’li yılların sol’u da bu liberal program ile iktidar olabilmıştır. Avrupa ve Kuzey Amerika’da sol, sömürgelerde ise Ulusal kurtuluş Hareketleri/UKH aynı şekilde iktidar olmuştur. Program aynıdır! 19. yüzyılda modernist-kapitalizmi yıkmak isteyen sol, 20. yüzyılın ortalarında (1950’lerde), bu kez parlamenter yol ile ve liberallerin programında yer edinmiş taleplerle örtüşen istemlere dayalı iktidar olmayı hedeflemiştir. Bu anlamda, bahsedilen sol, esasta, içine liberal reformcu eğilimlerin de sızarak başat hale geldiği “sosyalist” çevrelerden teşkil olmuş bir sol’dur. Bu “sosyalist-sol” cular, parlamentarist yol ile tümel amaçların sağlanabileceği inancını kitlelere taşıyıp umut aşılarmıştır. Bu yönüyle de, farklı seçeneklere dönük arayışların önünü almış ve dolaylı da olsa, modernist-kapitalist-liberalizmin yıkılmasını önleyici rol oynamıştır. Nesnel sonuç budur. Bu “misyonları” ancak 1980’lerin sonlarına doğru (1989’lar) reel-sosyalizmin resmen yıkılmasıyla ortadan kalkmıştır. Ki, bu aynı zamanda liberalizmin de yıkımını ifade etmektedir. Liberalizmin, “tehlike” olarak gördüğü ezilen kesimlere dair “mutsuzluğun kaynağı zamanla sona

endirilecek” söylemi de böylelikle anlamını yitirmiştir. Oyalama ve beklentiye, mücadelesizliğe sevk etme oyunu bitmiştir. Liberallerin yeni arayışları bu hususlar ile bağlantılı ele alındığında daha anlaşılır olmaktadır.

Liberalizm,1848-1968 dönemleri arasında hem muhafazakârları ve hem de Radikalleri, Sosyalistleri “uysallaştırma” politikasında genel anlamda sonuç almıştır. Onları ideolojik alternatif olmaktan çıkarmıştır. Daha da ötesi, onları da kendisinin farklı versiyonları haline getirmiştir. 19. yüzyılda Avrupa’ lı Radikal-sosyalistler ve 20. yüzyılda ise “üçüncü Dünya” nın UKH’ leri bu yol ile “ehlileştirilmiş” ve etkisiz kılınmıştır. ÖCALAN’IN de dediği gibi; 1848, 1871, 1917 devrimleri liberalizmin sularında boğulmuştur. Liberalizm 1945-1970’li yıllar arasında aşamalı reformlar gerçekleştirerek; kontrollü olarak Genel Oy Hakkı, Sosyal Devlet ve Milliyetçilik (devlete bağlılık içeren) gibi hususlara dayalı bir denge kurmuştur. Ve fakat yine bu yıllar arasında yaşananlar ve açığa çıkan gerçekler de göstermiştir ki,liberal eksenli “toplumsal sözleşme” söylemi, sözde kalmıştır. Nihayetinde, yaşanan çelişki ve çatışmalı gidişat üzerinden “1968 olayları” na gelinmiştir.

1968’li yıllardan itibaren “68’isyancılığı” diye adlandırılan hareketlenmeler, bir anlamda “liberal mutabakat” ın yıkılışının ilanı olmuştur (Liberal, Muhafazakâr, “sosyalist”!). Böylelikle muhafazakârlar ve sosyalistler fiilen bu mutabakattan ve dolayısıyla liberal etkiden uzaklaşmışlardır. Genelde ise, sistem dışına itilenler, toplumsal ve bireysel hak talepleriyle öne çıkmış ve eylemler geliştirmişlerdir. Bu biçimde özgürlük çığlıkları yükseltilmiştir. Bu isyancı çığlığın dayatmasıyla ÇOK KÜLTÜRLÜLÜK eksenli söylemler, daha da derinleştirilmiş bir biçimde, liberallerinde gündemine girmiştir. Bu gelişmeler, 1815-1848yılları arasında açıktan yürütülen ve üçlü ideolojik mücadeleye tanık olmuş süreçlerin yeniden canlanması biçiminde seyretmiştir. Böylece, muhafazakârlar neoliberalizm (kimi zaman neofaşizm) adıyla öne çıkmıştır. Sol ve sosyalist gelenekten gelenler ise; Yeşiller, feministler, radikaller vd gibi değişik ve çoklu kimliklerle sahneye çıkmışlardır. Genel planda ise “devlet aleyhtarlığı” artmıştır. Tüm bu yaşananlarda 68’ isyancılığı önemli rol oynamıştır. “1968 devrimcileri liberal merkeze karşıydılar ve eski Sol’un bu liberal merkezin bir parçası olduğunu ileri sürmekle kalmayıp aynı zamanda bu liberal merkezin en az gerçek muhafazakârlar kadar(hatta belki daha fazla)tehlikeli olduğunu da savunuyorlardı”⁽¹⁾

1970’lerleberaber küresel ekonomideki uçurumun had safhaya ulaşması gerçekleşmiştir. Bu durum merkez-çevre çelişkilerinin derinleşmesiyle so-

nuçlanmıştı. Nihayetinde Liberalizmin “evrensel refah” söylemli umut vaadi boşa çıkmıştır. Küresel bir bunalım devreye girmiştir. ”Dünyadaki kutuplaşmayı durduracağız” diyen liberaller, başarılı olamamışlardır. “...neoliberalizm programı gerçekte dünya sisteminin ekonomik, toplumsal ve demografik kutuplaşmasını müthiş bir hızla arttırmaktadır; üstelik yakın dönemdeki bu saldırı aslında, daha zengin devletlerin içlerindeki kutuplaşma sürecini yenilemiştir; oysa refah devleti bu süreci görece uzun bir süre, özellikle 1915-70 döneminde rafa kaldırabilmiştir.”⁽²⁾ 1970 ve 1989 yılları arasında artan neoliberal rüzgâr, verili çelişkileri daha da derinleştirmiştir. Zaten bu yüzden, 89 hem reel-sosyalizmin ve hem de -eş zamanlı olarak- liberalizmin çöküşüyle sonuçlanmıştı. Liberalizmin aşamalı olarak ve reformlar yoluyla küresel düzlemde eşitsizlikleri etkisizleştirerek kutuplaşma ve uçlaşmaları azaltma vaadi başarısızlığa uğramış; tutmamıştır. Dolayısıyla, reel-sosyalizm ve UKH’ leri gibi, neoliberalizm de iflas etmiştir. Güncelde liberaller yeni bir karar aşamasındalar; ya her geçen gün büyüyen demokrasi taleplerine yanıt verip kapsayıcı düzey kazanarak programsal bir yenilenmeyi yaşayacak ya da siyaseten önemsizleşecek ve etkisizleşeceklerdir. Bir tartışmayı yaşadıkları ortadadır. Post-liberalizm, Radikal-liberalizm, Post-radikal demokrat liberalizm (vb) gibi farklı söylemlerle öne çıkan versiyonlar buna işaret etmektedir.

Bir önemli husus ise, liberalizm ve demokrasi çelişkisidir! Çıkışta feodal egemen yapılara karşı hukuk önünde “demokrasi” ve eşitlik istese de, bugün bu çelişik pozisyonu değişmemektedir! Liberalizmin demokrasiye yaklaşımı pragmatistçedir. Demokrasinin ortak paydalarda birleştirici özelliğinden yararlanmıştı. Şüphesiz, farklı çevrelerin algılarına göre “demokrasi” değişkenlik arz etmektedir. Fakat genel kimi tanımlarda yapılabilmektedir. En genel anlamda demokrasi için; İnsan(lar)ın çevresiyle ve genelde tüm canlı varlıklarla “özgürlük” esaslarını gözetme temelinde ilişkilenesidir, demek mümkündür. Toplumsal açıdan, insanların geleceklerini ilgilendiren her konuda karar alma süreçlerine katılımını düzenleyen bir sistemdir. Bu çerçevede liberalizm ele alındığında ötsel olarak demokrasiyle çelişir. Çünkü modernist-kapitalist liberalizmin özgürlük anlayışı, mülkiyet özgürlüğüne indirgenmiştir. Sıkça politik özgürlükten dem vuruyor olsalar da, liberaller, sermaye oligarklarının muazzam eşitsizlik içeren “güç edinim süreçlerini” eleştiriden muaf tutmaktadırlar. Söylemleriyle çelişmektedirler. “... Liberal kuram ve geleceksel liberal siyasi uygulama arasındaki ilişki belirsizdir. Liberal kuram ve

1-Bildiğimiz Dünya’nın Sonu Sy:233 Metis Yay. Immanuel Wallerstein.

2- Immanuel Wallerstein. A. g. e Sy:12

uygulama birçok yönden birbirinden kopmuştur.”⁽¹⁾ Örneğin onca eşitlik söylemine karşın, servet sahibi olmanın mülk sahibi olmak anlamına geldiği ve bunun ise mülksüzler üzerindeki tahakküm ilişkilerini doğuracağı ve tahakküm ile eşitliğin de uyuşamayacağı açıkken, bu çelişik durum başka türlü izah edilemez. Liberal kapitalistler mülkiyet hakları temelindeki ekonomik ayrıcalıkları savunurken, demokrasi genel olarak kişi haklarının kullanımını içeren özgürlük ve eşitliğin; yanı sıra, demokratik denetim mekanizmalarının işleminin ve hesap verme-alma işleyişinin bekasını savunur.

Demokrasi savunusu ve demokratik kurumlaşmaların gelişimi, öz olarak yurttaşlara sermaye yatırımlarını ve emek sürecinin tüm evrelerini denetleme; yine, tahakkümcü eğilimleri önlemede denetim ve sınırlama olanağı kazandırır. Bu, liberal kapitalizme temelden terstir! Liberalizmin demokrasi algısı; elit çevreler adına güvenlik oluşturan bir sistem olarak ifade edilebilir. Bu algının pratik sonuçları ise, kapitalist merkezlerde politik iktidar yoğunlaşmasına, eşitsizlik içerecek tarzda ekonomik ayrıcalıkların uçurumsal artışına, “üçüncü dünya” ülkelerinin açlığa mahkum kılınmasına yol açmıştır. Derin sömürü ağına, bağımlı ülkelerde diktatoryal rejimlerin desteklenmesine, varlığı tanınmayıp kimliği reddedilen etno kültürel yapıların ve ulusların liberal kapitalist çıkarlar gereği farklı ulusların “insafına” terk edilmesine ve ezilen cins olarak kadının meta derecesine indirgenip pazara sürülmesine sebebiyet vermiştir. Bu yönüyle, liberalist-kapitalist “özgürlük” söylemi, “demokrasi” vurgusu, esasta ekonomik çıkar gözetimini bu yönlü amaçlarını maskelemekten öteye geçmemektedir. Kişilerin “birey özgürlüğü” bazında ezilmemelerini sağlama, kimi haklara kavuşmalarını isteme gibi sınırlı kabulleri vardır. Ama bundan ötesi değil! Seçim noktasında da, halk katılımı salt “seçme-seçilme” sınırlarına sıkıştırılmaktadır. Ataerkil tahakkümcülük liberallerce sorgulanmamaktadır. Demokratik kurumların gerçek anlamda bağımsızlıkçı gelişimi ve inşası desteklenmez. “...liberal kuram demokratik kurumların ortaya çıkışına önderlik etmekten ziyade, demokratik kurumları izlemiş ve liberal kuramın anahtar önemdeki terimleri sınıfların, ırkların, cinsiyetlerin, etnik toplulukların ve diğer çatışma noktalarının evrimiyle birlikte durmadan yeni yorumlara konu olmuştur.”⁽²⁾

Liberaler “çoğunluğa” karşı “azınlığı” savunduklarını belirtirler. Ancak, kastettikleri “azınlığın” SİMGESEL bir azınlık olduğu(ve dolayısıyla burjuvazinin kastedildiği) gizlemeye çalışır. Onlara göre bu “azınlık” ehil ve yet-

1- Çağdaş Siyaset Felsefesine Giriş. Sy:137 İst. Bilgi Üniversitesi Yay. Will Kymlicka

2-Demokrasi ve kapitalizm Sy:260 Ayrıntı Yay. Samuel Bourles - Herbert Gintis

kindir. “Liberalizm en ehil insanların bilgi ürünü yapılarına dayalı rasyonel yönetimin savunusu olduğu için, eşitlik tesviye edici, anti-entelektüel ve kaçınılmaz olarak aşırı bir kavram olarak görülür.”⁽³⁾ Bu yön ile ilgili olarak liberaller rasyoneliteyi “her şey” sayarlar. Onlara göre karar alanların(ve karar alma mekanizmalarını ellerinde tutanların) irrasyonellikleri en büyük tehlikedir. Bu yüzden de yetki ve yönetim rasyonellerde olmalıdır. Buradan hareketle de, “halk egemenliği” belirlemesine şiddetle karşı çıkarlar! Çünkü elitlerin yönetimini olumlamaktadırlar!

Halktan insanların yönetime katılmalarını uzun yıllar boyunca-bu yüzden-engellemiştir elitist iktidar mantalitesi (kadınlar, yoksullar, gençler, yabancılar vb seçme-seçilme hakkından uzak tutulmuşlardır bu yüzden). Doğal toplum güçlerinin demokrasi talepli direnişleriyle bu kısıtlılıklar belli oranda aşılmıştır. Liberaller ise-çoğu zaman-bu hak arayışlarını barajlama uğraşında olmuşlardır. “Liberal merkez çok nadir zamanlarda, ufukta faşizm tehlikesi belirlediği zaman halk gösterilerinin meşruiyetini kısa bir süre için kabul etmiş olmasına rağmen, çoğu zaman bütün benliğiyle popülizm karşıtı olmuştur.”⁽⁴⁾ Oysa Doğal Toplum’cu Komünalist güçler ise zayıfların, dışlanmışların (vd) topluma her açıdan katılımın mücadelesini vermişlerdir.

Liberaller “birey hakları” na sıkça vurgu yapsalarda, özne olma hakkını salt “ehil(!)” olma ile sınırlayıp, söylemleriyle dahi çelişmişlerdir. Politik katılım’ı salt “seçme hakkı” na indirgemeleri de bununla bağlantılı olmaktadır. Yine, toplumsal değişim kavramını sıkça kullanıyor olsalar da, bunun kolektif ve sınıfsal mücadele yoluyla geliştirilmesine karşı olmuşlardır. Tüm bu gibi hususlar itibarıyla de tutarlı bir kolektif eylem açıklamaları bulunmamaktadır. “...Temel ilkelerini bireysel ve asosyal bir haklar kavrayışına göre dile getiren liberal söylem, politik pratiklerin hedefleri olarak dayanışma ve işbirliğini ifade etmekte güçlük çekmektedir”⁽²⁾ Dolayısıyla, liberalizm için en büyük “tehdit”lerden birisi de(bekliden en önemlisi)kişi haklarının tümüyle genişletilmesi mücadelesidir. Yurttaş haklarının genişletilmesi mücadelesine karşı zaten elden geldiğince engeller yaratmaktadırlar. Avrupa özelinde “Göçmen Hakları” konulu tartışmalarda yaşanan kısır döngü sadece somut örneklerden birisidir.

3-Bildiğimiz Dünya’nın Sonu Sy:109-110 Metis Yay. Immanuel Wallerstein

1- Immanuel Wallerstein. A. g. e Sy:108

2-Demokrasi ve kapitalizm Sy:230 Ayrıntı Yay. Samuel Bourles - Herbert Gintis

SONUÇ

Bugün liberal kapitalistler ekosistemi koruma anlayışlarına imza atmamaktadırlar. Kadın özgürlüğüne dönük gerekli açılım ve düzenlemeleri yapmaktan kaçınıyor ve öteliyorlar. Alternatif enerji kaynaklarının üretilmesi için gerekli ödenek tahsisinden uzak duruyor ve dolayısıyla ekolojik toplumun gelişimine güçlük çıkarıyorlar. Özgürlüklere, özgürlüklerin toplumun tümüne yayılması talebine karşı duruyorlar. “Özgürlük eşitlik” anlayışları sermayenin çıkar sınırlarına takılmakta olup fazlasına izin vermemektedir. Tüm bu boyutları itibariyle de, kendi aralarında da derin tartışmalar ve ayrışmaları yaşamaktadırlar. Bir yol ayrımına gelip dayanmış durumdadırlar: Ya demokratik içerik itibariyle açılımlar yapıp kapsayıcı düzeye ulaşacak, ya da aşılacaklardır. Nihayetinde, Marksist kuramdaki kimi yetersizlikler ve reel-sosyalizmin pratik açmazları dolayısıyla Reel-sosyalizmin aşılması örneği ortadadır. Reel-sosyalist temsilci ve uygulamacıları ve klasik Marksistlerin liberalizme gerekli çözümleyici ve analiz edici yaklaşmamaları; genelleyici ve total bir yaklaşımla kaba bir eleştirel yaklaşımı aşamamaları; liberal söylemde, programda öne sürülen “halk egemenliği” ne reel-sosyalizmin yapısallaşmış bir alternatif üretmeyişi ve kendiliğindenciliği aşamayışı “seçim” ve “serbest piyasa” söylemlerini hor görmeleri, “ademi-merkeziyetçiliğe” ve temsili-politik kurumlara karşı ciddi kuramsal-pratiksel alternatif sunulamayışı; “birey özgürlüğü” nü kaba ve saltçı bir toplumsallık söylemi içinde eritme tutumları; sosyalizmin öz demokrasisini geliştiremeyişi (vb), sonuçta dönemin liberalizmine ve liberalizmin sosyalist hareket içine yansıyan eğilimlerine yenik düşüşü getirmiştir. Tüm bu gelişmelerden sonra gelinmiştir “paradigmaların iflasi” aşamasına. Ve bunların ardından başlamıştır “Yeni paradigma” arayışları.

Sonuç olarak ÖCALAN’IN dediği gibi; liberalizmin sularında boğulan 1848, 1871, 1917 devrimlerinden sonra, gerek Doğal Toplum’cu Komünalist direniş geleneklerin ve gerekse daha özelde, bahsedilen bu yakın dönem devrimlerinin direniş geleneğinin izdüşümü mahiyetinde yeni bir küresel direniş dalgası farklı mekanlarda ve farklı örgütsel zeminlerde yükselmektedir.

Bunlardan biri de “porto-Allegre Fakirler Kulübü” dür. Bu zeminde de arayışlar ve tartışmalar sürmektedir. Eğer “Fakirler Kulübü”, Davos Zirveleri’ n de somutlaşan “Zenginler Kulübü” ne yenilmek ve neoliberal sulara boğulmak istemiyorsa, geçmişin hatalarına düşmemeye

özen göstermek durumundadır. Demokratik bir sosyalizmin gelişimi ancak böyle sağlanabilir.

Demokratik, ekolojik ve cinsiyet özgürlükçü bir felsefi mantaliteye dayanan Demokratik Komünalizm paradigmasal önermesi, neoliberalizme ve genelde modernist-kapitalist paradigma'ya alternatif olarak geliştirilmiştir. Halkların çözümünü geliştirme amacı ve arayışını ifade etmektedir. Neoliberal rüzgara kapılmadan, dalgalarına boyun eğmeden; Reel-sosyalist açmazların ve dogmatik algısının köreltici sınırlarına takılmadan, tüm devletli-hiyerarşik iktidar güçlerinin dışında kalarak geliştirilmeye çalışılan bir çözüm ARAYIŞI' dır! Halklar tarafından sahiplenilmeye başlaması, doğru bir irdelemeyi ve anlaşılmayı hak etmekte olduğunu göstermektedir.

Elbette özgürlük arayışları sürecektir. Yeniden büyük bedeller pahasına da olsa devam edecektir! Ve biliyoruz ki, bir anda düzelmeyecektir her şey. Çünkü "Belirsiz bir kozmosta yaşarız, bu kozmosun tek ve en büyük erdemi bu belirsizliğin sürekliliğidir. Çünkü yaratıcılığı-kozmik yaratıcılığı ve onunla birlikte kuşkusuz insan yaratıcılığı-mümkün kılan şey bu belirsizliktir. Kusurlu bir dünyada yaşarız, her zaman kusurlu olacak ve bu yüzden her zaman adaletsizlikler barındıracak bir dünyada. Dünyayı daha adil kılabiliriz, daha güzel kılabiliriz, ona ilişkin bilgilerimizi arttırabiliriz. Sadece onu inşa etmemiz gerekir, onu inşa etmek için de sadece birlikte akıl yürütmemiz ve birbirimizden her birimizin ulaşabildiği özel bilgiyi edinmeye çalışmamız gerekir. Bağlarda çalışıp meyve yetiştirebiliriz, denememiz yeter. ”⁽¹⁾

IV. BÖLÜM

ÖZGÜN BİR HAL; SAĞ-LİBERALİZM VE ÖZGÜLÜMÜZ

“Toplumsal hayatın olumsuz yanlarıyla savaşında pısrıklık, yeteneksizlik, ilkesiz uzlaşmacılık, kayıtsızlık, neme-lazımcılık, sınıfsal düşmanlara karşı boş vericilik “ tir,sağ liberalizm”⁽¹⁾

Gıdasını liberalizmden alan ve fakat esasta toplumsal mücadelelerle kendine has özgünlükler kazanan bu eğilim, bir yönüyle “zamana yayılmış tasfiye eğilimi” dir! Hemen vurgulamak gerekir ki, genel sosyalist hareket özgülünde görülen liberal savrulmadan birçok yönden farklı olan ve son derece kendine münhasır bir karakter ihtiva eden bu sağ-liberal eğilim özel bir irdelenmeyi gerekli kılmaktadır.

Avrupa’da sosyalist hareket içinde gelişen liberal esinli çıkışlar kendilerini farklı ideolojik perspektif ile ve alenen ortaya koymuşlardır. Klasik Marksizmin kuramsal-programsal önermelerine, mücadele yöntemi ve tarzına dair eleştirilerini ve alternatif algılarını açıktan belirterek ve tartışarak bir hizip biçiminde ortaya çıkmışlardır. Oysa ülkemizde ve Çin gibi UKH’ lerinde görülen sağ-liberal eğilimler açıktan bir ideolojik ayrımına dayanmamış böylesi bildirimlerde bulunmamıştır. Sistemli ve programsal alternatif sunmamış, eleştirileri üzerinden açıkça bir tartışmaya yanaşmamışlardır. Diğer bir ifadeyle; açıktan bir hizip hareketi olarak kendilerini ortaya koymamışlardır. Pratik bir tasfiye-bozguncu dayatma durumu söz konusu olmuştur. Bu özgün hal, bu eğilime ve eğilimi geliştirenlere karşı gerekli olan ideolojik mücadeleyi yürütmeyi zorlaştırmıştır. Çünkü ortada tam anlamıyla ne için aykırılık, pratik farklı duruş gösterdiği belirsiz bir durum vardır. Bu fiili karşıtlık bu yüzden normal

hiziplerden çok daha fazla zorlayıcı olabilmektedir. Nesnel olarak bu çıkışlar bozguncu, tasfiyeci ve provakatif sonuçlar yaratarak zorlayıcı olmuşlarsa da, düşünsel ve felsefi dayanaktan yoksun olmaları dolayısıyla, bir zafiyeti içermiş ve tutunamamışlardır. “Felsefeleri(!)”, bir anlamda; “bırakın kendimi yaşatayım, bırakın özgürce kafa karışıklığımı etrafıma yayabileyim” olmuştur.

Bu eğilim sahibi kişiliklerin karakter özelliklerinin yanı sıra, dışsal yönlendirme ve konjonktürel durumun çıkarsal hedefleri eksenindeki maniplatif etkileriyle de beliren sağ-liberal tutumlar, Ö. H tarihimizde de çeşitli zaman kesitlerinde belirmiştir. Tümünde emperyalist hesaplarla ilgili olarak, özgürlük hareketini marjinal kılma ve tasfiye etme amaçlanmış; bu biçimdeki dışsal faktörler bariz olarak devrede olmuşlardır. 80’li yıllardan başlayarak Özgürlük Hareketi’ne dönük olarak; “ılımlı Ö. H”, “Liberalize edilmiş Ö. H” plan ve politikaları yürütülmeye çalışılmıştır. En son “Uluslar arası Komplo (U. K)” şahsında zirvesel bir dayatma ile özgürlük arayışımızın gündemine sokulan bu tasfiye girişiminde de bahsedilen sağ-liberal dayatma gerçekleşmiştir. Dikkat çekici olan bir yan ise şudur; ne zaman ki özgürlükçü toplumsal-demokratik arayışçı mücadeleimizde bir gelişim ve yükseliş söz konusu olsa, eşgüdümlü olarak, bu türden iç-tasfiyeci ve dış yönlendirme içerikli saldırılar ve tasfiyeci eğilimler devreye girmiştir.

Bu türden açığa çıkan her dayatmada ortaklaşan yanlar vardır. Bu ortaklıklar, ülkemiz özgülüğündeki sağ-liberal eğilimin temel karakteristiğine, hangi amaç etrafında açığa çıktığına dair önemli veriler sunmaktadır. Kaldı ki, “sağ-liberalizm” kavramının kendisi dahi önemli bir veridir. Çünkü liberalizmde muhafazakâr ve radikal kanatları vardır. Radikal, sol-liberal, kendi mantaliteleri dahilinde tutucu ve pasifist eğilimlere karşı belli bir dinamizm ile mücadele ederek, yeniyi, devrimci eylemselliği temsil etmişlerdir. Oysa muhafazakâr, sağ-liberaller, verili statüyü korumak ve bunda dahi son derece ürkek,”suya-sabuna” dokunmayan ve değim yerindeyse “pısırtık” bir duruşun; eylemsizlik ve yeniyi yaratma çabasından uzak duruşun temsilini yapmaktadırlar. UKM’ lerinin devrede olduğu olağanüstü koşullarda,her şeyin sürekli yenilenme ve alt-üst oluş içinde bulunduğu bir zeminde pasif ve mücadelesiz kalmayı savunmak,tek kelimeyle “tasfiyeci olmak” demektir. Kaldı ki,bu eğilim sahipleri kişilikler,kendilerinin doğru olarak kabul etmekte oldukları konularda dahi çabasız kalmakta;alternatif oluşturma uğraşına istikrar-

lica yönelmemektedirler. Salt “bırakın özgürce yaşayalım,istediğimizi yapalım” dan öte gitmemekte,genelde de, söylem düzeyinde hareketi mücadelesizliğe sevk edici ifadelerde (utangaçça) bulunmaktadırlar. Bu yönüyle sağ-liberalizm, bizde ORTA YOLCULUK eksenli değerlendirme ve çözümlemelerde de büyük oranda örtüşmektedir.

Ülkemizde özgürlükçü toplumsal arayışımızda beliren bu eğilim ve dayatmaların temel niteliği; “rahat kişisel yaşam”, “zora gelmeme” biçimindedir. Buna göre bir amaç ve hedef güdülmüştür. Hal buyken, kaçınılmaz olarak inanılan değerlerden kopuş, umutsuzluğa gömülme ve inanç yitimi belirlemektedir. Umudun bitimi her şeyin bitişini fitillemektedir. Sonuçta, hiçbir şey değiştirilemeyeceği fikrine kapılma, karamsarlığın girdabına girme, siyasete inançsız yaklaşım ve “siyaset kirli” türünden algılamalara sapma görülebilmektedir. Yine Ö. H’nin yönetsel yapısına karşıtlığı “amaç edinme”, örgütsel ilkeler yerine kendi bencil özlem ve beklentilerini koyma; program ve tüzük dışı bir yaşama gömülme yaşanmaktadır. Bu ruh halini meşru olmayan yollarla etrafına yayıp inançsızlık geliştirme, kendine göreliği yaşama ve yaşatma, hep şikâyet ve sızlanma ve fakat işte yapmama, sorumluluktan kaçma bir tarz halini alabilmektedir. İdeoloji’yi dahi alenen değil fiilen yâdsıma görülmüştür. Tüm bunlar ise, örgütsel birliğin yaşam kültürü ve geleneğini fiiliyatta gevşetme tavrı bir tasfiyeci dayatma olarak gündeme sokulmuştur. Üretimsizlik bu dayatmanın en belirgin özelliği olmuştur. Fiiliyatta “birey özgürlüğü” nü dayatıp birey-toplum ilişkilerinin doğal dengesini yâdsıma ve en çok bu nokta üzerinde oynama, bu eğilimin temel “iş” i olmuştur. Sonuçta; bahsedilen eğilim sahiplerinde “başkalaşım” gerçekleşmiştir. Tüm bu genel karakteristiği, Ö. H’ nin ilgili tarihsel kesitleri bağlamında ele alıp konuyu daha da somutlamak yerinde olabilir.

1- 83’Provakasyonu,Mültecileşme Dayatmasıdır

İnsanlar günlük yaşam için yaşamamalıdır. Yaşam her şeyden önce manevi bir umuttur. Biz maddiyatla doyamayız. Çünkü bizi doyuracak hiçbir maddi zenginliğimiz yoktur.”⁽¹⁾

Bu provakatif sağ-liberal tasfiyeci dayatmanın kökeni 79’lu yıllara dayanır. 79’dan 83’lü yıllara dek bir nevi “kuluçka” süreci yaşadıktan sonra gün yüzüne çıkan bir dayatma olmuştur. Bu yıllar, özgürlükçü toplumsal demokratik arayışımızın tarihinde var olma-yok olma ikilemini ifade eden koşulları içermektedir. Yabancı Egemen güç tarafından yu-

tulmama ve tasfiye olmama çabasının verildiği yıllardır. Kürt halk tarihindeki klasik “arayış” süreçlerinin bir benzerini yaşayıp yenilgiye uğramamak için canla-başla çalışıldığı; soluk alış-verişlerin dahi buna hasredildiği yıllardır. Elde edilen sağlam ama küçük çıkış zeminini kaybetmemek için tavizsiz bir direnişin yürütüldüğü bir dönemdir Egemen iktidar gücünün “çıplak zor” ile başa geçtiği ve özgürlük arayışçılarının da esaret altına alındıkları; kalanların ise muazzam olanaksızlıklar

İçerisinde Ortadoğu zemininde toparlanma çabasına girdikleri son derece zorlu yılları içermektedir. Dönüş hazırlıklarının yapıldığı, esaret altındakilere vahşi dayatmalarda bulunulduğu ve arayışın sürekli kılınabilmesinin tehlikeye girdiği devasa belirsizliklerle örülü süreçlerdir. Umutun eritilip bitirilmek istendiği yıllardır. Buna karşın, umudun yeniden diriltilmesi çabası verilmektedir.

Böylesi koşullarda arayış da kararlı olanlar ile ikircikli olanların ayrıştıkları çokça yaşanmış bir gerçekliktir. Ö. H’ ti tarihinde de benzer durumlar yaşanmıştır. Bir yanda “intikam” yönelimine girmek isteyenler vardır, diğer yanda ise “her şey bitti” diyerek umudunu ve inancını yitirenler. II. Kongre’ye ön hazırlık konferansı devrededir. Lübnan’da ki(İsrail-Filistin eksenli) çatışmalarda Ö. H militanlarından da kayıplar vardır. Yine, Filistinli grupların-kamp alanı vermiş olmaları dolayısıyla-“tasarrufçu” dayatmaları yaşanmakta ve bu da zorlayıcı olmaktadır. Avrupa’da emperyalist tandanslı politikalarda UKH’ lerin tasfiye süreçlerine çekilerek ve kalanlarında “kılıç artıkları” addedilip Avrupa alanlarına çekilerek “mültecileştirilmeleri” türünden hesaplar yapılmaktadır. Bu bağlamda Almanya, Fransa ve İsveç özel siyaset yürütmektedir. Öte yandan, cuntacılardan üst düzey bir askeri yetkili-bu politika dâhilinde-Avrupa’ya çıkmış, orada burjuva sosyal-demokrat nitelikli partiler ile diyalog kurmuş: Taner Akçam’ ın da desteğiyle Türkiye menşeli “Kılıç artıkları” nı bu politika içerisinde eritme çabasına koyulmuştur. Bu yolla Ö. H’nin de Avrupa’ya çekilerek boğulması hedeflenmektedir. Sağ-tasfiyeci provakasyon, Ö. H içerisinde gelişirken, böylesi bir konjonktürel zemin üzerinden yükselmiştir.

Açık ki, bahsedilen nitelikteki zorlu badireli ve ağır olan süreçleri başarıyla atlatabilmek en başta partisel birlik ve varlığın korunup güçlü kılınabilmesiyle sağlanabilir. Program ve tüzüğe doğru yaklaşım ve bunların doğru pratik-politik temsilinin yaşamda yapılabilmesiyle ancak ayakta kalınabilir. Nihayetinde parti olmak salt ideolojik ve siyasal bağ-

larla izah edilemez! En sıkı örgütsel -ideolojik yapılarda dahi bu böyledir. Dolayısıyla, kuramsal düzeyin pratik tarz ve yaşamsal ölçülere yansıtılabilmesi, kolektif uygulama düzeyine ulaşabilmesi önemli bir gereklilik olmaktadır. Güç olabilmek ve imha dayatmaları karşısında ayakta kalabilmek, bu gerçeğin derinliğine idrakini gerektirmektedir. Yine, partisel gerçekliği “ittifak” birliği gibi gören tutumların da bırakılmasını zorunlu kılmaktadır. Nihayetinde partisel gerçekleşme; ideolojik-politik kavrayışta, bunun pratik-politik ve yaşamsal temsilinde derinleşme temelinde bir sorumluluk bilincini yakalayabilmek, demektir. Varolanı “idare” etme değil; aksine sürekli olarak yeniden-yeniden üretmek, geliştirmek ve yaymak, demektir! Realite buyken, provakasyon, belirtilen “mültecileştirme” politikasına Ö. H’ yi çekmek için, belirtilen bu partisel gerçeklerle oynamıştır. Somut örneklerle açıklamadan önce, kısaca bu eğilime öncülük yapan kişilerin yapılarına değinmek ve sağ-liberal dayatmanın nasıl kişilikler üzerinden geliştirildiğine bakmak, konu açısından yararlı olabilir.

Semir (Çetin Güngör), asimilasyonist/“beyaz katliam” uygulamalarının yeşerip önemli oranda da sonuç alındığı; bu anlamda, ulusal özelliklerin dumura uğrattılıp dejenere edildiği; cellâdına öykünmenin cazip hale getirildiği son derece kozmopolit bir sosyo-kültürel yapının başat olduğu mekânda - “Tunceli” de şekillenmiştir.- Bu açıdan, kişiliği de tam anlamıyla oturmamıştır. Belirgin ve sağlam bir ideolojik bakışı bulunmayan bir yapıya sahip olmuştur. Kısa zamanda başkalaşıma uğraması, onun bu yapısıyla da yakından bağlantılıdır. Tutarlı ideolojik algıdan yoksun oluşu, zorlu ve azim gerektiren bir mücadeleye gelememesinde belirleyici bir etken olarak rol oynamıştır. Kendisini partileşmeye de yatırmamıştır. Dolayısıyla, genel olarak birlik olgusuna aykırı duran; örgüte son derece gevşek-ciddiyetsiz yaklaşan, yaşamına ahab-çavuşluğu ve bölgeciliği başat kılmış bir duruşun temsilcisi olmuştur. Yapı itibarıyla, uzun soluklu bir mücadeleye nefesi yetmeyen biri olduğu için, yalpalamış ve bilinen tahripkar bozguncu pratikler yer almıştır. Nihayetinde provakasyon “Semir provakasyonu” biçiminde literatürde yer almıştır.

İfade etmeye çalıştığımız siyasal konjonktür ve belirtilen iç-dış yönelimlerin devrede olduğu bir dönemde, bu sağ-liberal bozguncu-tasfiyeci pratiğin başını çeken Semir, her şeyden önce örgütsel birlik “ruhu” ile oynamış ve oynamaya çalışmıştır! Birlik ruhunu zedelemiş, grupçuluğu öne çıkarmıştır. “Hareket Dersim’ e sahip çıkmıyor” söylemiyle bunu el

altından yapmaya çalışmıştır. Diğer yandan,merkezi karar alma ve uygulama gibi, camiasal realitenin en önemli işleyişini boşa çıkarıcı tavırlar sergilemiştir. ÖCALAN’ dan ve MK’ den habersiz olarak,hem de dönemin kargaşa ve çatışmalı durumu içinde, ilkel milliyetçi KUK ile “inisiyatif” adına ilkesizce ve sorumsuzca uzlaşma kararı almıştır. Benzer bir yaklaşım ve tavrı, esaret altındakilere gönderdiği talimatlarda açığa çıkarmış ve “direnmeyin” demiştir. Daha da öteye gitmiş, o dönem açıktan teslim olup kontralaşmış “Şahin-Yıldırım” unsurlarını, içerde direniş halinde olanlarla “aynılaştırmış” tır! Bir dönem bulunduğu Ortadoğu çalışmalarında, faaliyet yürüttüğü alandaki ilişkileri zedeleyen; genelde de faaliyetleri bozguna uğratan tutumlar sergilemiştir. Özellikle “dönüş” hazırlıklarının yapıldığı bir dönemde “Hakkârî’ye giriş intihardır” söylemini dillendirerek inançsızlık tohumları saçması, buna açık bir örnek teşkil etmektedir. İnanç-inançsızlık ikileminin adeta bıçak sırtında kapışmaya tutuştuğu bir iklimde umudu ve inancı diri tutmak yerine, inançsızlığı yaymak istemesi daha da düşündürücü olmaktadır. Bununla da sınırlı kalmamış, kişisel özlemleri(ki, normal ülke ve toplum şartlarında anlaşılır olabilecek ve fakat mücadele yürüten toplum ve ülke koşullarında dağıtıcı, birliği tahrip edici etkiler yaratacak düzeyde) kışkırtan tavırlar sergilemiştir. “kulis” çalışması yaparak (tıpkı Osmanlar’ ın “sosyal yaşam projesi” ne benzer söylemlerle) “neden isteyen evlenmesin?” gibi, o koşullarda hiçte yeri olmayan yapay gündemler geliştirmiş, kafa bulanıklığı yaratıcı tartışmalarla enerjiyi tüketmeye çalışmıştır. Tüm bu dayatmalarına karşın eleştirildiğinde ise, “ben partiyi herkes gibi yorumlamak zorunda değilim; her yiğidin bir yoğurt yiyişi var!” türünden ifadelerde bulunmuştur. Çarpık bir yan ise şudur; böylesi bir pratiğin sahibi olmasına rağmen, fiiliyatta “Önderliksel çizgiyi” tahrip etmesine rağmen, son ana dek söylemlerinde “ÖCALAN” a bağlı gözükmüş ve karşıya almamıştır. Her şeyi gayri-meşru zeminlerde (tıpkı burjuva kulisçiliği türünden) yapması, bu tutarsızlığını da ortaya koymuştur. Bütün bu dayatmaları II. kongre’ye hazırlık koşullarında yapması da, amacını ve emperyalist dayatmalarla örtüşen “mültecileştirme” planlarını ortaya koymuştur.

Böylesi bir pratiğe “Semir provokasyonu, bozgunculuğu” denemesinin nedeni şudur: O,yaptıkları ile esas olarak Ülkeye Dönüş politikasını provoke etmeyi, dışarıda ısıtılan ve Ö. H’yi “ılımlılaştırma”, “mültecileştirme” politikasına yatıracak sonucu açığa çıkarmayı hedeflemiştir. Bozgunculuk, politik plandaki bu hedeflerle ilgili olmaktadır.

Yine, yaşamı, çalışmaları, iç ilişkileri ve dışarıdaki ittifakları nefes borularını (hareketin) tümenden tıkatma ve “dönüş” ü imkânsız kılma; dönme inancını kırarak, tek çıkış yolu olarak Avrupa yolunu gösterme istemi belirgindir. Bu “mülteci Ö. H” eksenli emperyalist politikaların asıl hedefidir. Nesnel durum tümüyle böyledir. Sübjektif bağlantıların olup-olmaması, Kürt halkı gibi ölüm-kalım denklemlı özgürleşme çabası gütmekte olan toplumlar için, çokta anlam ifade etmemektedir. Dolayısıyla, bu provakatif, tasfiyeci ve bozguncu eğilim açıktan ve meşru platformlar da bir hizip olarak ortaya çıkıp eleştiri ve alternatif sunarak ayırım belirtmemiştir. Ortayolcu yaşam algılamasına dayanarak, inanç zayıflığı ve kararsızlığı yaşayıp, kişisel gelecek kaygısına yenik düşerek, dava insanı duruşu ve kararlılığından koparak çıkış yapmıştır. Bu ruhsal realiteye uygun bir çevre yaratıp, hareketi içten tasfiye eğilimini öne çıkarmıştır. Bu anlamıyla, kastedilen sağ-liberal dayatma yaşam zeminindeki pratik duruşta çıplak olarak belirmiştir. Fiili tavırlarla birlik ruhu deforme edilmeye çalışılmıştır. Ortak karar alma mekanizmaları işlevsiz kılınmaya ve tüzüksel-programsalsal pratikçilik boşla çıkarılmaya çalışılmıştır. İlkeler tartışılmıştır; gayri-meşru zeminlerde umutlar karartılıp, inanç kırımı geliştirilerek ve maddiyata özentili yaratılarak karamsarlık başlatılınmak istenmiştir. Böylelikle Almanya, Fransa ve İsveç tarafından desteklenen, Yabancı Hâkim Güç’ün cuntacı generalinin de, diplomatik çalışmalarıyla mültecileştirme politikasına hayatiyet kazandırılmaya çalışılmıştır. Başta ÖCALAN olmak üzere, ilgili tüm sorumluların azimli çabalarıyla boşla çıkarılarak tasfiye edilmiştir bu bozguncular. Mültecileştirme planı işlevsiz kılınmış, provakasyon etkisiz hale getirilmiştir. Yinede bu bozguncu unsurların sağ-liberal dayatmaları tahripkâr ve zorlayıcı etkilere yol açmıştır. Ö. H, bulunduğı mücadele ve direniş zemininden çıkartılarak parlamenter yola-hem de hiç hazırlık yokken, toplumsalsal realite buna uygun değilkensaptırılmak istenmiştir. Plana göre bu zeminden de mültecilik koşullarına çekilerek Avrupa koşulları dahilinde eritilip başkalaşıma uğratılacak ve tasfiye tamamlanacaktı. İşte, tasfiyeci, bozguncu sağ-liberal dayatma bu biçimde özetlenebilir.

2- 88' Provokasyonu, Sağ-Liberal Parlamentocu Yol'un Başat Kılınması İstemidir

“...24 saati nasıl geçirirsiniz sorusu parti stratejisinden tut bütün önemli taktik hamlelerini de bilince çıkarmayla cevaplandırılabilir. Genel doğrultu hakkında bilgisi olmayanlar 24 saati de değerlendirme kabiliyetinden yoksundurlar.” ⁽¹⁾

88'tasfiyeciliğinin başını çekenler genel doğrultudan ziyade, kişisel beklenti ve arayışlarının çabası içinde olmuştur. Algı ve planları bu eksende olunca, doğalında bir doğrultu dışlık da kaçınılmaz olarak gelişmiştir. Yakıcı mücadele sorun ve sorumlulukları orta yerde dururken, bu algı ve manevi farklılaşma dolayısıyla bencil hesaplara gömülme yaşanmış ve politik doğrultu da hiçe sayılmıştır. Oysa “politika, toplumsal yaşamın idaresine yönelik olan kitlesel bir etkinlik şeklidir; bu kavram ne devlet anlamına gelir ne de(hayatta kalma ya da refaha ulaşma amaçlarına hizmet eden kişisel birlik şekillerini ifade eden) <toplumu> belirtir.” ⁽²⁾ 88'deki sağ-tasfiyeci ekibin nesnel ve tarihi görevleri bu politika tanımının gereğiyle, yani toplumsal yaşamın idaresi ve sorumluluğunun yürütülmesiyle, onlar kişisel yaşam arzularını gerçekleştirme uğraşına girmişlerdir.

Sağ-liberal tasfiyeciliğin ikinci etabı(belirginlik anlamında) 88-91 yılları arasındaki sürece tekabül etmiştir. Parlamentarizmin ve mültecilik seçeneğinin tek yol olarak dayatılmasının yeni versiyonu olan bu eğilim “Avukat-Şener provokasyonu” biçiminde yer edinmiştir literatürde (Hüseyin Yıldırım, Mehmet Şener). Ve fakat sürecin gerçek öznelere, ifade edilen bu kişilerin çok ötesindedir. Dayatılan senaryo, emperyalist politik kulvarlarda tasarlanmıştır. 88' yılında NATO bünyesinde yapılan toplantılarda, (reel-sosyalizmin çöküşünün açığa çıktığı koşullarda) yeni konjonktürel duruma rağmen hala dünya genelinde varlığını koruyabilmiş UKH' lerinin nasıl tasfiye edilebileceğine dair planlar yapılmıştır. Bu bağlamda, diğer UKH' lere olduğu gibi Ö. H' ye dair de özgün tasfiye hesabı hazırlanmış ve devreye konmuştur. Bunu göre; hareket “ılımlılar” ve “teröristler(!)” biçiminde bir planla ayrıştırılarak “ılımlılar” ın desteklenmesi ve “teröristler(!)” in ise ezilmesi yoluyla tasfiye tamamlanacaktır. ÖCALAN dışlanacak ve Şener öncülüğünde Avrupa'da mülteci statüsüne çekilmiş, parlamentarist hedefler güden “ılımlı” bir Ö. H

1- Çözümlemeler Cilt II Sy:67 94 Şubat(fotokopi) H. Gravi

2- Kentsiz Kentleşme Murray Bookchin

şekillendirilerek, zaman içinde daha da zayıflatılarak yok oluşa terk edilecektir. 83’de tamamlanamayan oyun, bu biçimde sonuçlandırılacaktır. Hesap böyledir.

Dikkat çeken bir diğer nokta ise, yine, harekette bir toparlanmanın olduğu dönemde bir tasfiyenin dayatılması olmuştur. Cunta sonrası koşullarda bilinen “Ülkeye Dönüş” hazırlığı Semirler ile nasıl engellenmek istenmişse; benzer bir şekilde II. kongre sonrasında ve örgütsel krizin aşılarda bilinen atılımın gerçekleşmesi sonrasında ki bir dönem de bu tasfiyeci eğilimin devreye girmesi dikkat çekicidir. Zaten, 86’yılı sonrasında “Palme cinayeti” ile ve toparlanma çalışmaları için Avrupa’ya gönderilenlerin yakalanarak “Düsseldorf yargılamaları” na maruz kalınmış olmaları (vb) tutum ve dayatmalar, bahsedilen planın ipuçlarını orta yere sermektedir. Plan Avrupa’da Avukat eliyle, zindanlarda Şener ilişkisi üzerinden ve kırsalda ise Hogir ve Kör Cemal aracılığıyla, yine Fatma’nın birçok mücadele mevzisiyle ilişki halinde

Olmasıyla mücadelenin pratik olarak işlevsiz kılınması üzerine bina edilmiştir. Kuşatmaya alınacak hareket için yegâne çıkış kapısı olarak Avrupa bırakılmıştır. Böylelikle, tekrardan “ılımlı çizgiye çekilmiş ve dolayısıyla teslim alınmış, modernist-kapitalist sisteme boyun eğmiş bir hareket yaratılmak istenmiştir. Sonuçta NATO tandanslı plan dâhilinde bir UKH’ ti daha bitirilmiş olacaktır.

Bu planın içindeki uzantıları ve özelde ise işin başını çeken M. Şener’in (ve ekibinin) içerdeki bozguncu tarzı Semirler’ den çok farklı olmamıştır. İdeolojik bir temelden ve programsal bir alternatifi yoksun bir dayatma olarak gelişmiştir. TKP ile ilişki içerisinde Ö. H’ yi de aynı akıbete uğratma ve sosyal-demokrat çizgide mültecilik statüsüyle Avrupa’ya çekme tasarlanmıştır. Askeri gücü-bu hesap dolayısıyla-”sivilleştirme” amaçlanmıştır. Kendilerini de “önder” pozisyona getirerek kişisel geleceklerini sağlama/güvenceye alma hesapları yapmıştır. Tüm bu amaçlar için yaptıkları şeyler geliştirdikleri yol ve yöntemler aleniyete dökülmemiş; gayri-meşru platformlarda/zeminlerde, olur-olmaz her ortamda dahi, en temel politikaları tartışmaya açık çekiştirme, kulisçilik yapma ve fiilen eğilim örgütlenme biçiminde gelişmiştir. Özellikle, meşru savunma Çizgisi’ne dönük olarak “olmaz” ı dayatmak ve ÖCALAN’ a bağlı görünüp çizgiyi fiilen tasfiye etmeye çalışmak bu tasfiyeciliğin en temel hedefi olmuştur. Parlamentarist yolun dile getirilişi bile ezop diliyle yapılmıştır. Yabancı Hakim Güçler’ in asimilasyonist ve inkar-imha dayatmaları içinde oluşları, emperyalist güçle-

rin tasfiye planları içinde bulunmaları gözetilmemiştir. Ağır basan yan, bireysel yaşam hesapları olmuştur. Seçilen zemin ve yol (Avrupa, mültecileşme), bu eğilim sahiplerini ele veren ayna gibidir!

Bu sağ-liberal tasfiyeciliğin zorlu, azimli ve inançlı bir çabayla aşılması temelinde ulaşılmıştır 91-92 yıllarındaki atılıma! Her iki dayatmada da görülen esas husus; meşru savunma temelli özgürlükçü çizginin tasfiyesinin amaçlanmış oluşudur. Bu gerçeklik ise, tasfiyeciliğin ideolojik boyutunu; modernist-kapitalist sistem açısından kabul edilmek istenmeyen bir hareket oluşunu ifade etmektedir. Neoliberalizmin küresel çıkarlar ekseninde “dikensiz imparatorluk alanı” yaratma hedefiyle ilgili geliştirilen saldırı ve yönelimlerin bir parçasıdır. Bu tasfiyeci-bozguncu dayatma. Neoliberal saldırırganlık ekonomik planda gerçekleştirdiği tavsiye/düzleme amaçlı saldırırganlığı, Reel-sosyalizmin dağılışıyla birlikte siyasal planda da devreye koyup her bölge ve ülke özgülünde uyarlanmış politik saldırırganlık versiyonlarını devreye koymuş, pratikleştirmek istemiştir. Bağımlı ülkelerin çoğunda iktidara “getirilen” cunta rejimleri, esasta iç-muhalefetin ezilme hesaplarıyla pratikleştirilmişlerdir. İçerde gerek UKH’ leri ve gerekse sınıfsal karakterli devrimci direnişler bu yolla ezilip Avrupa kapıları açık bırakılarak mülteciliğe sevk edilecek ve bitirileceklerdir. 83’lü yıllarda Reagen-Thatçher ikilisinin öncülüğünde yoğunlaştırılıp yürütülen bu emperyalist plan saldırırganlık, 90’lı yıllara dek vahşice işletilmiştir. Büyük acılar çekilmiş, bedeller ödenmiştir gerçekleşen direnişlerde. Bir çok UKH’ ti ve devrimci odaklar ya yenilgiye uğratılmış/imha edilmiştir, ya da, iyice zayıflatılarak ve “kılıç artıkları da Avrupa’ya çekilerek masa başı zeminlerde, karanlık labirentlerde mülteci kılınıp teslim alınmış ve yok oluşa sürüklenmişlerdir. Bu saldırı dalgası sonrasında ayakta kalabilen çok az UKH’ ti ve devrimci direniş gücü kalabilmiştir. Ö. H bunlardan biri olmuş ve zoru başarmıştır. Bugün yine aynı emperyalist merkezlerin böylesine öfke dolu bir ideolojik karşıtlık içeren histerik yaklaşımlarla Ö. H’yi ele almaları/özünde “tamamlanamamış” hesaplarla yakından bağlantılıdır. Özellikle ayakta durabilme başarısının kuramsal ve politik ustalığını gerçekleştiren ÖCALAN’A yönelimde görülebilmektedir bu durum.

3 - Uluslararası Komplo, Sağ-Liberal Dayatmaların Zirveleşmiş İfadesidir

“...Bu eğilim en başta dönüşümü yaratmada ve yeni stratejiyi başarılı bir biçimde hayata geçirmede çok önemli olan örgüt gerçeğini zayıflatmakta ve değerlerimize dayanarak dönüşümü yaratma zorunluluğunu gözardı etmektir.” ⁽¹⁾

İfade etmeye çalıştığımız dönemsel saldırı ve dayatmalardan istenilen sonuçlar alınamayınca, bu kez dolaysız-direkt bir şekilde uluslar arası istihbarat örgütlerinin (MİT, CIA, MOSSAD, SAVAK vd) uluslar arası hukuku hiçe sayarak ve alenen çiğneyerek geliştirdikleri ortaklaşa bir operasyon ile daha önceki provokasyonların boşa çıkarılmasındaki rolünü de gözeterek, direk ÖCALAN’ a yönelerek bilinen komplo gerçekleştirilmiştir. Amaç; baş’ı / ideolojik gücü etkisiz kılma ve gövde üzerinde oynanacak oyunlarla da geride kalanları “demokratik Ö. H” adı ile teslim alıp etkisiz kılmadır. Nihayetinde komplonun BAŞ’ a dönük kısmı pratikleştirildikten hemen sonra, uluslar arası güçlerin içerde ve dışarıda geliştirdikleri eşgüdümlü politikalarla hareketin nefes boruları kapatılmaya çalışılmıştır. Uluslararası kuşatma geliştirilmiş, baskı ve tutuklamalar başlatılarak ve ekonomik kaynakların kesilmesine dönük girişim ve uygulamalar gerçekleştirilmiştir. Devasa medya ağı olanaklarıyla hareketin küresel düzeyde kriminalize edilerek ve “terörist” biçiminde yaftalanarak afişe edilmesine çalışılmıştır. Bir yandan hareketi kör bir Kürt-Türk çatışmasına çekerek askeri açıdan güçsüzleştirme hedeflenirken ve bu yolla ilgili Yabancı Hâkim Gücü’ de zayıflatıp emperyalist merkezlere daha da bağımlı kılma amaçlanırken, öte taraftan hareket içerisinde bir eğilim yaratma uğraşı verilmiştir. Plana göre, böylesi çatışma ve kargaşa döneminde hareket içinde de karışıklık yaratılarak; “olmazlık” teorisi tetiklenerek inanç ve umut yitimi geliştirilecektir. Geriye iğdiş edilmiş ve salt şekli olarak ayakta tutulacak bir “sosyal-demokrat” çizgili, parlamenter yola odaklı grup bırakılacak ve uluslar arası komplo sonuçlandırılacaktır. Böylece, neoliberal saldırganlık dalgası sonrasında ayakta kalabilmiş yeğâne güçlerden biri olan son büyük UKH’ de bitirilecektir.

Uluslar arası komplo/U. K’ nun ilk etabı ÖCALAN’ sal çabanın ideolojik-politik yaratıcılığı, öngörüsü ve çözümleyici çabası temelinde ve halkında bağlılık ve özverisiyle, yine, özgürlük arayışçısı kadroların Ö. H geleneği doğrultusunda ortaya konulan politik temsil gücü ve inancılı direnişleriyle boşa çıkarılmıştır. Ve fakat “komplo” adı ile kavram-

sallaştırılan olgu, esasta “sürece yayılmış tasfiye hareketi” dir. Zamana yaydırılmış ve çoklu yol-yöntem içeren; bir biçimde küresel imparatorluk çıkarları doğrultusunda neoliberal politikaların ideolojik karşıtlığını yapan gücün biata mecbur bırakılmasını içeren uzun vadeli bir plandır. Sonul amacı; demokratik, ekolojik ve cinsiyet özgürlükçü felsefi zihniyet temeline oturtulmuş paradigmayı ve bu paradigmanın ideolojik-politik temsilini yapmakta olan Ö. H’ yi enterne etme/etkisiz kılma ve “engel” olmaktan çıkarmadır. Güncelde “üçlü koordinatörlük” kurulu adı ile konjonktüre uyarlanmış politik ayakları işletilmek istenmektedir.

Konumuzla direk bağlantılı olan ve UK’ nun ilk etabında “Küresel imparatorluk” gücü ABD’ nin öncülüğünde yürütülen bu plan dahilinde, Ö. H içinden geliştirilip öne çıkarılmaya çalışılan ve fiilen ilişkilendirilmiş bulunan sağ-liberal tasfiyeci grubun çıkışı söz konusudur. Bunlar, bir anlamda, önceki tüm sağ-liberal tasfiyeci ve bozguncu pratiklerin sentezi biçiminde bir çıkıştır. Bu yönü (ve dış destekli niteliği) dolayısıyla zorlayan, tahribat yaratan sonuçları olmuştur. Osman-Botan ikilisinin başını çektiği bu eğilim bu kez özgün kimi yöntemlerde denemiştir. Kimi “proje” lerini, tümenden alenen olmasa da, üstü örtülü dile getirmiş ve, bazı toplamlarda ise tartışmaya açmış ve karar biçiminde somut politikaya dönüştürmeyi başarmışlardır. En belirgin vurgular; Demokratik Emperyalizm”, “sosyal yaşam projesi” ve “siyasal mücadele” boyutunda yapmışlardır. Bu eğilim sahiplerinin üzerinde yükseldikleri koşullar ve küresel konjonktürel durum gözetildiğinde ne yapmak istedikleri de daha net anlaşılabilir.

Bu eğilim objektif planda; Yeni Dünya Düzeni / YDD adlı küresel emperyalist imparatorluğun toplumsal direnç odaklarını eritmeyi hedefleyen politikaya dayanmıştır. Bu politikayla toplum atomize edilecek, çarpık bir bireycilik kıskırtılacaktır. Bu kapsamda “tarihin sonu” eksenli söylemlerle de sınıfsal ve toplumsal çelişkilerin bittiği ve dolayısıyla mücadele etmenin anlamsızlaştığı mesajı yaygınlaştırılmak istenmiştir. Böylesi hesaplarla örülü dış konjonktürel koşullarda saldırılar devredeyken ve komplo ile ÖCALAN’IN esaret altına alınması da kullanılarak, Yabancı Hâkim Güç tarafından “olmazlık” teorisinin işletilip inanç ve umut kırılmasının yaratılmak istendiği bir atmosfer yaşanmaktadır. Öte yandan, Yeni Paradigma temelli değişimin gereği olarak “iç içe mücadele” ortamında sivil yaşam özlemlerini tetikleyen sosyal zemin daha da belirgin olarak gündeme girmiş durumdadır. İşte, dışarıda ve içerde böy-

lesi bir objektif durum/koşul üzerinde yükselmiştir tasfiyeci eğilim. Subjektif planda ise; bu tasfiyeci ekipte yer alanların ideolojik planda son derece sığ oluşları, muğlaklığı yaşıyor olmaları ve sağcı kişilik özelliklerine sahip oluşları, genel olarak ta orta sınıf özelliği taşıyor olmaları (vd) gibi hususlara dayanmıştır.

Sağ-liberal eğilim, söylemsel düzeyde öne çıkardığı sözlerle gerçekliklerini dışa vurmuştur. Zaten, kısa sürede direkt olarak Yabancı Hâkim Güç ile (ve esasta da emperyalist imparatorluk gücüyle) ilişkilenerak karşıtına dönüşü yaşamışlardır bu tasfiyeciler. Kontralaşmışlardır. Öncesinde de genel duruşları nesnel olarak bu sonuca dair belirgin emareler taşımaktadır zaten. Bu sağ-liberal bozguncu ekip değişimi “düzeniçileşme” biçiminde ele almıştır. Realiteden kopuk önermelerde bulunmuş, dayatıcı olmuşlardır. Ağırlıklı olarak bireysel yaşam zeminlerini oluşturma çabası gütmüşlerdir. Nihayetinde “aile” ve “ticari yaşam” a atılmaları çok da gecikmemiştir! Genel yaklaşımlarıyla verdikleri mesaj şu olmuştur:Mücadele etme süreci bitmiştir. Emperyalizm “demokratikleşmiş” ve bölgeye “siyasal çözüm” taşıyan bir pozisyona girmiştir. Yeni durum bu olduğu için de “sosyal yaşam projeleri” ni devreye koyalım,demişlerdir (ki, ne hikmetse bu söylemden anladıkları şey de salt “evlilik” tir!) Anlaşılacağı gibi, tüm vurguları bir noktada odaklamaktadır; mücadelesizliğe çağrı! Hiçbir güvence sunumu ortada yokken, parlamentarizme sapma ve bunu yegâne çözüm/kurtuluş olarak ele almaları, içine girdikleri inançsızlaşmayı yansıtmaktadır. Karamsarlığa gömülmüş ve uzun yıllar direnecek bir bağlılıklarının kalmadığını ortaya koymuşlardır. Kaldı ki, bunu açıktan söyleyip köşeye çekilme yürekliliğini de gösterememişlerdir. Yüksekten konuşarak, atıp-tutarak böbürlenilen traji-komik hale girmişlerdir. Sonrasında içine girdikleri “yönelimler” çaplarını da yüzeye vurmuştur. Bunlar şahsında bu denli mücadelesizliğin dayatılması sonrasında(ve bunların etkisiyle kimi kararların alınıp politika düzeyine çevrilmesi ile),Yabancı Hâkim Güç tarafından “zayıfladılar, çözülme sürecine girdiler, bitiş başladı” biçiminde ele alma tavrı gelişmiştir. Devamla, doğal olarak diyalog temelli çözüm yerine, mutlak teslimiyet, boyun eğiş ve hatta “pişmanlık” dayatmaları devreye konulmuştur.

Bu sağ-liberal tasfiyeci ekipte fiiliyatta çizgiyi katletme pozisyonunda olmalarına rağmen, ÖCALAN’ı açıktan karşılarına almamış ve bağlı görünmüşlerdir. Bu durum, açıktan karşıtlaşp / karşı savlara geçinceye

dek sürmüştür. Her şeye rağmen sonuçta aşılmış ve gerçeklikleri afişe olmuştur. Ve fakat gerek çizgi üzerinde ve gerekse kadrolar üzerinde; genelde de örgütsel gerçeklik bağlamında ciddi tahripler etkiler yaratmışlardır. Kadın özgürlüğü projesini dumura uğratmaya ve yerine ataerkil mantalite dahilinde küçük-burjuva sosuna bandırılmış bir ilişkiyi, sosyaliteyi başat kılmaya çalışmış, kafa karışıklığına yol açmışlardır. Değişimi “düzenileşme biçiminde algıladıkları için, içeride sınıf mücadelesini “tatil” etmiş; sırt sıvazlama, nabza göre şerbet verme/grupçuluğu öne çıkarma ve ahbap-çavuş ilişkilerine kapı aralama tarzına yönelmişlerdir. Yaşam kültürü üzerinde oynamış ve dejenere etme uğraşına girmişlerdir. Yaşadıkları inanç ve umut yitimini yaymaya ve “bir daha direniş gelişemez” anlayışını hâkim kılmaya ve önerdikleri “yol” un yegâna çıkar yol olduğunu kanıksatmaya çalışmışlardır. Böylece hem Yabancı Hakim Güç’ün “olmazlık” politikasıyla örtüşen ve hem de meşru savunma ilkesini işlevsizleştiren sonuçlara yol açmışlardır. Yine, emperyalist imparatorluk güçleriyle ilkeli diyalog yerine ilkesiz uzlaşmayı(hem de “biat” derecesinde) seçmiş ve özgür iradeli/bağımsızlıkçı iradeyi ve çizgisini dejenere edici tutum takınmışlardır. Bu bağlamda “demokrasi” söylemiyle “örgütsel varlık” ı sanki bir birinin zıttıymışçasına yansıtarak ve örgütsel yaşam tarzını/kültürünü gevşetip anlamsızlaştırarak başı boşluğu yerleşik kılma uğraşı vermişlerdir. İşleyiş işlevsizleştirilmeye çalışılmıştır. Daha da açılmanabilecek boyutlarıyla temelde ideolojiyle, yeni paradigmasal felsefeyle oynamak istemişlerdir. Bu somut olarak; kadın özgürlüğü, meşru savunma, partisel kültürü vd noktalarda yansımıştır.

Tüm bunlarda gösteriyor ki, “ılımlı demokratik Ö. H (!)” projesi Yabancı Hâkim Güç ve ABD menşelidir! 80’li yıllardan bu yana çeşitli zaman kesitlerinde devreye konarak Ö. H şahsında ifade bulan toplumsal özgürlükçü mücadelenin tasfiyesi amacıyla devreye konulmaktadır. Son tasfiyecilik, bir anlamda bu dayatmaların zirvesel ifadesi olmuştur. Bu yüzden de etkisi ve tahripkârlığı-görece-büyük olmuştur. ÖCALAN’sal öngörü ve çözümleyicilik sonucunda bu sağ-liberal bozguncu eğilimde boşa çıkarılmış ve aşılmıştır. Bu eğilim sahipleri sonuçta tarihin çöp sepetine atılmışlardır. Partisel bünyesinde yarattıkları tahribat ise, bugün için büyük oranda çözümlenmiş, giderilmiş durumdadır. Bu temel çerçeve dâhilinde, bahse konu tahribatlara karşı güncel sorumluluklara ve yapılması gereken görevlere dair de kimi hususları ele

almak, bütünleyici olacaktır.

4- Emperyalist Sağ-Liberal Dayatmalara Karşı Yapılabilecekler Üzerine

“Komplo, gövdenin adam olmayacağı, iş yapamayacağı üzerine kurulmamış mı, başarısını bunun üzerine yükseltmiyor mu, buraya bağlamıyor mu? O zaman komployu boşa çıkarmanın yolu da gövdenin sağlam olması, gövdenin komplonun hesaplarının tersine olmasıdır, bunu sağlayan bir kadronun ve örgütün yaratılmasıdır. Başın güvencesi de budur.” ⁽¹⁾

Hareketin bünyesinde sağ-liberalizmin varlığı en sade biçimiyle Parti yaşamının gevşetilmesi, tüzüksel işleyişin “işlevsiz” kılınıp kendine göreliliğin ve kişisel kaygıların öne çıkarılması biçiminde görülebilmektedir. Yanı sıra, kişisel yetkinleşme ve gelişim sorunlarımızın çözümünü sağlamada ve örgütsel yaşamın kolektif esaslarda üretken kılınabilmesinde en önemli bir aracımız olan sınıf Mücadelesi’nin rafa kaldırılması; ya hiç yapılmayarak, ya da ahabap-çavuş ilişkiler düzeyine indirgenmiş ve yapıcılıktan/çözümleyicilikten uzak gayri-ciddi tavırlar biçiminde yansımaktadır. Bu tutum, hem örgütsel gelişim ve üretme/yaratmaya ve hem de kişisel yetkinleşme ve gelişmelere ket vurmaktadır. Esasta “gövde”nin işlevsiz kılınarak, hastalıklı hale getirilerek çürüme ve bozulmaya terk edilmesi oluyor bu tutum.

Sağ-liberal anlayış, yeni paradigma’da ifade bulan demokratik işleyiş, özgür bireyin yaratılması, özgür kadın realitesinin açığa çıkarılması, birey-toplum ilişkilerinde ideal düzeyin yakalanması (vb) gibi temel hususlarda bir muğlaklığa yol açan etkiler yaratmaktadır. Modernist-kapitalizmin çılgın bireyciliğini parti bünyesinde başat kılıp dejenere edici ve yıkıcı, birlik ruhunu zedeleyici sonuçlar doğurmaktadır. Özetle; kolektivite ile demokrasinin karşılaştırılması yönlü bir algılamayı geliştirmekte, en temel güç kaynağımız üzerinde tasfiye edici etkiler yaratmaktadır. Bu konuda Murray Bookchin’ in bir belirlemesiyle izah etmek yararlı olabilir: “Liberalin bilgi anlayışı tekbencidir. Dünya kimsenin başkaları için var olmadığı bir dünyadır. Onun dünyasında kamusal hiçbir şey yoktur: Verimlilik ve yarar hesabı her şeyin önüne geçmiştir. Kardeşlik duygusu, genel irade, bağış ilişkisi, özel alanın dışında sevgi, inanç ya da bağlılık yoktur. Liberalizmin insanı saldırgan, aç gözlü, hedonist ve yalnızdır: Ortaklaşmacılık, daya-

1-VII. Kongre Belgelerinden fotokopi Kongre Belgeleri

2-Kentsiz Kentleşme Murray Bookchin

nışma ve birlikte varoluş potansiyelinden yoksundur. ” (2)

Açık ki, kaskatı sınıfsal çıkarlar etrafında yürütülen egemenlik savaşının 21. yüzyıla uyarlanmış biçiminin revaçta olduğu, bu uğurda insan bedeni ve maneviyatı üzerinde oynanıp bio-iktidar hesaplarının yapıldığı küresel konjonktürde güç olabilmenin yolu, özellikle de: iradesi ve varlığı tanınmayan ve baskı altında tutulan halklar açısından, dayanışma ve birlikten geçmektedir. Kürt realitesinin şahsında görüldüğü gibi, bunca yoğun nüfusa rağmen halen resmi olarak tanınmayan, uluslararası belli bir statüsü bulunmayan bir toplum için bu ihtiyaç bir kat daha fazla zorunluluk olmaktadır. Güç olmak ve iradesine saygı gösterilen; insanlık ailesinin eşit ve özgür bir parçası olarak onurlu yerini alabilmek böylesi bir dayanışma ve örgütlülüğü gerektirmektedir. Ve fakat ideolojik ve sonul/nihai hedeflerimizde ortaya konmuş olan her türlü hiyerarşik ilişkinin minimize edilerek özgürlük esaslarında bir ilişki düzeyinin açığa çıkarılması da bir başka boyut olmakta ve bu yönde sürekli bir çaba içinde olmayı gerekli kılmaktadır. Bu iki zorunlu ihtiyaç(örgütlülük ve özgürlük esaslı demokratik ilişki düzeyi) paradoksal gözüke de, çözümün kısa sürede olmayacağı da orta yerde durmaktadır. Yani, ne denli demokratik kılınmış olursa olsun, her örgütlülük bir hiyerarşi de içerir. Bu ise, bireysel özgürlüklerden bir feragati gerektirir. Öte yandan, verili devletli dünya sistemi çerisinde birey ve toplum olarak özgürleşebilmek ise dayanışma ve örgütlülüğü gerektirir. Doğal Toplum yaşamından devletli-hiyerarşik topluma geçiş evresinden bu yana yaşanan en temel çelişki böylece önümüze çıkmaktadır. Dolayısıyla çözümü epey zaman gerektiren bir sorundur. Mevcut direniş ve mücadele koşulları içerisinde bu paradoksal denklemi ele alırken; realiteyi gözetmek ve örgütlülüğe olan ihtiyacı hesaba katmak önemli ve yaşamsal olmaktadır. Ve fakat Demokratik Komünalist Paradigmanın öngördüğü özgür ve eşit ilişki düzeyi yakalama ve pratik temsile dönüştürme gibi sorumluluklarında orta yerde olduğu gözetilerek; mevcut örgütlülük içerisinde azami düzeyde bu ilişki düzeyini işletme, klasik egemenlikli örgütsel form ve hiyerarşik mantaliteden ayrıştırılmış, kolektif paylaşım ve yatay örgütlenme ve karar alma sistemine göre işleyen bir yapı oluşturmak gerektiği unutulmamalıdır. Dolayısıyla, hem örgütlü güç olabilmenin gereklerine uygun yaşamak ve çalışmak ve hem de bu zeminde demokratik işleyiş ve ilişki düzeyi yakalamak zorundayız. Bireysel irade ve özsaygıyı korumak ve üretkenliğe ulaşabilmek kadar, dayanışma ve uyum temelli kolektif hareket ve mücadele ölçülerine de dikkat etmek, böylesi bir

pratik-politik temsile ulaşmak, her kadroya tarihi bir sorumluluk yüklemektedir. Bunun perspektifi yeni paradigmada sunulmuştur. Sorun nasıl yaklaşılacağına düğümlenmektedir. Tam da bu durumda, sağ-liberal ve orta yolcu tutumların örgütlülük ruhunu nasıl tahrip ettiği; bu tahribatla toplumsal özgürlük arayışını nasıl zorlayıcı olduğu biraz daha kapsamlı anlaşılabilir. Yaşananlar / pratiğe yansıyanlar kısmen ve özetle ele alınabilir.

Demokrasi adına bencilce bir bireyciliği dayatma, örgütsel mekanizmaları işletmeme ve sorumluluklarına sahip çıkmama tavırları görülebilmektedir. Özel/bireysel çalışmaları her şeyin önüne çıkarma, genel sorumluluk ve çalışmalara karşı duyarsızlaşma; bireysel refleksleri ve hassasiyetleri öne çıkarma, ama kolektif duygalarda zayıflama/vurdum-duymazlığa düşme yaşanabilmektedir. Bunlara bağlı olarak “anlaşılmıyorum” türü yaklaşımlarla kendini yalnızlaştıran tavırlar sergilenebilmektedir. Yetmez-yanılgılı tarz ve eksiklikleri, zayıflıkları tespit edip giderebilmenin yolu olan sınıf mücadelesini yâdsıma; eleştirel ve uyarıcı olmayı dogmatiklik tarzında değerlendirme gibi izahı zor yanılgılı tutumlar görülebilmektedir. Genel planda siyasal gündeme/gelişmelere karşı kayıtsızlığı yaşama; bu yönde, bakış açısı itibariyle bir doğrultu kaybına sapma/genel doğrultudan uzaklaşma tavırları yansıyabilmektedir. Ayrışılma kaçınılmaz olmaktadır böylesi anlarda. Yine, yoğunlaşma ve üretim gücünden kopma, iş yapmaz-yapamaz hale gelme tutumları açığa çıkmaktadır. Öneri, eleştiri ve düşünsel tartışmalardan kaçınma; adeta gereksiz görme ve dolayısıyla karar alma süreçlerine kendini katmama, gerekli sorumluluk bilinciyle yaklaşmama, tepkisiz kalma olabilmektedir. Parti kültüründe demokratik katılım hem bir hak ve hem de bir sorumluluktur. Buna rağmen, bu hakkı işletmeme ve yükümlülüğünü sahiplenmeme demek, genelde kolektif gelişim, üretim ve dayanışma ahlakiyle çelişmek ve özelde de dava insanının ruhu ve üretkenliğiyle çelişmek ve karşılaşmak demektir.

Unutulmamalı ki, sağ-liberal tasfiyeci çıkışlar böylesi ilişki ve bireysel kadro duruşuna dayanarak yükselmişlerdir. Daha da detaylandırılabilinecek hususlar ve örnekler, analizlerle açıklanabilecek boyutları kuşkusuz vardır. Fakat artık bu konulara genel hatlarıyla aşinalık sağlanmış. Çokça üzerinde tartışılmış da. Sorun, nedenleri ekseninde derinleşip, kişilikler özelinde buna zemin olan zayıflıkları giderebilme iradeliğini gösterip gösterememe noktasında düğümlenmektedir. Özellikle, ideolojik planda sığlık ve muğlaklık mutlak olarak önemle ele alı-

nıp giderilmek durumundadır. Bunun yolu da güçlü ideolojik ve kuramsal bir eğitimidir. Bu, sürekliliği sağlanılacak bir eğitim olmalıdır. Ak-satılan, yüzeysel geçilen değil! Çünkü ideolojilerin de statik/durağan olmadıkları artık anlaşılmıştır: Değişkenlik, dinamizm içermektedir. İl-kesel öze bağlılık temelinde, yeni gelişmelere, toplumsal ihtiyaçlara göre kendini yenileyebilmeleri ciddi bir sorun olarak hareketlerin önünde dur-maktadır. Dolayısıyla, bireylerde bu dinamik üretkenliğe uygun bir eğit-sel algılama, ideolojik sağlamlılık oluşturabilme amacıyla eğitimi sürekli bir çalışma olarak önlerine bırakma gibi bir yükümlülükle karşı karşıya-dırlar. Bunu yapmayan Reel-sosyalist sistemin ve kadrolarının-o devasa imkân ve koşullara rağmen-nasıl tuzla-buz oldukları orta yerde dur-maktadır. Bu yüzden kendimizde sürekli bir yenilenme, üretme çabasını vermeliyiz. Gövdenin güçlü kılınması, gövdeyi oluşturan her uzvun sağ-lam ve işler kılınmasını gerektirmektedir.

Mevcut durumda tüm bu hususlarda bir bilgilenme ve deneyim sa-hibi olunmuştur. Bu birikim ve düşünce düzeyi, pratik yaşam duruşuna yansıyan sağ-liberal etkileri gidermede önemli bir avantaj sağlamakta-dır. Doğru, sorumlu yaklaşılr; gerekliliğine inanılıp ikna olunur ve bu tem-elde bir yaklaşım geliştirilirse, üstesinden gelinilmeyecek bir sorun değildir bu sağ-liberal yansımalar, tarz bozuklukları! Yeter ki ciddi mu-hasebesi yapılabilsin! Çünkü bu sorun karşısında takınılacak tutum, ta-rihi önemdeki özgürleşme arayışımız açısından yaşamsal önem arz etmektedir. Bu anlayış ile süreç, görevlere yüklenebilmek önem arz et-mektedir. Gerekli olan ideolojik perspektif ÖCALAN’CA sunulmuş-tur. “Herne ser kar” çağrısı, bu çerçevede herkese yapılan ahlaki ve vicdani sorumluluklara sahip çıkma çağrısıdır.

V. BÖLÜM

“Alternatif Bir Toplum”

DEMOKRATİK KOMÜNALİZM

“Düş gücüne dayalı düşünceyi çürüten şey, şu anda mevcut olan her şeyin mutlaka mevcut olması gerektiğinin kabulüdür” ⁽¹⁾

Özgürlük istemi insan türünün bitimsiz merakının ürünüdür! Ve daima yeniye arayıp keşfetme, “daha iyiyi” bulma yönünde evrilerek sürecektir. Öğrendiğimiz ve çözebildiğimiz her gizem -biz insanlara- cehaletimizi gösterecek; ufkumuzun ne denli dar sınırlarla kuşatıldığını anlamamızı sağlayacaktır. Bu durum özgürlük ARAYIŞIMIZ’ a hız kazandıracak ve yön verecektir. Geçmişimizin izdüşümü olan güncelimiz, bu gerçeğin canlı tablosu olarak karşımızda durmaktadır. Bu TABLO’ya doğru-nesnel bakıp gerekli sonuçları çıkarabilir ve öğrenebilirsek eğer, “daha iyi” idealeine yürürken daha az hatalı bir yönelime sahip olabiliriz. Yanlışlarımızı düzeltibilme olanağına kavuşabiliriz. Böylesi bir yaklaşımda “Daha iyi bir dünya mümkün!” söylemi, derinliğine anlam bulabilecektir.

Bugünkü toplumsal tablo genel olarak KAOS biçimindedir; böyle adlandırılmakta ve kabul edilmektedir. Hemen her çevre modernist-kapitalist paradigmanın iflasından dem vurmaktadır. Yenilenme, değişim ve dönüşüm

1-Kentsiz Kentleşme Sy:363 Ayırntı Yay. Murray Bookchin

eksenli tartışmalar yapmaktadır. Genelde 1870'ler ve özelde ise 1950-60'lı yıllardan bu yana, dozajı artarak sürmektedir bu tartışmalar. Elbette tartışmalar farklı ideolojik algılamalara dayalı çeşitli platformlarda yapılmaktadır. Özgün yanı şuna işaret etmektedir: Modernist-kapitalist paradigma'nın güncelde toplumsal yaşamın devamlılığına yanıt oluşturmayacağı anlaşılmıştır! Sistemin "sahipleri" de bu durumun ayırdına varmışlardır. Bir arayış içindedirler. Bu kapsamda değerlendirilebilecek girişimleri uzun süredir devam etmektedir. Klasik sömürgeciliğin bırakılarak/terk edilerek, gelişen direnişlerin yarattığı baskıyı da gözeterek halkların, ulusların özgürlüklerini "tanıma(!)" evresine geçmişlerdir. Böylece, 1950'ler sonrasında Marshall-Truman doktrini ile biçimlendirilen "Yeni Sömürge" tipi yapılar şekillendirilmiştir. Genel planda Yeni Dünya Düzeni/YDD türü bir politika ile yanı sıra, Neoliberalizm, Pax Americana, Büyük Ortadoğu Projesi/BOP (vb) türünden yeni siyasi ve ekonomik projelerle sistemlerini restore ederek ayakta tutma girişimlerinde bulunmuşlardır. Halende bu yönlü arayışları sürmektedir. Öte yandan, modernist-kapitalist sisteme alternatif olma iddiasında olan çevrelerinde yeniyi inşa edebilme kapsamında arayışları söz konusudur. Bilindiği gibi, genel insanlık sorunlarına istenilen düzeyde yanıt oluşturamayan ve çözüm düzeyini pratik temsilde ortaya koyamayan Sosyal-Demokrasi, Reel-sosyalist deneyim ve Ulusal kurtuluşçu akımlar, büyük oranda aşıldılar; aşılma ile yüz yüze kaldılar. Sonrasında, bu akımların ardılı olan çevreler son derece parçalı ve değişiklik arz eden düşünsel ve programsal açılımlar ortaya koydular. Ekolojist, Feminist, Anarşist, Sol-liberal, Radikal demokrat, Post-Maksist, Post-liberal, Post-yapısalcılık ve hatta Post-modernist eksenli yaklaşımlar içinde yer aldılar. Böylesi zeminlerde ve bakış açıları dâhilinde modernist-kapitalist paradigmanın eleştirisini yapıp yeni ölçüleri açığa çıkarma çabaları verdiler halen de vermekteler. Gerek sistemin kendisi ve gerekse muhalifleri, "yeni" yi yaratma da geçmiş deneyimleri gözden geçirme; eleştirel bir analize tabi tutarak ve güncel açmazları, çelişik yanlarını hesaba katarak hareket etmekteler. Kuşkusuz ki, hitap edilen çevrelerin ve üzerinde hareket ettikleri ideolojik zeminin gerekleri doğrultusunda yapmaktalar bunu.

Sistemsal ve dolayısıyla paradigmasal krizin ve kaosu etkilerini-verili statü itibarıyla-son derece derinden yaşayan bir halkın özgürlük arayışının öncü gücü, elbette ARAYIŞ' a uygun alternatif projeler üretme çabasında olacaktır. Nihayetinde ÖCALAN'sal öngörü ve çözümleyicilik temelinde somut bir paradigmasal önerme ortaya konmuştur. Şüphesiz her alternatif önerme bağrında yetersizlikleri bulundurmakta ve taşımaktadır. Dolayısıyla, eleştiri ve tartışmaya açıktır. "Tamamlama" kaygısı güttüğü kadar,

“tamamlanma” beklentisini de içermektedir. ÖCALAN’sal öğretinin de-
ğişime açık karakteri zaten kendi doğallığında buna elvermekte; tartışma
ve tamamlanma beklentisini içermektedir. Bu doğrultuda ele alındığında
görülecektir ki, Demokratik Komünalist Paradigma, taslak önerme bağ-
lamında dahi ele alınabilir, katkılar yapılabilir. Ve fakat çok şey öğrenile-
bileceği; paradigma’nın temel felsefesi ve mantalitesine bağlı kalınarak
toplumsal ihtiyaç ve yaşanan koşulların realitesine uygun olarak da uyar-
lanabileceği unutulmamalıdır. Bu yönüyle, ÖCALAN’sal öğreti tutucu de-
ğildir. Kendisini-dogmatik ideolojilerde sergilendiği gibi-her şeye muktedir
bir “reçete” addetmemektedir. ÖCALAN’ın kendisi bizzat her fırsatta
“tartışın” derken ve “yaratıcı uygulayın” telkininde bulunurken, bu hu-
susa dikkat çekmektedir. Tüm bunlarla birlikte, bu paradigmatasıl öner-
me’nin çıkış referansı; ezilen insanlığın çıkarları eksenine dayalıdır. Bilimi
esas alarak toplumsal sorunlara demokratik, ekolojik cinsiyet özgürlükçü
felsefe ve demokratik sosyalist ideoloji esaslarında çözüm oluşturmayı
amaçlamaktadır. Bu yüzdende dikkatle ve önemle ele alınmayı fazlasıyla
hak etmektedir.

Bu bölümde Demokratik Komünalist Paradigma perspektifinde mo-
dernist-kapitalizmin eleştirel analizini yapmaya ve Demokratik Komü-
nalizm Paradigması’na dair (temel şifreleri bağlamında) bir çerçeve
sunmaya çalışacağız. Modernist-kapitalist paradigma’nın eleştirisi yapı-
lırken ÖCALAN’ın ana eksenini belirlediği çerçevede Tez-Anti-tez ve
Sentez bağlamında bir inceleme yapılacaktır. Diğer bir ifade ile Doğal-
Toplum, Sınıflı-Devletli Toplum ve Modernizm, Demokratik Komü-
nalizm biçiminde irdelenmeye çalışılacaktır. Bu temelde, paradigmaların
oluşum, gelişim ve tıkanmalarını; yanı sıra, paradigmaları oluşturan pa-
rametrelerin ele alınmasını içerecektir. Alternatif öneri bağlamında, ve-
rili çıkmazlara işaret edilip çözümün nasıl olabileceği üzerine olasılıklar
ifade edilecek/sunumu yapılacaktır. Bu yapılırken, mutlak, determi-
nist/belirlenimciliğe kaymadan ve fakat “bilinmezci” saptırmaların da
tuzağına düşmeden, Demokratik Komünalizm eksenli bir perspektif
aktarımı yapılacaktır; bu hedeflenecektir.

A) TEZ=DOĞAL TOPLUM VE ANTİ-TEZ=DEVLETLİ-SINIFLI TOPLUM

“Nasıl ki doğada varolan bir şey hiç yok olmazsa toplum için varol-
muş bir değer de yok olup gitmez” ⁽¹⁾

1-Bir Halkı Savunmak Sy: 13 Çetin Yay. ÖCALAN

Denebilir ki sosyal bilimin en temel yanlışlarından birisi, alıntıda ortaya konan hususta yaşanmaktadır. Nesnel olarak gözlemlendiğinde rahatlıkla görülebilecektir ki tarih, hiyerarşik ve devlet bağımlı toplumların ve (doğallığında bir çelişki içinde geliştiği) zıddı rolünde olan Doğal Toplum ve onun değerlerinin çelişmesi içinde seyretilmiştir. Yoksa çokça söylendiği biçimde, tarih çelişkisiz, hâkim toplumsal sistemin “çizgisel gelişimi”n’ den ibaret değildir! Aksine, zıddı rolündeki toplum ile çelişki içerisinde hem mücadele eden ve hem de ondan beslenerek gelişip çeşitlenen bir seyir izler. Bir önceki sistemin eleştirisi ve o sistemin açığa çıkarmış olduğu deneyim ve olumlulukların alınması üzerine inşa edilir. Bilimsel bir ölçü olarak buna (Tez’e alternatif olma anlamında) “Anti-Tez” denmektedir. Bu bağlamda yaşanan bir yanlışya vurgu

Yapmakta fayda vardır. Reel-sosyalist algı ve uygulamada diyalektiğin bir ilkesi son derece yanlış yorumlanmıştır. Sanki Tez ve Anti-tez birbirini yok edip ortadan tümünden kaldırmış gibi izah getirilmiştir. Bu yanlıştır. ÖCALAN’ın sıkça vurguladığı gibi Tez ve Anti-tez arasındaki mücadelede bastırma ve geriletme vardır; yok etme değil! Anti-tez aynı zamanda Tez’den beslenerek gelişimini sürdürür. Olguların gelişim ve dönüşümlerinde karşılıklı besleyici yön öndedir. Aksini

Savunmak, geçmiş sistemlerin ve toplumsal değerlerin tümünden yok olduğunu kabul etmek anlamına gelir ki, bu da manasızdır. Paradigmaların oluşum ve değişim evrelerini incelerken bu husus önemle gözetilmek durumundadır. Tez ve Anti-tez sonuçta bir Sentez’de buluşur ve yeninin açığa çıkarılmasında rol oynarlar. Bir nevi “yeni” nin temel zeminini oluştururlar.

Güncelde paradigmasal tıkanma incelenirken ve yeni paradigmayı oluşturma uğraşı verilirken, bu gözetilmesi gereken bir ölçü olmalıdır. Bu kapsamda konuya geçebiliriz. Bahsedilen TEZ; Doğal Toplum’dur! Komünalist Toplum’dur! Ki, “İlkel Komünal” vb söylemlerle de anlatılmak istenen bu olsa gerektir. Anti-tez; Hiyerarşik ve Sınıflı Devletli Toplum’dur! Ataerkil iktidar düzenidir! İkisinin çelişme ve beslenmesinden Sentez doğacaktır. Bu sentezi daha bütünsel bir forma, biçime ulaştırma tartışmaları güncelde de sürmektedir. Buna bizim yanıtımız ÖCALAN’sal önermeyle verilmiştir! Sentez; Demokratik Komünalist Toplum’dur!

1-Doğal Toplum'un Kavramsal İzahı ve Oluşum Süreçlerine Dair

“İnsan türünün toplum olarak gelişimi uzun süre hakimiyet ilişkilerine değil, dayanışma ilkesine dayanır. Doğayı bağrında büyüdüğü bir’ana’ olarak hafızasına yerleştirir. Kendi aralarında ve doğayla bütünlük esastır.”⁽¹⁾

İnsan türünün biyolojik özelliklerini kazanması takriben 5- 5,5 milyon yıl öncesine dayandırılmaktadır. Ve fakat ilk alet yapma ve bu kapsamdaki deneyimlerini bir sonraki kuşağa aktarabilme yetkinliği 2-3 milyon yıl sonrasında olabilmıştır. Bu gelişim aynı zamanda biyolojik evrimin yerini sosyolojik evrime bırakmasının da başlangıcı sayılmaktadır. Biyolojik evrim ağırlaşarak sürse de, başat değişim biçimi sosyolojik planda izlenebilmektedir. Biyolojik evrim sürecinde tümünden doğanın parçası ve ona tabi durumda olan ilk insansıların “atası” primatlar, bu süreçle beraber, doğayla yine ilişki içinde ve fakat bu kez kendine özgü bir yaşam formu yaratarak gelişimlerini sürdürmüşlerdir. Bu FORM, insansılaşmanın varlık koşulu olan “toplumsallık” olmaktadır. Bu toplumsallık, çeşitli zaman kesitleri içerisinde özgünlük kazanan kimi yanları itibari ile farklı isimlendirilmelerle anılmış ve bölümlendirilmiştir. İlk süreçlerine atfen, dönemin toplumsal yaşam biçimini ve dokusunu en iyi ifade edebilecek tanım-bize göre-”Doğal Toplum” adlandırmasıdır.

Belirtilen mantalite bağlamında ele aldığımızda, Doğal Toplum, M. Ö: 1-1,5 milyon yıllarıyla, M. Ö:5-5,5 bin’li yıllar arasındaki toplumsal formu ve yaşam biçimini karakterize etmektedir. Hemen ardından M. Ö:5-4 bin’li yıllar ile M. Ö:2350’li yıllar arasını kapsayan Hiyerarşik Topluma girilir ki, bu evre yerleşik akademik literatürde Kalkolitik/Bakır çağı biçiminde adlandırılmaktadır. Bu hiyerarşik evre, esasta Doğal Toplum ile Devletli-Sınıflı Toplum süreçleri arasındaki ARA HALKA’ yı / GEÇİŞ EVRESİ’ ni ifade etmektedir. M. Ö:2350 yılları ile günümüz arası süreç Hiyerarşik ve Sınıflı-Devletli Toplumu içermektedir. Denilebilir ki, 21. yüzyıl, alternatif toplum’un şekillenerek gelişebileceği bir sürecin başlangıcı olacaktır.

“Doğal toplum” kavramsallaştırmasıyla ele alacağımız zamansal kesit, ilgili akademik çevrelerce zihni beceri ve yetilerin oluşumu alet-edevat/teknik’in gelişiminin (vb)gözetilmesi temelinde bölümlendirilmiştir: Poleolitik çağ/Eski Taş çağı ve Neolitik çağ/Yeni Taş çağı! Eski taş çağı kendi içinde de “Aşağı Paleolitik”(M. Ö:1,5 milyon ile 200 bin yılları arası), “Orta Paleolitik”(M. Ö:200 bin ile 60 bin’li yıllar arası)ve “Üst Paleolitik”(M. Ö:60 bin ile 15 bin’li yılları arası)evre diye ayrıştırılmaktadır. Zaten, bu ev-

releri takiben Neolitik/Yeni Taş çağı(M. Ö:15 Bin ile 5000-bin-li yıllar arası)başlar. Özgün bir bölümlenme daha vardır: Üst Paleolitik evre ile Yeni taş çağı arasında bulunan ve takriben M. Ö:35 bin ile 15 bin’li yıllar, kendi içinde oluşan kimi orijinal yanları dolayısıyla “Mezolitik çağ”/Orta taş çağı biçiminde de bölümlendirilmektedir. İlk insansıların Eski-taş çağı’nın Aşağı evresinde, Doğu Afrika’nın Koorafobi bölgesinden yola çıkıp Mezopotamya ve Doğu Akdeniz üzerinden dünyaya yayılarak uygun koşulların bulunduğu yerlerde hızla çoğalmaları gerçekleşmiştir. Teknik aletler itibariyle “ilk-el” basit aletler yaptıkları tespit edilmiştir. Bu aletlerin belirgin teknik ayrımı tekil bir aracın çok işlevli kullanılıyor oluşu yerine, artık her işe özgü bir alet kullanılır hale gelmiş olmasıdır. Orta evrede ok, mızrak gibi aletlerin yanı sıra, ilk defa soyutlama yetisinin gelişmiş olması göze çarpmaktadır (ölüm sonrası yaşam inancı, ölü gömme ve mezara armağan bırakma vs). Üst evre’de ise “Homosapiens/Modern insan” ın dünyaya yayılması söz konusudur. Bugünkü kıtasal yayılma bağlamı çeşitliliğin temelleri de böylece atılmıştır(Amerika ve Avustralya’ya geçiş). Sonrasında Yeni taş/Neolitik çağa geçişin ön koşullarını oluşturan “ara evre/Mezolitik çağ” gelir ki, artık yarı-yerleşik yaşam görülür. Sonrası ise yerleşik yaşamın ilk adımlarına sahne olmuştur.

Özetle, Doğal Toplum böylesi zihni ve soyutlama düzeyiyle, tekniği ve çevresel atmosfer ile temellenmiştir. İnsan-Doğa, insan-insan ilişkisi yarara, uyuma ve dengeye dayalıdır. Doğanın ve diğer canlı türlerinin, insanın o dönemki algılama düzeyine göre bilinmezliklerle örülü olması, bir anlamda insanın kendisine güçsüzlüğünü anlatmakta, göstermektedir. Bunlar karşısında ayakta kalabilmek-önceleri içgüdüsel temelde olsa da-dayanışmayı gerektirmektedir. İnsanın zihniyet, maneviyat ve yaşam tarzı, genelde de kültürü bu eksende belirginleşmiştir. Dolayısıyla, Doğal Toplum düzeninde; topluluk içinde dayanışma, doğa ile uyumlu ve ihtiyaca göre besin ediniminde bulunma; yaşamsal ihtiyaçları karşılama faaliyeti/ekonomi’de yetenek ve beceriye göre doğal iş bölümü yapma gibi, sistemin temel şifrelerini içeren ölçüler bulunmaktadır. Doğal süreçlere özgü Duygusal Zekâ, bu toplumun başat düşün biçimidir. Hiyerarşi henüz oluşmamıştır. Buna bağlı olarak doğal bir eşitlikçi, özgürlükçü düzey söz konusudur. Toplumsal yaşamın dallanıp budaklanması ise, daha çok teknik aletlerin yetkinleşmesi ve düşünme yetisinin gelişim göstermesine paralel bir şekilde gerçekleşmiştir. Artan nüfusun ve çeşitlenen tekniğin gereği olarak yeni idari ve örgütsel-siyasal organizasyonlar gelişmiş, görev taksimi oluşmuştur. Ancak gelişip güç olmanın kaynağı

hala dayanışma esaslarıdır. Doğal Toplum değerleridir. Klan'da yaşamın kuralı “ya hep ya hiç” dir. “Klan formu, biçimi; toplumun doğuşu, ilk hafızası, temel bilinç ve inanç kavramlarının gelişme zeminidir. Ondan geriye kalan, sağlıklı bir toplumun doğal çevreye ve kadın gücüne dayalı olması gerçeğidir. İnsanlığın var olma tarzının kendi içinde sömürsüz ve baskısız güçlü bir dayanışmayla gerçekleştiğidir. İnsanlık bir anlamda bu temel değerlerin bileşkesidir.” ⁽¹⁾

2- Hiyerarşi'nin Doğuşu ve Doğal Toplumdan Kopuş

Bilindiği gibi, Doğal Toplum'da ilk soyut kavramsallaştırma düzeni TOTEM ile oluşur. Totem, klan üyelerinin kendi becerilerini kutsamasının sembolize edilmiş halidir. Yaşamın devamlılığı toplumsallığın bekâsına bağlı olduğu için, bu toplumsallık Totem ile kutsanarak korunmaya çalışılmıştır. Yine, Totem-aynı zamanda-ilk bilinç formunu ifade etmektedir. Kutsama işini büyücüler (ki, büyücülük esasta bilimin “Ana” sıdır!) yapar. İlk büyücüler kadındır. Bu, Anaerkil klan yaşamında kadının yerini de göstermektedir. Böylesi bir düşünsel yapıya sahip olan klanda “özel ilişkiler” yoktur! Av ve toplama gibi aktivitelerden elde edilenler tüm toplumdur. Ana çerçevesi böyle olan Doğal Toplum düzeninin bu yapısı zamanla değişime uğramıştır. Avcılığın gelişimine paralel olarak cins'sel kırılma emareleri görülür ve savaş gücü/erkek öne çıkar! Erkek, bilgiyi de edinerek etkinleşir. Güçlenen erkek ile yaşlılar arasında yakınlaşma gelişir. Bunlar gençler üzerinde hâkimiyet kurarlar. Böylelikle Erkek eksenli egemenlikli mantalitenin belirmesi ve ideolojik kuluçka süreci başlar. Bu vurgu ile ifade etmeye çalıştığımız farklılaşma somut olarak ŞAMANİZM' de izlenebilmektedir. Çoğunlukla erkek olan Şamanlar esasta Rahipler' in ön-biçimleri olmaktadır. Savunma ve üretim eksenli ihtiyaçlar temelinde eril cinsin rolünün artması, cins'sel kırılmaya ve ardından zihni farklılaşmaya; kendine has hiyerarşi içeren bir otoriteye yol açar. Fakat bu hiyerarşi özgünlük arz eder. Bir nevi “yararlılık” temelli bir hiyerarşi söz konusudur.

Bu biçimdeki hiyerarşide ki otorite KİŞİSEL' dir! Henüz KURUMLAŞMAMIŞTIR! Toplum üzerinde tümenden hâkim değildir. Yarı-gönüllü bir “uyum” söz konusudur. Otoriteye bağlılık esas olarak toplumsal çıkarlara yarar sağlamaya paralel biçimde işlemektedir. Diğer bir ifadeyle, otorite ve hiyerarşi, topluma yararlı olduğu müddetçe kabul görmektedir. Bu niteliği dolayısıyla, bu dönemin hiyerarşisi belli oranda “demokrasi” yi de içermektedir.

“Demokrasinin Prototipini doğal toplumdaki yararlı hiyerarşide görmek mümkündür. Birikime ve mülkiyete dayanmayan topluluğun ortak güvenliğini, yönetimini sağlayan gerek ana kadın gerek yaşlı-tecrübeli erkek son derece gerekli ve yararlı ve temel öğelerdir. Topluluğun bu öğelere gönüllü saygınlığı yüksektir. Fakat bu durum istismar edilip gönüllü bağımlılık otoriteye, yararlılık çıkara dönüşünce, toplum üzerinde her zaman gereksiz zor aygıtı ortaya çıkmaktadır.”⁽⁴⁾ Ki, bu da sınıflı-devletli uygarlık demektir.

Bu çerçevede Hiyerarşik topluma dair bazı vurguları özetleyebiliriz: Hiyerarşik toplum (ki, “Kalkolitik/Bakır çağı” diye de bölümlendirilmektedir) M. Ö: 5-4 bin’li yıllar ile 2350’li yıllar arasını içerir. Doğal Toplum ile Sınıflı-Devletli Toplum arasında ara bir halkadır. Bu dönemin otoritesi şahsidir ve askeri maiyet kişiyle sınırlıdır. Ne zamanki otorite kurumlaşıp niteliksel dönüşüme uğramışsa o zaman otorite devlete dönüşmüştür. Bu ise, yeni bir toplumsal formun başlangıcı demektir! Dolayısıyla, hiyerarşik toplum toplumsal geçiş formları arasındaki kaos aralığını anlatmaktadır. Bu “aralık” ta ataerkil hiyerarşik zihniyeti kalıcılaştırmak kurumsal DEVLET’e dönüştürme yanlısı güçler kadar, eskinin eşitlikçi toplum formunu korumak ve yeniden inşa etmek isteyen güçlerde halen etkin olarak vardılar. Kadın-Ana eksenli toplum değerlerini ayakta tutma mücadelesini en iyi olarak dönemin mitolojileri anlatmaktadır. Sümer mitolojileri adeta Ana-Tanrıçalar’ ın ağıtlarını yansıtmaktadırlar. Gilgames Destanı’ n da “yaşlılar meclisi” ile hiyerarşinin faydalılığı, İnana ile Anaerkilliğin, Gilgames ve Anu Rahipleriyle Ataerkilliğin ve bunlar dolayısıyla (iki tapınak: İnana tapınağı, Anu Rahip tapınağı)cins mücadelesinin, “çoklu meclis” yapısıyla(yaşlılar, gençler vd) ise Doğal Topluma özgü pro-demokrasiyi görmek mümkündür. Diğer mitolojik anlatımlarda da benzer tonlar söz konusudur. Eskinin Doğal Toplumcu Komünalist öğeleriyle, yeninin egemenlikliğe evrilen ataerkil-sınıflı toplumun emareleri de bir arada ve iç içe kıyasıya mücadele halindedir. Her iki gücünde başarılı olma olasılığı bulunmaktadır. Bu yönlü tek bir gücün hâkim olması yönünde kesinlikli, mutlak bir durum bulunmamaktadır, belirsizlik vardır.

Böylesi bir konjonktürel durumda, hiyerarşik toplumun ilerleyen aşamalarında “kişisel otorite” zamanla “süreklileşme” ve “kurumlaşma” eğilimine girecektir. Bu “değişim” apayrı bir çalışma-inceleme konusudur. Ve fakat detaylarına girmeden de olsa, kimi vurguları (konuyu bütünlü kılmak amacıyla) ele almak da gerekmektedir.

Büyüyüp çeşitlenen toplumsal yapı ve bu yapıda yaşanan aktiviteler sonucunda, sistemde bir değişim ve çatlama meydana gelir. Çünkü bu çeşitlenmiş toplumsal yapı, beraberinde yeni sorunları açığa çıkarmış ve çözümlerini gerektirmiştir. Çeşitlenen toplumsal yapının iç-uyumu, örgütlülüğünün korunup sürekli kılınması, beslenebilmesi için büyük ölçekli sulama tarımının yapılabilmesi (vd) gibi görece karmaşıklaşan işlerin ve görevlerin doğması yeni bir zihniyeti ve kurumlaşmayı da dayatır olmuştur. Ekonomik planda bu yeni üretim biçimi artık ihtiyaç fazlası ürüne olanak sağlamakta ve ürün biriktirilebilir hale gelmektedir. Bunun Tapınak bünyesinde merkezi olarak toparlanıp paylaşımının yapılması gereklidir. Üretimde rolü önem kazanmış bulunan sulama kanallarının yapılıp işler hale getirilebilmesi eskiye nazaran daha planlı bir çabayı dayatmaktadır. Tapınakta yerleşmiş bulunan ve üretim dışında tutulup teknik işlerin organizasyonundan sorumlu kılınmış olanların beslenebilmeleri sorunu ortaya çıkmıştır. Yerleşik yaşam ve kentleşme, şehirleşme, beraberinde şehirlerarasında ve yerleşik-göçebe topluluklar arasında çatışmaları tetiklemiş; bu ise “savunma sorunu” nu ciddi bir biçimde artırmış; önemli hale gelmesine yol açmıştır. Zihni planda eril cins lehine bir gelişim ağır basmakta; mitolojilerde yansıdığı gibi erkeğin üretimde, savunmada ve tapındaki rolünün artışıyla paralel olarak, kadın dışlanıp zayıf kılınmaktadır. Ana-Tanrıçalar’ ın adı artık yeni toplumsal yerleşim yeri olan kentle bir arada değil, kent-dışı alanlarda; dağ ve yer altı gibi mekânlarla anılır olmaktadır. Eril-Ataerkil zihniyet toplumun her alanında ağırlık kazanmaktadır. Dolayısıyla, yeni zihniyetin tüm verileri de, farklılaşma eğilimine girmiştir.

İşte, özetle aktarmaya çalıştığımız bu gelişmeler, yeni ve karmaşık işlerin organizasyonu, denetimi, derinlikli hesap-kitabı gerektiren görevleri eski otorite ile organizasyonla yürütülememektedir. Öyle ki, daha komplike, salt bu işlerle uğraşacak organize edecek bir MEKANİZMA’ yı zorunlu hale getirmiştir! Böylesi bir YÖNETSEL AYGIT’ a ihtiyaç doğmuştur! Bugün DEVLET denen aygıtın, böylesi bir dönemde ve böylesi konjonktürel zemin üzerinde yükselip geliştiği açıktır. Devlet, sınıflı iktidarın ataerkil hegemonyacılığı ile özdeşleştiğinden, bu dönemin ilk organizasyon mekanizmasına “YönetSEL Aygıt” demek daha yerinde olacaktır. Ama devlet’in bu zeminde varlık bulup geliştiği de ortadadır. Burada önemli olan ve dikkat edilmesi gereken husus şudur: Evet! Bir YönetSEL Aygıt gerekli olmuştur! Fakat bu yö-

* Bkz: *Tarih Sümerler’de Başlar. S. N. Krommer (özet çıkarım S. G.)*

netşel aygıtın ilada sınıflı uygarlıkta somutlaşan DEVLET” in niteliğinde olması gerekmiyordu! Byölesi bir ZORUNLULUK yoktu! Dolayısıyla, DEVLET zorunlu değildi! Nihayetinde, bahse konu olan DEVLET yokken de, özgün bir yönetsel aygıt-Sümer örneğinde görüldüğü gibi-ağırlıklı olarak toplumsal yarara dayalı bu organizasyonu yapabilişti. Doğal Toplumcu Komünalist doku korunabilişti. M. Ö:2700-2500 yılları arasındaki RAHİP-KRALLAR/ENSİ İSHAKKU’ lar* byölesi bir Yönetsel Aygıtı temsilen, organizasyon yapıp yönetebilmişlerdir. Roller, yetkileri; toplumsal güvenlik ve toplumsal refah ile sınırlı kılınmıştır. Byölesi bir misyonla da işler pekâlâ yürütülebilmektedir. Sonrasında DEVLET” in oluşup ve misyonları yok edilerek yerlerine LUGAL / KRAL adı ile karakterize edilen otoritenin öne çıkmasıyla yapısal ve niteliksel değişim baş göstermiş; doku parçalanması yaşanmıştır. Lugal, tapınaktaki ihtiyaç fazlası ürün (ki, toplumun/kom’un kolektif malıdır)gasp edecek, özel-mülk haline getirecektir. Erkeğin egemenliğini temsilen, Tanrıça Tapınakları kaldırılacak ve buralar GENELEV’e dönüştürülecektir. “Dost Tanrı” yerine “Korkutucu-cezalandırıcı Tanrı” kültü geçecektir. Paralel olarak tabakalaşma ve kastlaşma belirecektir.

Sümerler’de “Ensi” unvanı, aynı anlamda kullanılan ve Babil’ce adı “İshakku” diye geçen kavram: “Tanrı’nın kiracısı,çiftçisi” demektir. “Tanrı” kavramsallaştırması Doğal Toplum’daki TOTEM soyutlamasının izdüşümü olarak ele alındığında görülebilmektedir ki,özünde “toplumsal varlığı” simgelemiştir!Bu anlamıyla “kiracı” olan Rahip-Yönetici,esasta toplumun kiracısı oluyor. Toplum için çalışıyor. Oysa,daha sonraları otoriteyi temsilen öne çıkan “LUGAL” unvanı,esas olarak birey düzleminde öne çıkan KRAL’ ı ifade etmiştir. Bunun üzerinden TANRI-KRALLIK gelişmiş ve Devletli-Sınıflı süreçlere evrilme yaşanmıştır.

Kısaca aktarılan ve daha farklı boyutları da bulunan bu değişimler topluma ilk yolla “kabul” ettirilmiştir: Mitolojik ikna ve zor! Devlet ise, bir gasp ve hile ile böyle devreye girecektir. Elbette, ilk dönemlerde toplumsal güvenliğe ve bir nebze de olsa verime, yarara haiz olduğı için toplumunda bir “onay” ı mevcuttur. Ancak, sonradan tamamen baskıcı karakter edinip Doğal Toplumun dokusuyla tümenden çelişir hale gelince, komünalist yaşam geleneğindeki toplumun direniş, ayaklanmaları ve mücadeleleri de gelişmiştir. Buna tipik bir örneğe Sumerya’nın Lagaş kentinde rastlanmıştır. Kent yönetiminde Rahip-Yönetici kastı yozlaşp “Ensi” unvanı ekşenli “kiracı” niteliğinden uzaklaşınca, halk isyan etmiş, Yönetimi devirmiştir. Ve yönetime Urukagina liderliğinde (M. Ö:2400’ler) yeni bir

yönetici grubu getirmiştir. Urukaginanın tarihte “İlk Sosyal Reformcu” olarak anılması, bu realiteyle bağlantılı gelişmelerin sonucuyla ilgilidir. Dolayısıyla, devletin gelişimi öyle kolay, sancısız olmamıştır. Hile, zor, entrikalara dayanmıştır. En başında da “mitolojik ikna” eksenli ideolojik şekilleniş şahsında belirginlik kazanmıştır. “Devlet önce ideoloji de kurulmak ve kotarılmak durumundadır. İdeolojik kazandırmayla Neolitik toplum teknolojisi artı-ürün sınırında birleştiğinde devlet doğuyor. Birincisinin sağlanmasıyla ikincisi elde ediliyor. İkisi birleştiğinde o döneme kadar görülmemiş verime yol açıyor.” ⁽¹⁾ Toplumsal refah, ideolojik, mitolojik ikna ve ZOR’ un kullanımı, sınıflı-devletli toplumun inşasında temel rol oynuyor.

Bu vurgular “devletsizde yaşanabilir; devlet zorunlu değildi, şimdi de zorunlu değil!” önermesinin tarihsel verilerle temellendirilmesine dönüktür ve fikir oluşturma amaçlıdır. Çünkü, günümüzde öyle bir kavrayış oturtulmuş, sanki böyle bir zorunluluk var; sınıflı-devletli uygarlık’tanrı kelamı’dır, iman edilmelidir! Şüphesiz ki bu kavrayış, bahse konu sistem sahiplerince geliştirilmiş ve yerleşik kılınmış bir aldatmacadır, yanıltır.

3- Anti-Tez = Devletli-Sınıflı Toplum

Belirtilen çerçeve ve mantalite dahilinde doğmuştur. Sistemi temsil eden kral, artık “Tanrılaşmış” tır! İnsan ise, “tanrıların dışkısından” yaratılmıştır! Bu kullaştırma ve köleleştirmenin haberciliğini ifade etmektedir. Kadın, esasta erkeğin “kaburga kemiğinden” yaratılmıştır! Bu ise, erkek -egemen ataerkil düzeni anlatmaktadır. Ekonomik ayrıcalıklar Tanrısal kastlaşma ile kutsanarak dokunulmaz kılınmıştır. Yeni sistemin zihniyetinin temel şifreleri böyle oluşturulmuştur.

Bu kapsamda irdelendiğinde görülmektedir ki, devlet; sistemin örgütlü zor aygıtı ve koruyucusudur. Çünkü “Devlet soyut bir kurum değildir. Baskı ve sömürü araçlarının hâkimiyetini ele geçirenlerin ortak örgütlenmesidir. Herkes için gerekli genel güvenlik ve diğer kamusal hizmetler gerçek örgütlenmeyi örten ve daha çok toplum nazarında meşruiyete yol açan yardımcı hizmetler olarak görülmelidir.” ⁽²⁾ Bu konularda belki de en fazla muğlaklaştırma, devletin tanımına dair yapılmaktadır.

Şüphesiz ki devlet ve devletli sistemin tüm formları öz-sel anlamda benzerdir. Ancak, devletin gelişimi ve oluşumunda biçimsel farklılıklar ol-

1-Demokratik Uygarlık Manifestosu Çetin yay (fotokopi) ÖCALAN

2-Bir Halkı Savunmak Sy: 40 Çetin Yay. ÖCALAN

duğu da, arkeolojik kazılardan edinilen bilgilerle sabittir. Yaygınca bilinen kurama göre; Göçebelere Yerleşikler üzerinde hâkimiyet kurup onları köleleştirerek geliş(tiril)miştir. Bir diğer teoreme göre; Kalkolitik/Bakır çağ da Tapınakta çalışanlar (ve onların akrabaları) “komünal kesim” diye adlandırılmaktayken, tapınak dışında yaşayanlar ise “özel-kesim” diye sınıflandırılmaktaydı. İşte, kamusal ve özel kesimin çelişki ve çatışmaları sonucunda, özel-kesim’in kamusal kesim’e baskın gelmesiyle devlet oluşmuştur. Bir başka teoriye göre ise, kentler arası anlaşmazlık ve çatışmalarda birinin diğerine egemen olması sonucunda oluşmuş devletlerde vardır. Ayrıca, tüm bu biçimlerin devlete dair olgusal gerçekliğin birer yanını oluşturdukları da unutulmamalıdır. Tek yönlü bir gelişim olasıda değildir.

Belirtilen çerçeveden de anlaşılacağı gibi, devlet esasta “Ara Halka” diye ele aldığımız ve belirsizlik içeren hiyerarşik toplum sürecindeki zemin üzerinden gelişmiştir. “Devlet kavram ve çerçeve olarak rahip tapınaklarının döl yatağında oluşurken, onu esas kurumlaştırıcı ve iktidar gücü haline getiren, hiyerarşik toplumun yaşlılar meclisiyle, askeri şefin mahiyetidir. Devlet iktidarı bu üçlü arasında yoğun ve uzun süreli ilişki ve çelişkilerle belirlenir. Başlangıçta Rahip-kral egemenken giderek yerini önce yaşlılar meclisine-ilkel demokrasi-bırakacak; daha sonra gücün nihai belirleyici olduğu askeri şefin hâkimiyeti geliştirecektir.”⁽¹⁾ Bu devlet biçiminin tipik ilk örneği M. Ö: 2350 yılında Akad Askeri-Kölecî İmparatorluğunda, Kral Sargon Şahsında somut olarak açığa çıktığı bilinmektedir. Sargon öncülüğündeki bu kölecî-askeri imparatorluk yayılmacı-emperyal ve saldırgan niteliğiyle sınıflı-devletli toplumun tipik ilk örneğidir. Sonrasında Babil’de Hammurabi örneği gelişmiştir. Böylece Devletli-Sınıflı uygarlık çağlara ve mekânlara uyarlanarak, tekniğin ve zihni açılımların gelişimini de gözeterek farklı isimler altında (kölecî, feodal, kapitalist vb) ve fakat özünü/temel dokusunu kavrayarak, varlığını kurumsallaştırma ve sürekli kılmayı esas alarak güncele dek taşımıştır.

Bu çerçevede Anti-tez olarak sınıflı-devletli uygarlık doğmuştur. Bu sistem temelde ataerkil egemenlikli mantaliteye, analitik zekâyâ dayanarak gelişmiştir. Bu yönüyle ilk cins’sel kırılmayı yaratmış, kadın-Ana ek-senli duygusal zekânın terk edilmesini ifade etmiştir. Kadın ezilen cins olarak geri plana itilmiştir. Analitik-eril egemenlikli mantalite dolayısıyla doğa ile ilişkide uyum, ihtiyaca göre alım ve denge yerine, tahakküm al-

tına alma yaklaşımı öne çıkmıştır. İnsan-Doğa ilişkisi özüne ters bir kulvarda işlemeye başlamış bozulmuştur. İnsan-insan ilişkisinde dayanışma kültürü yerine baskılama, tahakküm altına alma anlayışı başat kılınmış; insan köleleştirilmiştir. Önce kadının köleleştirilmesiyle başlayan bu tutum, zamanla erkeğinde kapsama alınmasıyla derinleştirilmiştir. Köleler ve köle sahipleri; ezilen ve yönetilenler ile, ezen ve yönetenlerden oluşan tabakalı sosyal ayrışma belirmiştir. Otoritede toplumsal yarar ilkesi terk edilerek, yerine kişisel, grupsal çıkar esası konulmuştur. Otorite, başlangıcındaki doğal görev dağılımı işlevindeki “yararlı hiyerarşi” den çıkıp topluma yabancılaşmış, toplum üzerinde tahakküme ve UR’a dönüşmüştür. Üretimin eşit paylaşımı kaldırılmış; özel-mülk gelişmiştir. İnanç yapısı doğal Toplum’daki simgesel Totem soyutlanmasından ve çok tanrılı, Animist karakterden koparılmış, kentsel Baştanrılar ve sonrasında Tanrı-krallar biçimindeki niteliğiyle, tabakalı-sınıflı, eşitsiz, erilcins egemenlikli yeni toplumsal sistemin kutsanmasını esas alan ideolojik karaktere büründürülmüştür. Sonuçta, Doğal Toplumcu Komünalist toplumsal doku yıkılmış, büyük oranda geriletilmiştir. Ve fakat yok edilmemiştir! Geçmişten güncele “daha iyiyi arama” mücadelesi şahsında varlığını çağlara uyarlayarak sürdürmüştür (Bunu ilgili başlıkta detaylandıracağız). Bugün modernist-kapitalist paradigma, bu tarihsel mantalite ve sınıflı-devletli toplumun izdüşümü olarak mevcudiyetini korumaktadır. Fakat modernist-kapitalist paradigma şahsında, bu sınıflı-devletli uygarlığın bunalımı yaşanmaktadır. Sınıflı-devletli uygarlık nasıl ki Tez bağlamında ele aldığımız Doğal Toplumcu Komünalist doku’nun Anti-tez’i olarak gelişip öne çıkmışsa, güncelde sentez biçiminde kimi verileri beliren yeni bir toplumsal dokunun emareleri açığa çıkmaktadır. Dolayısıyla, modernist-kapitalist paradigmanın bunalımı, esasta sınıflı-devletli uygarlığın bunalımıdır. Modernist-kapitalist paradigma, devletli-sınıflı uygarlığın zirvesini temsil ettiğinden, doğacak yeni toplumsal doku, Doğal Toplumcu özün çağsal realiteye uyarlanmış biçimi olarak Demokratik Komünalizm temelinde gelişecektir. Demokratik Komünalist Paradigma; Sentez’dir! Şimdiden tüm detaylarını öngörebilmek olası değildir. Ancak, temel şifrelerini bilmek olasıdır. 21. yüzyıl, bu yeni toplumsal dokunun açığa çıkıp gelişimini ve şekillenişini içerecektir. Sınıflı-devletli uygarlığın eleştirel analizi temelinde, bu uygarlığın olumsuzluklarını aşma fakat açığa çıkardığı olumlu, toplumsal yaşama faydalı olabilecek yanlarını alarak Demokratik komünalist inşa gelişecektir. Nasıl ki, hiçbir şey tümünden olum-

lanmazsa, tümünden olumsuzlanamazda. Bunun da gözetilmesi temelinde TEZ (Doğal Toplum) ve ANTİ-TEZ' in (Sınıflı - Devletli Toplum) SEN-TEZ'i olarak yükselecektir Yeni paradigma. Bunu da ilgili başlıkta açım-lamaya çalışacağız.

Geçerken bir hususa vurgu yapmak konuya bütünleyici katkı suna-bilir. Güncelde modernist-kapitalizmin tıkanmış oluşu, yeni tartışmaları tetiklemiştir. Bu tartışmalarda önemle gözetilmesi gereken hususlardan biriside şudur: insan toplulukları olarak bizler illaki devletli-sınıflı bir ya-şama mecbur değiliz! Farklı/daha adil, eşit ve özgürlük esaslarındaki idari organizasyonlarla ve alternatif toplum biçimiyle de yaşayabiliriz pekâlâ! İnsan toplumları olarak en büyük handikaplarımızdan birisi de, ya-şadığımız çağla sınırlı kalmamız; farklı ve “daha iyi” bir yaşamı hayal et-medeki karamsarlığımız, izafi kalışımızdır. Bu durum özgürlükçü ütopyalarımızın yaşamsallaştırılabilmesinin önündeki en büyük engeli ifade etmektedir. Basit bir kıyaslama ile bunu örnekleyebiliriz: Ortaçağın orta-lama bir insanı için dünya ve kalıcı bir sistem Senyör etrafında örülü olan ve ŞATO / SARAY eksenli mekândan ibaretti. Bunlar olmaksızın bir dün-ya'nın ve düzenin olamayacağı algısı yerleşik kılınmış, daha doğrusu böyle öğretilmiştir! Elbette bugünkü dünya'da ortalama bir insan için bu algılama son derece sığ ve sıradan anlaşılacaktır. Çünkü dünya dahi bir “köy” e dö-nüşmüştür; yeni ufuklar açılmıştır. Ve fakat devletli-sınıflı sistem, çağın or-talama insanında-aynı düzeyde-”zorunlu”, “olmazsa olmaz”, görülebilmektedir. Bu devletli-sınıflı yapının erkek egemen cinse hitap eden, eşitsizliği, özgürlüksüzlüğü; demokrasi özgürlüğü olarak ifade eden ve hiç te “zorunlu” olmayan ve sırtımızda bir UR haline gelmiş bulunan bu toplumsal form'dan kurtulamayıp, 20-30,50 (vs) yıl sonraki nesillerce de-tıpkı bizim ortaçağ insanının algısını basit bulmamız bibi-sıradan, sığ ve komik görünecek ve ele alınacaktır. Dolayısıyla, modernist-kapitalist pa-radigmayı aşma tartışmalarında “daha iyi”, “daha özgür” bir yaşamın pekâlâ olabilirliği bir şiar olarak öne çıkarılmak durumundadır. Bu, “Yeni” yi ara-mada tetikleyici bir faktör olabilir, rol oynayabilir.

Şimdi de, sınıflı-devletli uygarlığın Doğal Toplum'u yenilgiye uğrattıp varlığını kabul ettirmesinin hiç te “doğal” olmadığını, doğal bir seyrinde işlemediğini; buna karşı amansız direnişlerin geliştiğini örneklerle işle-yebiliriz. Bu bir anlamda sınıflı toplum tarihinin tek yanlı gelişmediğini; gelişimin temel güçlerin çatışması ekseninde seyrettiğini de ortaya koy-maktadır.

4- Geçmişten Güncele Doğal Toplumcu Güçlerin Tahakkümü, Devletli Güçlere Karşı Geliştirdikleri Direnişler Üzerine

“Doğal toplumu insan varlığının başlangıç tezi olarak değerlendirmek gerçekçidir. İnsanlık var olmayı bu teze dayanarak başlatmıştır. Ondan öncesi hayvansı yaşamdır. Sonrası ise karşıtlık temelinde gelişen hiyerarşik ve devletli toplum biçimindeki gelişimdir. Zaten bu dönemin anti-tez karakteri doğal toplumu sürekli bastırması ve geriletmesinden kaynaklanmaktadır. Tez olarak doğal toplum, insan yerleşiminin tüm alanlarında geçerli olduğu gibi süre olarak da başat olarak Neolitik Dönemin sonlarına (MÖ; 4000) kadar etkin bir toplumsal sistemdir. Bastırılmış olarak da günümüze kadar tüm toplumsal gözeneklerde varlığını sürdürmektedir”⁽¹⁾

Hiyerarşik ve sınıflı-devletli eril düzen tek yanlı bir gelişim göstermemiştir. Her zaman için karşısında Doğal Toplumcu ütopyalar taşıyan komünalist direnişler yer almıştır. Dolayısıyla, öyle söylendiği gibi “engelsiz” gelişmemiştir. Sınıflı-devletli erkek egemen uygarlığa karşı daima bu direnişler var olmuş; zamansal ve mekânsal realiteye, koşullara özgü formlar kazanarak ve mücadele araçlarını, yöntemlerini belirleyerek süreklilik arz etmişlerdir. Çağlara, mekânlara uyarlanırken, bahse konu direnişlerin kendilerine has özgünlükleri olsa da, tümünde komünalist tonlar söz konusudur. Doğal Toplumcu öğeler etrafında ortaklaşan yönleri içermektedir. Bunları, bahse konu zamanlara ve mekânlara özgü biçimleriyle örnekleyip konuyu daha da soyutlayabiliriz.

Kölecî toplum diye kavramsallaştırılan dönemin ön-günlerinde, Sumeriya’nın Lagaş kentinde ve Lagaş’ın yönetimini elinde tutan UR-NANŞE sülalesi şahsında Rahip-Bürokrasisi’nin Tapınak komünalitesi ölçülerine ters düşerek yozlaşması karşısında yaşanan ayaklanma ve direniş, buna verilebilecek ilk örneklerdendir. Doğal Toplum değerleriyle donanmış şehir halkı, bu durum karşısında direnip ur-nanşe sülalesini yönetimden uzaklaştırmıştır. Yönetim -tarihin ilk sosyal reformcusu diye anılan- Urukagina öncülüğünde bir görevli grup getirilmiştir. Yıl; M. Ö:2400’lerdir! Bahsedilen bozulma ve yozlaşma Urukagina şahsında devreye giren “reformlar” ile giderilmiş; komünalist öze uygun bir yapı yeniden tesis edilmiştir.

Bir diğer örnek, kölecî Akad İmparatorluğu’nun 2350’ lerde tipik sınıf-devletli egemenliğine; yayılmacı saldırganlığa karşı geliştirilen direnişler olmaktadır. Bu direnişler Sümer yazıtlarında belgelidir. Özellikle

Akad kölecî emperyal yayılcılığının Mezopotamya ya yönelmesinde görülür. Mezopotamya’da ki topluluklar hala komünalist Doğal Toplum gelenekleriyle yaşamaktadırlar o dönem. Özgürlüklerine yönelen dış saldırı karşısında, bölgenin aşiret toplulukları Konfederatif Birlikler/Aşiret Konfederasyonları kurarak direnirler. Bu direnişlerin en büyüğü ve sonuç alıcı olanı Proto-Kürt Guti ve Lulumb aşiretlerinin (ki, Gutiler’in kendileri de daha dar bir aşiret birliğidir) öncülüğünde ve diğer küçük aşiretlerinde destekleriyle bir Aşiret Konfederasyonu olarak kurulur. Buna dayalı direniş bir süre sonra (takriben M. Ö:2100’ler de) kölecî Akad imparatorluğunun yıkılmasına yol açar. Ardından kurulan yeni otorite, bu Aşiret Konfederasyonu’nu oluşturan toplumların komünalist kültürleriyle de bağlantılı olarak, konfederatif nitelikte bir otorite olmuştur. Sümerlere “Lagaş Beyliği” adı ile özerk bir idarî yapı verilir. Benzer şekilde, Akad köleciliği hâkimiyetindeki diğer topluluklara da böyle yaklaşılır. Dolayısıyla, yeni bir kölecî yapı oluşmaz.

Babil kölecî İmparatorluğu’nun yayılcı ve saldırgan yönelimlerine karşı da Doğal Toplum gelenekli güçlerin direnişleri olmuştur (ki, Ardından bu iktidarı sürdüren Asur köleciliğine karşı da direnişler hiç durmamıştır). Bu direnişler; içerde baskı ve tahakküm altında tutulan yoksul halkın ve dışarıda ise bağımlı kılınmak istenen göçebe aşiretlerin mücadelerî ile şekil kazanmıştır. İç direniş, o dönemin “Valî” si sayılan olarak atanan Nemrutlar’ a-Nemrut Rejimi’ne karşı verilmiştir. Riha/Urfa merkezli bu direnişlerde kimi topluluklar yenilgiye uğratılmış ve bağımlı kılınmışlardır. Ve fakat Aryen ve Semitik kültürlerden çıkan iki ayrı kol/topluluk bağımlılığı kabul etmez; bölgeyi terk etme pahasına baş eğmez! Bu direnişçi çıkış, tarihte Peygambersel Geleneği sembolize etmiştir, ki, “İbrahîmî Çıkış” olarak bilinmektedir. * Ve esas olarak Nemrut Rejimine karşı direnişi anlatmaktadır. Bir kişi şahsında sembolize edilip anlatımı, dönemin mitolojik izah tarzının bir gereği olmaktadır. Kölecî-Emperyalist saldırganlığa karşı, eşitlikçi Tapınak komünalitesinin zayıflamış bulunan Rahip geleneğini “Peygamberlik kurumlaşması”

* Bu Peygambersel çıkışa/direniş geleneğine Aryen kültüründen gelen topluluklar ile Semitik kültürden gelen topluluklar farklı adlandırmalar vermektedirler. Ancak, bir direniş geleneği anlamında özî biridir. Örneğin: Aryenler’de 1. Zerdüş=Mebaband iken, semitikler’ de bunun karşılığı; “Adem” dir. Aryenler’de 2. Zerdüş= Hüşeng iken, Semitikler’de bu; İbrabim/Abraham’dır! (Aryenler’de 3. Zerdüş= Zarabustra’dır). “İbrabîmî Çıkış”/Direniş Geleneği, Aryenler’de “Hüşeng” şahsında dile getirilir, mitolojik anlatıma kavuşturulur. 2. Zerdüş’ ün “ZEND” ve 3. Zerdüş’ ün “VESTA” kitabı vardır. 1. Zerdüş’ ün kitabının olup-olmadığı bilinmemektedir.

biçiminde geliştirip bunu sisteme eleştiri haline dönüştüren bir direniş olmaktadır. Reform dayatılmıştır sisteme! “Tanrı-kral” kültü yerine “Tek-Tanrı” öne sürülmüş ve bu Tanrı hem gökyüzüne çıkarılmış ve hem de “insan Tanrı olmaz!” hükmüne bağlanmıştır. Dolayısıyla, ideolojik olarak ta sınıflı-devletli kölecı yapı reddedilmiştir. Özgürlüğe, aşiret formatlı Doğal Toplumcu Komünal geleneklere bağlılık esas alınmış ve tercih edilmiştir. Direnişin özü, böylesi bir nitelik taşımaktadır.

“İbrahimi direniş geleneği” içinden çıkan toplulukların Riha (Urfa) yı terk etmek pahasına Nemrut Düzenineboyun eğmeyen biri Aryen, diğeri semitik kültürden gelen iki topluluk Mezopotamya dan Mısır’a dek göç etmiştir. Yıl:1900-1750’lerdir. Peyder pey gelişmiştir göç hareketi. Geldikleri Mısır’da, kölecı Firavun Düzenine karşı bir direniş gücü olarak konumlanmışlardır. Sonuçta-1750’lerde-Hiksoslar iktidara geçmişlerdir # İktidarlarının ilk dönemlerinde, içinden geldikleri Doğal Toplumcu Komünalizm kültürü gereği esnek bir idare sürseler de (ki, somut olarak, birlikte geldiklerini Semitik boylara yaklaşımda görülür bu.) sonraları Mısır kölecı yapısını benimser ve idarelerini buna göre uyarlarlar. Kölecı sistemin parçası olurlar. Ancak, gerek Riha’da ve gerekse de Mısır’a ilk gelindiği süreçlerde yerli halkla yan yana olup devletli sistemlere karşı mücadelede özgürlükçü bir direnişi temsil etmişlerdir.

Hammurabi döneminin Babil köleciliğine karşı, yine yoksul proto-Arap halk kesimleri ile proto-Kürt Kassitli işçiler içerden; başta proto-Kürt Horritler olmak üzere, diğeri Aryen kültür topluluklarından Hititler, Elamlılar da dışardan direnmişlerdir. Bu direnişler içerde tahakkümcü egemenliğe, dışarıda sömürgeci yayılma ve bağımlılaştırma uygulamalarına karşıtlığı içermiştir. Bu yönüyle, Doğal Toplum gelenekli Aşiretlerin ve Tapınak komünalitesine motive olmuş yoksul kent halkının özgürlükçü, eşitlikçi arayışlarını temsil etmektedir. Devletli-sınıflı köle sistemine karşı, halkların özgürlük ruhlarını sahiplenışı içeren başkaldırılarıdır.

Bu dönem direnişlerinin en görkemlisi, Babil sonrası bölgede yükselen kölecı Asur imparatorluğuna karşı gelişenidir. Asur iktidar güçleri içerde vahşi bir kölecı tahakkümü ve dışarıda ise katliamcı bir yönelim ile mutlak hâkimiyeti dayatan; bunun için tarihin tanık olduğu en dolaysız kanlı-katliamcı egemenlik dayatmasını yürürlüğe koyan bir politik

Hiksoslar,Proto-Kürt bir Aryen kültür topluluğudurlar. Horritlerin bir koludurlar ve ağırlıklı olarak Horritçe konuşurlar. Yukarı Mezopotamya’nın Riha/Urfa bölgesinden Mısır’a göç etmişlerdir. Neolitik költürdendirler. Tunc silahlara sahiptirler. (Bkz:Bu konuda “Tarihte Neler oldu?” Gordon CHİLDE, “Kara Athena” Martin BERNAL ve “Siyasal Düşünceler Tarihi” Alaaddin ŞENEL)

tutumu temsil etmişlerdir. Asur iktidarının kuruluşundan itibaren bölge halkları aşiret formatlı ve Doğal Toplum gelenekli özgür ve bağımsız yapılarını korumanın direnişini yürütmüşlerdir. Med’ler, bu tarihten başlayarak, başta proto-Kürt toplulukların birliği olmak üzere, diğer proto-Arap aşiretler ile de ilişki ve dayanışmayı sağlayıp öncülük ederek Asur köleciliğine karşı direnişi 612’de zafere taşımışlardır. Bugün, halkların özgürlük günü olarak Asur tahakkümüne maruz kalan her ülkede ve bu ülke toplumlarınca “NÛ-ROJ/Newroz” = “Yeni Gün” diye anılmıştır. Özgürlüğü, bağımsızlığı, direnişi sembolize eden bir dönemeç olmuştur. Yunan tarihçilerin de vurguladıkları gibi, İonya’da/Ege kıyılarında konumlanmış Yunan topluluklarının Asur tahakkümüne girmesinin önü de böylece alınmış: İonya’da Antik-Yunan uygarlığının fizizlenmesine koşul oluşturulmuştur. Bu direnişin birde böylesi nesnel sonuçları söz konusudur(ki, Sparta ve Atina kent devletlerinin Med varlığı dolayısıyla İonya siteleri üzerinde dayatıcı yaklaşımda bulunamamaları da bir başka pozitif etken olmuştur). Medlerin iktidarı, içinden geldikleri Doğal Toplum gelenekleri ile ilgili olarak konfederatif yapı arz etmiştir. Med’lere bağımlı olan bölge halkları (bugün “Eyalet Yönetim Modeli” olarak bilinen sisteme de kaynaklık eden),esnek bağlarla özerk yapılar biçiminde varlıklarını sürdürmüşlerdir. Med’ler şahsında ve Asur köleciliğinin yıkılması bağlamında, esas olarak devletli-sınıflı köleci uygarlığa karşı ideolojik bir alternatif ortaya konmuştur. Med iktidarının dayandığı Zerdüşf felsefesinin eşitlikçi, özgürlükçü, hayvan kurbanını dahi yasaklayan, doğayla dost olmayı öğütleyen, görece kadında daha eşit ilişkiyi benimseyen, ortakçı, paylaşımçı esas olan (üretimde) v.d tutum, bunun en iyi izahını yapmaktadır.

Bu dönem, doğu iktidar yapılarının katı köleci devletlerine karşı farklı yol ve yöntemlerle de sürmüştür bu direnişler. Çin’de hüküm süren katı monarşik iktidara karşı “Lao-Çe” ile başlayan ve 6. yüzyılda “Tao” ile devam eden; (belli düzeyde faklılaşıp dengeleyici bir “orta yol” u hedeflemiş olsa da) Konfüçyus’çu akılcı ahlak öğretisi ile süren bir direniş geleneği ve ideolojik karşı koyuş vardır. Mistik direniş gruplarıyla iç içe, dönemin monarşik-sınıflı egemenlik yapısına karşı, halkların özgürlük arayışlarını temsil etmişlerdir. Benzer bir durum Hindistan’da iktidarda bulunan Brahman kast sistemine karşı gelişmiştir. İki akım söz konusudur: Bir; yoksulların kökten redci direnişini ifade eden Uphanishad hareketi, iki; arada denge kurmak isteyen orta yolcu olsa da, görece bir

eşitliği ve reformu amaçlayan Budizm! Bu direnişin özü de, katı devletçi-sınıflı köleci uygarlığa boyun eğmeme, eskinin görece adil ve eşit düzenini yeniden geri getirmeye dayalıdır. Bu da, gerçekleştirdiği reformla görece bir “düzeltme” ile sistemi yumuşamaya, esnemeye zorlamıştır. Uphanishad’lar aşırı lükse ve israfa karşı “çilecilik” diye adlandırılmalarına yol açan “yememe-içmeme” ve “kent uygarlığını terk edip doğa’ya yani ormana” dönmeyi tercih ederek redci bir tutumla sisteme tavır almış; ideallerinden taviz vermemişlerdir.

Batı’daki sınıflı-devletli iktidar yapılarına dönük direnişler de hep var olagelmıştır. Köleci Roma imparatorluğuna karşı göçebe GOL aşiretleri, yine Akha aşiretleri(Yunanistan’da)dış direniş güçleri olarak bağımsızlıklarını koruma aşiretsel gelenekteki dayanışmacı yaşamlarından “ödün vermeme mücadelesini sürdürmüşlerdir. İçerde ise; Habeşistan, G. Rusya, Fas, Afganistan, Acemistan, İspanya (vd)yerlerden getirilmiş olan kölelerin direnişleri başlamıştır. Belirgin ilk büyük köle ayaklanması M. Ö:135’lerde Sicilya’da gerçekleşmiştir. Aynı yıllarda Makedonya, Delos (Yunan kenti), İtalya ve Bergama’da ki kölelerde isyan etmişlerdir. İsyanlar özgürlük amaçlıdır. Kölelik öyle sıradan rahatça kabul ettirilmemiştir, hep direnişlerle, isyanlarla karşılanmıştır. Bu isyanlara MÖ:110’lu yıllarda, tahakküm altında tutulan yoksul köylülerde katılmışlardır. Zaten dışarıda Töton, Daç, Galya ve Germen aşiretleri de bağımsızlıklarını koruma direnişlerini yükseltmiş durumdadırlar. Bu direnişler MÖ:95 yılına dek Roma köleciliğini son derece zorlayan bir dinamigi ifade etmektedir. Özellikle MÖ:91 yılında-yine Sicilya merkezli-köle isyanı oldukça etkili bir direniş olmuştur. Aynı yıllarda yine, Roma imparatorluk yayılmacılığına karşı Anadolu ve Mezopotamya’da topluluklar aşiret formatlı bağımsızlıkçı direnişlerini yürütmüşlerdir. Öte yandan, MÖ:74’de Spartaküs öncülüklü köle isyanı, iktidarı yıkımın eşiğine getirmiştir. Tüm bu direnişler esas olarak devletli-sınıflı iktidar yapılarının tahakkümcülüğüne, saldırganlıklarına karşı özgürlük ve bağımsızlık hedefli Doğal Toplum geleneğini bağrında taşımaktadır. Toplular, hala aşiret formulu da olsa, kendi içlerinde topluluk dayanışması ve görece bir eşit yaşam idame etmekteyken, dıştan ya da içerden bir iktidarsal tahakküm’ün kendilerine dayatılmasını kabul etmeyerek direnmişlerdir. Bu yönüyle, ideolojik bir red ve karşı duruş da söz konusudur. Örneğin; İsa’nın da içinde yer aldığı Esen i Hareketi, böylesi bir niteliği ifade etmektedir. “Vaftizci Yahya” ölünce, hareketin öncüsü konumuna gelen İsa, “imparator Tanrı olamaz!” diyerek bir duruş geliştir-

miştir. İnsani-hümanist tonları ağır basan ideolojik bir direnç akımı olmuştur. Zerdüşti ahlak ile Stoacı Doğal inancı sentezleyerek, “Evrensel Tanrı” kültüyle, sisteme alternatif bir zihniyeti geliştirerek direnmiştir.

Devletli-sınıflı iktidar yapılarına karşı Doğal Toplumcu Komünalist direnişler, “milattan” sonraki yıllarda da devam etmiştir. MS:100’lü yıllarda Batı’da (Roma’ya karşı) Germen ve Galyalıların ittifakıyla(ki, Roma, sonra onları birbiriyle çatıştırır; nifak tohumları eker) bir mücadele yürütülür. Doğu’da “Mazda inanç’lı” Mezopotamya hareketleri direnirler. Zerdüştlük ile Hristiyanlığın sentezi olarak ve bir nevi “Erken İslam” niteliği taşıyan Maniheizm, köleci sisteme karşı bir zihni devrim biçiminde çıkmıştır. “Daha katlanılabilir bir yaşam” vaadi ile direnmiştir. Yine,520’li yıllarda Zerdüştlük ve Maniheizmin sentezi biçiminde(ve eski Mazda inancı esinli olarak) “Mazdekçilik”,bir zihni reform ve karşı koyuş biçiminde sisteme yönelmiştir. Toprakta ve mülkiyette eşitlik,- görece de olsa-kadın ve erkek eşitliği, et yeme yasağı ve kurban karışıklığı (vb) gibi son derece gelişkin bir zihni açılım olarak öne çıkmıştır. Doğal Toplumcu komünalist değerler, son derece belirgindir. Mazdekçi direniş,bir ideolojik direniş akımı olarak kendisinden sonra gelen farklı hareketlere de esin kaynağı olmuştur. Örneğin; Mazdek’in eşi Hürrem Bin KADE’ nin öncülüğünde beliren Hürremiler/Hürremi Hareket, bunlardan biridir! Aynı geleneğe dayanan ve 830’larda sistem karşıtı direnişi temsil eden Babekiler, oldukça etkili olmuşlardır.

Bir diğer bağımsızlıkçı direniş İslam içinde belirmiştir. Emevilerin, İslami egemen iktidar dini haline getirerek saldırganlıklarına ideolojik kılıf olarak kullanmaya başladıklarında, buna karşıtlık temelinde içerde ve dışarıda halkların direnişleri yükselmiştir. Arap “Hariciler” ile, Kürt “Ezidiler” islami egemenliğe karşı daha keskin bir direniş gösterirler ve direnirler (ki, Kürtlerin bir kolunun “Ezidi inancıyla buluşmaları bu süreçle beraber başlamıştır). Ancak, tümünden direnemeyenler, daha özgün bir karşı koyuş içinde olurlar. Egemenlikli kılınmış, iktidar ideolojisine büründürülmüş İslama karşı, “ilk İslam”ın özgürlükçü ilkelerine bağlılık temelinde bir mezhepsel farklılaşma ile direnişler geliştirilir. Bu mezhepsel farklılaşma genel anlamda ALİ YANDAŞLIĞI biçiminde kavramsallaştırılabilir. Farklı halklar, kendilerinin eski kabile inançları ile, Muhammed’in ve Ali’nin temsil ettikleri İslami biçimi sentezleyerek geliştirmişlerdir bu mezhepsel direnişi. Bu yüzdende özgün adlandırmalarla anılmaktadır bu karşı koyuşlar. Araplar içinde genelde “Şii’lik”,

Farslarda “Şia’lık”, Kürtlerde Kızılbaş Aleviliği, sonradan bölgeye gelen yoksul Türkmen topluluklarda Bektaşî Aleviliği (vb) isimlendirmeleri, esasta egemen iktidar dinine büründürülen İslami karşı Ali Yandaşlığı biçiminde halkların kendi kimliklerine, özgürlüklerine bağlılıklarını ifade eden direnişler olmuştur. (Bu farklı adlar, dayandıkları diğer halksal inançlarla sentezlenen İslamın özgünlüklerini içerir. Araplarda kabile inançlarıyla, Kürtlerde ve Farslarda Zerdüştlük ile Türkmenlerde Şaman inancı ile sentezlenmenin özgün tonları rahatlıkla ayırt edilebilir). Bunlar da, Doğal Toplumcu Özgürlük geleneğinin farklı izdüşümleridir.

Şii inancı içerisinde çıkan 12 imamcı ekol, etkili bir sistem karşıtı direnişi içerir. Özelde bu ekolden gelen ve 800’lü yıllarda beliren İSMAİLİLER/İsmaili hareket, böylesi bir direnişi temsil etmiştir. İsmaili hareketin, eylemci yönleri kadar zihni plandaki “Yeni Kurtuluş Tarihi” adlı alternatif tasarımları sistemin ideolojisine karşıtlığı içermiştir. Bu onların ütopyalarıdır. Zerdüşti mitolojiler ile Yeni Platonculuğun sentezine dayanmaktadır. Yine, İsmaili geleneğin bir kolu olan ve “İhvanü’s Sefa/Arınmış kardeşler” adıyla bilinen Bâtını akım (gizli örgüttür), bu zihni planda iktidar karşıtlığının en belirgin perspektifini formüle etmiştir. “Resail/Risale” adlı felsefe ansiklopedileriyle, bir nevi, devletli-iktidar odaklarına karşı özgürlükçü manifesto oluşturmuşlardır. Bu akımdan da FATİMİLER/Fatımi Hareketi çıkmış; direniş geleneğini sürdürmüştür. 900’lerde öne çıkan Fatımiler, Tunus da iktidarı devirirler. Ki, sonradan Mısır’da da iktidarı ele geçirirler. Fatimilere/ Fatimiliğe yakın olan KARMATİLER, Abbasi İmparatorluğu’na karşı, bölgedeki yoksul ve bağımlı kabilelerin, halkların özgürlükçü ve bağımsızlıkçı taleplerinin temsilini yapmış; eşitlikçi ideolojik algılama ve özgürlükçü hedeflerle Doğal Toplumcu direniş geleneğini temsil ederek mücadele yürütmüşlerdir. İslami iktidarın egemenlikli yapısına karşı içerde de direnişler(iktidar saraylarının direk denetimi içinden)sürmüştür. Alternatif ideolojik duruş geliştiren, zihni açılımı dayatan farklı akımlarda vardır. Mutezileciler, Sufistler ve bunların kolu Mevleviler, görece daha eşitlikçi bir yaşamı savunan zihniyet eksenli çıkışlar olmuş; direnmişlerdir.

Batı’da bu dönem Katolik kilise iktidarının dogmatizmine karşı Fransiskan ve Dominiken hareketleri özgürlükçü akımı temsilen gelişmişlerdir. Kilise, bu karşı çıkışları dolayısıyla “Heretikler/Mezhep Sapkınları” diye mahkûm etmiştir bu akımları. Yine, sınıflı-devletli iktidar ideolojisinde kırılmaya yol açan, karşı çıkan diğer güç odaklarına, dinamiklerine de baskı ve

sindirmeyle yönelmiştir. Örneğin; bilimin öncüsü sayılabilecek SİMYACILAR, “cadı” diye yaftalanıp karalanmak istenen “Bilge kadınlar” bunlardandır ve bunlar iktidar karşıtı direnişin temsilini yapmışlardır. Doğal Toplum gelenekli ve aşiret formatlı özgürlüklerine bağlı Germenler direnmiş; köylü ayaklanmaları direnişinde tetikleyici rol oynamışlardır. Nihayetinde Reform ve Rönesans çıkışı, bu eğilimlerce temellendirilmiştir. Bu dönemlerin ardından çeşitli tarihsel kesitlerde, sınıflı-iktidar güçlerine karşı eşitlikçi toplum tasarımlarıyla gelişen ütopyacılar, aynı komünalist direnişin takipçileri olmuşlardır(Petrarca, Thomas MORE, Valentin ANDENE, Rabielas, Fovreir, R. OWEN, S. Simon, Pruodhon, Campenalla vd).

Alman köylü ayaklanmalarında Thomas Münzer’in komünalist nitelikli düşünceleri önemli rol oynar. Yerel öz yönetim talebi ve bu ayaklanmaların önemli bir gerekçesidir. Bu eksende özgürlük amaçlı özyönetime dayalı konfederatif yapı hedeflenir. 1520-30’lu yıllarda İspanya’nın Segovia, Toledo kentlerinde ayaklanmalar gelişmiştir. “Comüneros/komün sakinleri” adı ile anılan direnişlerde özgürlükçü yan başattır. Kentlerde komünalist yönetimler oluştururlar. “...İspanya’daki komün sakinleri (comuneros), birbirleriyle işbirliği içinde yaşayan birleşik bir İspanya’nın yolunu açmışlardı; bu yol merkezi ulus-devlete değil, çok daha farklı bir düzene çıkabilirdi. ”⁽¹⁾ Benzer komünalist nitelik İsviçre’deki referandumun kökenini oluşturan birlik de/222 komünün Yurttaşlar meclisinden oluşan “Graubunden/Gri Birlikler” (1524-1800) de vardır. Üç birliğin bir araya gelip konfederatif bir çatıda birleşmeleri dolayısıyla “Freistaat der Doci Bunde/Üç Birlik’li Özgür Devlet” diye de bilinir bu yapı. Tümü, sınıflı-devletli eril egemenliğin dışında, halkların, toplumun kendi aralarında geliştirmeye çalıştıkları daha eşit ve özgür nitelikli birlik arayışlarını temsil etmektedir. Büyük bedeller ve direnişlerle elde edilmiş kazanımlar olmuştur.

Doğal Toplumcu komünalist direniş geleneği, sınıflı-devletli eril iktidarın tarih yorumlamalarında “Burjuva Devrimleri” adı ile egemenlere mal edilmeye ve dolayısıyla çarpıtılmaya çalışılır. Oysa bu devrimlerde eşitlikçi arayışlar direnişin asıl gücünü ve niteliğini de ortaya koymaktadır. Örneğin; Fransa’da, daha 1600’lü yıllarda “Winstanley” öncülüğünde gelişen ve “Kazıcılar Hareketi” diye bilinen direniş akımı, “Özgürlük Yasası” adlı halkçı bir tasarıya sahiptir. Tıpkı 16. yüzyıldaki İspanyol “Şehir Komünarları” gibidirler. Yine,1789 Fransız Devrimi’n de Babeuf’un “Eşitlikler Manifestosu” ve “Eşitler Cumhuriyeti” adlı program ve

ütopyaları komünalist öz taşımıştır. Bir diğer örnek, Amerika’da “new England” kasabasında görülür New England’da bir “Kasaba Meclisi Geleneği” şekillenmiştir. Bugün Amerikan egemen kastına mal edilerek öne çıkarılan ve adına “Amerikan Rüyası” denilen özgürlükçü ve eşitlik esaslı bir arada yaşam kültürü, kaynağını New England kasaba meclisi geleneklerinden alır. 17. yüzyılda İsa’nın insani ve eşitlikçi eğilimini temsil etme bağlamında bir zihni algılayışla, kendilerine “kilise” tarafından sapıtırılmamış “Saf Hristiyanlık Hareketi” diyen bu akımcı geliştirilmiştir bu kasaba geleneği. *Amerika kıtasında, bugünkü adıyla “ABD” ye-bu birliğe-katılmadan önce; daha 1777-1791 yılları arasında, henüz bağımsız bir cumhuriyet olan Vermont (şimdi ABD’de bir eyalettir!), özgür ve eşit bir aradalığın temsilinin yapıldığı önemli bir merkez olmuştur. Bunun gibi konfederatif gelenekler dogmatik kilise iktidarı geleneğine karşı, eşitliği eksen alan Radikal Hristiyan hareketleri biçiminde gelişmiş; İngiliz, Amerikan ve Fransız devrimlerini de-ideolojik esin olma anlamında-beslemiştir. (özgürlük, eşitlik esasları ile).

Görece daha yakın zamanların komünalist öz taşıyan direnişleri de hiç kesintiye uğramadan devam etmiştir. “Ludist Hareket/makine kırıncıları” n’dan Çartist Harekete, Komünist Liga ile başlayan I. ve II. Enternasyonal bağlamlı arayışlara; Ekim Devrimi, Çin, Vietnam, Küba devrimcileriyle sembolize edilen sosyalist deneyim ve ulusal kurtuluşçu direniş mücadelelerine dek, Doğal Toplumcu Komünal dokunun özünü taşıyan direnişler hep var olagelmıştır. Güncelde anti-küresel hareketler, Porto-Allegre direnişleri, Feminist, Anarşist, Demokratik-Sivil Toplumcu arayışlar (vb) gibi tüm mücadele girişimleri, esas olarak sınıflı-devletli eril iktidara karşı bir direniş temsil etmektedir. “Daha iyi bir yaşam” ve “Kabul edilebilir Özgür Bir Dünya” ütopyalarında ortaklaşabilen taleplerle, farklı zeminlerde de olsa, hiyerarşik-ataerkil tahakkümcülüğe karşı bir isyanı, başkaldırıyı, red’di temsil etmektedirler.

Daha nice örneklerle çoğaltılabilecek bu direnişlere vurgu yapmamızın amacı şudur: Tarih, hiç te sınıflı-devletli uygarlığın tekil iradesiyle yönlenmemiştir! Çoklu arayış ve özgün ideallerle örülü seçenekleri içermiştir. Toplumsal sistemler arasındaki kaotik geçiş süreçlerinde kendini güçlü örgütleyen, olanakları iyi değerlendirebilen ve hazırlıklı kılan ve dolayısıyla, devamlılığını da koruyabilen güçler kendilerini başat kılarak, döneme damga vurabilmişlerdir. Verdiğimiz örneklerden de rahatlıkla görüleceği gibi, Doğal Toplumcu güce haiz direniş güçleri de kimi zamansal kesitlerde eşitlikçi idari yapılar ku-

*Bkz= Murray Bookchin A. g. e Sy:291-294 (Özet Çıkaran S. G)

rabilmişlerdir. Ve fakat yine görüldüğü gibi, ya devamlılığı sağlanamadığından ya da-kimi örneklerde görülen biçimiyle-”zıttına benzeyerek” başkalaşıma uğra(tıl)dıkları için yıkılmışlardır. Aynı şey, sınıflı-devletli egemen yapılar içinde

Geçerli olabilmıştır. Doğal Toplumcu öze dayalı direniş mücadelelerinde, tıkanma dönemlerinde bütüncül dönüşümü gerçekleştirip bütüncül yenilenmeyi sağlayacak; süreklilik arz edecek eşitlikçi kurumlaşmaları oluşturmama, doğru pratikleşememe (vd) gibi nedenler sonucu oluşan başarısızlık salt bu direnişlerin yenilgisiyle sınırlı kalmamıştır. Aynı zamanda, karşısında mücadele yürüttükleri devletli-sınıflı iktidar yapılarının lehine sonuçlar doğurmuş; sistemlerini kalıcı ve sürekli kılabilmelerine-nesnel bir etken olarak-”katkı” sunmuştur! Bunun en son örneği ve çarpıcı olanı Reel-sosyalist pratik, Ulusal kurtuluşçu akımlar ve Sosyal-Demokrasi icraatında görülmüş ve gerçekleşmiştir. Bu üç direniş odağı, modernist-kapitalist iktidar sisteminin ömrünün uzamasına yol açtığı (ki,III. Bölümde detaylı incelemeye çalışmıştık) bugün çok daha net olarak görülebilmektedir. Bu akımlar ilk adımı atmış ve fakat kurumda öngörülen ideolojik ilkeleri pratik-politik düzlemde temsili (devrim sonrası süreçlerde) yetkince yapamamışlardır. Toplumsal sorunlara ve tıkanıklıklara çözüm getirilememiştir. Öte yandan, bolca umut vaat etmeleri ve halkları bununla avutuyor oluşları dolayısıyla, farklı çözüm arayışlarını da barajlayan “doğal set” görevini görmüşlerdir. Tamda böylesi süreçlerde, modernist-kapitalist iktidar, liberalizm bağlamı kimi açılım ve reformlarla kendisini “albenili” kılabilmiş; toplumlar nezdinde itibar kazanmış ve ömrünü uzatabilmiştir.

Tüm bu durumlara rağmen, Doğal Toplumcu Komünalist doku, direniş geleneği ve değerleri güncelle taşıyabilmiştir. Bu ise, yeni direnişlere temel teşkil etmiş; esin kaynağı olmuştur. Devletli-sınıflı uygarlığın dışında da bir yaşamın olduğu/bu olasılığın olabilirliğini ortaya koymaya dair inanç ve umut oluşturmaktadır. Tüm “insansı” yaşamın %98’ini içeren Doğal Toplumcu yaşam geleneğinin-bunca toplum yaşamı dışına itilmişliğine rağmen-halen varlığını koruyabiliyor olması son derece güçlü bir UMUT ve İNANÇ yaratmaktadır. İnsansı yaşamın geriye kalan sadece %2’lik bir kesitini ifade etmekte olan sınıflı-devletli toplumun, “vazgeçilmez” olmadığını ortaya koymaktadır. Bu izahatlar üzerinden hareket ederek, sınıflı-devletli uygarlığın güncel formunu oluşturan modernist-kapitalist toplumu; bu yapının paradigmasını incelemek yerinde olacaktır. Açmazlarını, çelişkilerini irdeleyerek, alternatifinin ne olması gerektiğinin ipuçlarını da ortaya çıkarabilmek, konuyu bütünleyecektir.

-B) MODERNİZM VE MODERNİST-KAPİTALİST PARADİGMA'YA DAİR

“Modernlik tarihi, birey, toplum ve doğa arasındaki yavaş ama kaçınılmaz kopmanın tarihidir. ” ⁽¹⁾

13. yüzyılda kuluçka dönemini yaşayan modernizm, esas olarak 16. yüzyıldan beri varlığını sürdüren ve 19. yüzyılın son çeyreğinden itibaren kendisini başat hale getirebilmiş bir sistemi yani kapitalizmi ifade etmektedir. Feodalizmi izleyen sürece atfen yapılmış olan tarihsel bir dönemleştirilmenin ifadesidir. Yüzyıllar boyunca insana, toplum ve toplumsal yaşama dair ne varsa tüm alanları çepeçevre kuşatan, yönlendiren ve şekillendiren bir paradigmayı ifade etmektedir. İnsan-insan, birey-toplum, toplum-doğa, kadın-erkek (vb) ilişkilerinde normlar oluşturmuştur. Ekonomiye, kültüre, politika ve sosyal alana etkide bulunmuştur. Eksileri ve artılarıyla insani-toplumsal dünyamıza girmiştir. Hayallerimize, duygularımıza ve beğeni ölçülerimize dek etkileri olmuştur.

Güncelde modernizmi yüceltenlerde vardır; yerip eleştirileriyle tümünden olumsuzlayanlarda! Dolayısıyla, bu hususu da göz önünde bulundurarak tümelci yanılgıya düşmemeye çalışmak gereklidir. Alternatif Yaşam, Yeni paradigma bağlamı arayışlar sürüyorken, modernist-kapitalist paradigma'yı eleştirel analize tabi tutarak anlama çabasına girmek önem taşımaktadır. Geçmişi, günceli ve olası geleceği ne olabilir? Güncel açmazları nelerdir? Olumlu-olumsuz anlamda yol açtığı sonuçlar nasıl ele alınabilir? Bu eksenle konuya yaklaşabiliriz.

1- Tanım ve Gelişim Dayanakları İle Modernizm

“Modernliğin en önemli anlatılarından biri, insanı Tanrıların büyüğü dünyasından şeylerin büyüğü bozulmuş ama bilinebilen dünyasına götüren dünyevileştirmeye işaret eder. ” ⁽¹⁾

Etimolojik olarak “modern” kavramı Latince'den türetilmiştir. Latince'de “moda=şimdi” anlamına gelmektedir. “Moderns=Şimdiler”, olsa gerek. Dolayısıyla; “modernizm; Şimdiler, Güncel (vd)” gibi kavramlarla özdeş anlam taşımakta. Modernist paradigma'dan bahsedeceğimiz için, kısaca da olsa “paradigma” sözcüğüne de değinmekte yarar var. İngilizce “paradigm=Çekim Listesi” demek. “Dizi” diye de çevrilebilir Türkçeye. Ardarda gelen ve bir bütünü oluşturan öğeler toplamı anlamında “Dizi”! Kullanım alanı böyledir. Bilimsel paradigmlar, belli bir bilimsel yaklaşım dâhilinde doğayı anlamak

1-Modernliğin Eleştirisi sy:174 Y. K. Y Yay. Alain TOURAİNE

1-Modernliğin Eleştirisi sy:259 Y. K. Y Yay. Alain TOURAİNE

ve ilişkiler bütünü yakalayabilmek için kullanılan açık ya da örtülü inançları, kuralları, değerleri ve deneysel araçları kapsamaktadırlar. Bu yönüyle de çoklu PARAMETRELER’ den oluşmaktadırlar.

Paradigmaların oluşumlarının hemen öncesinde, çeşitli alanları/konuları içeren bilimsel açılım ve gelişmeler yaşanmaktadır. Bunların her birisi bir PARAMETRE/YARI-DİZİ olmaktadır. İşte, bu parametreler paradigmaların gelişimi ve gerçekleştirmelerini koşullayıp temellendirmektedirler. Her paradigma, böylesi parametreler üzerinden yükselmektedir. Çoklu bilimsel parametrelerin toplamı oldukları için son derece yavaş ve ağır ilerlemektedirler. Bu yönüyle de yeniliğe ve farklılığa kapalılığı ifade etmektedirler. Çünkü paradigmatasal değişimler, aynı zamanda-kendilerini oluşturan-parametrelerin de değişimlerini gerektirmektedir. Bilim, felsefe, teknik (vb) gibi alanlarda açılımları zorunlu kılmaktadırlar. Tüm bu alanlarda oluşan değişim ve yenilenmeler belirli bir olgunlaşma düzeyine eriştiğinde, değişim kaçınılmazlaşır. Böylesi süreçler “Geçiş Süreçleri” olmaktadır. Ve “kaotik” nitelik arz ederler. Eski aşılıma ve yeni ise belirmeye başlar. Çatışmalı bir atmosfer; çelişkili, tartışmalı realite açığa çıkar. “Eski”,değişmeme yönünde diretirken, “Yeni” ise değişimi dayatmaktadır. Eski paradigma artık bilimsel alt-yapısını kaybetmiş ve toplumsal “kabul edilebilirliği” ni yitirmiştir. Parametreleri tek tek geçersiz hale gelmektedir. Uzun bir süre direnme olanağı kalmamıştır. Çöküş kapıdadır!

Modernist paradigma 16. -17. yüzyıldaki gelişmeler üzerinde yükselmiştir. Bilimde Newton’cu klasik fiziğe, felsefede Determinist/belirle-nimci-mutlakçılığa, mantıkta Aristo’cu “Ak-kara” ikilemine dayanmıştır. “İlerlemecilik” e inanarak; pozitivizmi esas alarak ve olguculuğu kutsayarak belirmiştir. Bilimi felsefenin önüne koymuştur. Tüm bunlar temelinde siyasal yapısını ve değerler sistemini şekillendirmiştir. Sosyal, siyasal ve ekonomik kurumlaşmalarıyla; belirtilen felsefi mantalite temelinde modernist paradigma gerçekleşmiştir. Kapitalist burjuva sistemi modernist paradigma üzerine inşa edilir; modernist-kapitalizm oluşur. Böylece, Liberal-serbest piyasa ekonomisi ve siyasal planda Ulus-Devlet formu ile milliyetçiliğe dayanır. Bu sistem, toplumsal yaşama başat kılınır. Böylelikle, birey-toplum-devlet ilişkileri yeniden “düzenlenir”. Bu yapı 20. yüzyılın başına kadar-bir biçimde-varlığını sürdürmüştür. Fakat 20. yüzyılın başından itibaren açığa çıkan bilimsel gelişmeler ve gerçekleştirilen kuramsal açılımlar sonucunda modernist-kapitalist paradigma bilimsel alt-yapısını yitirmiştir. Bilim ile sistem arasında çelişki başlamıştır. Modernist para-

digma, toplumsal sorunlara çözüm üretemez/yanıt oluşturmaz hale gelmiştir. Kaotik bir süreç doğmuştur. Toplumsal örgütlenme ile felsefe arasındaki denge kaybolmuştur. Uyumsuzluk ve düzensizlik başlamıştır.

Güncelde Newton'cu klasik fizik aşılmıştır. 19. yüzyıla dek varlığını koruyan ve 19. yüzyılın sonlarında iyice zayıflayan klasik fizik, 20. yüzyılın başında açığa çıkıp gelişen Plonck ve Einstein teoremleriyle birlikte, geçerliliğini yitirmiştir. Klasik fiziğin olguculuk'u, mutlaklaştırıcı neden - sonuç ilişkiselliği ve bu temeldeki determinizmi çökmüştür. Kuantum teorisi ve Rölativite (izafiyet) teorisiyle birlikte, klasik fiziğin sayılan bu ölçüleri geçersiz hale gelmiştir. Atom altı parçacıklarının hareket yasalarının

Bulunmasıyla sağlanmış bu gelişmeler. Elbette bu teoremler zaman içerisinde belirip bütünsel bir kuram halini almışlardır. Schrödinger ve Heisenberg'in kuramları ile iyice desteklenmiş; güçlü kılınmışlardır. 20. yüzyılın ortalarında "Kaos Teoremi" ile iyice oturtulmuş ve yüzyıla damgasını vuran teorem halini almıştır. Modernist-kapitalist paradigmanın parametreleri geçersizleşmiştir. Klasik fiziğin kendiliğindenci nicel gelişimi yerine "niteliksel sıçramalar";determinist-belirlenimciliği yerine "kaos";yasaya bağlı hareket algısı yerine "olasılıklı geçiş";ak-kara mantığı yerine "görelilik"-olasılıklı bakış geçmiştir.

Tüm bu gelişmeler sonucunda modernist paradigma iflas etmiştir. Sistemsel kriz, kaos baş göstermiştir. Bu paradigmaya dayanan kapitalist-Emperyalist sistem, bu durumu görmektedir. Bu nedenle sistem sahipleri II. Dünya savaşı sonrasında "Restorasyon" a yönelmişlerdir. Marshall-Truman doktrini, Yeni Dünya Düzeni gibi politik ve ekonomik açılımlara başlamışlardır. Güncelde de aynı nedenlerle ilgili olarak farklı politika ve stratejilerle bu çözüm arayışlarını sürdürmektedirler. Koşullar sistemi böylesi arayışlara sevk etmektedir. Öte yandan, bu tekno-bilimsel, zihni değişim, sosyo-ekonomik ve siyasal farklılaşma atmosferi üzerinden alternatif paradigmalara da yol açılmıştır. Güncelde yaşanan bu yönlü tartışmalar böylesi bir temele ve derin bir arka plana dayanarak yürütülmektedir.

2- Modernizmin Doğurduğu Olumsuz Sonuçlar

"Modernleşme, gündelik hayata sanatın, tüketim toplumunun ürünlerinin, yeni teknolojilerin ve yeni ulaşım ve iletişim tarzlarının yayılması yoluyla girdi. Modernliğin yeni bir endüstriyel ve sömürgeci dünya kurduğu dinamikler'modernleşme' olarak betimlenebilir. Modernleşme,

hepsi bir arada modern dünyayı oluşturan bireyselleşme, sekülerleşme, endüstrileşme, kültürel farklılaşma, metalaşma, kentleşme, bürokratikleşme ve rasyonelleşme süreçlerini anlatan bir terimdir. ” (1)

Güncelde toplumsal gerçekliğimiz adeta dejenere edilmiş durumdadır. Kuşkusuz bunun nedeni en temelde hiyerarşik ve devletli-sınıflı eril egemenlikli toplumdur. Bu sistem yüzünden Doğal Toplumun komünalist yaşam tarzı ve değerleri eritmeye ve parçalanarak yok edilmeye çalışılmış/ve halen de çalışılmaktadır. Toplumsallık duygusu büyük oranda eritilerek, yerine çılginlaştırılmış, dizginleri boşaltılmış bireycilik ikame edilmek istenmektedir. Bilimsel-teknik açılımlar insansal etikten soyutlanarak yapıldığından, insanı doğal özünden uzaklaştırıcı etkiler yaratmaktadır. Ruhu, düşünce ve duyguları, özgür davranış kabiliyeti yok edilip Karıncalaşma geliştirilmek istenmektedir. İnsansal gerçekliğimiz özgür davranış ve duyumsayıştan yalıtılarak, tüketim Kültürü’nün esiri haline getirilmek istenmektedir. Tüm bu hususların da ortaya koyduğu gibi, insansı doğamızın; insansı yaşamımızın %98’ini oluşturan zaman kesitinde karakterize olmuş Komünalist Doğal Toplum değerlerimize dönük ideolojik, sosyal, manevi bir saldırı söz konusudur! Özü bu temelde izah edilebilecek olan yıkıcı saldırı, modernist paradigma temelli kapitalist sistemde zirveye taşınmıştır. Dolayısıyla, bu saldırının sağlıklı bir irdelenmesi, nesnel eleştirel analize tabi tutulabilmesi, aynı zamanda Yeni Paradigmasal arayış ve tartışmaların hangi hususlara yanıt oluşturması gerektiğine dairde ipuçları oluşturabilecektir.

a) Modernist-Kapitalizm, Ekolojik

Felaketin Temel Nedenidir

“Ekolojik kriz, sermaye birikimi yüzünden, dünya genelinde ekosistemlerin dengesini yitirmesi sonucu, insan ve doğa arasındaki ilişkinin genel olarak parçalanmasını vurgulayan bir terimdir. ” (2)

Açık ki, doğa karşısında zayıflığını giderme ve güç olabilme çabası insan türünde daima var olagelmıştır. Bu, sosyalleşme çabasıyla at başı ilerlemiştir. Ve fakat bu arayış, Doğal Toplum düzeni dönemlerinde doğa ile tabii bir denge içerisinde uyuma dayalı işlemiştir. Oysa hiyerarşik ve sınıflı-devletli eril-egemenlikli toplumlarla birlikte bu durum niteliksel başkalaşıma uğratılmış; doğaya hâkim olma çabasına dönüşmüştür.

1-Postmodern Teori(Eleştirel Soruşturmalar) Sy:15 Ayrıntı Yay. Stevan Best,Douglas Kellner.

2. Joel KAYA = “Yeni Düzen(sizlik)” den Başkaldırıya sy. 53 Ütopya Yay. Sibel Özbudun, Sabide Sarı (Age’ den aktarım)

Modernist-kapitalist süreçte bu algılama zirveye taşınmıştır. Tekniğin ve sanayisel gelişimin araç-gereçleri ve fütursuzca kullanımı buna olanak hazırlamıştır. Doğa kirletilerek tahrip edilmeye ve vahşice sömürülmeye başlanmıştır. Neredeyse telafisi imkânsızlaşan devasa zararlar verilmiştir halen de devam edilmektedir. Hesapsızca ve harisane bir yaklaşım ile doğal enerji kaynakları tüketilmektedir. Modernist-kapitalist sistem sahiplerinin azami kâr hırsı ekseninde fütursuzca mas edilmektedir. Büyük kapitalist-tekellerin daha fazla kazanç elde etme istemleri dolayısıyla nükleer enerjinin rastgele kullanıma sokulması; bir yandan nükleer silah üretimi, diğer yandan ise bu enerji ile üretim yapılan tesislerde zararlı gazların tedbir alınmaksızın rastgele doğaya bırakılması sonrasında sera etkisi doğmakta, ozon tabakası delinmekte, iklimsel felakete yol açılmaktadır. Havadaki-yaşamsal gereksinimi belli olan-oksijen oranı azalmaktadır. Binlerce bitki ve hayvan türü yok olmaktadır. İnsanlığın tanımadığı birçok yeni hastalık türemektedir. Gezegenimizin “ciğerleri” olan ormanlarımız-tıpkı gezegenimizin “çattısı” olan Ozon Tabakası gibi-yok edilmektedir. Su, hava ve toprak zehirlenmektedir. Kirli atıklarla karasuları kirletilmekte, doğada çöp dağları oluşturulmaktadır. Nehirler taşmakta, Tsunami türü-dev dalgalar biçiminde felaketlere yol açarak adeta tehdit etmekte; korku olasılıkları çoğalmaktadır. “Doğal Afetler”, bahsedilen tahripkâr “insansı” yaklaşımlarla “anormal” hale büründürülmektedir. Küresel ısınma, mevsimsel bozulmalar açığa çıkmış durumdadır.

Tüm bunlar sonucunda Doğa, artık kendi devinimi ve doğal dönüşümü içerisinde KENDİNİ YENİLEYEMEZ ve yaratılan tahribatları GİDEREMEZ hale ge(tiri)lmıştır! Doğal felaketler artmış, türler yok olmaya başlamış ve açlık-susuzluk tehlikesi gündelik yaşama dâhil olmuştur. Canlısal yaşam için bilinebilen güvenli ve elverişli tek gezegen olan DÜNYA' mız yaşanamaz hale getirilmiştir. Bugün artık “İnsanoğlu [“kızı”-S. G] yaşadığı çok çeşitli tehlikelerden sonra kendisini çok ciddi bir güvensizlik içinde hissetmektedir. Çevre kirliliği, enerji kaynaklarının hızlı tükenişi, virüsler, teknolojinin doğurduğu farklı sorunlar karşısında insan kendi varoluşuna dönük bir kaygı ve huzursuzluk yaşamaktadır. Bu tedirginlik onun evrende kendisine biçtiği anlamı sorgulamasına, benliğini ve varoluşunu yeniden kurgulamasına yol açmaktadır.”¹ Açık ki, tüm bu yaşananlar, esasta zihniyet farklılaşmasından kaynaklı bir sapmanın sonucudur. Ekolojik düşünüşün ve dolayısıyla

1- “Yeni Düzen(sizlik)’den Başkaldırıyor” Şy:81 Ütopya Yay. Sibel ÖZBUDUN ,Cabide SARI

Doğal Topluma özgü Duygusal Zekâ'nın terk edilmesiyle ilgilidir. Dolayısıyla, Ekoloji eksenli kimi izahlara ihtiyaç vardır.

Hemen vurgulamak gerekir ki, "Ekoloji" ile "Çevrecilik" önemli farklılıklar içermektedir. Ekoloji'nin "çevrecilik" olarak algılanması, yaygın bir yanılgı haline gelmiştir. Ciddi bir hatadır ve karıştırılmamalıdır. Çünkü "Çevrecilik akımı, tahakkümün önünü açmamızı sağlayacak teknikler geliştirerek, dolaylı olarak doğal denge üzerindeki tahakkümü ya-sallaştıran bir akımın gülün yüzüdür. " ⁽¹⁾ Bu yönü dolayısıyla da, "çevre" kavramından "ekoloji" kavramına geçişi yaşama hususu önem arz etmekte; salt bir terminoloji değişimi olmamakta, aksine, bir anlayış ve zihniyet değişimini içermektedir.

Tanım itibarı ile "çevre";ağırlıklı olarak insan-merkezli biçime yönelik bir kavramdır. Gözlerin görebildiği (cansız) tüm nesneleri içine alan evrenin bir kümesidir. Ekosistem ise; toplam bir alan üzerindeki canlı ve cansız varlıkların aralarında karşılıklı ilişkiler kurarak oluşturdukları biyolojik sistemlerdir. Fiziki Ekoloji gibi (bitki ve hayvan ekolojisi vd), Sosyal Ekoloji de vardır! Sosyal Ekoloji; ekosistemdeki değişimleri sosyal sistemlerle açıklamaya çalışan bir daldır. "(...)yerellik, sürdürülebilir kalkınma üzerine kurulan'çevre'nin piyasa ve demokratik kurumlarca içselleştirilmesi savı neoliberal politikaların ana eksenini oluşturmaktadır. " ⁽²⁾ Bu niteliği ile ilgili olsa gerek, Yeşiller/Yeşil Parti vb. çevreler kısa vadeli uğraşlar vermekte, salt çevre ile ilgili olmakta; yaşanmakta olan kirlenmenin ideolojik arka planı ile uğraşmamaktadırlar. Bu asıl nedenden yalıtık bir yaklaşım sergilemektedirler. Doğrudur! Çevre kirletilmektedir. Çevre kirliliği yaratılmaktadır. Ancak, kirlenen salt çevre midir? Toplumsal ekolojimiz de dumura uğratılmıyor mu? Diğer bir ifadeyle; doğal toplumcu komünalist dayanışma ruhumuz, sevgilerimiz ve aşklarımız, kültür algılamamız, değer yargılarımız, bilim-tekniki kullanma biçimimiz (vb.) de bu kirlenmeye tabi tutulmuyor mu? Eğer böyleyse, o halde doğa tahribatı ve kirlenme ancak böylesi bir bütünsellik bağlamında ele alınabildiğinden durdurulabilir.

"Çevrecilik" bağlamı polemik ağırlıklı uğraşların yeterli olmayacağı ortadadır. Zihinsel değişim olmadan, parçası olduğumuz doğanın korunabilmesi; bu yönlü tedbirlerin alınabilmesi mümkün değildir! "Çevrebilim" söylemi, yanıltıcılık içermektedir ve kaba "anti-kapitalist" tandanslı çevrecilik akımından öte bir şeyi ifade etmemektedir. Kaldı ki, bilindiği kadarıyla

1. "Çevre" mi, "ekoloji" mi. Sy:7 Nobel Yay. Dağ. Tabir Çalgüner.

2- Tabir Çalgüner. A. g. e Sy:16

dünyadaki akademik çevrelerde “Çevrebilim” diye bir bilim dalı da bulunmamaktadır. (salt Türkiye’de bir fakültede bir kürsü adı olarak geçmektedir). Yine de, eğer bahsedilecekse, bunun tanımı şöyle izah edilebilir: “Çevrebilim, konformist ve teknokratik bir çevrecilik ve çevre mühendisliğidir.”⁽¹⁾ Toplumsal ekoloji ise genel anlamda tüm merkeziliklerin- ki evre merkezilik de dahil- ve özelde de biomerkeziliğin karşısında yer alan bir bakış açısidir. Ekolojik anlayışta ideolojik kabul anlamında devlet merkezli topluma da, siyasete de karşı çıkış vardır. Çünkü doğanın bir parçası olduğumuzu unutmaya yönelten, doğaya hâkim olup tahakküm kurarak talan etmeye sevk eden bu zihniyettir! Modernist-kapitalist sistemin sahipleri, bunca ekolojik felaket ortadayken, halen dönüştürülebilir atık, rüzgar enerjisi ve güneş enerjisi gibi, yaşama, çevreye, ekosisteme zarar vermeyen projelere (ki, ucuz ve kolay erişilebilir projeler olmalarına rağmen) sembolik düzeyde- son derece sınırlı kaynak tahsis etmekte ve bunda bile bin bir güçlük çıkarırlarken, devasa yatırımları gerektiren ve fakat “kâr” marjı yüksek olan projelere muazzam miktarlarda bütçe ayırmakta hiç tereddüt göstermemektedirler. Yine, güncel tedbirler bağlamındaki anlaşmalardan da kaçınılmaktadırlar. En başta da, ekosistemi ve çevreyi en çok tahrip eden pozisyonadaki ABD kaçınılmaktadır bundan.

Bu nedenler dolayısıyladır ki, ekolojik anlayış ile Çevrecilik’in ayrımını iyi yapmaya ihtiyaç vardır. Doğanın tahakküme alınıp tahrip edilmesini sağlayan zihniyet ile emperyalist-kapitalist devlet ve tekel işletmelerinin azami kâr hirsına dayalı “etkinlikleri” sonucu doğanın tahrip edilişi aynı zihniyetin; hiyerarşik ve devletli-sınıflı eril toplum zihniyetinin ürünüdür. Dolayısıyla, böylesi bir zihni algının doğa üzerindeki tahripkârlığına karşı mücadele, bu zihni algılamaya karşı ideolojik bir duruşu, stratejik bir mücadele tarzını gerektirmektedir. Nihayetinde aynı mantalitenin kadın üzerindeki egemen erkek tahakkümünü yarattığını; kadının köleleştirilmesini doğurduğunu da bilmekteyiz! Özetle; Doğal Toplumun insansı doğasından kopuş, insan türü olarak duygusal zekâdan kopuşa; böylece ekosisteme yabancılaşmaya yol açmıştır. Egemen erkek merkezli mantalite açığa çıkmış; hiyerarşi ve devletli-toplumla birlikte analitik zekâyı öne çıkarmış, ekolojik bozulma gerçekleşmiştir. Bu hususlar, modernist-kapitalist Paradigma’da zirveleşmiştir.

b) Modernist-Kapitalizm Kadını Meta/Mal Derecesine İndirgemıştır

“Modern toplum modeli,Sade’in Juliette’de verdiği modeldir. Doğa-kadın,kendisini tatmin uğruna aşkını unutmış olan ve araçsal olmayan hiçbir aracı bulunmayan Kültür-Erkek’in tahakkümündedir. ” ⁽¹⁾

Modernist-kapitalist sistem, erkek-egemen karakterlidir! Oysa Doğa “dişi”dir! Doğadan kopuş veya doğaya yabancılaşma ile, Kadın-Ana’dan kopuş ya da yabancılaşma birbirine paralel açığa çıkmıştır. Ne onlarla oluna-bilmekte ve ne de onlarsız! Paradoksal bir denklem. Ne parçası olunan doğadan tümenden kopabilmek mümkün, ne de insansı gerçekleşmenin varoluşumuzun iki temel varlığından biri olan kadından! Realite böyledir. Fakat “ata-erk”/ataerki cins egemenlikli mantalite, kadını tahakküme alma eğilimindedir. Aynı erkek-egemen zihniyetin sınıfsal çıkarları ise, azami kâr hırsı ile doğaya hâkim olup sömürmeye meyillidir. Bu zihni tutum bir yandan doğayı tahrip edip ekosistemi bozarak, diğer yandan kadını köle derecesine indirgeyip “meta”laştırarak yıkıcı etkilere sebebiyet vermektedir. Kuşkusuz ki, bu yıkıcı, tahrip edici sonuçları erkek-egemen tandanslı tarih yorumu yazmaz! Bu yüzdendir ki, köle kılınan halende farklı formatlardaki biçimlerde kılınmasına çalışılan kadının özgün tarihi yazılmamıştır. Tıpkı, özgürleşme arayışları ve direnişlerinin yazılmaması gibi...

Doğaya ve Kadın-Ana’ya yabancılaşan zihniyet çarpıklaşması mutlak giderilmek zorundadır. Aksi halde, ne ekosistemsel denge ve ne de toplumsal uyum sağlanabilir. Doğa ve Kadın -Ana’ya dayalı ve bunlara yabancılaşmamış duygusal zekâ, tüm canlılar arasında tabi bir dengenin temellerini oluşturan nitelik arz etmektedir. Duygusal zekâ/sezgisel duyumsayış diğer canlıların da yaşamlarına yön vermektedir. Bugün doğadaki türlerin çoklu, kendine has ve tümenden anlaşılmamış yaşayışları, halen sezgisel yaşama dayalı sürmekte; devinimini gerçekleştirmektedir. Hiyerarşik ve devletli egemenlikli zihniyet bu doğal dengeyi bozan bir zihni sapmayı ifade etmektedir. Modernist-kapitalizm ile birlikte bu zihni sapma, “rasyonalite” kavramsallaştırılmasıyla zirveye taşınmıştır. Duygusal zekâ terk edilmiştir (büyük oranda)! Oysa -yine rasyonel akla dayalı - Tıp alanında yapılan bilimsel incelemeler de ortaya koymuştur ki, Duygusal Beyin, Akılcı Beyin’den çok daha önce oluşmuş-var olmuştur. Buna rağmen, Bilimsel Paradigmalar’da -tıbbi terimle- “duygusal korteks” yeterince kullanılmamaktadır. Klasik bir ifadeyle, “Tümenden gelimci” düşünce (ki, dişidir ve bütüncül-holistik nitelik taşımaktadır) bilim yöntemi yerine ağırlıklı ola-

1-Modernliğin Eleştirisi sy:176 YKY. *Alaine Touraine*.

rak “Tüme varımcı” (parçacı) indirgemeci düşünce bilimi yöntemi (ki, erildir ve pozitivist sosyal bilim anlayışıdır) kullanılmaktadır.

Bilindiği gibi, ekosistemi de düşünceler yönetir. Ekosistemde yaşamlar gibi bilimsel yaklaşımlar ve düşüncelerde yıkıma uğrayabilmektedir. Tüme varımcı, indirgemeci erkeksi düşünce, özünde yıkımı yaşamış düşüncedir. Tahripkârlığı her alana yansımıştır halende yansımaktadır. Bilimsel araştırmalarda ulaşılan istatistiki veriler dahi, başarılı sonuçların temelinde duygusal zeka’nın payını somut olarak ortaya koymaktadır (% 80 duygusal zeka’nın ve % 20 ise analitik zeka’nın payı tespit edilmiştir). Unutulmamalı ki, duygusal zeka empati ve, sağlıklı ilişki kurabilmede; duyguları yönetebilme ve farkındalığı hissedebilmede son derece olumlu etki yaratmakta yardımcı olabilmektedir. Oysa empatiden yoksun analitik zekâ eşitsiz, öteleyici ve tahakkümcüdür. Doğanın yıkımı ve ekosistemin bozulmasına sebep olduğu gibi, kadını da dışlamaktadır. Anlaşılacağı üzere, modernist-kapitalizmin eril zihniyeti (ki, sınıflı-devletli süreçlerin ürünüdür),kadının metalaştırılmasında, bugün yaşadığı sorunların açığa çıkmış olmasında belirleyici önemde bir etken olarak orta yerde durmaktadır.

Günümüzde “Kadının Adı Yok!” söylemi (ki Duygu Asena’yı da anmış oluyoruz), tam da yerine oturmaktadır. Analitik nitelikli eril-egemenlikli zihniyet, kadın üzerinde uygulanan şiddetin kaynağını oluşturmaktadır. Kadını kamusal alan başta olmak üzere, yaşamın her alanından dışarı iteklemenin nedenidir. Kadına; “ya benimsin, ya kara toprağın” deyip canına okumanın temelidir. Kadın bedeninin meta düzeyinde ele alınışından ve kullanılmasından tutalım reklam “objesi” haline getirilişine ve aşağılanmasına yol açan, yine aynı zihniyettir. Her ne kadar modernist-kapitalist süreçlerde kadın allanıp-pullanıp “albenili” kılınmışsa da, gerçekliği değişmemektedir.

Bugün kadın lehine elde edilen kazanımlar, Kadın-Ana eksenli değerler sistemi temelinde ve bu bilinçle direnip mücadele yürüten; bu uğurda bedeller ödeme pahasına azimle ayakta kalabilmiş kadınların eseridir. Mitolojilerde sembolize edilen Lilith’den, Claralara, Zılanlara uzanan onurlu ve özgür cins bilinciyle direnen özgür kadın kimlikli arayışların emekleriyle, canlarıyla yaratılmıştır. Feminizmin (bugünkü bozulmuş ve parçalı duruşa savrulmuş halinden önceki dönemlerinde) eril sisteme karşı savaşıyla oluşturulmuştur. Güncelde halen direnen “Eko feministlere göre; kadın ve ekosistem aynı kaderi paylaşmıştır. Eko feministler, kadınların tahakküm altında yaşadıkları bir dünyada ekolo-

jik krizin de çözölemeyeceğini savunmakta ve çareyi feminizm ile ekolojist yaklaşımların birleşmesinde görmektelerir. ”⁽¹⁾ Elbette çözümün daha birçok boyutu vardır. İdeolojik planlı ve uzun vadeli olanından, güncel ve orta vadeli olanına dek, geniş bir yelpazeyi içermektedir. İlerleyen kısımlarda somut kimi şeyler ifade etmeye çalışacağız. Bu başlık bağlamında bunlar söylenebilir. Ülkemizin engin doruklarında/bağımsız ve özgür iradeleriyle, özgür kadın bilinci ve kimliğine dayalı yürütölen mücadele, eril-egemenlikli sisteme karşı asıl ideolojik mücadeleyi vermekte; özgür kadın gerçekleşmesinin sağlam temellerini atmaktadır. Lilith, Clara, Zilan buluşması özgür kadın hareketi şahsında, tüm yeterliliklerine rağmen yaşamsallaştırılmakta, pratik-politik temsile kavuşturulmaktadır. Dünya kadın hareketlerine ölkemizden son derece güçlü ve muazzam niteliğıyle öğretici değerkler yaratılmakta; katkı sunulmaktadır. İnanıyoruz ki, Özgür kadın gerçekleşmesi, özgür ilişkiyi ve özgür doğa mantalitesini de temellendirecektir.

c) Modernist-Kapitalizmin “Azami kâr” Hırısı, Yoksulluğun ve Gelir Adaletsizliğı Uçurumunun Üreticisidir

“...günümüzün neoliberal küreselleşmesi yeryüzünün büyük bir bölümü için eşitsizliğın, yoksulluğun ve açlığın büyümesinden, emeğın ve doğal kaynakların yağmalanmasından başka bir şey değildir. ”⁽²⁾

Bugün bu sorun her çevrede yakıcı olarak görölmekte ve hatta bu sorunun doğmasına yol açan odaklar, iktidar güçleri tarafından dahi bir “tehdit” ve “tehlike” olarak ele alınmaktadır. İnsanlık sorunlarının içinde çözümü en öncelikli olanları arasında değerdendirilmektedir. Verili “gelişkinlik görüntüsü” ve şaşaasına rağmen, halen açlıktan insanların ölmekte olduğı bir dünya’da yaşamaktayız. Yoksulluk, açlık, küresel çaplı yayılmak kadar, “kuzey-güney” ayrıştırılması biçiminde bölgesel, yarım-küresel farklılıklar da artmaktadır.

Kimi istatistikî verilere³ göre; bugün 358 dolar milyarderinin toplam serveti dünya nüfusunun yarısına/üç milyar (3 milyar) insanın servetine eşittir. Dünya nüfusunun en zengin %5’lik kesiminin, yeryüzündeki tüm malvarlıklarının %86’sına sahip oldukları söylenmektedir. Dünya pazarının da %82’ sini ve dış yatırımların % 68’ ini ellerinde bulundurdük-

1-“Çevre” mi, “ekoloji” mi? Sy:52 Nobel. Yay. Dağ. Tabir Çalgüner

2-“Yeni Düzen(sizlik)’den Başkaldırıya” Sy:105 Ütopya Yay. Sibel Özbudun

3- Bkz= “Yeni Düzen(sizlik) Başkaldırıya” Sy:105-114 Ütopya Yay Sibel Özbudun

ları tespitlidir. Diğer yandan, dünya nüfusunun yarısına yakını yoksulluk sınırında yaşamaktadır. Üçte bire yakını da açlık sınırında yaşamaktadır. Yine, yılda 30 milyona yakın insan açlık ve temel besin ihtiyaçlarını karşılayamadıkları için yaşamlarını yitirmektedirler. 1991’de yayımlanan “dünya koruma stratejisi” raporuna göre kuzey’de yaşayan insanların dünya nüfusunun dörtte birinden azını oluşturdukları halde, enerji ve ticaret kaynaklarının % 80’ini kullandıkları söylenmektedir. Dünya nüfusunun geriye kalan dörtte üçünden fazla kesimi bu enerjinin ancak % 20’sini kullanabilmektedir.

Elbette bu sorun salt bunlarla da sınırlı kalmamakta, bahsedilen egemenlikli çıkar hesapları temelinde dünyanın her yerine -hiç tereddüt etmeden- müdahale edip saldırma, savaş çıkarma politikalarıyla on binlerce insanın ölümüne, acılara, katliamlara; savaştan kaynaklı yoksulluk ve perişanlıkların yaşanmasına dek uzamaktadır. Nihayetinde insanlık tarihinde tanık olunan en kıyııcı savaşlar olan 1. ve 2. Dünya savaşları “Paylaşım Savaşı” diye nitelendirilmektedir -bu yüzden-! Savaşlarla yıkılarak viraneye çevrilen ülkeler ve sefaletle itilen toplumlar, bu kez yine bu yıkıma yol açanlarca “iyi niyet kredileri (!)” ile tekrardan “ayağa kaldırma” ya (!) çalışılmaktadır. Bu “engin” ve “derin” iyi niyet (!) sunumu sonrası, bahse konu toplumlar “Cellâtları”na öylesine bağlan(dırıl)maktadır ki, artık ömür boyu bu kredilerin “Faizi”ni ödemek için didinip durmaktadırlar. Artık, ekonomik ve siyasal özgürlüklerini yitirmişlerdir! Diğer yandan, fakirliğe bağlı ölümler sürmektedir. Sırf “gelişmiş” ülkeler ödenekte bulunmadıkları için, normalde rahatlıkla önlenebilecek rahatsızlıklar yüzünden milyonlarca insan ölmektedir. Dünya Sağlık Örgütü/WHO ve UNICEF türü kuruluşların raporları, bu yüzden sadece 1995 yılında 13 milyon çocuğun öldüğünü yazmaktadırlar. Amerika Meclisi UNICEF’e 425 milyonluk yardımı üçte bir oranında arttırma konusunu tartışarak sürüncemede bırakırken, İsrail’e 3 milyarlık ve Mısır’a 2 milyarlık (dolar) yardımı hiç tartışmadan yapabilmektedir.¹ Yine, Afrika kıtası başta olmak üzere, temel besin ihtiyaçlarını karşılamayan onca ülke varken, büyük kapitalist-tekeller, binlerce tonluk “talep fazlası” buğdayı (vb.) okyanusa dökmektedir! Çünkü bu talep fazlası ürünün piyasaya sunulması demek, fiyatların düşüşü ve dolayısıyla kâr oranının azalması demek olacaktır. Hal böyleyken son derece cüzi miktarda yapılan buğday vb yardımında “lütuf” gibi sunulması tam bir aymazlık örneği

1- Bkz= Ydd’de Yalanlar ve Gerçekler. Sarmal Yay. Noam Citomsky

olmaktadır. Oysa bugün “gelişmiş ülke” statüsündeki/böyle adlandırılmakta olan kapitalist-emperyalist ülke devletleri, daha dün kadar Afrika’yı (ve benzer temelde ele alınmış diğer kıtalardaki ülkeleri) “tahıl ambarı” olarak görüyor ve fütursuzca sömürüyorlardı. Değerli madenleri topluyorlardı. Derin sömürü ve salt çalıp gasp etmeye dayalı vahşi sömürgeci yaklaşım dolayısıyla, bu alanlarda. Toplumların kendilerine ait üretim yapıları inşa edilemedi, kurulamadı. Ne zaman ki bu coğrafyalar gaspçı-sömürgeci yaklaşım ile iliklerine dek kurutuldu, o zaman emperyalist sömürgeci güçler çekildiler. Bu ülkeleri de kendi kendine yetemez durumda öylece bırakıp terk ettiler. Bu yüzden, açlığında, açlıktan ölümlerinde; en azından şimdilik “kendi kendine yetemeyen” üretimsizlik durumunun da asıl sorumlusu bu sömürgeci-kapitalist ülkeler olmaktadır. Sonuçta “Üçüncü Dünya” ya da “Yoksul Güney” denen coğrafyalarda yaşayan insanların yönlerini Batı’ya yani “zengin kuzey” e çevirmeleri kaçınılmazlaşmıştır. Bugün Batı’da ciddi sorun halini almış olan ve tartışılan GÖÇ ve MÜLTECİLER meselesi, böylesi bir arka plana dayanmakta; bunun sonucu olmaktadır. Dolayısıyla, buna yol açan güçlerin bundan şikâyet etmeleri, esasta “abesle iştigal” olmaktadır.

Batı dünyasının bugün Göç ve Göçmenlerden şikâyet etme hakkı yoktur. Mültecilere aşağılayıcı yaklaşımları utanç vericidir. Çünkü “ektiklerini biçmek” zorundadırlar. “Bugün üçüncü dünya (...) Avrupa’nın karşısına yanıtları Avrupa tarafından bulunamamış soruları çözme amaç edinmek zorunda olan dev bir kitle olarak çıkıyor.”⁽¹⁾ Mülteci ve Göçmen sorunu denen şey, modernist-kapitalizmin icraatının ürünüdür. İnsanlar, iktisadi, toplumsal, dini ve siyasi baskılar sonucu “daha iyi bir yaşam” için topraklarını terk etmeye zorunlu bırakılmaktadırlar. Bunlar yetmezmiş gibi, gittikleri yerlerde trajik yaşam ile karşılaşmakta; “öteki” konumuna iteklenmekte ve dışlanmaktadırlar. Ciddi kimlik sorunları yaşamaktadırlar. Bugün birçok Avrupa ülkesinde iltica hakkının engellenmesi, ya da son derece ağırlaştırılmış oluşu, mülteci veya göçmenlik statüsünün ve koşullarının yasal engellerle barajlanması eksenli tartışmalar yürütülmektedir. Bu paradoksal bir denklemdir. Ve sorunun asıl nedensel arka planı gizlenmeye çalışılmaktadır. Bu olgu, modernist-kapitalizmin çıkar ilişkilerine odaklı niteliğine işaret etmektedir. Çünkü “...Modern toplum ne holist ne de bireycidir; bir üretim ve iktidar ilişkileri şebekesidir.”⁽²⁾ Bunlar, aynı zamanda modernist ulusçuluk eksenli kültürel tahribatın sonuçlarıdır.

1-Franz FANON *Kültür ve Emperyalizm* Hill Yay. E. SAİD *Age’den aktarım* Sy:297

d) Modernist: Kapitalizm,

Ulusçu/Milliyetçi Kamplaşmanın sorumlusudur

“... Milliyetçilik ve ırkçılık modernitesi tarihinde istisnai bir gelişme, talihsiz bir kuraldışılık değil. Yine modernitenin ürünü olan ulus-devletlerin ayrılmaz bir parçası olagelmıştır.” ⁽¹⁾

Güncelde “küreselleşme” kavramına bunca sarılmakta olan modernist-kapitalist yöneticiler, 17. -18. ve 19. yüzyıllarda şekillendirilen Ulusçuluk ve Ulus-devlet’in de oluşturucusu ve yöneticisi olan geleneğin devamcılarıdır! Bu siyasal politika ve zihinsel mantalite toplumları kutuplaştırmış nice kanlı savaşlara ve kıyımlara yol açmıştır. Detaylarını III. Bölümde incelemeye çalıştığımız ulusçuluk ve ulus-devletlerin tehlikeleri görüldükçe; sonuçlarının kendi sistemlerini de tehdit eden tahribatları fark edildikçe, bu politikadan uzaklaşma eğilimine girmektedirler. Biliyorlar ki, milliyetçilik-en hafif deyimle-ulus-devlet’i doğurduğu gibi, aynı zamanda “Ein Volk, Ein Reich, Ein Führer/Tek Halk, Tek Devlet, Tek Şef”i de; diğer bir ifadeyle, faşizmi de doğurmuştur. Böylesi otoriter ve totaliter rejimler milliyetçi devletlerin aracı ve hizmetçisi kılınarak, faşizmin ve totalitarizmin tahripkâr pratiklerini yaratmışlardır.

Ulus, bir anlamda modernliğin siyasal biçimidir. Doğal toplumcu komünalist geleneğin yerine ve çoklu kültürlerin, farklılıkların inkârı üzerine; yine, bütünleşmiş aklın “rasyonalist İlkeleri”nden esinli yasalar temelinde yeniden yapılandırılmış bir form olarak ULUS’U koymuşlardır. “Modernist sav en güçlü ifadesini ulus örneğinde bulmuş ama aynı zamanda da en çok bu alanda direnişlerle karşılaşmıştır.” ⁽²⁾ Çünkü farklılıkları, kültürel ve etnik yapıları, değişik kimlikleri birer zenginlik olarak kapsayan zihniyet reddedilmiştir! Tekleştirici-monolist bir zihni algılamayla farklılıkları eriterek tekçi yapı da zorla “birleştirme” uğraşı verilmiştir. Bu yüzden, önce toplumu parçalayıp atomize etmeye, komünalist değer yargılarını her yönüyle parçalamaya yönelmiştir. Modernite de toplum-devlet ilişkisi yerine devlet-birey ilişkisi konularak son derece soyutlaştırılmış bir “birey” üzerinden hareketle yaklaşmıştır. Doğal Toplumcu değerlerden izole edilmiş “birey” demek, her türlü sömürü ve yönlendirmeye açık hale getirilmiş “birey” demektir. Bu şekilde Kişinin önüne çokça görev koyup hareket edemez hale getirme ve boyun eğen

1-Modernliğin Eleştirisi Sy:291 YKY Alain Touraine

2-Modernleşme ve Çokkültürlülük Sy:305 İletişim Yay. (Helsinki Yurttaşlar Derneği) Arus YUMUL

duruma sokma; böylesi bir insan tipolojisi yaratma hedeflenmiştir. Birey üzerinde böylesi hesaplar güdülürken, farklı kimlikler ve kültürler, etnik yapılarda boş bırakılmamıştır. “Ulus kimliği” içinde tüm kimlikler eritilmek istenmiştir. Erimeyi, asimilasyonu kabul etmeyenlere karşı ise, şiddet ve soykırım da dâhil olmak üzere her türlü baskı ve zor uygulamaktan geri durulmamıştır. Milliyetçi-Şoven bir ideolojik algıya dayanan Ulus-Devlet, modern kapitalizmin böylesi amaçlarının bir aracı olarak geliştirilmiştir. Ulus-devletlerde kültürel yapılar “hâkim Ulus”a göre yeniden inşa edilmek istenince, hukuki ve kamusal düzende farklı kültürler, etnik ve ulusal yapılar ve değişik kimlikler görmezden gelinmiştir. Bu yapılar, yeni “Ulus” çerçevesinde kendilerini -kendi renkleriyle- ifade edemez hale getirilmişlerdir. Çokça dillendirilen “kamusal alan her kişiye ve her kimliğe, çevreye eşit mesafededir(!)” söylemi, bu gerçek gözetildiğinde anlamsız kalmaktadır. Çünkü kamusal alanda ideolojik etnik, kültürel ve dini “tarafsızlık” bırakılmamıştır. Her şey, her düzenleme Egemen Ulus’a göre (egemen din’e, mezhep’e, etnisite’ye vd.) yapılmaktadır. Toplumsal çeşitlilik/ve dolayısıyla kültürel zenginlik yadsınmıştır. Farklılıklardan kaynaklı zenginlikler tek potada eritilmiştir. Homojen dayatmacılık başat kılınmıştır. Tüm bunların sonucunda ise kültürel, dini, etnik, ulusal, sınıfsal çatışmalar baş göstermiştir. İçer kapalı yapılar oluşmuştur. Öteleyici ırkçı-milliyetçi zihniyet fitillendirilmiştir. Mevcut durumda, bahsedilen tahripkâr özellikleri dolayısıyla klasik Ulus-devlet işlemez hale gelmiştir ve her açıdan zarar veren, çatıştıran sonuçlar doğurmaktadır.

Bu Ulusçu-milliyetçi kamplaşma salt Ulus-Devlet içinde de kalmamaktadır. Giderek farklı ulusların ve toplumların da kendi aralarında çatışmalı, önyargılı milliyetçi dışlayıcılıklara girmelerine yol açmaktadır. Fukuyama’nın “çatışmalar bitti” söyleminin aksine, çatışmalar küresel düzlemde yaygınlaşarak artmaktadır! Batı’dan kaynaklı hegemonyacı yıkıcılık arttıkça, bunun karşısında “üçüncü Dünya”da ve yoksul “Güney”de de içer kapanma, Batı karşıtlığı/zengin “kuzey”e dair önyargılı şartlanma artmaktadır. Kültürel olarak Kuzey Amerika, Avrupa ve Avustralya’yı kapsayan bir kavram olarak Batı Dünyası bu gün göçmenlere kapıları kapamayı tartışan milliyetçi eğilimleri de bağrında taşımaktadır. ⁽¹⁾ “Dünyanın her yanında küstahça bir evrenselcilikle saldırgan tikelcilikler arasında parçalanma gözle görülür bir biçim alıyor. ” ⁽²⁾ Bu açı-

1-Modernliğin Eleştirisi Sy:155 YKY Alain Touraine

2-Modernliğin Eleştirisi Sy:356 YKY Alain Touraine

dan ele alındığında, bir kültür emperyalizminin varlığı da görülebilmektedir. Bunun karşısında ise, dışarıdan yapılan kültür dayatmasına “hayır!” diyen; içe kapanan, karşıtlık temelli bağnaz bir zihniyetin savunmacı refleksi gelişmektedir. ”kültürler çatışması”, “medeniyetler çatışması” biçiminde dile getirilen şeyler, bu tablonun sonuçlarına yapılan adlandırmalar olmaktadır. Böylesi çatışmalı, krizli bir modernist-kapitalist yapı, siyasal sisteminde tutuculaşmakta ve dışlayıcı olmaktadır. ”Demokrasi” söylemini iyice daraltmaktadır. Son süreçlerde modernist-kapitalist yönetimler, kamusal alanı dar bir elit’e mal etmenin kaybettirici sonuçlarını gördükleri için olsa gerek, kendi demokrasilerini geliştirme, açılım yapma çabasını da gütmektedirler. Bunu da vurgulamakta fayda vardır.

e) Modernist-Kapitalsizm, Kamusal Alanı Elitleştirmiştir

“... Aile ve kabile yaşamını bir arada tutan bio-toplumsal şekiller, politika ve yurttaşlık adı verilen iki yeni kültürel değişiklik tarafından yutulmaya başlandı. ”⁽¹⁾

Doğal Toplumun yerleşik yaşama geçilen zaman kesitlerinde ortaya çıkan yerleşimlerin kasabadan kente dönüşümü, beraberinde kabile yaşamından kopuşu ve Kent Uygarlığı bağlamalı yeni kurumları doğurmuştur. “Yurt taşlık” a benzer özgün bir yapılaşmaya geçişi de açığa çıkarmıştır. Kan bağı, mevkî, cinsiyet, yaş, yetenek(vs)’e dayalı görev dağılımı yerine, kentsel Toplum Düzeni geçmeye başlamıştır. Tabakalı-sınıflı bir yeni yapı ve kurumlaşmalar açığa çıkmıştır. Kapsamlı değişimler sonucunda toplumsal yaşamı düzeltmek için arayışlar sürmüştür. Bu yeni yaşam alanlarında insanlar tüm işleri “yerleşim sakinleri olma” ve “Yurttaşlık” temelinde birlikte yaptılar, yürüttüler. Politik ve Biyolojik alan(kurumsal organizasyon işleri ve yaşamsal ihtiyaçların temini çalışmaları)oldukça uzun bir zaman yürütülür. Ayrışma sonra gerçekleşir. Ki bu aristokratik elitleşme ve hiyerarşi temelli egemen sınıfın belirginleşmesiyle oluşur. Zamanla tüm politik organizasyon işleri doğal toplumun komünalist algısına dayalı mantalitenin dışına çıkarak ve tüm üyelerinin haklarının politikacılara devredilmesi ile birlikte Yurttaşlık ve Yerleşim yeri Sakinliği bilincinin unutulması ile sonuçlanır. Dolayısıyla bugün, tıpkı politik alanın “Kamusal Yarar” ın dışına çıkarılarak halk aleyhine ve elitist kastın lehine işler hale gelmesi gibi, “Yurttaşlık” algılaması da Kabaca bir “seçmenlik” ile özdeş kılınmıştır.

Tüm bunlar sonucunda, önce kadınlar dışlanır; erkek egemen sistemin

dışına itilir ve politik alan erilleştirilir. Toplumsal alana katılımı, bundan kaynaklı doğal söz ve etki hakkı kaldırılır. Sonra köleleştirilen, serfleştirilen, yoksul ve mülksüz-servetsiz kılınanlar politik alanlardan atılır. Klasik ifadeyle “Seçme hakkını kullanma” olanağı bırakılmaz. Sonra, farklı yerleşkelerden gelenler “yabancı” denilerek dışlanır. Devamla “renksel kategoriler” e ayrıştırılma ve derisinin-teninin rengine göre katagorize etme gerçekleştirilerek “bir kesim” dışlanır. ;politik alandan ötelenir. Sonuçta, bu hak kısıtlamalarını kaldırmak ve sınıflı-kategorili

Statüyü kırmak için (ilgili kısımda örnekleyerek açıklamaya çalıştığımız)binlerce yıl süren mücadeleler yürütülmüştür. Tüm bu çabaların sonucunda ancak kimi hak edinimleri sağlanabilmiştir. Bu durum güncelde Parlamenter sistem şahsında “seçme-seçilme” biçiminde ifade ediliyor olsa da, esas olarak yeni bir yanılsama ve ALDATMA söz konusudur. Çünkü Politik Alan idaresi, çeşitli oyunlar sonucunda, elit bir zümreye hitap eden pozisyona büründürülmüştür. Ve bu zümre aynı zamanda erildir. Doğal Toplumda ifade bulan aktif ve etkin cins eşitlikçi katılımcılığı yerine, salt seçimden seçime “oy verme” (ki, erkeklere oranla kadınlara çok daha geç tanınmıştır bu hak)derekesine indirgenmiş edilgen bir katılım olmaktadır. Aslında bunun izahı şudur: Topluma, kendisini yönetmek üzere, bir avuç Eril-eliti (ki, elit zümreden önce belirlenmiş olanları) “seçme” şansı(!) sunulmaktadır. Böylelikle, son derece edilgin ve pasif kılınmış; politik ve kamusal alanın dışına itilmiş bir toplum şekillendirilmiş, bireylere de kanıksatılmıştır. “Demokratik Niteliği”ne dem vurularak yüceltilen modernist-kapitalizmin parlamenter sistemi toplum ile yöneticiler arasında büyük uçurumlar oluşturmuş, bir anlamda paylaşılabilecek ortak bir şeyler olduğu olabileceği hissini yok etmiştir. Unutulmamalı ki, bir yerde “...toplumsal eşitsizlikler insanların ortak bir şeyleri olduğu hissini duymalarına olanak vermeyecek düzeydeyse, demokrasinin temeli eksiktir.” ⁽¹⁾

Bugün “Halkın Yönetimi” anlamında kullanılan “demokrasi” kavramı, sınıflı-devletli eril toplumun kafa bulandırıcı bir aracı haline getirilmiştir. Bilindiği gibi, modernist-kapitalizm bu kavram ile Kavramın ardına sığınarak egemenlikli-sömürücü niteliğini ve toplumun kamusal, politik alanın dışına itişini gizlemektedir. İlginç olan bir husus daha vardır, bu konuda. I. Wallersteine’in dediği gibi * 1789 yılından 1848 yılına

1-Modernliğin Eleştirisi Sy:363 YKY Alain Touraine

* Bkz: 21. Yüzyılda Siyaset Sy:147-150 ARAM Yay. Immanuel Wallerstein

dek” demokrasi” kavramı, o yılların radikal kesimlerince kullanılmıştır. Diğer bir ifadeyle bu kavram (DEMOKRASİ), 1830-40’lı yıllarda özellikle, sol’un, sosyalistlerin simgesi olarak görülmüştür. O dönemin hiyerarşik-egemenlikli sistemin eril-elitleri için, demokrat olmak ve böyle nitelendirilmek, hakarete uğramakla eşdeğer tutulmaktadır. Tıpkı 1945’lerden sonra -özellikle Batı’da- egemen sınıf idarecilerine “komünist” demek gibidir! Ne hikmetse, 1850’lerde egemen ve muhafazakâr çevrelerde de kavramı sahiplenmişlerdir. Sırf bu yüzden, yani kendileri ile egemenler arasında (bu kavramı kullanma biçimi itibarıyla) ayırım koyabilmek açısından, sosyalistler kendilerine “Sosyal-Demokrat” demiş; “Sosyal” kavramını ekleyerek kullanmaya başlamışlardır. Ama 20. yüzyılın ortalarında “sosyal-demokrat” kavramı da egemenlerce kullanılmaya başlanmıştır. Bunu şu yüzden açma gereği duyduk; “Demokrasi” kavramı Doğal Toplum düzeninde oluşur. Ve fakat sınıflı-devletli toplum bu kavramı, toplumsal direnişlerde oluşan öfkeyi yatıştırma, sistemi koruma amacıyla kullanmakta; özünden boşaltmakta, özsel yapısını ve niteliğini gizlemenin aracı kılmaktadır.

Avrupa özelinde demokrasi bağlamlı bir” açılım” olsa da, kavram hala belirgin öge olarak “seçmenlik” ön planda tutularak ele alınmaktadır, Dolayısıyla, halen toplumun ezici çoğunluğu -temsili demokrasinin sonucunda- siyasete soğutulmuş ve yabancılaştırılmış olarak, politik alana aktif katılımdan uzak bulunmaktadır. “Oy verme” nin yalnız başına manasız olduğu ve herhangi bir şeyin değişmeyeceği inancının yerleşmiş olması ile ilgili olsa gerek, “oy hakkı” da kullanılmamakta, oy kullanmama oranları yükselmektedir. Toplumlar, artık kendi gelecekleri hakkında alınan kararlara dahi örgütlü tepki vermez hale getirilmektedir. Modernist-Kapitalizmin en gelişkin demokrasi düzeyi Avrupa’da temsil ediliyor olmasına rağmen, bugün Avrupa’da da kitlelerin siyasete ilgisi azalmıştır. Milyonlarca dolarlık seçim kampanyalarıyla onca uğraşlar olsa da, durum değişmemiştir. Siyaset, kötülenerek anılmaktadır. Özetle; temsili-parlamentar sistem, devasa merkezi idareleri temsil eden meclisler, gerçek anlamda halkların kendilerini yansıtabilmelerine olanak vermemektedir. Çünkü eril-Sermaye eliti, ekonomik gücüyle bu “parlamentarleri” etkileyip yönlendirmektedir.

Aslında, 2. Dünya (paylaşım)savaşı sonrasında STK’lar, DKÖ/NGO türü sivil toplum örgütlenmeleri bu denli büyüyerek gelişmişse, bilinçli bir kesimin öncülüğünde de olsa, yavaş yavaş toplumların kendi gelecekleri hakkında Karar süreçlerine katılma eğilimlerinin artmasıyla ilgilidir. Hiyerarşik

ve sınıflı-eril egemen toplumun bu gelişmeyi görüp bahse konu DKÖ' lere el atması gecikmemiştir. Bu toplumsal örgütlenmeleri de -tıpkı "sarı sendikacılık" gibi- denetime alma, kontrolde tutma yaklaşımları belirginleşmiştir. Amaç toplumu olabildiğince kamusal alandan uzak tutmaktır! Artık şu rahatlıkla söylenebilir: Güncelde temsili demokrasiden katılımcı demokrasiye geçişin sancıları yaşanmaktadır. Toplumların bedel ödeyerek yürüttükleri direnişleri sonucu Avrupa'da demokrasi bağlamı bir düzey açığa çıkarılmıştır. Ancak, "Avrupa'da dün olan demokrasi anlayışı bugün hala egemen sınıfların hâkim olduğu, egemen sınıfların içinde de en fazla tekeldi kapitalist çevrelerin, onların siyaseti ile sosyal ve ekonomik projesinin yaşam bulduğu bir sistemdir. Eğer demokrasiyi bir sistem olarak halkın iradesinin ağır bastığı bir sistem olarak tanımlıyorsak, Avrupa'daki rejimleri ve sistemleri tam anlamıyla demokratik sistem olarak görmek doğru değildir. Çünkü halk orada hala başat güç değildir. Demokrasi ise halkın başat güç olmasına dayanan bir sistemdir. Bu nedenle Avrupa'daki pratikleşme eksik, özürü, yetersiz, sınırlı demokrasi olarak tanımlanabilir. " (1)

Sonuç olarak; modernist-kapitalizmin parlamenter Demokrasisi, komünalist değerlerin öngördüğü (ve geçmişte pratikleştirilmiş) katılımcı ve cins eşitlikçi nitelikten uzaktır; buna elvermemektedir. İnsana dair tüm alanların toplumlara açılmasını esas alan Katılımcı ve cins eşitlikçi demokrasi arayışı - bu nedenle ilgili olarak- halen sürmektedir.

f) Modernist-Kapitalist, Bilim-Tekniği

Etik Dışı Kullanarak Toplumsal Ahlakı Yıkıma Uğratmıştır

"...Kapitalizmin sistematik olarak yıktığı ahlaki örgü esas alınmadan, hiç-bir çelişkinin teknik olarak çözüm şansı olamaz. Toplumsal ahlak olmadan, yalnızca hukuk, siyaset, sanat ve ekonomik yöntemlerle hiçbir toplumu yönetme veya değiştirme olanağı yoktur. Ahlakı, toplumun kendiliğinden varoluş biçimi olarak algılamak gerekir. " (2)

Modernist Paradigma'lı kapitalist sistem her alanda olduğu gibi, bilim-teknik kullanımı alanında da toplumsal değerleri azami kâr hırslına kurban etmiştir. Teknik fütursuzca kullanılmış, sonuçları gözetilmemiş ve önemsenmemiştir. İnsanın toplumsal doğasını bozucu, mekanikleştirici, nesneleştirici etkiler yaratmıştır. Kuşkusuz ki, bu bir zihniyetin ürünüdür. "öznenin nesneleştirilmesi, nesnenin özneleştiril-

1- *Demokratik Konfederalizm, Alternatif Bir Demokratikleşme Projesidir.* Ö. Halk M. AVREŞ

2- *Bir Halkı Savunmak* Sy:108 Çetin Yay. ÖCALAN

mesi ve bunun bilim adına yapılması; ekolojik yıkımların, aşkların bitişinin, sosyal patlamaların, ahlaksızlığın düşünsel nedeni” dir. ⁽¹⁾ Elbette kastedilen “ahlak” dar anlamda bir ahlaki kavrayış değildir. Kastedilen; “toplumun kendini yürütüş vicdanı” anlamında bir ahlaktır! Değerler sistemidir. Bu değerlerin unutulmaya yüz tutması, toplumun yaşam şartlarının zorlaştırılarak açlığa, yoksulluğa maruz bırakılmasıyla yakından bağlantılıdır. Güncelde öyle bir durum açığa çıkmıştır ki, “geçim” için, “para” için her şey mubah görülmektedir.

Gelişmiş teknoloji ile yapılan üretim artışının ardından açığa çıkmış olan “arz fazlası” emilememektedir. Bu durum çelişik bir görüntü doğurmaktadır: Bir yanda ölümlere neden olan açlık söz konusuysa, diğer yanda ise “arz fazlası” ürün öylece bekletilmektedir! Piyasa fiyatlarını “etkilemesin” diye, bu fazla ürün okyanuslara boşaltılmakta; ihtiyaç duyanlara verilmemektedir. Ekonomik şartlardan dolayı, tüm değerler “alım-satım” konusu haline getirilmiştir. Metalaşma artmıştır. Her şey Doğa’ya yaklaşım ile başlamıştır. “...Doğaya gittikçe daha etkin bir hükmetmenin yolunu açan bilimsel yöntem, daha sonra doğaya hükmetme aracılığıyla insanların insanlar üzerindeki gittikçe daha etkin iktidarı için saf kavram ve aletleri de sunmuştur. ” ⁽²⁾ Ardından çevre kirliliği, ekosistemin tahribatı ve dolayısıyla -zamanla- çarpık bir kentleşmenin doğuşu gelmiştir. “Kutsal Aile” nin çözülüşü, kontrolsüz cinsel ilişki, ahlaki çöküş, devletin “kamusal yararlılık” işlevi içermeyişi ve “genel güvenlik” fonksiyonunu da sağlayamaması; gevşemesi(vb) gibi, daha birçok toplumsal “dengesizlik” emaresi görülmüştür.

Tüm bu sonuçlarda bilim-teknikğin toplumsal etiğin dışına çıkılarak kullanılışı ve “azami kâr” bağlamı hırsa hizmet eder konuma getirilişinin rolü belirleyicidir. Genetik alanında (klonlama eksenli) yapılan tartışmalar, “organ mafyacılığı” türü yeni sapkınlıklar bu kapsamda ifade edilebilir. Öte yandan, çarpık kentsel gelişim dayanışmacı komünalist empatiyi yok etmiştir.

Teknolojik ürünlerin pazarlanması amacıyla çılgınlık derecesinde yükseltilen ve toplumsal alanın her köşesine sızdırılan REKLAMCILIK ise, TV, Radyo, İnternet ve Duvar Panoları(vb) aracılığıyla her taraftan TÜKETİME çağırmaktadır! Tüketim kültürü dizginsizce yürümektedir. Gözetilen kıtas “toplumsal ihtiyaç-istem” in çok ötesindedir; her şey “daha fazla kâr” a endekslenmiştir! İnsana düşünebilme olanağı dahi

1. “Çevre” mi, “Ekoloji” mi? Sy:30 Nobel Yay. Dağ. Tabir Çalgüner

2-İdeoloji Olarak Teknik ve Bilim Sy:136 YKY Jürgen Habermas

bırakılmamış; zaman sunulmamıştır! Devasa Mega kentlerde karıncalaşan toplum ve birey gerçekliği, modernist-kapitalizmin azami kâr hırsı doğrultusunda -ahlakı hiçe sayarak- bilim ve tekniği fütursuzca kullanmasının sonucunda açığa çıkmıştır. Modernist-kapitalizm(diğer nedenlerle birlikte) bu olumsuz TABLO' nun sorumlusu durumundadır.

Yeni paradigmasal tartışmalar yapılırken bu husus gözetilmelidir. Çünkü “zihniyet savaşı moral değerlerle birlikte olmalıdır. Moral, ahlak, zihniyetle birlikte kazanılmadıkça, sonuç alma kuşkulu ve geçici olur. Sistemin muazzam ahlaksızlaştırıcı gerçeği göz önüne alınarak topluma gerekli ve yeterli etik ve ahlaki davranışlar, kişilikler ve kurumlarda temsilini bulmalıdır. Kaosla etik ve ahlaktan yoksun bir karşılaşma birey ve toplumun yutulmasıyla sonuçlanabilir. ” ⁽¹⁾ Açık ki, bilim ve tekniğin ahlaklaştırılması ve komünalist değerlere uygun devrimci dönüşüme uğratılması sağlanmadan, gerçek anlamda bir özgürleşmeden bahsedilemeyecektir.

SONUÇ

Modernist-Kapitalizm Miadını Doldurmuştur

“(…) Kapitalizmin 1970’lerde içine girdiği süreç kaostur. Ne tür yenilikler ve farklılıkların çıkacağını verilecek mücadelenin niteliği ve gücü belirleyecektir (...) Toplumun iç yapısındaki tüm ahlaki değerlerin çözülüşü, milliyetçiliğin tüm zihniyetleri doldurması ve dışarıdan ekolojik tahribatın sonuçları robotumsu aynılık, gri, zevksiz, umutsuz, inançsız, amaçsız bir dünya görüşünü yaygınlaştırır. Stres, hiddet, nefret, şiddet, aşırı güdüsellik, bireysel yalnızlık, toplumsal değersizlik, tamamen çıkara kilitlenmiş ilişki mantığı, vefadan yoksunluk, hümanizme ilgi duymama, aşırı bencillik, yaşamın giderek kutsal anlamını yitirmesi, krizin hâkim psikolojisini ve sosyal atmosferini oluşturur. Köklü yeni arayışlar ancak bu tür ortamlarda boy verir.” ⁽¹⁾

Klasik bir söylemle “kapitalizm insanı insanın kurdu yapmıştır.” Modernist gerçeklikte insan hem kendi cinsinin ve hem de doğanın kurdu haline getirilmiştir. İnsani-toplumsal ihtiyaçlara değil, azami kâr’a dayalı ve tüketimi kamçılayan üretim biçimi ve anlayışının insanlığa hizmet eden hiçbir yanı bulunmamaktadır. Gelir dağılımındaki adaletsizlik diz boyudur. Açlık, yoksulluk ve işsizlik had safhadadır. Bunlar modernist-kapitalizmin yapısal bunalımının ifadesidir. Gün geçtikçe de derinleşmektedir bu bunalım. Çarpık kentleşme de bunalımın bir diğer nedenidir. Bu kentleşme çevreyi kirlettiği gibi, toplumsal ekolojiyi, doğal toplum maneviyatını da kirletmektedir. Öte yandan metalaşma derinliğine ve yaygınlığına artmakta; her şey alım-satım konusu haline gelmektedir. Sistemin önemli ayaklarından biri olan AİLE çözülmekte ve “Kutsal Evlilik” sona ermektedir. Yine, bahse konu metalaşma en başta da kadına dayatılmakta; kadın kölelik derecesine indirgenmektedir. Genel planda ahlaki çöküş söz konusudur. Toplum aleyhine çılgınca bir bireycilik kışkırtılmakta; birey-toplum ilişkileri dumura uğratılmaktadır.

Toplumsal gelecek belirsizliğe terk edilmekte ve insansal-toplumsal güvenlik tehdit sınırlarının ötesine varan sorunların kucağına itilmektedir. En insani ve aciliyet arz eden sağlık ve eğitim gibi temel hususlar önemsenmemekte ve bu alanlara gerekli ödenek ayırımı yapılmamaktadır. Yatırım ve ödenek aktarımlarının büyük bölümü azami kâr getiren alanlara kaydırılmakta; insansal-toplumsal ihtiyaçlar baz alınmamakta ve görmezden gelinmektedir.

Modernist-kapitalist sistem, bu çağa değin hiç kullanılmadık bir düzeyde şiddeti “çözüm aracı” olarak kullanmıştır. “Güvenlikli ve istikrarlı sermaye” şiarı ekseninde her tür insanlık dışı yönelim ve girişim mubah görülmüştür. Bu uğurda milliyetçilik “kutsanmış” ve son hadde kadar işletilmiştir. Halklar biri birilerine kısırdırılmış halende kısırdırılmaktadır. Ve bu durum-esas olarak- modernist-kapitalizmin toplumsal sorunlar karşısında içinde bulunduğu zafiyetin dışı vurumu olmaktadır.

Özetle; her türlü tahakküm anlayışının dayanağı analitik mantığı temel alan eril-egemenlikli sistemdir. Doğacı Kadın-Ana eksenli sezgisel-duygusal zihniyetin terk edilişi dolayısıyla, doğa ve kadın üzerinde egemen olma ve tahakküm kurma yönlü zihni başkalaşım gelişmiştir. Zamanla daha da genelleşen bu tahakkümcü zihniyet, sınıflı-devletli yapıda somutlaşmıştır. Egemen olanın ezilen üzerindeki tahakkümüne onay veren sistem şekillenmiştir. İnsan insanın ve insan doğanın; erkek ise kadının “kurdu” olmuştur. Toplumsal, bitkisel ve hayvansal ekoloji; bir bütün olarak ekosistemimiz bozulmuştur. Ekolojik bunalım adım adım geliştirilmiştir. İnsan türü, diğer tüm canlıları gezegende yok sayan bir algılamaya kapılmış; bu yönlü bir yaşam tarzına gömülmüştür. Bu algı, gezegenimizde “türlerin yok Oluşu”na sebep olmuştur. Esasında salt bu husus dahi, hiyerarşik ve sınıflı-devletli eril toplumun karakteristiğini ifade eden bir anlatıdır. Ve fakat 21. yüzyıla geldiğimizde görmekteyiz ki bu egemenlikli sistemin karakteristiği modernist-kapitalizmle birlikte katlanarak büyümektedir! Doğasal, cinsel, sınıfsal ve ekolojik planda yıkıma yol açmaktadır. Artık anlaşılmıştır ki, 21. yüzyılda sistemin kendisini 20. yüzyıldaki anlayışla ve bunun oluşturduğu dengelerle yaşatması mümkün değildir. Bilimsel ve teknik gelişim sonucunda ekonomik, sosyal ve kültürel planda yeni dinamikler doğmuş, halkların özgürlük ve demokrasi özlemleri artmıştır.

Sistem -ifade edilen realitesiyle- artık kabul görmemektedir! Yeni bir sistemsel arayış başlamıştır. Modernist-kapitalizmin yaşamakta olduğu

kaos(ve genelde de kaotik niteliği),bu koşulları temellendirici nesnel etkiler sunmaktadır. Hızlandırıcı etken olarak yön vermektedir. Yeni arayışa dair başlığa geçmeden önce, son olarak Postmodernizm’e değinmek konu açısından yararlı olabilir. Nihayetinde modernizmin eleştirisi üzerine yükseldiği savını ileri sürmüşlerdir postmodernistler.

3- Post-Modernizim

“Modernite dönemi aşılrken ortaya çıkan bu çoklu refleksli tutum aslında modernitenin monokültür ruhuna karşı artçı bir isyan teşebbüsüdür. Kısaca bir ayrılık dönemi yaşanmıştır. Postmodernizm; bu ayrılık döneminin adıdır. Ayrılıklar “modernist” bağımlılığa dâhildir! Kriz dönemi oluşan ayrılıklar gibi bu dağınık, zayıf hareketler tekrardan modernitenin şemsiyesi altına girmiştir.”⁽¹⁾

Kavram olarak “Modernite ötesi” demek olan postmodernizm, düşünsel olarak “Critical Realizm/Eleştirel Gerçeklik” e dayanır. Bir nevi kalıcı olmayan bir “ara dönem akımı”dır. Modernist Paradigma içerisinde özgün kimi düşünsel akımlar daha çıkmıştır. Liberalist kapitalizm ve Marksizm en belirgin olanlarıdır. Marksizm -bir anlamda” Modernizmin Radikal Yüzü’dür! Liberalist-Modernist algıdaki dogmatik yanlardan kendisini büyük oranda sıyırmış olsa da, yine de sınırlılıkları olan ve özellikle de Reel-sosyalist pratikleşme süreçlerinde uygulama boyutunda da tıkatılan bir gerçekliğe sahiptir.

Bir yandan modernist-kapitalizmin toplumu boğucu etkileri, diğer yandan ise Marksizm’in sınırlılıkları ve reel-sosyalist uygulamada çıkan açmazları sonrasında, genel olarak Modernist Paradigmaya karşı Refleksif- Tepkici eleştirel çıkışlar gelişmiştir. Post-modernizim bir çok farklı dallara ayrılan,değişik ideolojik algı ve referansları bulunan bu eleştirel çıkışlar içinde vücut bulmuştur Postmodernizm. Radikal-liberalizm, Post-yapısalcılar, eleştirel gerçekçiler, post-Marksistler, post-radikal yapısalcılar (vb) gibi isimler altında belirginlik kazanan eleştirel çıkışların ortak noktası; modernizmin eleştirisi olmuştur. Postmodernizmin farklı ekolleri içinde aynı şey geçerlidir; ayrışan ve benzeşen yanlar içermektedirler. Bunlara geçmeden önce, kısa da olsa Modernitenin başat algısına karşı ilk eleştirel tutum anlamında Marksizm’e ve tıkanan reel-sosyalist duruşa dair bir aktarım yapmak yerinde olur.

a)Modernizmin Radikal Yüzü Marksizm

“20. yüzyıla yön veren kapitalizmin azami kâr yasası, ulus-devlet anlayışı, onun türevi olan reel-sosyalizm, sosyal demokrasi ve ulusal kuruluşçuluk oldu.” (2)

Açık ki, Marks-Engels’çe kurumsal çerçevesi çizilen Bilimsel Sosyalizm, özü ve amaçları itibariyle Doğal Toplumcu değerlerin -kendi çağında özgünleştirilmiş bir izdüşümüdür. Her Doğal Toplumcu komünalist direniş, üzerinde yükseldiği çağa; zamana ve mekâna ait olan özelliklerden etkilenmiştir. Bu yönlü zayıflatıcı, çıkmaza sürükleyici etkilere maruz kalmıştır. Ve fakat özsel içeriği, niteliği dolayısıyla, doğal toplumcu direniş geleneğindeki yerini de almıştır. Bilimsel Sosyalizm’de bu temelde ele alınmak durumundadır. Eleştiri yapmak, yanılgılarına ve sınırlılıklarına vurgu yapmak, onun belirtilen niteliğini yadsımayı; tümünden olumsuzlanmasını ve inkârını ifade etmez! Eleştiriler kuramsal sınırlılıklarını, reel-sosyalist pratikleşme şahsında görülen tıkanma noktalarını irdeleyerek komünalist geleneği güncellemek; yeniden ve çağsal, toplumsal realiteye uygun olarak üretebilmek için yapılmak durumundadır.

Bu çerçevede ele alındığında, marksizmin-modernist Paradigmanın radikal yüzü olarak-bir nevi “kaderciliğe” denk düşen Çizgisel Tarih anlayışı ve katı nedenselleştirici/Determinist-Belirlenimci tarzlardan kendisini kurtaramadığı rahatlıkla belirtilebilir. Geliştiği yılları ağır ekonomik şartlarının da-etkisiyle ekonomist yan ağır basmıştır. Doğa ve Kadın üzerindeki tahakküm yeterince irdelenmemiştir. Küresel düzeyde toplumların özgün durumları, yaşadıkları çelişkiler ve sorunları genelleme dâhilinde kalmış; çözüme dönük söylemlerde genel vurgularla sınırlı kalmıştır. Öte yandan, Marksist kuram temelli reel-sosyalist pratikleşmede homojenlik heterojenlikten ve merkezîyetçilik âdemi-merkezîyetçilikten üstün tutulmuştur. Devleti aşma yönlü vaatlere rağmen, Ulus-devlet’in bir diğer uçtan savunuculuğu pozisyonuna düşülmüş; devlet kapitalizmine sapılmıştır. UKKTH ise salt “Ulusal-devlet” kurma biçiminde algılanmıştır. Böylelikle devletçi-sosyalizm zamanla(UKH’ leri ve Sosyal-Demokrasi hareketi ile birlikte) modernist-kapitalizmin “mezhep” i olmaktan kurtulamamış(lar)dır. Nesnel etkileri Modernist-Kapitalizmin ömrünün uzamasına yaramış; katkı sunmuştur. Sonuç olarak, modernist-kapitalizmi aşan bir sistem pratik-politik düzlemde yaşatılamamış; gerçekleştirilememiştir. Nihayetinde 1968 Gençlik hareketi, mo-

dernist-kapitalist sistemi eleştirdiği kadar, reel-sosyalist sistemi de eleştirmiş; söylem ve sloganlarında bunu ortaya koymuştur. Kendi demokrasisini dahi yaratamaması; doğru bir pratik temsile kavuşturulamayışı, en belirgin veri olarak orta yerde durmaktadır.

b) Reaksiyoner Bir Çıkış; Post-Modernizm

“2. Dünya savaşıyla birlikte despotik otoriter yönetimler ideolojik ve siyasi olarak yenilgiye uğramışlardır. Daha sonra Kapitalist ve Reel-Sosyalist kamplara da bu niteliği taşıyan yönetimler varlıklarını sürmüş olsalar da, otoriter rejimlerin meşruiyeti ortadan kalkmıştır.” ⁽¹⁾

2. Dünya (paylaşım) savaşı sonrasında otoriter rejimler sorgulanır olmuşlardır. Düşünsel Açılımlar, bilim ve tekniğin sosyo-ekonomik yapıyı da etkileyen gelişimi (vb) gibi sonuçlar her iki modernist akımı da (Liberal ve Marksist) ciddi düzeyde sarsmış, arayışa sevk etmiştir. Modernist-kapitalist liberal akım bu süreçten sarsılarak çıkmış olsa da, kimi yenilenme ve değişim çabaları ayakta kalabilmiştir. Ve fakat Reel Sosyalist deneyim bu sürecin kendisi için de yenilgi getirdiğini görmemiş/kabul etmemiş ve dolayısıyla öz eleştirel bir sorgulama yaparak değişim-yenilenme çabası sergilememiştir. Aksine, otoriter-devletin bürokratik yapısını daha da derinleştirmiştir. Toplumun demokrasi ve özgürlük özlemine, tahakkümcü tutumların kaldırılması istemine ters düşülmüştür. Gorbacov ile “Yenilenme ve Değişim” (Glosnost ve Perestrojka) çabası-bir girişim olarak-belirse de cılız kalmış ve başarılı olamamıştır. Sonuçta salt “Rusya’yı kurtarma” biçimine bürünmüşse de, bunda da tam sonuç alınamamış, sistem yıkılmıştır. Bu modernizmin “Radikal yüzü” n’den yeni akımlar doğmuştur.

Postmodernizm,1960’ların politik toplumsal hareketlerinin yükselişe geçtiği; katı ve baskıcı modernizme (her iki “yüzüne”) tavır alındığı, modernist yapı ve kurumlarının ve pratiklerinin; kültürü ve düşünce tarzlarının sorgulanmaya başlandığı, bu anlamıyla toplumsal, ekonomik ve kültürel dönüşümün ve önceki toplumdan kopuşun belirtilerinin iyice su yüzüne çıktığı; bilim ve teknik gelişimde dahi her açıdan yeni bir durumun işaretlerinin belirlediği bir iklimde boy vermiştir. Daha eskiye(1870’lere) uzanan ayakları olsa da, esas olarak 1960’larda belirmiş ve 80’lerde ise iyice dallanıp budaklanmıştır. Böylece aşınma ile yüz yüze kalmış ve “unutulma” sürecine girmiştir. Bu yönüyle, modernizmin refleksif eleştirisini yapmasına rağmen “özünden” kopamamıştır.

Postmodernizm felsefesi planda Nietzsche, Heidegger, Derrida ve Rorty'e dayanır. İdeolojik açılım ve izahını yapmada ve geliştirmede M. Foucault, G. Deleuze, F. Guattari, J. Baudrillard, J. F. Lyotard, F. Jameson, E. Laclaw, C. Mouffe (vd) rol oynamışlardır. Yeni "teorileştirmeler" bunlar tarafından yapılmıştır. Aynı zamanda "postmodern kültür" ün "harita çizimleri" dirler. "postmodern" kavramının ilk kullanılışı 1870'li yıllara kadar

Uzanır. İngiliz ressam J. Watkins CHAPMAN 1870'lerde Fransız "eks-presyonist/izlenimci" resim tarzından "daha da modern" olduğunu tarif etmek üzere "postmodern Resim" den söz etmiştir. Ve kendi döneminin kültürel çöküşünü/ve Nihilizmini betimlemek için kullanılmıştır. O dönemde farklı sanatçılar da 1875 yılını "geçiş yılı" biçiminde nitelendirmiş ve dönemi "postmodern çağ" diye adlandırmışlardır. 1940-60'lı yıllar arasında şiir ve yeni mimari alanında kullanılmıştır bu kavram. 1950'lerde Bernard Rosenberg dönemin muğlaklığını, vaat karlılığını ve tehdit karlılığını tanımlamak üzere postmodernizme dair özgün izahlar geliştirmiştir. "postmodern dünya" nın insana "ya hep ya hiç" dediğini belirtmiştir. Tarihçi Tonybee ise postmodern çağı; anarşi ve total görelilik çağı biçiminde tanımlayarak, sorunlu bir dönem diye açıklar. C. Wright Mills bir kıyaslama yaparak; tıpkı Antik-çağ sonrası "Karanlık çağ" ın yaşanması gibi, modern çağ sonrasında sorunlu bir çağ olarak "postmodern" dönem biçiminde ele alınmıştır. Huston Smith 1960'ların karmaşıklığı içinde "gerçeklik düzenlenemez" ve "nihai olarak bilinmez" diyerek, aslında nasıl bir düşünsel iklimin yaşandığını yansıtmıştır. Aynı tarihlerde Susan Sontag modernitenin baskılarına karşı çıkışı içerdiği için postmodernizmi olumlamıştır. 1960'li-70'li yıllarda postmodernizm kavramı kültürel teori bağlamında, modernizm karşıtı eserleri tasvir etmede kullanılmıştır. 1970'li-80'li yıllarda ise, postmodern biçimli mimari, şiir ve resim çalışmaları geliştirilmiştir. Ve fakat postmodernizmin tahripkârlığına dikkat çekenler de söz konusudur. Sosyolog Daniel Bell 1976'lılarda postmodernizmi tanımladığı çalışmaları arasında "hiper-bireyselci hedonistik hayat tarzının son raddesine kadar yaşamasını ön gören, geleneksel değerleri çürüten" (vb) izahlar yapmıştır*.

Postmodernizm, 1980'lerde dallanıp budaklanmıştır. Normalde 80 öncesi de bir biriyle çatışan iki ana kutbu vardır. Fakat 80' sonrasında bu daha da derinleşir ve büyük savrulmalara, parçalanmalara uzanır. 80' öncesi postmodernistlerin iki kategoride incelenmesi Söz konusudur: 1- Postmodernizm terimini olumlayanlar. Ki bunlar Druçker, Etzioni,

*Bkz= *Postmodern Teori* Sy:29 Ayrıntı Yay. Steven Best, Douglas Kellner.

Sontag, Hassan, Fiedler ve Ferre'dir. 2. postmodernizm terimini olumsuzlayanlardır. Ki, bunlar Tonybee, Mills, Bell, ve Baudrillard'dır. Olumsuzlama nedenleri, özetle; Batı kültürü ve toplumları çökmektedir, değişim ve istikrarsızlık vardırModern dünya sona ermiştir ve Batı'yı bir kriz beklemektedir. (vb), biçiminin dedir. Bunlar arasında çok sayıda kişi Marksist gelenekten gelmektedir. Genel olarak bu "olumsuzlayanlar" ın birçoğu sonraları yine postmodernizme kaymış; Boudrillard ve Lyotard gibileri ise aşırılıkçı bir Yeni Postmodern Çağ nosyonunu Fransa'da geliştirmişlerdir. Ve hatta daha da öteye savrulup nihilizme kaymışlardır.

Bu gelişmelere geçmeden önce 1960-70'li yılların kimi özgün yanlarını irdelemekte fayda vardır. 1968 Gençlik Hareketi ve eylemciliği, her şeyden önce bilginin bir iktidar ve tahakküm aracı olarak üretilmesini eleştiren tutumu temsil etmiştir. Bu yolla üniversiteleri politikleştirici etkiler yaratmışlardır. Fransa'dan (ve dolayısıyla Fransız Komünist Partisi'n den) başlayarak, klasik Marksist ve Reel-Sosyalist kuramın, o dönemin toplumunu ve farklılaşmış iktidar biçimlerini teorileştirmede yetersiz kaldığını ve dogmatizme saplanıp dar bir çizgiye sıkıştırıldığını dikkat çekmişlerdir. Böylesi bir iklimde birçok postmodern teorisyen farklı politik hareketlere kaymıştır. Feminizm ve Ekolojik gruplar gibi yeni akımlar büyüyerek devreye girmiştir. Bu gruplar, esasta "...Kapitalizmin, devletin toplumsal ve kişisel hayat üzerindeki baskıcı etkilerine ve cinsiyetçilik, ırkçılık ve homofobi gibi habis ideolojilere tepki olarak ortaya çıktı. Yeni toplumsal hareketler emeğin sömürülmesine indirgenilemeyecek çok katlı iktidar ve baskı kurma kaynaklarına dikkat kesilen daha demokratik ve politik mücadele ve katılım biçimlerinin oluşturulmasına çağrıda bulunarak, işçi hareketinin önceliğine yaslanan geleneksel Marksist politika anlayışlarına karşı güçlü bir itirazı ortaya koydu. Yeni toplumsal hareketler proletarya'nın hegemonyası yerine merkez-sizleştirilmiş politik ittifaklar önerdi." ⁽¹⁾ Bu reaksiyon bir anlamda katı merkezi yapılara dönüktür. Nihayetinde, sosyalist projeyi "Radikal Demokrasi" biçiminde ele alıp yenilemek isteyenler öne çıkmıştır. Benzer bir özgünlük postmodernizmin "alt grubu" diye ifade edilebilecek olan

Postyapısalcılar'da görülür. Postyapısalcılar, modernizmi eleştirel ele alan bir girişimi temsil etmişlerdir. Postmodernizm, bir yönüyle, tüm bu akımları bağrında toparlayan bir merkez gibidir. Eleştiride daha "radikal" dir. 80'lerde postmodern tartışmalar içerisinde farklı teorik ve politik

tepkiler, yaklaşımlar açığa çıkmıştır. Ortodoks ideolojik algılara ve akademik alanlardaki klasik ölçülere dönük eleştiriler yoğunlaştırılır. Sanat, kültür, tarih, bilim ve kurum düzeyinde modernist söylemlerle çelişilir; kopuş emareleri doğar. Postmodernizme dair bir genelleme yapmadan önce, bahsetmeye çalıştığımız eleştirel tutumlar sergileyenlere dair kısa bir aktarım yapabiliriz.

Modernizme kapsamlı eleştiriler yönelten Foucault, aydınlanmacı aklın iktidarı gündelik yaşamın her köşesine yaydığını belirtir. Baskıcı ve indirgeyici olduğu dolayısıyla rasyonaliteyi reddeder. Totaliter ve homojenleştirici dayatmaların çoğulculuğu ve farklılıkları yadsıdığını savunur. “İktidar her yerdedir!” der. İktidar, hakikat ve bilgi arasındaki ilişkiyi afişe eder. Bu gibi tespitlerine ve çözümleyici analizlerine rağmen, yaklaşımlarında TÜMELCİ/Tümden Olumsuzlayıcı ve tek yanlı kalmıştır. Dolayısıyla tespitleri, eleştirileri çoğunlukla yerinde olmasına rağmen, toptancı yaklaşımı onun nesnel ve bütüncül alternatifler yaratmasını engellemiştir. Bir diğer düşünür Jean Baudrillard’dır. 1980’lerde nihilizme ve kinizme kaymışsa da, öncesi süreçleri itibarı ile postmodern teorisyenler arasında sayılmaktadır. Yazımsal çalışmalarının ilk evrelerinde Marksizmi “göstergebilim” ile sentezleme çabası söz konusudur. Diğer bir ifadeyle, Neomarksist bir teori uğraşındadır. Fakat 1978’de Marksizm’den kopmuştur. Marksizm, çağdaş topluma uygun bir perspektifi içermiyor, yönlü algılaması, buna yol açmıştır. Yine, Marksizmin “kapitalist üretimcilik” ten -olması gereken düzeyde- kopmadığını ileri sürmüştür. Boudrillard, hiper gerçeklik’te¹ modellerin “gerçek” in yerine geçtiğini söyler. Hiper gerçeklik ile gündelik hayat arasındaki sınırın kaybolması sonucu muğlâklığın doğduğunu ve böylece model’in gerçek’in yerine geçtiğini ileri sürer. Bu yüzden toplumda içe çökmenin ve sessiz yığınlar haline dönüşme durumunun oluştuğunu ifade eder. Boudrillard gerçek, üretim, toplumsallık, tarih, modernlik gibi hususlara dair farklı görünümünün göz ardı edilişini ele alır ve kavramsallaştırmaya çalışır. Boudrillard’ın tespitleri “Tekno-kapitalizm” in o dönemdeki düzeyini tespit etme ve çözümlemede oldukça yararlı olmuştur. Ancak, 1970’lerin sonlarına doğru metafizikçi mantaliteye sapmıştır. Yine, oda Foucault gibi tekyönlülük, indirgemecilik, toptancılık gibi yöntemsizlikleri aşamamıştır. Bu, alternatif yaratma konusunda ciddi bir zafiyet olmuştur bir

1-Hipergerçeklik=Gerçek ile gerçek olmayan arasındaki ayrımın muğlâklaşmasıdır. Bir modele göre üretilen “gerçek” in giderek “gerçek” ten daba “gerçek” haline gelmesini ifade eden bir tanımdır.

diğer düşünür Lyotard'dır. Modern bilgi'yi eleştiren Lyotard, Postmodernizmi; “bilgisayarlar”, “enformasyon” ve ileri teknoloji de hızlı gelişip değişen “toplumsal durum” ile ele alıp izah etmiştir.

Bu düşünürlerde Foucault ve Baudrillard politik-ekonomiyi yeterli düzeyde ele alıp irdelememişlerdir. Üretim tarzı ve toplumsal ilişkinin tahakkümcü iktidar ilişkilerini nasıl ürettiğini analiz etmekten kaçınmışlardır. Foucault, tıbbi kurumlar ve hapishaneler bağlamındaki tespitleriyle; toplumsal yaşamın teoriler tarafından ihmal edildiğini ileri sürmüştür. Baudrillard, yaptığı inceleme ve analizler ile kültürel gösterge bilgisinin ileri teknoloji toplumu ve kitle iletişiminin tanımlanıp çözümlenmesinde kullanılması sağlayıp kavramsal bakış oluşturmuştur. Bu yönlü tespit ve analizleri olsa da, bu her iki düşünüründe, izah etmeye çalıştığımız yetersiz ve dar kimi yöntem sorunları dolayısıyla, alternatif toplum perspektifi yaratmaya yetecek bütüncül bir çözümleri, bakış açıları oluşmamıştır. Salt eleştirelilik ve verili olanı tespit'e dönük kimi katkılarla sınırlı kalmaları belirgin yönleri olmuştur. Baudrillard'ın alternatifsizliği, sonuçta onu totalredci, total olumsuzlamacı ve radikal bir ötekilik tasarımına sürüklemiştir. Nihilizme kaymıştır. Lyotard ise, farklılık ve çoğulculuktan yana olsa da, zamanla Marksizmden kopmuştur.

Posmodernist teorisyenlerden Ernesto Laclav ve Chantal Mouffe, radikal-çoğulcu bir demokrasi çizgisini -klasik Marksizmin eleştirisi üzerinden- geliştirmeye çalışan “Post yapısalcı” girişimi temsil etmişlerdir. Ancak, genel duruşları gözetildiğinde bunların modernizm ile postmodernizm arasında bir yerde oldukları söylenebilir. İkisi de, genel hatlarıyla Sosyalist Politika'yı benimsemişlerdir. Sosyalizmi, Marksist yorumun eleştirisi üzerinden yeniden bir yoruma kavuşturmak isterler. Bunu yaparken Postmodernizm ve Liberalizm'den de yararlanma gibi bir tutum benimserler. Marksizmi “indirgemecilik” ile suçlayıp eleştirirler. Ama aşırılıkçı postmodernizm'in Nihilist ve Kinist eğilimlerinden de uzak durmaya özen gösterirler. Mouffe; “Cinsiyeti, ırkı, ekonomik konumu, cinsel yönelimi ne olursa olsun herkesin etkin bir eşitlik ve katılım durumunda olacağı, ayrımcılığın hiçbir temelini bulunmayacağı ve öz yönetimin tüm alanlarda var olacağı bir toplum; bugün sosyalizm ideali bizim için bu anlamı taşıyor”⁽¹⁾ demektedir. Böylece, Postyapısalcılığı Postmodernizm ile beraber Marksist potada sentezleme yaklaşımı öne çıkar. Yani sıra, bu düşünürlerin dışında; Postmodernizmi feminizm ile sentezleyip yeni bir kimlik oluşturma çabasında olanlarda vardır. Öte yandan Jameson gibi

1-Chantal Mouffe “Postmodern Teori Ayrıntı Yay Sy:238 S. Best-D. Kellner” Adlı Eserden Aktarım

düşünürler postmodernizmin Marksizm içinde teorileştirilerek neomarksist bir teorinin oluşturulabileceğini savunmuşlardır. Ki, Jameson postmodernizmi “geç-kapitalizmin kültürel gelişiminin mantığı” biçiminde tanımlamaktadır.

Özetle, tüm bu düşünürlerde ifade bulan ve aktarmaya çalıştığımız eğilimler 1960’ların radikal politikalarının başarısızlığı sonucunda doğan iki ayrı yanıt niteliğinde öne çıkmıştır. Böyle kategorize etmek mümkündür: Laclav, Mouffe, Jameson, Fraser, Nicholson ve kimi feministler kendi dönemleri ile modernlik arasında bir “süreklilik” olduğundan hareketle, post modern konumu -belli ölçülerde- benimserler. Kroker ve Boudrillard ise modernizmi ret ederler. Sonuçta Foucault, Deleuze, Guattari, Laclav, Mauffe, Jameson ve kimi feministler yeni radikal politikalar oluşturmanın uğraşını vermişlerdir. Lyotard gibileri yeni cila ile cilalanmış eski Liberal Politika’ya dönmüşler. Boudrillard gibileri ise politikadan vazgeçmiş; toplumun politikanın -yığınların-tarihin (vb) “Sonu”nu ilan ederek nihilizme gömülmüşlerdir.¹

Bu postmodern eğilim ve düşünceleri aktarmak gerekliydi. Çünkü Postmodernizm total bir kavrayışı, genel bir teoriyi ifade etmemektedir. Kimi ortak yanları(modernizmin eleştirisi ekseninde) olmakla beraber, çok parçalı bir algılamadır! Bir fikir oluşturabilmek için böyle bir aktarımı yapmak istedik. Şimdi Postmodernizme dair kimi vurgular yapıp konuyu sonlandırabiliriz.

Postmodernizm, modernizme karşı reaksiyoner bir eleştirel çıkıştır! Bu yönüyle, modernizmin açığa çıkardığı toplumsal, siyasal, ekonomik ve kültürel durumun tablosunu eleştirel bir analizle ortaya koymaktadır. Eleştiri, tespit ve analizlerinde yerinde ve doğru yanlar bulunmaktadır. Modernist söylemleri ve kurumları tahlil etme yaklaşımları güçlüdür. Modernizmin öznelere üzerinde tahakküm kurucu özelliğine; modernist kapitalizmin bio-iktidar bağlamı olarak “arzuyu sömürgeleştirme” tutumuna; iletişim-enformasyon sistemi ve teknolojinin özne, gündelik hayat, politika (vb) üzerindeki etkilerine; potansiyel anlamda “faşist özneler” in yaratılmasına; modernist felsefenin açmazlarına (vb) dönük olarak çarpıcı söylem ve tespitleri bulunmaktadır. Fakat modernizmi tümünden olumsuzlayarak tek yanlı kalmışlardır. Dogmatizme sapmışlardır. Eleştiri yapmış ve fakat bütüncül bir alternatif program oluşturabilecek çözümleyici sunumda bulunmamışlardır. Devlet ve sermaye,

1- A. g. e'den Özet Çıkarım (S. G) Sy:221

politik-ekonomi gibi temel konularda söyledikleri, ortaya koydukları sığdır, yetersizdir; çözümleyici düzey içermemektedir. “Reaksiyoner çıkış” diye tanımlamak, bu yönleriyle ilgilidir. Sistemli bir açıklamadan yoksundurlar. “Postmodern teorilerin çoğunluğu indirgeyici, rakip perspektiflere dogmatik tarzda kapalı ve aşırı derecede dar görüşlü olmaya eğilimlidir. Yine çoğunluğu politik ekonomiyi ihmal eder ve toplumun ekonomik, politik, toplumsal ve kültürel düzeyleri arasında uygun bağlantılar sunmaktan acizdir.”⁽¹⁾ Postmodern teorilerin çoğunluğu böyledir. Bu aciziyet, paradigmalara dönük eleştiri yaparken, her paradigmanın zayıf yanları kadar kimi güçlü ve olumlu yanlarının da olduğunu görmelerini engellemiştir. Eleştirinin yanı sıra, yararlanılabilecek boyutlarını görerek faydalanmaya olanak bırakmamıştır. Nihayetinde “aşırılıkçı Postmodernistler” in total red’ci dogmatik tutumları buradan kaynaklanmaktadır.

Postmodernizm tüm değer yargılarına, evrensel haklara ve demokratik nosyonlara tümenden bir saldırı halindedir. Gereke ise, evrenselci iddiaların özel çıkarları gizleyip dar çıkar gruplarının iktidar arzuları ve çıkarlarına hizmet etmesi şüphesine dayalı olmaktadır. Elbette bu husus bir “olasılık” anlamında gözetilebilir! Ancak, bundan hareketle ortaya konan red’ci tutum ve değer tanımazlık, özünde “olmazcılık” teorisini ifade etmektedir. Unutulmamalı ki, “daha iyi bir toplum düzeyi” yaratılma ideali, özgür ve demokratik katılım, eşitlik, cins özgürlüğü, ekolojik ölçülerin korunabilmesi; adil hukuk (vb) gibi alanların yaşamsallaştırılabilmesi için bazı evrensel normlar gereklidir ve güncelde çok daha fazla önem kazanmış durumdadır. Bunları yadırgayıp reddetmek, bunlardan vazgeçmek mantık dışıdır. Muhafazakârlığa kapı aralamaktan öte anlam içermez.

Postmodernizm yeni teknolojiyi,kültürü analizde güçlü ve fakat tüm bunlarıda kapsayan yeni bir toplumsal yapıyı kavramsallaştırmada parçalı ve güçsüzdür. Öneğin; farklılık ve çoğulculuklara çokça vurgu yapar,ama,bunda da muğlaklığı aşmaz,netyanıt oluşturmaz. “(...) Postmodernizm farklılığı yüceleyen bir yaklaşım (...) Tarihten ve bağlamdan soyutlanıp sürekli yeni anlamlar deneyimler, kimlikler ve aidiyetler peşinde koşan tüketici kültürü için yeniden paketlenen bu ürünler yoluyla farklılık metalaştırılıp içi boşaltılıyor. Bütün çok kültürlülük söylemine rağmen gerçekte yaşanan “vitrin çok kültürlülüğü” (...) Postmoderniz-

min çoğulculuğu, çokluktan öteye gidemiyor, çünkü gerçek çoğulculuk ancak katılımcıların eşitliği ile sağlanır. Oysa postmodernizm simüle edilmiş bir çoğulculuk yaratarak süre giden baskı ve eşitsizlikleri görmezden geliyor.”⁽¹⁾

Aşırılıkçı Postmodernistler gittikçe tahripkârlaşan, manevi çürümeyi derinleştiren Nihilist bozulma eğilimini hızlandıran etkide bulunmaktadır. Öte yandan, politik alternatiften de yoksundurlar; bu iki özellikleriyle hayli çelişik bir duruş arz etmektedirler. “Aşırılıkçı Postmodern teori, tarihin ve toplumun sonuyla birlikte siyasi projenin sonunu da ilan eder...”⁽²⁾ ve sisteme alternatif tüm idealleri, ütopyaları, politikalarında reddeder. Yine, nesnel anlamda, “tarihin, ideolojilerin sonu” söylemi modernist-kapitalizmi olumlama; doğruluğunu temellendirme, zaferini ilan etmek demektir. Bunun çabasını vermektir. Dolayısıyla, bir daha “köklü” değişimlerin’olamayacağı’ nı, ancak verili sistemin-görece- düzenlenmiş biçiminin düşünülebileceğini savunup kanıksatma istemini içermektedir. Oysa “tarihin, toplumun sonu” söylemine rağmen, 1980’li yıllar son derece yoğunluklu kargaşa, çatışmalara sahne olmuş, değişimlere tanık olmuştur. Reel-sosyalizmin çözülüşü, Doğu Avrupa’da yaşanan çatışmalı süreçler, Çin’deki değişimler, G. Afrika’nın doğuşu, Panama ve Kuveyt’te yaşanan işgaller, Kamboçya, Bask, İrlanda, Sri Lanka ve Kürdistan’da yaşanan özgürlük arayışlarının yükselmesi (vb) gibi olaylar bu süreçlerde yaşanmıştır. Yine, ideolojik planlı çelişki ve tartışmalar sonrasında Paradigmasal arayışlar hızlanmıştır. Teknolojide muazzam çapta değişimler yine bu dönemlerde görülmüştür.

Sonuç olarak; Postmodernizmin reaksiyoner taşkınlık dönemi sona ermiştir. Modernist-kapitalizmin yapısal sorunlarının zirveleştiği dönemlerde açığa çıkıp, bu yanlışlara tepkici eleştiriler yaparak kimi yerinde analizlerde ortaya koymalarına rağmen postmodernistler totalci, tek yanlı ve indirgemeci yaklaşımlarıyla alternatif sunum yapabilecek bütüncül bir görüş ortaya koymamışlardır. Bu yönüyle postmodernizm, toplumsal sorunlara çözümleyici düzey içermemekte; bilakis, verili alternatifleri de kuşkulu hale sokarak, umutsuzluk yaratarak Nihilist bataklığa sürükleyici etkiler yaratmıştır. Yanı sıra, “...kendi yalıtılmışlık ve umutsuzluk duygularını genelleştiren aşırılıkçı postmodernistler liberal ve radikal değerlerin sonunu ya da iflasını ilan ederken(...) yalnızca aklın

1-Modernleşme ve Çokkültürlülük Sy:307 İletişim Yay. (Helsinki Yurttaşlar Derneği) Aras YUNUL
2-Postmodern Teori Sy:338 Ayrıntı Yay. Steven Best. Daugles Kellner

kötümserliğini değil, aynı zamanda istenç kötümserliğini de benimser ve böylelikle çocuksu bir şekilde yeni ve kıskırtıcı bir dünyanın hemen ufukta belirdiğini tasavvur etmiş olan 1960'lı yılların devrimci iyimserliğinden, bunun tam tersi aşırı bir nokta olan 1980'li ve 1990'lı yılların tüm politik bağıtlılıklarıyla alay eden devrimci yenilgiciliğe kayarlar. ”⁽¹⁾ Dolayısıyla postmodernizm refleksif bir geçici hevesti. Bir anlamda 80'lerin “gölge fenomeni” y'di! 60'lı yılların ütopyacılığı karşısında “entelektüel yabancılaşmanın” dışı vurumuydu. Medya ve teknoloji toplumu karşısında “eskime” kaygılarıyla (ve ümitsizliğin verdiği korkuyla)yerleşik yapıyla barışmanın yansımasıydı. 80'lerin çürüme, alaycılık, muhafazakârlık, yüzeysellik ve toplumsal gerileme döneminin sonucuydu. Postmodern dalgalar, tarihin büyük dalgaları üzerinde küçük bir “çalkantı” idi, hepsi o kadar...

C-) SENTEZ=DEMOKRATİK-KOMÜNALİST PARADİGMA

“...Toplumun çeşitli komünlerden oluştuğunu düşünüyorum. Ben bunun için Demokratik Komünalizm Kavramını kullanıyorum. ”⁽²⁾

Tez bağlamında; Doğal Toplum, Anti-tez bağlamında; Hiyerarşik sınıfl-devletli eril toplum ve özelinde de Modernist-kapitalizmi ele almaya çalıştık. Ana hatlarıyla (ve kısa vurgularla)açımlamaya çalıştığımız biçimler, SENTEZ bağlamında nasıl bir toplum biçiminin oluşup şekillenebileceğine dair önemli veriler sunmaktadır. Ve fakat bunlar sadece veridir! Mutlak bir formun vazgeçilmez belirleyici tılsımı değildirler. Evet! Öz-sel niteliğe dair kimi şeyler anlatmaktadırlar. Bununla birlikte, her şeyin belirleyeni ve kaldırıcı olabilen çözümü ifade etmemektedirler. Ortada böyle bir “reçete” yoktur. Kaldı ki, böylesi belirlenimci “reçeteler” sunmak tehlikeler doğuracak ve toplum mühendisliği yanlıgsına sürükleyebilecek potansiyele sahiptir. Dolayısıyla, sentez bağlamında “olası” bir toplumsal formun niteliğine dair kimi vurgular aktarmak daha sağlıklı olacaktır. Bu form; güncel oranla daha kapsayıcı olacaktır, bu açık. Daha insani ve doğaya dost tutumu içerecektir. Cins eşitliğini esas alacaktır. Özgürlüklerin ve demokratik hakların daha kapsayıcı kılınıp genişletilmesini içerecektir. Bunlar, kimi temel nitelik olarak belirtilebilir. Fakat yinede sadece “güçlü olasılıklar” olmaktadır. Bunu göz ardı etmemek gerekir. Bu ölçülerin yaşamsallaştırılabilmesi; pratik-politik düzlemde doğru

1-Steven Best,Douglas Kellner Age Sy:341

2-Görüşme Notları. 25 Kasım 2006. Özgür Gündem. ÖCALAN

temsile kavuşturulabilmesi, uygulayıcıların/uygulayıcı güçlerin çabalarına bağlı olup ancak buna göre belirlenebilecek öngörüler olmaktadır. Alternatif toplum eksenli tartışmalarda bu husus da gözetilmek durumundadır.

Alternatif toplumu açığa çıkarma uğraşında gözetilmesi gereken bir diğer husus ise, modernist-kapitalist paradigmanın felsefi algısında yer edinmiş olan “ak-kara” ikilemine kapılmamaktır. Kaynağını bundan alan total red’ci; olumsuzlayıcı ya da olumsuzlayıcı yaklaşımlara düşmemek önem arz etmektedir. Tez-Antitez-Sentez arasındaki ilişki ve çelişkinin varlığı dahi, bu yanılığa düşmemek açısından öğretici bir veri olmaktadır. Her toplumsal form ya da paradigma, kendinde bir öncekinin eleştirel analizinden çıkarılan sonuçların ve olumluluklarından edinilen deneyimlerin üzerinden yükselir/açığa çıkar. paradigmaların farklılık içermeleri doğaları gereğidir. Fakat her paradigma, bir de kendi öncelinden beslenerek gelişir. Yine, her paradigmanın kendine özgü güçlü ve zayıf yanları bulunmaktadır. Örnek olarak; Feminizm Cins Analizi’n de güçlüyken, sınıfsal analizlerde zayıf kalabilmiştir. Marksizm sınıf analizinde bir bakış ortaya koymuş ve fakat cins analizinde genellemeci ve zayıf kalabilmiştir (vb). Dolayısıyla, Yeni Paradigmasal oluşum süreçlerinde, dayanılacak “tek bir doğru” ve geçerliliği “kesin ve mutlak” bir perspektif aramak yanıltabilir. Bu yüzden, Perspektiflere açık olmak; çoklu perspektifleri ele alıp topluma ve çağa halen uyabilen yanlarından faydalanmak, daha doğru olacaktır. Fakat bu yapılırken EKLEKTİSİZM’e düşmemeye özen göstermek şarttır. Netsizlik, muğlâklık sonuçta “hiçbir şey” üretememeye yol açar. Sağlam ve özü net olan genel bir doğrultuya ve vizyona göre yaklaşmak, olması gerekendir. ÖCALAN’sal bu diyalektik tarz son derece yaratıcı bir temsile kavuşmuştur. Katı dogmalara boyun eğmeden ve her perspektiften ve eski paradigmalardan yararlanıp tutuculuğa girmeden yaklaşmak esas olmaktadır. Ve fakat temsili yapılan insansal, doğasal ve cins özgürlükçü demokratik vizyona, felsefi algıya uygun bir ele alış da oldukça önemlidir.

Bu kısa hatırlatma vurgularından sonra, Hüsenk’sel doğrultu bağlamında ortaya konan ve Alternatif Paradigma olarak tartışmaya sunulan Demokratik Kominalizm’i ele alabiliriz. Nedir, neyi ifade etmektedir Demokratik Kominalizm? Tarihsel dayanakları nelerdir? Bir paradigma olarak ne tür parametrelere dayanmaktadır? Doğaya, kadına, topluma, sosyo-kültürel ve politik-ekonomiye dair önermeleri nelerdir? Devlet, öz-yönetim, teknoloji, ekosistem ve toplumsal örgütlenme formu (vb) gibi hususlara dair temel algısı nasıldır?

Unutulmamalı ki, bir alternatif paradigma önermesi olarak Demokratik Komünalizm her şeyin belirleyicisi ve kaldıracı değildir! Zaten ÖCALAN sal öğretinin doğası da böylesi bir belirlenimciliğe elvermemektedir. Güncelde geniş bir tartışma söz konusudur. Bu tartışmaya kendi cephemizden bir SUNUM yapılmaktadır. Bu SUNUM, ÖZÜ itibari ile Doğal Toplumcu Komünalist yaşam kültürüne dayanan “karakter” içermektedir. Ancak, pratik-politik temsile ve uygulamaya dönük söylenenler birer kalıp değildir. Böyle ele almak ÖCALAN’sal yaklaşımın özüne de terstir. Öz-sel niteliği esas alınarak; uygulamada örgütlenme, öz yönetim, ekonomi, teknoloji ve enerji kaynaklarının kullanımı(vb)gibi hususlara dair “olasılıklar” öne sürülmektedir. Bu yönüyle, tartışmaya açık olup “tamamlanma” beklentisini taşıyan bir paradigmasal önermedir. ÖCALAN’ın her fırsatta “tartışın” demesi, bu yönde bir çağrı olarak anlaşılmalıdır. Özü, mantalitesi ve hitap ettiği toplumsal çoğunluk ve insansal, doğasal realite itibari ile doğruya en yakın, pratikleşme şansı hayli yüksek; çözümleyici düzeyi derin olan bu paradigmasal önermeyi, belli bir sistem dâhilinde ve paradigmasal özü ifade eden ana şifrelere değinme esasına dayanarak ve elbette kavrayıp yorumlayabildiğimiz oranda aktarmaya, incelemeye çalışacağız.

Devletin var olmadığı, hiyerarşinin egemenlik ve sömürü aracına dönüşmediği zamanlara kadar toplumun varoluş biçimi komünal ve demokratiktir.

Demokratik Komünalist Paradigma, tarihsel planda Doğal Toplumcu yaşamın ve kültürünün iz düşümünü ifade eder. Doğal Toplumcu insansal yaşamın komünalist özüne bağlılığını esas alan ve geleneği 21. yüzyıla uyarlayan bir bütüncül perspektifi içerir. çağımıza uygun bir bilimsel temele, sistemsel tıkanmanın eleştirel analizinden üretilmiş ve toplumsal realiteye yanıt olmayı baz alan ideolojik-politik ve Sosyo-ekonomik ölçülere dayanır. Ana karakteristiği; Ekolojik, cinsiyet özgürlükçü, demokratik ve eşitlikçi bir sosyalleşme, biçiminde özetlenebilir.

“Demokratik Komünalist” kavramsallaştırmasındaki “Kom-ün” sözcüğünü etimolojik açıdan ele almak, belki de ilk şifrelerden birini açıklamak olacaktır. Çünkü “iki kutuplu Dünya”nın soğuk savaş ikliminde ve reel-sosyalist bloku yıkmaya amacıyla yürütülen mücadele yöntemlerinden birisi olan psikolojik harp’in bir parçası olarak kullanılmıştır bu kavram. Modernist-kapitalistler, bu yolla bu kavrama öyle bir negatif mana yüklemiş ve yerleşik literatüre öylesine işlemişlerdir ki, adeta “tu kaka” babında algılanır olmuştur kavram. Olumsuz çağrışımlar yapar hale sokulmuştur. Komün/komünist

kavramları itici kılınmıştır. Buna birde bu kavramda ifade bulan sistemi inşa etme ve temsiliyi yapma iddiasını taşıyanların pratik uygulamalarındaki yanlışlıklardan eklenince, durum iyice kötüleşmiştir. Artık, uzun bir süre boyunca yaşanacak olan bir yanlış algılama/yanlış yorumlama ortaya çıkmıştır. Komünizm, ya da komünist demek, her türlü kötülüğün, değer tanımazlığın, insanlık dışılığın vb. vb. simgesi gibi algılanır olmuştur. Elbette bu, sınıflı-devletli sistemin güncel temsilcilerinin bilinçli bir yanılsatmaları sonucu oluşmuş/oluşturulmuş bir imajdır. Dolayısıyla, yeni paradigmanın temsiliyi içeren isimde de bu kavram geçtiği için, kavram üzerinde bir izaha ihtiyaç vardır. Çünkü “komün” söylemi, insanlaşma “serüvenimiz” kadar eskiye dayanır. Toplumun doğal yaşayış biçimini en temel izahını bağrında taşımaktadır. İlk kullanıldığı Mezopotamya toplumlarından tutalım, daha sonraları ulaştığı -bugünkü adı ile- Avrupa toplumlarındaki Kullanım biçimlerine kadar ortak bir anlamı ifade eden bir kavramdır.

Hint-Avrupa dil grubunun (ki, dokuz dil bölümünü kapsar) Hint-Aryen/İrani bölümünün Aryen/İran¹ kolundan olan Kürtçede “KOM” sözcüğü bugünkü Türkçeye “grup, topluluk, küme biçiminde çevrilebilir. Bu kök sözcük çeşitli ekler ve takılar alarak farklı anlamlar yüklenebilir. Örneğin; kom-bün: toplanma, kümelenme. Kom-bün-i: toplantı. Kom-civin: kurultay, kongre. Kom-el: toplum, meclis. Kom-e-le: dernek, cemiyet. Kom-ar: topluluk, cumhuriyet. Kom-i-nar: komüncü. Kom-ê-ser: bir grubun sorumlusu, grup sorumlusu (Türkçede “komiser-komser” diye kullanılır). Kom-is-yon: alt-kurul. Kom-kar: sendika. Kom-un: kömün. Kom-u-nizim : komünizm. toplumculuk(vd). Benzer bir şekilde, yine Hint-Avrupa dilinin Avrupa Kolunu’n dan İngilizce’de de kullanıma rastlamaktayız. İngilizcede “Com” kök sözcüğü bir çok farklı sözcüğe (ekler alarak) temel oluşturur. Örneğin: Com-mit-tce: kurul. Com-mon-al-ty: halk tabakası. Com-mun-ion: cemaat, birlik, paylaşım grubu. Com-mu-nism: toplulukçuluk, komünizm. Com-mi-niti: topluluk,cemaat, halk, toplum. Com-ple-ment: tüm, bütün, tamamlayıcı vb. demektir. ²

Görüldüğü gibi kök sözcük “kom/com” dur ve eklerle kullanılıp farklı veya birleşik sözcüklere dönüştüğünde dahi, özsel anlamı kaybolmamaktadır. Ortak kullanım anlamı: topluluk, halk, bir aradalık, paylaşımcılık (vb) gibi hu-

1- Aryen-İran dil kolu 6 tane dili kapsar=Farsça,Kürtçe,Osetçe,Belucice,Afganca,Tacikece.

2- Bkz=Ferhanga Kurdi-Türki. Rûpel=1044-1046 Enstitiyya Kurdi ya Stenbole. Z. FAR-QÎNÎ-Standard English Dictionary (English-Turkish,Turkish-English) İnkılap Kitap Evi. Sy:91-95 İngilizce sözlük

suslardan odaklaşmaktadır. Sözcüğün Neolitik Kültür bağlamında yerleşikliğe ve toplu yaşama geçilen Mezopotamya’da ki ilk şekillenişini göz önüne aldığımızda, temel anlamı da daha bir anlaşılır olmaktadır. Doğal Toplumcu yaşamın Komünalist özünü taşıyan bir öz’e sahiptir. Bu anlamda ele alındığında, komünalizmin; toplum, paylaşımcı, eşit ve dayanışma ekseninde bir arada yaşayan halk topluluklarını, İnsan gruplarını ifade ettiği görülebilmektedir. Emperyalist-kapitalizmin kirletmek, negatif algıya büründürmek amacıyla yaptığı dezenformasyonu sözcüğün bu niteliğini, perdeleyememiştir-her şeye rağmen-. Çünkü insansı-sosyal yanımızın ilk-el’den oluşan kavramlarından, köklüdür! Dolayısıyla, eğer bugün insanlığın Doğal Toplumun Özü ve değerleri temelinde bir yaşam anlayışı ve toplumsal örgütlenme biçimi açığa çıkarılmak isteniyorsa, bunu en iyi izah edebilecek olan “KOMÜN” kavramı, üzerinde yaratılmaya çalışılmış olunan olumsuzlayıcı “etiket” ten kurtarılmak ve yeniden günışığa çıkarılmak durumundadır. Ve Yeni Paradigma’da öz-sel niteliği ile literatürün temel kavramı olarak kullanılmalıdır.

İşte “Demokratik Komünalizm” isminin “Komünalizm” sözcüğünün arka planı bu biçimde özetlenebilir. Ve bu özet, kendi başına ele alındığında bile, Demokratik komünalizm adlandırması ile öngörülen önermenin niteliğine dair önemli veriler sunabilmektedir.

1- Demokratik Komünalist Paradigma, Bilimsel

Planda Rölative, Kuantum ve Kaos Teorilerine Dayanır

Demokratik komünalizm paradigması, bilimsel temelini 20. yüzyıla damgasını vuran Rölative, Kuantum, kaos teoremlerine dayandırmaktadır. Böylesi parametreler üzerinden yükselir. Eski Paradigmanın Newton’cu klasik Fiziğindeki mekanik ve süregelen evren anlayışı yerine güncelde kesik-kesik, niteliksel sıçramalı bir gelişim anlayışı geçmiştir (elbette kendiliğinden bir nicel gelişim değil!). Yine klasik fiziğin mutlakçı, belirlenimci ve yasaya bağlı hareket eden madde anlayışı geçersizleşmiştir. Bunun aksine, yasayı bizzat maddenin hareketini doğurduğu ve atom altı parçacıklar üzerinde hiçbir yasanın egemenlik kuramayacağı; belirleyici alanın parçacığın hareketi ve parçacıklar arasındaki ilişki olduğu (Heisenberg Teoremi) kanıtlanmıştır. Newton fiziğinin “ak-kara” ikiliği de aşılmıştır yerine “olasılıkçı bakış geçmiştir. Ak-kara mantığının mutlakçı ve indirgemeciliği yerine, olasılıkçı mantık ve bakış açısı oturmuştur. Bu mantık; etrafıca düşünmeyi olay ve olgularda tüm faktörleri gözeterek hesaplama yapmayı farklı sonuçların olabileceğini düşünerek buna hazır ol-

mayı, tekleştirici tutumun gerçekçi olmadığını ifade etmektedir. Yine-bilindiği gibi- Newton fizığının pozitivist olguculuğu “elle tutulabilirlik” in sınırları dışına çıkmamaktadır. Olgu dışındaki şeyler aydınlatılmamıştır. Oysa yeni bilimsel çalışmalarda ışığın doğasının analizi ve anlaşılır kılınmasıyla beraber, bu sınırlılıkta aşılmış; makro ve mikro düzlemde tüm boyutlarıyla evren insanlığın keşfine açılmıştır. 3 Boyutluluk ve statiklik yerine, 4 Boyutlu dinamik ve eğri-büğü uzay-zaman algısı devreye geçmiştir. Öte yandan, doğrusal/ çizgisel-Linear bakış (ki, Pisagor ve Öklit geometrilerine dayanır) aşılmıştır. Madde-leri incelemede (anlaşılacak üzere) net sıralama ve geometrik ilişki düzeni araya; varsa bu ortamı düzenli ve örgütlü sayan ve mekânın yasalarını çalıştıran, bulamayınca da “düzensiz ve kaotik” kabul edip yasalar ile açıklaması “yapılamaz” diyen bir bakıştır bu. Nihayetinde evreni “organik” ve “kaotik” biçiminde ayırma tarzı da, bu bakışın ürünü olmaktadır.

Bu çerçevede, Demokratik Komünalizm, bilimsel temellerini Einstein, Planck, Schrödinger, Heisenberg(vd)’in atmış oldukları devrimsel teorilere dayanmaktadır. Böylelikle yerleşik zihni yapı ve kalıpları sarsan; sınırlı bir algılamayı ifade eden “ak-kara” Dünya anlayışı yerine, dünya ve evreni tüm renkleri ve boyutlarıyla görülebilir kılmanın koşullarının oluşturup gelişkin bir zeminde beslenmiş olmuyor. Kendisini, determinist bakış yerine, olasılıkçı ve çok seçenekli zenginliği ifade eden anlayış üzerinden oluşturmuştur. Dolayısıyla, “gelecek” anlayışını esasta “kadercilik” e denk düşen ideolojilerin tekeline çıkarmıştır. Böylesi bilimsel parametreler üzerinden geliştirilmiştir Demokratik Komünalizm. Toplumsal yaşamın, Doğal Toplumcu Komünalist öze uygun bir biçimde idame edilebilmesi için, “geleceği” şimdiden temellendirebilmenin gerekleri ve pratik çabasının verilmesi bilinci edinilmiştir. Demokratik Komünalist Paradigma’nın sistemi bu bilimsel parametreler üzerinde şekillenmektedir.

2- Demokratik Komünalist Paradigma Felsefesi Planda Demokratik, Ekolojik Cinsiyet Özgürlükçü Toplum Anlayışına Dayanır.

“Ekoloji, insanın doğa üzerindeki tahakkümünün insanın insan üzerindeki tahakkümünden kaynaklandığı sorununa vurgu yapar. Feminizm daha ileri gider ve insanın insan üzerindeki hâkimiyetinin erkeğin kadın üzerindeki hâkimiyetinden doğduğu sonucuna varır.” ⁽¹⁾

Hiç kuşkusuz, doğaya yabancılaştırılan zihniyet, kadın-Ana eksenli

“doğacı” Doğal Toplum yaşamına ve dolayısıyla kadın-Ana’ya yabancılaşmaya yol açan zihniyetle aynı içeriği taşımaktadır. Bu tahakkümcü, egemenlikli eril zihniyetin eleştirisi temeline dayanır Demokratik Komünalist Paradigma. Ekosisteme duyarlılığı ve cinsiyet özgürlükçülüğünü ilke kabul eder. Ve özgürlükçü bir toplumsal düzeyin açığa çıkarılabilmesinin mi-henk taşı sayar. Ekofeministlerin dedikleri gibi; kadın üzerindeki tahakküm sürdükçe ekolojik krizde sürecektir. Çünkü aynı zihniyetin yarattığı tahribatları içermektedir. Bir anlamda; “Aşk’ta ve sevgide yaşanan bozulmalar ve duygusal hamlıklar sosyal erozyona neden oldu. Toprak erozyonu ve ekolojik dengelerin yıkımı da bu süreçle paralel gerçekleşmiştir. Bir kadını anlamak. Bir ekosistem felsefesini anlamaktan daha zor ve aynı zamanda kolaydır da. Aşk’ın tüm aşamalarını yaşayıp duygusal yeterlilik sınavından geçen bir erkek zihni ve medeniyeti, kendi varlık oluşumunu da kaybetmeden doğayla uyum içinde yaşama becerisini kazanabilir.”⁽¹⁾ Aşkın toplumsal özgürlükle bağı unutulmadan, bu iki husus bir birinden yalıtılmadan ele alındığında ve dejenere edilmiş aşkı söylemlere düşülmediğinde, gerçek anlamda AŞK mücadelesi de ekolojik, cinsiyet özgürlükçü Demokratik Komünalist Paradigma ile yürütülebilir. Unutulmamalı ki; Kadın özgürlüğünün gerçekleşmesi egemenlikli sistemin tüm şifrelerinin çözülmesi; iktidarcı, yetkici, devletçi zihniyetin tümünden ortadan kaldırılması anlamına gelmektedir.

Demokratik Komünalizm’ de ki ekoloji anlayışı “çevreci” mantaliteyle karıştırılmamalıdır. Çünkü Demokratik Komünalist Paradigma ekosistemin korunmasını derin, bütünlükçü ve ilkesel olarak ele almaktadır. “Çevreci” akımın palyatif, “kozmetik” yöntemlerinden çok öte ve köklü çözümler öngörmektedir. Bozulup tahrip edilen ekosistemin (en azından yakın planda) bundan daha fazla tahrip edilmesinin önüne geçilebilmesi; orta ve uzun vadede “onanabilmesi”, belli nedenlerin ortadan kaldırılmasını gerektirmektedir. Başta eril nitelikli analitik zekâ’da ifade bulan tahakkümcü, egemenlikli zihniyet ele alınmak ve dönüşüme uğratılmak durumundadır. Yine, bununla bağlantılı olarak, sınıflı hegemonya düzeyinin elit kesimlerince yürütülen ve “azami kâr” hırsına dayanan sömürücü zihniyet ciddi bir tehdit durumundadır. Çünkü yerküremizin doğal kaynaklarının fütursuzca kullanılmasında, payı büyüktür. Aynı amaçla devasa tekellerin devasa üretim merkezlerinde kullanılan enerjinin atıkları hiçbir tedbir alınmadan doğaya salınmakta olduğu ve bu zararlı gaz salı-

1- “Çevre” mi, “ekoloji” mi? Sy:52 Nobel Yay. Dağ Tabir Çalgüner

nımının doğada, atmosferde “sera gazı etkisi” yarattığı düşünüldüğünde, tehlikenin boyutu daha netçe görülebilmektedir.

İklimsel felaketler, doğasal yıkım, obez kentleşme, teknolojinin etik dışı kullanımı (vb) yine, eril egemenlikli, tahakkümcü zihniyetin sonucu olarak açığa çıkmaktadır.

Tüm bunlardan hareketle Demokratik Komünalist Paradigma, ilk olarak tahakkümcü zihniyetin, hiyerarşik ve eril-egemenlikli sistemin dönüşümünü; doğacı kadın-Ana eksenli eşitlikçi zihniyet temelinde değişimini hedefler. Mevcut ekonomiye yön veren “azami kâr” anlayışı, “toplumsal ihtiyaç” temelinde düzenleyerek doğa tahribatını bu yönde dizginlemeyi amaçlar. Çarpık kentleşme gidişatına karşı çıkıp ekosisteme duyarlılığı içeren bir kent anlayışını geliştirmeyi esas alır. Kadın üzerinde tahakkümü temsil eden eril-siyasal sistemsel yapı yerine, cins eşitliğini ilke alan ve kadının özgücü ve öz örgütlülüğüyle yer alıp temsil edilebileceği bir politik alanı yeniden inşa etmeyi öngörür. Bu kapsamda (detaylarını ileriki kısımda açacağımız) her türlü yasal düzenlemeyi yapmayı ve kısa vadede değerlendirilmesi gereken pozitif Ayrımcılık tedbirlerinin alınmasını gerekli görür. Enerji kaynaklarının toplumsal ihtiyaca göre ve gelecek nesilleri de hesaba katarak kullanılmasını; bu kapsamda ki teknolojinin kullanımının da aynı kaygının ve ekosistemi koruma ilkesinin gözetilerek kullanılmasını ilkesel ele alır. Alternatif enerji kaynaklarının kullanımı için gerekli tedbirlerin alınarak yeterli ödenek tahsilâtının yapılmasını öncelikli ve acil bir hedef kabul eder. Tüm bunları kimi somut başlıklarla ele almak, daha izah edici olacaktır.

✓ Kadın özgürlüğü, bu yönde geliştirilecek. Zihniyet Devrimi’nin tetikleyici dinamiği olarak görülmelidir. Modernist-kapitalizmin “Vitrin süsü” haline getirdiği ve esasta siyasal ve toplumsal yaşamın dışına itildiği kadın gerçekliği de, durumun neden bu kadar öncelikli ve ilkesel ele alınması gerektiğini izah eden çarpıcı bir veri olmaktadır. Tahakkümcü-eril zihniyetin kırılmasında kadın özgürlüğü ilk temel halka olacaktır. Kadının öz gücü ve öz örgütlülüğü temelinde varlığını temsil edecek olan bir iradeleşmenin sağlana bilmesi için; pozitif ayrımcılık ve gerekli yasal değişimleri gerçekleştirme bir zorunluluktur. Bunda temel muhatap özgür kadın kurumları ve örgütleri olacaktır. Kadın adına erkek tarafından bir “lütuf” muşçasına yapılan “hak Sunumları”nı reddetmektedir Demokratik Komünalist Paradigma! Bilakis, kadın özgürlük çalışmalarının önünde erkeğin engel pozisyonundan çıkmasını ön görür. Bu kapsamdaki engelleyici

eril-nitelikli geleneksel ve yasal engellerin kaldırılmasını hedefler. Bunun için, zihniyet değişimi amacıyla yürütülmesi elzem olan eğitsel çalışma programında temel bir husus olarak, kadına bakıştaki eril-tahakkümcü mantalitenin kırılması hedefini koyar. Kadın özgürlüğü olmadan doğaya uyumun ve doğaya saygının oluşturulamayacağını temel bir zihni algılama olarak felsefesine yerleştirir,

✓ Ekosistemin tahribatı ve çevrenin kirletilmesinde enerji kaynaklarının çarpık kullanımının, sorumsuzca davranışların terk edilmesini esas alır Demokratik Komünalist Paradigma. Çevre kirliliğine son vermek için, bugün halen sürmekte olan ormanların tahrip edilmesi, ozon tabakasının delinmesi gibi yıkıcılığın durdurulabilmesi için yakın vadede acil tedbirler alınması gereklidir. Bu bağlamda; “Nükleer santralleri ve silahları ortadan kaldırmak, temiz havayı ve suyu korumak, böcek ilaçlarını ve katkı maddelerini sınırlamak, sokaklardaki ve ana caddelerdeki trafik izdihamını azaltmak, kentleri fiziksel olarak daha bütünlüklü kılmak, radyoaktif atıkların doğaya geçişini engellemek, yabanıl yaşam alanlarını ve yabanıllığı korumak ve genişletmek, hayvan türlerini insan kıyımına karşı savunmak”⁽¹⁾ gibi çalışmalar yapılmalıdır. Demokratik Komünalist Paradigma, bu hususu acil tedbirler dâhilinde görmekte ve kabul etmektedir. Yanı sıra, alternatif enerji yöntemleri geliştirilmesi yoluyla ekosisteme uyumluluğu, enerji kullanımında temel kıstas almaktadır. Doğaya ve topluma uyumlu olup katkı sunabilecek bir teknik kullanımı öngörmektedir. Modernist-kapitalist tekellerin çıkarı için çalışan reklam ve tanıtım kampanyalarının biçimlendirdiği/tüketim çılgınlığının yön verdiği

İHTİYAÇLAR (!) değil, insansal-toplumsal yaşamın idamesine ve sürekliliğine yanıt olabilecek düzeyde bir üretim teknolojisinden yanadır.

✓ Bugünkü teknoloji devasa kapitalist tekellerin denetiminde olup bürokratik teknik-idareci elitçe yürütülmektedir. Olağanüstü ölçeğe sahip merkezlerde oluşturulup kullanılmaktadır. Haliyle, insansal-toplumsal yaşamın gündelik düzeyinin çok ötesine çıkarılmıştır. Doğal Toplum yaşamında teknik-insan ilişkisinde devasa uçurumlar ve yabancılaştırma yokken, kullanımı da tahripkâr değildi. Elbette birebir kıyaslama olamaz; yanlış olur. Ve fakat bugünkü, “sokaktaki insan” gerçeği için mevcut teknoloji kelimesinin tam anlamıyla BİLİNMEZ’i ifade etmektedir. Bir yandan gündelik yaşamın her alanına nüfuz eden bu teknolojik olanaklar söz konusu iken, diğer yandan ise bu teknolojinin en

basit düzeyinden en karmaşık olanına dek, her biçimine yabancılaşmış insan gerçekliği söz konusudur. Ortalama insan gerçeği, bu yabancılaşma dolayısıyla, sıradan teknik üretimini bile yapabilecek düzeyden uzak kılınmıştır! İnsan iradesi bu teknik karşısında nesneleştirilmiştir. Bu sosyal iklim, tahakküm ilişkilerine zemin olmaktadır. Çünkü böylesi devasa teknolojik imkânların üretimi, denetimi ve piyasaya sürümünü elinde bulunduranlar, toplumları istedikleri gibi yönlendirmektedirler. Kendilerine bağımlı kılıp kullanıma açık hale getirmektedirler. Tüm bunları da gözetken Demokratik Komünalist Paradigma; insansal-toplumsal çıkarlara ve doğaya zarar vermemek ölçüsü dâhilinde denetimli olarak büyük ölçekli teknoloji üretimini de yadsımadan fakat ağırlığın insanın kavrayabileceği, gündelik yaşamda rahatlıkla kullanılabileceği ve gerektiğinde yeniden üretimini kendisinden de yapabileceği küçük ölçekli teknolojik üretime verilmesi ve bunun yaygınlaştırılmasını hedefler. Böylelikle, aradaki hiyerarşik-egemen kurumlar çıkarılabilecek; bu bağlamı tahakküm ilişkileri kırılabilecektir. Modernist-kapitalist tekellerin daha fazla kâr hırsıyla doğayı tahrip eden teknolojik kullanımı denetlenebilecektir. Yanı sıra; bu tekellerin sistemsel çıkarları için değil, küçük komün grupların ihtiyaçlarına dönük ve ekosisteme uyumlu bir teknoloji kullanımı geliştirilebilecektir. Güncelde mutlak bağımlılık düzeyine varan enerji kaynaklarından kurtulunarak, rüzgâr, güneş ve dönüştürülebilir atık enerjilerinden faydalanabilmenin teknik olanakları sağlanabilecek bunun için kullanılabilir. Demokratik Komünalizm, bu ekseninde bir düzenlemenin yapılmasını ve gerekli ödeneğin tahsis edilmesini öngörür.

✓ Demokratik Komünalist Paradigma ekosistemin korunmasında kentlerin obez büyümelerinin önüne geçilebilmesi için yeni bir kentleşme projesine ihtiyaç olduğunu belirler. Doğaya, toplumsal ekolojiye uyumluluğun bu yeni kentleşmenin temeli kılınmasını amaçlar. Çünkü kentleşme, kenti açığa çıkaran toplumsal koşullardan kopuk ele alınmaz. “Kent’in fiziksel yapısının arkasında çalışma yaşamı, değerleri, kültürü, aile bağları, sınıf ilişkileri ve kişisel bağlantılarıyla toplumsal bünye vardır.” ⁽¹⁾ Ve kent, toplumsallaşma bağlamı insani yaratıcılığın kaynağı olan bir kültür alanıdır. Bu zeminin “bozulması” demek, maneviyatın, sevginin, Aşk’ın yok edilmesi; toplumsal ekolojimizin yıkımı ve duygusal düşün yetimizin dumura uğratılması demektir! Doğaya ve doğadaki diğer türlere nesne gözüyle bakılıp yok edilmelerine onay verilmesi; yaşam alanı tanınmaması demektir. İnsan maneviyatının ve doğal dün-

yanın sistemli talana tabi tutulmasının zemini böyle döşenmektedir. Bu realiteden hareketle, Demokratik Komünalist Paradigma, kentin/kenleşmenin yeniden ve toplumsallığın insani bir alanı olarak görülüp oluşturulmasını; doğanın ve genel ekosistemin uyumunu içerecek tarzda yeniden düzenleyerek eko topluluklara açılmasını hedeflemektedir.

✓ Demokratik Komünalist Paradigma, güncelde “küresel ısınma” ve “iklimsel dengesizlik” (vb) gibi belirlemelerle ortaya çıkan sorunların ardında enerji kaynaklarının etik dışı

Kullanımını ve “azami kâr hırsına” hitaben işletilmesinin bulunduğunu savunur. Zararlı gaz salınımının sera etkisi yaratıp biyosferin tahribine yol açması, nihayetinde nükleer enerjinin tedbirsizce ve fütursuzca üretimde kullanılmasının sonucunda oluşan bir sonuçtur. Bundan hareketle, Demokratik Komünalist Paradigma nükleer enerjinin kullanımının sınırlandırılarak zamanla tümden kaldırılmasını; ekosistemi ve biyosferi tahrip etmeyecek bir enerji kullanımının esas alınarak planlanmasını hedefler. Bunun için, başta bu konuda asıl sorumlulukları bulunan modernist-kapitalist devletler olmak üzere, tüm çevrelerin gündemine taşınmasını; uluslar arası bağlayıcılığı bulunacak anlaşmalarla teminat altına alınabilmesi için bilinçli çaba yürütülmesini esas alır.

SONUÇ: Ekosisteme uygun ve uyumlu duygu ve sevgi çağı, temelde zihniyet değişimini gerektirir. Bu tahakküm ve eril-hiyerarşik yapının kırılabilmesi için de gereklidir. “Bir çağ (...), insanın görme, düşünme, algılama ve üretim tarzındaki tarihsel değişikliklerle tanımlanır(...) Yeni bir dönem, insanlığı harekete geçirecek düşüncenin evrimi ile eşzamanlı olan bir “ruhsallıkla” gelecektir. Ekolojist Dönem olarak adlandırılacak bu ontolojik devrim, öyle görülüyor ki; modernizm ile ekolojizm arasındaki bir düşünsel kopma ile gerçekleşecektir. (...) bu sürecin temel özelliği; bilimsel düşüncede, ruhta ve insanın içsel özgürleşmesi yolunda etik ve ruhsal gelişim alanında bir dönüşüm sürecini beraberinde getirecek oluşudur.”⁽¹⁾ Aksi halde, salt güncel “iyileştirmeler” bağlamı Çevreci uğraşlar, ya da, kadın özgürleşmesini sadece biçimsel rötüşlerde gören tutumlarla yeni yaratılamaz! Ne ekosistem korunabilir ve ne de kadın özgürlüğü sağlanabilir! Elbette, kısa vadeli ve güncel aciliyet içeren düzenlemelerde dışatılmaz. Ve fakat sorunların kaynağında temel rol oynayan hiyerarşik ve eril-tahakkümcü zihniyetin ve sistemsal yapının değiştirilmesi temel alınır. Çözümüne dönük kalıcı ve köklü politikalar üretilir. Demokratik Komüna-

1- “Çevre” mi, “ekoloji” mi? Sy:38 Nobel Yay. Dağ Tabir Çalgüner

lizmin Ekosistemin Korunması ve kadın özgürlüğüne bakışına dönük temel yaklaşımı özünde bu biçimde ifade edilebilir.

3-Demokratik-Komünalist Paradigma, İdeolojik Planda Demokratik Sosyalizme Dayanır

“Yerel otonomiye sahip olan bir öz yönetim sistemi kurabilmek için günümüzün yönetim sistemlerinin dayandığı temel ilkeleri, yani ulusal anayasa ya da kent anayasalarını nasıl değiştirebiliriz? Otorite merkezinin dayandığı bir teknoloji tarafından desteklenen kâr ağırlıklı bir Pazar ekonomisini merkezi olmayan ve alternatif bir teknoloji tarafından desteklenen insan ağırlıklı ah-laki bir ekonomiye dönüştürmek için neler yapabiliriz? Bu görüşleri, doğal dünya ile uyumlu ve katılımcı bir ilişki kurmak isteyen, toplumsal hiyerarşinin, sınıf ve cinsiyet üstünlüğünün, kültürel homojenliğin görülmediği ekolojik bir toplum ile nasıl aynı çizgiye getirebiliriz?”⁽²⁾

Modernist-kapitalist sistemin yarattığı tahribat, yıktığı toplumsal ekoloji ve ortaya çıkan bozulmalar, Demokratik Sosyalizmin yanıt arayıp çözüm üreteceği hususları içermektedir. Nihayetinde hiç bir şey durağan değildir. Ve klasik ifadeyle, sürekli olan tek şey DEĞİŞİM'dir! Bu, ideolojik sistemleri de “statik ve değişmez” türünden algılamalardan uzak tutmayı gerektiren bir olgudur. Özsel nitelikleri büyük oranda korunsa da, ideolojiler de açığa çıkan yeni toplumsal realitelere, teknik ve bilimsel gelişmelere uygun değişimi yapmak durumundadır. Aksi halde aşılımları kaçınılmazdır. Bunun son örneği Reel-sosyalizmde görülmüştür, bu sonucun.

Bahsedilen değişim, en başta Programsal değişimi gerektirir. Toplumsal tarihte bu bağlamda çarpıcı bir denklem söz konusudur ve önemle irdelenmeyi gerektirmektedir: Toplum-önder-kitap! Bu konuda kimi vurgular yaparak Demokratik Sosyalizmin nasıl bir programa dayanabileceğine dair görüşler belirtebiliriz.

Toplum-önder-kitap denklemi, tarihte (ciddi dönemselsel farklılaşmaların arasında yaşanan)

Kaotik geçiş aşamalarında görülür, genel anlamda. Her önderlikssel çıkış, esas olarak içinde yaşanan zaman ve mekânsal durumun zihniyet düzeyiyle ilgili bir gelişimdir. Toplumsal ihtiyaçların etkisi altında şekillenir. Özellikle kurumsal oturmuşluğun oluşmadığı veya var olanların maddini doldurup toplumsal yaşamın önünde engel haline geldiği; yeni bir

2- Kentsiz Kentleşme Sy:318 Ayrıntı Yay. Murray Bookchin

düzeğin açığa çıkarılmasının kaçınılmazlaştığı iklimlerde önderlikse gerçekteşmeler sağlanmaktadır. Yeni, bir kişi şahsında toplanan talepler olarak sembolleşir, simgeleşir. Bu temsili yapan kişi büyük oranda yeninin tüzel kimliğini ifade eder; toplum, bu kişi şahsında kendi istemlerini savunur, korur. O'na bağıllık, esasta temel özgürlük istemlerine bağıllık anlamını taşır. Önderlikse olgunun ana şifresi budur! Elbette bu temsili yapan önderlerin kişisel yetenekleri de önemli rol oynar; olgusal gerçekleşmenin tamamlayıcı misyonunu yerine getirir. Ancak, tek başına bu yeterli olmaz. Toplumsal iklim müsait değilse, çıkış son derece zordur. Bu hususta çarpıcı örnek MANİ olmaktadır. Manişeist inanç için “Erken İslam” denmesi de bu gerçeklikle ilgilidir. Mani de tıpkı Hz. Muhammed gibi gelişebilme potansiyeline sahipti. Ancak, “erken dönem” insanıydı; toplusal yenilenme iklimi olması gereken düzeyde olgunlaşmamıştı. Dolayısıyla da, Mani inancı/Manişeizm politik düzlemde gelişemeyerek aşıldı.

Önderlikse çıkışlarda gözetilmesi gereken ikinci bir boyut ise şudur: Her önderlikse gerçekleşme, “yeni” yaratıldıkça/yeni toplumsal düzey yapılandırıldıkça; toplum, kendini kurumlaştırarak yaşamını normalleşme kulvarına çekebilmekçe, misyonunu tamamlar. Ve önderlikse olgu da ifade bulan misyon, peyder pey bu kurumlara devrolunur. Kurumlarda, önderlikse çıkışta somutlaşan ölçülere dayatı işlev kazanırlar. Bu ölçüler ve önderlikse çıkışta somutlaşan toplumsal istemler, artık bir KİTAP'ta ifade bulacaktır. Kitap, yeni dönemin MANİFESTO'su/PROGRAMI'dır! Önderlikse çıkışta kristalize olan toplumsal talepler, normalleşme aşamasına geçildiğinde önderlerce ortaya konulan Manifestolar da/Programlar da somutlaşır; toplumsal yaşama ve kurumlara ön açıcı yön verir. Bu diyalektik olgu, tarihte birçok örnekle sabittir! Ve bu Programlar/manifestolar fiilen “Toplusal Sözleşme” görevini görmüşlerdir. Özellikle ilk-çağlarda ki “sözleşmelerde” bu daha açıktır. Örneğin, MÖ;3000-2500 yıllarına uzandığı sanılan ve Aryenlerde “Hüşeng /2. Zerdüş” diye anılan önderlikse çıkışta, Doğal Toplumcu yaşamdan Hiyerarşik ve sınıflı yapıya evrilmeye karşı tepkiyi ifade eden tutum ZEND adlı kitapta somutlaşır. MUSA'nın ON EMİR'i, ilk çağ köleciliğinden çıkış formüle eden ve kendi kabilesine bu çerçeve dahilinde düzen vermek isteyen bir manifesto niteliği taşır. III. Zerdüş'ün Doğal Toplum geleneklerine bağıllığı ve yeni şekillenmiş olan köleciliğe tepkisi VESTA adlı kitabında sistemlice ifadeye kavuşturulmuştur (2. Zerdüş/Hüşeng'in “Zend” adlı kitabıyla bir arada ele alındığı için “Zend-a-Vesta/Zenda vesta” diye anılır). Bu, insanlık ma-

nifestosu gibidir: Doğacı, çeşitlikçi, hayvan kurbanını dahi yasaklayan ve et yemeye karşı olan, kadına görece özgürlükçü yaklaşan/eşit ele alan düzeyde bir açılımı ifade etmektedir. İSA'nın, kölecî Roma zulmüne karşı çıkışı İNCİL'de hümanist taleplerle somutlaşmıştır. Baskıya maruz kalan/bırakılan tüm ezilenlere ve yoksullara hitap eder. Hz-Muhammed'in KURAN'ı orta çağdaki feodal toplumun “Şartlar Bildirgesi” gibidir. Arap kabile ve aşiret toplumundan yola çıkılarak yazılsa da, yeni yaşama dair hitabı genele dönüktür. Marks-Engels’ce yazılan Komünist Manifestoda söz konusudur. Dönemin ezilenlerine “özgürlüğün olabilirliği” müjdesi verilmiş; umudu sunulmuştur.

Tüm bunların ortaya koyduğu bir gerçeklik vardır: Her “yeni” nin çıkışı yeni Pradigmasal dönüşümle ve yeni bir programı da gerekli kılmaktadır. Demokratik Komünalist Paradigmanın ideolojik yapısını temsil eden Demokratik Sosyalizmin de böylesi bir programı olacaktır. ÖCALAN’ce “savunmalar” da peyder pey ortaya konan; içeriği ve biçimi örülen bu programı çeşitli başlıklarla ele almaya ve yorumlamaya çalışacağız. Ancak, bahsettiğimiz ve örneklediğimiz olumlu nitelikteki Programlar, diğer bir ifadeyle fiili/de-facto

“Toplumsal Sözleşmeler” olduğu gibi, tersi nitelikte olup devletli-sınıflı eril-egemen yapı tarafından şekillendirilenleri de vardır. Ayrımını yapmak önemlidir. Çünkü toplumlar tarihindeki sözleşmelerin çoğunluğu bireylerin ve toplumun devlete karşı görev ve sorumluluklarını ortaya koymuştur. Hiyerarşik ve devletçi iktidarların meşruiyet kaynakları bu sözleşmelerin içeriğini belirlemiştir. Tanrı adına yetki kullananların düzenini koruma bu yasaların ve sözleşmelerin amacıdır. Yönetim anlayışı ve felsefesi giderek devletin kutsallaşması biçiminde ifadeye kavuşmuştur. Niteliği ne olursa olsun, devleti koruma temelinde birey ve toplum ilişkilerinin düzenlendiği eksen devlet olmaya devam etmiştir. Dolayısıyla, bu hususu da göz ardı etmemek gerekir.

Demokratik Sosyalizmin programı da, bir bakıma “Toplumsal Sözleşme” niteliği taşır. Ve fakat tarihi örneklerin olumlu yanını temsil eder. Esas itibarıyla halkların Komünal demokratik duruşunun çağdaş değerlerle harmanlanarak güncel uyarlanmasını ifade eder. Batı kültürün de dile gelen ve salt bireyi baz alan demokrasi duruşu ve algısından farklı bir duruştur! Çünkü demokrasinin asıl kaynağı Doğal Toplumcu Komünal demokratik değerlere; tarih boyunca iktidar ve devlet erkini ve eril-temsilcilerinin yetkilerini sınırlayan direniş mücadelelerine dayan-

maktadır. Birey özgürlüğünün ve bireyin özgür iradesinin açığa çıkarılarak, komünal demokratik yaşam dahilinde toplumla optimal bir ilişkiye kavuşturulduğu bir demokrasiyi içermektedir. Bu yönüyle de; Halkı güç yapan, demokrasiyi üst toplumun etkinliğinin bulunduğu Atina Demokrasisi ve Magna Carta belgesiyle başlatan anlayışın aşılmasını sağlayan ve halkların kendi sistemlerini kurmasına imkan yaratan bir çizgidir.

Demokratik Sosyalizm’de ki sözleşme; komünal demokratik değerleri ve insanlık adına din, tarikat, mezhep ve manastırlarda, yine, çeşitli komün girişimlerinde ifade bulan demokrasi-özgürlük-eşitlik ARAYIŞLARININ tümünü birer ırmak-kol olarak kabul edip kendisine temel alan bir anlayışı içermektedir. Bu yönüyle, halkların tabandan örgütlenmesine dayanarak halkı güç yapan, bireyin de irade kazanmasını sağlayan Radikal Demokrasiyi hedefler. Küresel Emperyalizme karşı, Dünya halklarının özgürlük ve demokrasi anlayışının modeli olma iddiasını taşır. Bu çerçevede Demokratik Sosyalizmin Programını ele alabiliriz.

a) Demokratik Sosyalizm, Demokrasiyi Komünalist Kaynakları Üzerinden Yeniden Açığa Çıkarmayı Hedefler

“Her iktidar bir devleti, her devlet ise demokrasinin inkarını gerektirir. Sınıf demokrasileri özünde demokrasi değil devlet iktidarıdır. Sovyet deneyimi, Çin, Küba bunu açık kanıtlıyor. Ne kadar devlet, o kadar az demokrasi; ya da ne kadar demokrasi, o kadar az devlet altın bir kural olarak bellenmelidir. ” ⁽¹⁾

Demokrasi ve demokrat olma kavramları bugün devlet ile iç içeleştirilen bir yanlışlığa sürüklenmektedir. Bu yanlış giderilmeden, gerçek demokrasi anlaşılmaz; temsil edilmez! Sağlam bir demokrasi inşası için Demokrasi-Devlet ilişkisi, yine birey-birey, birey-toplum, toplum-doğa, kadın-erkek ilişkilerinde eşitlik düzeyinin yakalanması ve demokratik zihniyetin yaratılması önemli bir gerekliliktir. Bu yüzden Demokratik Komünalizmin öngördüğü ve esas aldığı sosyalizm, bahse konu bozulmayı gidererek bir demokrasiyi hedefler. Açık ki, “devlet” aygıtının “sönmesi” kısa sürede olabilecek bir olay değildir. Dolayısıyla, çağımızda “sınırsız demokrasiler çağı” değildir. Güncelde Devlet aygıtı devasallaşmış ve genele başat kılınmıştır güncelde. Demokrasinin geliştirilip büyütülmesi planlaması yapılırken, bu realite göz ardı edilmez. Bu nedenle, Demokratik Sosyalizm, demokrasiyi devletin tümünden inkârı olarak görmemekte, devletin “süs örtüsü” olarak algılama-

maktadır. Devleti yıkma temelinde demokrasinin tesisini de olası görmemektedir. Dolayısıyla, günümüzde yaşanabilir bir demokrasi için, devlet erki ile demokrasinin ilkeli bütünlüğünün yakalanmasına dönük çaba yürütülmesini daha realist kabul etmektedir. Avrupa uygarlığında bu kısmen yapılmaya çalışılsa da, yetersiz kaldığı ortadadır. Bu açıdan, Demokratik Sosyalizm “Radikal Demokrasi” yi hedefler. Temsili Demokrasi’den Radikal-katılımcı demokrasiye geçişi amaçlar. Bilindiği gibi temsili demokrasi devletin yetkilerini sınırlasa da, üst toplum yönetimi olarak halkların gerçek özgürlük ve demokrasi ihtiyacına cevap olmamıştır. Aksine, üst toplumun örgütlenme biçimi olan devlete <yumuşak örtü> vazifesi görmüştür. Bu tarz, bugün çeşitlenen toplumsal sorunlara ve artan nüfusa çözüm üretmemekte ve yanıt olamamaktadır. Katılımcı demokrasi, yetkinin merkezden yerele verilip paylaşımını öngörür. Böylesi bir düzeyin açığa çıkarılabilmesi için, klasik Ulus-Devlet sistemi yerine Demokratik-Ulus anlayışı ve modelinin geçirilmesi gereklidir. Demokratik ulusçuluk, toplumun öz örgütlüklerine el veren niteliktedir. Bunu ilgili başlıkta detaylıca ele almaya çalışacağız.

b) Demokratik Sosyalizmin Programında Özgür Kadının Kendisini Öz-Örgütleriyle Var edebilmesi İçin Gereken Düzenlemeler, Detaylıca Yasal Güvenceye Kavuşturulur

“Ekoloji ve Feminizmi geliştirdikçe, ataerkil devletçi sistemin tüm dengeleri bozulmaktadır. Gerçek bir demokrasi ve sosyalizm mücadelesi ancak kadın özgürlüğü ve çevrenin kurtuluşu amaçlandığında bütünlük kazanabilir. ” ⁽¹⁾

Bu çalışmanın genel akışı içinde cinsiyet özgürlükçü demokratik ve ekolojik toplumu amaçlayan Demokratik Komünalist paradigma da kadın özgürlüğünün savunulmasının önem ve anlamını ele almaya çalıştık. Demokratik Sosyalizm -bu temel ilkelerden hareketle- kadının yeniden ve özgür iradesi ile dışına itildiği toplumsal sistemde yerini alabilmesi için gerekli olan, zihinsel, siyasal, kültürel ve ekonomik temellerini, hukuk güvencelerini oluşturmayı amaç edinir.

Demokratik Sosyalizm, her şeyden önce doğa ve Kadın-Ana eksenli duygusal/sezgisel zekâyâ yeniden ulaşabilmeyi; bunun için analitik erilegemen ve tahakkümcü zekâdan sıyrılmayı hedef alır. Diğer bir ifade ile kadını sistem dışına iten ve erkeğin “arzu nesnesi” sayan; “kadın, erkeğin “kaburga kemiğinden” yaratıldı” söylemi ile dile gelen aşağılayıcı ve kü-

çültücü kılan zihniyeti ret eder. Kadına şiddeti reva gören, mal-mülk de-recesine indirgeyen zihniyete karşı durur. Gerçekleştirilecek bir zihniyet devrimi ile başta kamusal alandaki haklarının tanınmasını; bizzat kendi öz-örgütlülükleri ve kendi renkleri ile yer almaları temelinde, tanınmasını ilke kabul eder. Siyasette “erilleşme” olgusuna ve kanının siyaset dışına öte-lenme gerçeğinin de gözetilmesi temelinde, kadının dezavantajlı pozisyonu sona erene dek POZİTİF AYRIMCILIK kapsamında bir dizi tedbirin alınmasını haklı ve meşru görür. Ekonomik alanda tüm sektörler(“erkek işi” denecek bir alan bırakılmaksızın)kadınlara açılarak buralarda yer alabilmelerinin zemininin yaratılmasını öngörür. Doğum, çocuk bakımı, em-zirme (vb) gibi kadının cinsi özgünlüklerinden kaynaklı farklılıklarını da gözeten haklarının-ücretli izne dayalı-tanınmasını ve yasal güvencelerle te-minat altına alınmasını kabul eder. Ticari sektörde ve özelde Reklamcılık alanında kadın bedenini meta olarak kullanarak ve “cinsel obje” düzeyinde istismar ederek ele alan eril ve kapitalist anlayışlara karşı kadın haklarını gö-zeten hukuksal cezaların düzenlenmesini; bu biçimde, yasalarla da kadını aşağılayıcı tutum ve davranışlarının suç sayılarak önlenebilmesi için gerekli işlemlerin yapılmasını hedefler. Her türlü örgütlenme hakkının(gerek cins kimliği ve gerekse sınıf kimliği itibari ile) eşit ölçülerde tekrardan düzen-lenmesi ve yasal ifadeye kavuşturulmasını gerekli görür.

Demokratik Sosyalizm, ataerkil kültürden gıdasını alan ve kadın açıs-ından yaşamı kuşatıp daraltarak katlanılmaz hale getiren; bir anlamda, “yazılı olmayan yasa” kabilindeki gelenek, eril-ahlaki ölçü ve anlayışın kadın-erkek eşitliği bağlamında yeniden ele alarak çağsal bir kültürün yaratılmasını hedefler. Bunu toplumsal bir kampanya biçiminde ele alıp değiştirmeyi hedefler. Bunun için her türlü maddi ödenek tahsisinin sağ-lanmasını, eğitsel olanakların seferber edilmesini; iletişim araçlarının etkin kullanımı yoluyla yaygın görsel-ışitsel tanıtımının yapılmasını ah-laki ve insani bir sorumluluk addeder. Erkek cinsi açısından bunun ya-pılmasını kadın cinsine karşı tarihsel bir ÖZÜR olarak kabul eder. Yani sıra,bu çağdışı eril-kültürün kadına dayattığı “ya benimsin ya kara top-rağın” mantalitesinden kaynaklanan “namus cinayetleri (!?)” ne ve kadına yöneltilen ŞİDDET’e karşı da hem eğitsel ve hem de bu suçları en ağır cezalarla karşılayan yasal tedbirlerin alınmasını hedefler. Erkek-egemen tarih yorumunda yok sayılan kadının tarihini, tüm boyutlarıyla yeniden ele almayı; nesnel realitesi içinde açığa çıkarmayı ve kadın tarihinin ya-zılmasının olanaklarını yaratmayı temel bir hedef olarak önüne koyar.

**c) Demokratik Sosyalizmin Ekonomik Programı;
Ekonomi Üzerindeki Oligarşik Tekelin Kaldırılmasını ve
Kâr Amaçlı Üretimin Aşamalı Olarak Sonlandırılmasını Öngörür**

“Ekonominin devletleştirilmesi, her zaman zirveden yönlendirilen bürokratik bir denetime yol açmıştır: Kollektivizm ise sınıf ve kastlara dayalı çıkarları yaşatarak özelleştirilmiş bir ekonominin ortaya çıkmasına kolayca neden olabilir. Ekonominin yerel yönetimin eline verilmesi ise yukarıdakilerin tam tersine ekonomiyi kamu alanının bir parçası haline getirir: İzlenecek ekonomik politikalar, yerleşimde yaşayan bütün insanlar, yani yurttaşlar tarafından oluşturulur: Karşılıklı doğrudan ilişki içinde genel çıkarlar doğrultusunda çalışılır: Böylelikle birebirinden ayrılan mesleğe dayalı özel çıkarların ötesine geçilmiş olunur. Ekonomi, kapitalist girişimleri (“işçilerin denetiminde” olanlar da dahil olmak üzere) ifade eden dar anlamıyla sınırlı kalmaktan kurtulur.”⁽¹⁾

Güncelde son derece karmaşık kılınıp çözümü de o denli zorlaştırılmış bir alandır, ekonomi alanı. Basit tanımıyla: Yaşamsal ihtiyaçların temin edilmesi Faaliyeti’dir! Eril-egemenlikli iktidar sistemi/özelde de modernist-kapitalizm, bu “sade” faaliyet alanını azami kâr hırsı ekseninde son derece çetrefilli hale büründürmüştür. Rantiye ve spekülatif ekonomiden Borsa Ekonomisi’ne uzanan karmaşık ağ içinde, toplumun gündelik yaşamının çok ötesine; toplumsal ihtiyaçlar ölçeğinin son derece üstünde üretimin yapıldığı zeminlere ve “sokaktaki insan” aklının anlayamayacağı derecede uzağa çıkarılmıştır. Halksal-Toplumsal denetim imkânı -bu yönüyle- yok edilmiştir! Bir avuç Borsa Spekülatörünün,devasa kapitalist-tekellerin sahibi ekonomi oligarklarının idaresine ve “insafı (!?)” na bırakılmıştır. Bu tablo günümüz toplumlarında yaşanmakta olan açlık, yoksulluk, sefalet, yetersiz beslenmeden kaynaklı ölümler (vb) gibi “doğal” olmayan ve bu rant sisteminin sonucu oluşan felaketlerin temel nedeni olmaktadır. Dolayısıyla Demokratik Sosyalizm, ekonomiyi tekrardan doğal tanımına ,Faaliyeti’ne uygun olarak yeniden organize etmeyi ve yapılandırmayı ilke olarak benimser.

Böylesi bir yeniden yapılanmada üretimin azami kâr hırsı ve her şeyi metalaştıran anlayıştan izole edilmesini temel alır Demokratik Sosyalizm. Üretim esasının toplumsal ihtiyaçlar temelinde ve ölçeğinde ele alınmasını elzem görür. Diğer bir ifadeyle bir avuç kapitalist-oligarkın daha fazla kâr edinebilmesini ölçü almaz! Üretimin temel ilkesini; toplumsal ihtiyaçlara yeterlilik ola-

rak belirler. Bu, doğal toplumcu üretim anlayışı ile eril-sınıflı-devletli iktidarın modernist-kapitalizmin zihinsel farkının temel şifrelerini ifade eden ilkel bir ayrımı ortaya koymaktadır. Demokratik Sosyalizm, bu temel zihniyet farkı ve ele alışı üzerinden hareketle, verili sömürge-iktidar sisteminin üretim süreçlerindeki anti-demokratik ve tahakkümcü yapısını reddeder. Üretimin/üretim süreçlerinin demokratizasyonunu,yeni bir yapılanmanın temel ilkesi sayar. Tahakkümcü ve eşitsiz paylaşım dayalı sömürü içeren bu üretim süreçlerinin kaldırılabilmesi ve üretim sürecinin demokratizasyonu için, modernist-kapitalist tekelde merkezleştirilmiş ekonomik yapının bizzat yerleşkelerindeki yerel yönetimlere devri gereklidir. Uzun yıllar -çağlar içinde karmaşılaşan bu sorunun çözümü de ancak aşamalı olarak gerçekleşebilecektir. Kısa-orta-uzun vadeli ekonomik planlamaları gerektirmektedir. Ve fakat demokratizasyon şarttır. “demokrasinin ekonomik katkısı küçümsenemez. Toplumda demokrasi sistemi yürüyorsa, ekonomik değerlerin ne tekelci yönetimi ve ne talanı, ne de bireylerin verimsizliğine terki geçerli olabilir. Demokrasiler aşırı kâr hırsına da, bireysel ve kurumsal tembelliğe ve sorumsuzluğa da onay vermez. Bu alanda optimal denge en iyisinden kurulur. Kamusal ve özel ekonomi dengesi er geç optimal noktayı yakalayacaktır demokrasiyle ekonomik verimlilik ve gelişme arasındaki ilişki bir çok araştırma ile kanıtlanmıştır. Verimli üretim kadar adil dağıtım, uygun yatırım kadar gerekli araştırmalar en iyi demokrasilerde ortam bulur. Üretimin halkın gerçek taleplerini karşılaması arz-talep dengesinin kurulmasında temel etkidir. Böylece toplumsal piyasa gerçek anlamda kurulma şansına sahip olur. Öldürücü rekabetlerin yerini yarışma ruhu alır. Krizlerin temel nedenlerinden olan arz-talep dengesizliği, fiyat, enflasyon vb. finans oyunları asgari düzeyde tutularak çıkış ve çözümler için gücünü ortaya koyar. Sistemsel işsizlik temel çözüm bulur” ⁽¹⁾ Dolayısıyla, insanların yaşamları boyunca zamanlarının tümünü “geçim” sorunu için harcamaları da gerekmez. Yaşamsal ihtiyaçların üretimi için, şimdikine oranla çok daha az bir zaman -3 yâda 4 saat gibi bir süre- ayırmak yeterli hale gelir; geri kalan zamanın sosyal ve kültürel aktivitelere, yerküremizi ve doğayı keşfe dönük kullanılıp değerlendirilmesinin olanağı doğar.

“Metalaşma kalkmalı” derken, kastedilen şey “Parasal değer” hemen ve mutlaka kalkmalı demek değildir! Belirtilen esas olarak “kâr kategorisi” nin aşamalı olarak kaldırılmasıdır. Demokratik sosyalizmin ekonomik programında bu bir hedef olarak belirlenir. Her şeyin meta haline

getirilmek istendiği bir iklimde, böylesi bir yaklaşım ve politika elzem olmaktadır. Öte yandan, üretimden elde edilenlerin adil paylaşılma-
dığı ve adil, demokratik paylaşımın oturtulması gerektiği; bu yapılırken,
salt güncel de hapsolünmaması gerektiğini belirler Demokratik Sosya-
lizm. Gelecek nesillerin hesaplanmasını ahlaken bir zorunluluk olarak ele
alınmasını öngörür. Çünkü korkunç boyutlarda ve son derece sorum-
suzca kullanılan teknik ve düşüncesizce işletilen devasa sanayi sektö-
rüne; sırf daha fazla kazanç edinmek için bugünden ötesini
düşünmeyen bir modernist-kapitalist zihniyet söz konusudur. Bu, eko-
sistemi tahrip ederek bugün için bilinebilen yegâne yaşam iklimini ba-
rındıran yerküremizde yaşayabilme olasılığını riske atmıştır. Bu durum
salt günümüz nesillerinin değil, gelecek nesillerin de yaşam haklarının
ihlali anlamını ifade etmektedir. Tüm bunlardan hareketle Demokratik
Sosyalizm yeni ekonomik programın planlanmasında DÖRT NES-
LİN/Çocukların, Yaşlıların, Yetişkinlerin ve Henüz Doğmamış Olan-
lar'ın-Gelecek kuşakların hak ve ihtiyaçlarını gözeterek yapılmasını ilke
olarak alır ve buna ulaşılmasını hedefler.

Demokratik Sosyalizmin ekonomik-politikası'nın ana şifreleri böy-
ledir. Bu temellere dayalı olarak detaylandırılacak; konuda uzman olan-
larca -bu iskelet üzerinden- gövdenin oluşumu sağlanacaktır. Özetle;
Toplumsal ihtiyaç esasına dayalı üretimi geliştirip kâr kategorisi ve azamî
kâr hırsına dayalı devasa merkezli üretimin tahakkümü, anti-demokratik
yapısına son vermeyi; ekosisteme, gelecek nesillere duyarlı; yerelerde
işletilen paylaşımda adil ve demokratik olup tahakküme son veren in-
sansal ve toplumsal doğamıza uygun bir özsel nitelik taşıyan ekonomik
modeli kabul eder.

d) Demokratik Sosyalizm, Teknolojinin Kullanımını Doğal Toplumcu Değerlere ve Toplumsal Gereksinimlere Göre Yeniden Düzenler

“...bilim ve tekniğin kendisinin devrimcileştirilmesi olmadan bir öz-gürleşim düşünülemez”⁽¹⁾

Bilim yuvaları ve laboratuvarları ve dolayısıyla buralarda üretilen teknik icatlarda/teknik yenilenmelerde her geçen gün artan olanaklar açığa çıkarılmaktadır. Ancak bu olanaklar modernist-kapitalist tekel işletmelerinin çıkarları ve toplumsal çoğunluğun (büyük oranda) aleyhinde kullanılmaktadır. Teknolojinin toplumsal etiği göz ardı eden kullanımı bugün yoğunca tartışma konusu olmaktadır. Şüphesiz, teknoloji verili fizyolojik sınırlılığımızı aşama da, Ufkumuzu geniş kılmada ve yerküresathında insanların birebirlerine yakınlaşmalarında (vb) yararlılıklar oluşturabilmekte ve muazzam olanaklar açığa çıkarabilmektedir. Ve fakat teknolojiyi elinde bulunduran elitin toplumsal değer yargılarını gözetmeyen, tekniğin modernist-kapitalist tekellerin azami kâr hırsını hizmetine sokan ve adaletsizliklere yol açıp manevi planda da erozyona uğratan yıkıcı kullanımı da söz konusudur.

Güncelde, özellikle “tekno-kapitalist” toplumlarda enformasyon teknolojisi her geçen gün artan oranlarda metalaştırılmaktadır. Enformasyon olanakları sadece ve sadece ücretini ödeyebilenlere ve bu bağlamda erişim imkânına sahip olanlara açık tutulmaktadır. Denebilir ki, enformasyon ve teknolojik gelişim ikili bir gelişme potansiyeli sunmaktadır: Okuma ya da okuyamama “şansı”! Merkezsizleşebilme ya da oligarşik bir elitin elinde tahakküm aracı olma! Benzer bir durum bilgisayar teknolojisi için de geçerlidir: Öğrenimi kolaylaştırıp eşit bilgi edinebilme olanağı da sunulabilmekte ve fakat sınıfsal eşitsizliği derinleştirebilme potansiyeli de taşımaktadır Robotlar aracılığıyla -korkunç bir düzeye ulaşmış bulunan-fiziksel emek kullanımını hafifletici etkiler sunulabilmekte fakat yeni “kölelik” biçimlerini üretebilecek sonuçlara da yol açılabilir. Teknoloji sayesinde çalışma saatlerini azaltabilme imkânı da doğmakta ve fakat kitlesel işsizliğe yol açma tehlikesi de olabilmektedir. Medya tekniği zihinsel aktiviteyi çoğaltabilir de ve fakat son hadde çekerek tembelliğe-atalete de sebebiyet verebilir. Dolayısıyla, teknoloji hayatı zenginleştirerek ve kolaylaştırarak görece daha rahat hale de getirebilir, tahrip edip yıkıcı, eritici sonuçlar da yaratabilir! Her iki yönlü potansiyeli de içermektedir. Bu

teknolojik nitelik ve etki siyasal-politik mücadeleler, hareketler açısından da geçerli sonuçlar doğurabilir: Toplumsal hareketlerin demokratikleşmelerine de neden olabilir, militarist bir faşizmin canlanmasına da yol açabilir! Demokrasi, Barış ve Refah'a da zemin oluşturabilir. Ve fakat milliyetçi dalganın artması ekonomik istikrarsızlığın artıp total sermaye hegemonyasına da olanak yaratabilir.

Tüm bunlardan hareketle, Demokratik Sosyalizm teknolojinin mutlaka yeniden gözden geçirilerek ve modernist-kapitalist tekellerin denetiminden çıkarılarak Doğal Toplumcu değerlere uygun olarak; toplumsal yararlılık esasları temelinde dizayn edilerek kullanımını hedefler. Bunun için, teknolojik üretimin açığa çıkarıldığı bilimsel zeminlere yön veren zihniyetin değişimini, bilim laboratuvarlarının insansal yararlılık esasları temelinde işlevsel kılınarak toplumsal denetime açılmasını ilke kabul eder. “Canlısal Doğa’ya”; ekosisteme zarar vermeyen, bunu etik ölçü kabul eden, taban örgütlerinin denetimine açılmış; bu nitelikte işlevsel kılınmış teknolojik kullanımı esas alır. Mevcut durumda “ne teknolojiyle ve ne de teknolojisiz” olunabilmektedir! Demokratik sosyalizm bu esasları da gözeterek, teknolojinin hatalı kullanımını durdurmayı ve belirlenen esaslarda yeniden dizayn edilerek kullanımını esas alır.

SONUÇ

Demokratik Sosyalizmin programının öngördüğü temel hususları ana şifrelerini vurgulayarak özetlemeye çalıştık. Kısaca; “...ulus-devletin yerine politik açıdan konfederasyon sistemine dayanan, ekonomik açıdan canlı yerel yönetimler getirmek; atomcul düşmanlık yerine katılımcı bir bütüncüculüğü teşvik eden bir duyarlılığın ve teknolojinin yardımıyla, insanlık ile doğa arasında hiyerarşik olmayan, katılımcı nitelikte yeni bir ilişki yaratmak...”⁽¹⁾ amacı güder. Diğer bir ifadeyle; ekosisteme duyarlı, Doğal Toplumcu değerlerden beslenen demokratik toplumu esas alan kadın özgürlüğünün bütüncül temellerini oluşturmayı hedefleyen ve eril-siyaset tahakkümcülüğüne son veren, kâr kategorili ekonomi ve anti-demokratik üretim biçimi yerine ihtiyaca göre üretimi koyan, teknolojiyi insansal, canlısal hassasiyetler temelinde işlevselleştirmeyi öngören eşitlikçi bir demokratik yapının inşası hedefine dayalı bir program olmaktadır. Tüm bunları ilkesel düzeyde ele alma, uygulama; pratik-politik temsiliyi yapmayı görev addeder.

1-Kentsiz Kentleşme Sy:336 Ayrıntı Yay. Murray Bookchin

4- Demokratik Komünalist Paradigma'nın

Toplumsal Örgütlenme Modeli; Demokratik Konfederalizm'dir

“...bu örgütlenmenin esası köy ve mahalle komitelerine dayanan kasa ve şehir meclisleriyle iradesini daha da yoğunlaştıran, bu temele dayanan halk kongreleriyle genel politikasını ortaya çıkaran ve demokratik toplum koordinasyonlarıyla tespit edilen politika, örgütlenme ve eylemleri koordine eden bir sistem kurmayı hedeflemektedir. ” (1)

Her yeni örgütlenme modeli eskinin eleştirisi üzerine yükselir. Verili ulus-devlet eksenli örgütlenme sistemi çözülmüştür. Palyatif tedbirlerle ayakta tutulmaktadır. Homojenleştirici/dışlayıcı yapısı, eril niteliği, tahakkümcü hiyerarşik özü, anti-demokratik idari yapısı ve eşitsiz ekonomik örgütlenme formatıyla, her yönden çatışmaları körükleyen sonuçlar doğurmaktadır. Toplumun çeşitlenen çoklu kimliklerini yok sayan, kadını siyasetin dışına iten, bir bütünün ekosistemi tahrip eden çarpık kentleşmeye dayalı temel yerleşimi örgütlenmede esas alan nitelik arz etmektedir. Mevcut örgütlenme formu; inançta, kültürde, din’de, etnisitede ve cinsel kimlikte (vd) TEKLEŞTİRİCİDİR! Kamusal alanı erilegemen bir kastın tahakkümüne alıp kitleleri siyasetin dışına iterek, siyasete soğutarak uzaklaştıran bir anlayışı ifade etmektedir. Milliyetçi algılar ile ulusları, toplumları karşılıklı önyargılara büründürüp düşmanlaştıran sonuçlar doğurmaktadır.

Kuşkusuz ki, değişik zamansal süreç ve mekânsal zeminlerde bu olumsuzluklara son verebilmek için yoğun direnişler gösterilmiş ve sonuçta kimi kazanımlar edinilmiştir. Farklı örgütlenme modeli ve toplumsal sistem arayışına girilmiştir. Kimliklerin, etno-kültürlerin, inançsal yapıların kendi öz-sel varlıklarıyla temsil edilebildikleri BİR ARADA YAŞAM deneyimi için girişimler açığa çıkmıştır. Temsili demokrasinin zaaflarını gidererek katılımcı demokrasiye geçebilmenin yolları denenmiştir. Yönetsel-idari yapıda devasallaşmış Merkezi Güç Odaklaşması’na alternatif olabilecek Yerel Yönetimlerin yetkilerinin artırılması uğraşı verilmiştir. Yine, bu yönlü girişim ve deneyimlerde beliren yapıların kendilerine has handikapları olduğu; yeni problemlerle karşılaşıldığı görülmüştür. Bu realite şunu ortaya koymuştur: eskinin alternatifi olan yeni modeller mutlak, mükemmel ve sonsuz çözümleri içermemektedir! Bu yönlü “yüceltici” söylemler, esasta anti-bilimsel ve dogmatik algının doğurduğu yanılsamaları ifade etmiştir!

Reel-sosyalist pratikler en yalın örnek olarak orta yerde durmaktadır.

Bu yönüyle ele aldığımızda hemen belirtmeliyiz ki, Demokratik konfederal örgütlenme bağlamında belirtilecek ve vurgulanacak olan hususlar mutlak ve Ebedi, mükemmel ve kesinlik içeren; her şeyi kendinde başlatıp kendinde bitiren doğrular olmamaktadır. Her şeyin kaldırıcı bir reçete değildir. Bu bilimsel de olmaz, doğrudan değildir. Nihayetinde verili olanın eleştirisi ve toplumsal gereksinimlerin gözetilmesi temelinde; güncel konjonktürün realitesini gözeterek “olabilirlikler” i hesaplayıp “daha iyi bir düzeyi” yaratma çabası olmaktadır. Öz-sel niteliği ile olabilirlik/gerçekleşebilirlik oranı yüksek olan demokratik ve eşitlikçi niteliği ile kapsayıcılık arzedən, dogmalarla değil gerçeklerden hareket eden ve fakat ideolojik ve paradigmatik ilkelere bağlılığı da göz ardı etmeyen bir alternatif model olmaktadır Demokratik Konfederalizm. Güncelde bu yönde yapılan tartışmalara, kendi cephemizden yapılmış bir sunumdur. Bizce, yaşamsallaştırılabilirliği yüksek ve Doğal Toplumcu değerlerin ruhuna da hitap edebilecek olan bir nitelik içermektedir. Demokratik konfederal örgütlenme modelinin irdelerken, en küçük detaylarına dek izah eden, belirlenimci tutum takınan yaklaşımlarda, bu yönlü beklentilerde yanıltıcı olur. Asıl olan, bu modelin güncel toplumsal modelin eksikliklerinin eleştirisi üzerinden yükselip görece “daha iyi” ye ulaşmanın olanaklarını ve biçimini oluşturması olduğunu görebilmektir. Bu esasa dayalı modelin ana şifrelerini, temel ilke ve iskeletini kavrayabilmektir. Bundan ötesi, bizzat uygulama aşamasında açığa çıkacak gelişmelerin yeniden ele alınması sonucunda daha da netleştirilmesi ete-kemiğe büründürülmesiyle tamamlanacaktır. Yani, bütüncül resim, bizzat yaşamsal deneyimin imbiğinden geçerek oluşacaktır! Bu toplumsal tarihin öğrettiği temel bir yaşam dersidir. Konu incelenir ve model irdelenirken, bu hususun gözetilmesi gereklidir ve önemsenmelidir.

İdari yapılar bağlamında “konfederalizm” üzerine özgün algılamaların ve izahların olduğu bilinmektedir. En eski biçimiyle Aşiret Konfederasyonlarından başlayıp egemen devletlerin gevşek ilişkiler temelinde oluşturdukları konfederasyonlara; yani sıra, Sendikal konfederasyonlara, Askeri ve Ekonomik temelli olan (NATO, Dünya Ticaret Örgütü vd) konfederasyonlara dek uzanan bir yelpazeyi içermektedir. Dolayısıyla, devletlerin de, halkların da gevşek -ve eşit- ilişkilere dayalı konfederal birlikleri olduğu gibi; halkların, toplumların kendi bünyelerinde yer edinen farklı kültür, inanç ve cins kimliklerine, meslek ve etnisitelere özgü olarak örgütlendirilmiş tabandaki yapıların eşit ve gevşek kıstaslar dahilinde kurdukları konfederal birlikler de

bulunmaktadır. Bu anlamda, Demokratik Konfederalizm modelinin bu tür birliklerle benzeşen yanı vardır. Ve fakat özgün yanları, kendine has bütünsel bir mantalitesi de bulunmaktadır. Gevşek ilişki eksenli bağımlılık, tarafların eşit ve özgür iradi katılımı (vb) gibi hususlar, benzeşen, ortaklık içeren yanları iken, modernist-kapitalist yapı şahsında irdelediğimiz eril-egemenlikli sınıflı-devletli zihniyeti ve sistemi reddeden, alternatif bir zihniyetle tahakkümcü ve sömürücü, anti-demokratik ilişkiler bütünü ortadan kaldıran toplum biçimini temellendirme hedefi, kendine özgü yanını, yapısal farklılığını teşkil eder.

Konfederal dayanışma örgütlenmelerinde tahakkümcü dayatmalara karşı olma, önemli bir tetikleyici etken olmuştur. Bahsedilen Aşiret Konfederasyonları köleci devlet tahakkümü karşısında oluşturulmuştur. Aynı şey feodal devletlerin etnisiteleri tahakküme alma yönelimi karşısında etnisite temelli direnen konfederal yapılarda da geçerli olmuştur. Örneğin; Kuzey İtalya Konfederasyonu, Ren konfederasyonu, Kanton (Gri Birlik) federasyonlaşması, Kastilya Komünarları feodal devlet tahakkümüne karşı direnişler içinde gerçekleştirilmiştir. Kölece döneme dair örnekler bağlamında -çokça bilinen-Gutiller'in Aşiret Konfederasyonları somuttur. Gutiler irili-ufaklı aşiretlerin oluşturdukları konfederal bir Aşiret birliğidir. Ki, köleci-Akad tahakkümcülüğü yayılmacı temelde etnisite alanlarına sömürge seferlerine yönelince, Gutilulu birliği ile bu Aşiret konfederasyonu daha da genişlemiş; köleci Akad imparatorluğunu yıkmıştır. Köleci Asur imparatorluğuna karşı da 6 tanesi büyük ve fakat çok daha fazla küçük aşiretinde yer aldığı Med Aşiret Konfederasyonu oluşturulmuş; direniş bu zeminde yürütülmüştür. Ortak nokta; tahakküme karşı özgürlük ve bağımsızlığı sahiplenmedir!

Demokratik konfederal örgütlenme formu, bu direniş geleneğine kopuk değildir. ama, 21. yüzyıla uyarlanmış olması dolayısıyla özgün yanlarda taşımaktadır. Bu modelin yaşamsallaştırılmasında klasik ulus-devlet yerine Demokratik-ulus gerçekleşmesinin sağlanması, ciddi bir basamak olacaktır. Önemli bir hedef budur. Çünkü; Demokratik Ulus'un bağrında değişik etnisiteleri, kültür gruplarını, farklı inançsal yapıları ve "marjinal" diye kabul gören farklı özgünlükler etrafında beliren kimlikli grupları, zenginlik olarak görüp kendi renkleriyle, özgür tercihe dayalı BİR ARADA YAŞAM' a motive edebilmede böylesi bir "kabuk değişimi" şarttır. Ki, ilk adımı klasik ulusçuluk'da ifadelenen şoven, milliyetçi-ırkçı zihniyetin değişimidir elbette. Bunu diğer boyutlarda ele almaya çalıştık. Bu konu başlığı dâhilinde, olası bir zihniyet değişiminin

paralelinde, böylesi çoklu yapıların özgür iradeleriyle bir arada yaşabilecekleri örgütsel zemine değinmek daha önemli olmakta.

Belirtilen çoklu yapıda, her “yapı”nın kendisini özgürce ve kendi rengiyle ifade ve temsil edebileceği komünlerin örgütlenmesi; bu komünlerinde ortak bir çatıda buluştukları konfederal birliklerin oluşturulması, demokratik-ulus’un olmazsa olmazıdır. Konfederal yapının bir yönü budur. Diğer bir yanı; değişik demokratik ulusların bölgesel düzeyde bir araya gelerek eşit katılıma dayalı Demokratik Bölgesel konfederalizmlerin oluşturulmasını içerir. (örneğin; Demokratik Ortadoğu Konfederalizmi) ileriye dönük ütopyik bir tasarım olarak hedeflenebilecek olan ve Bölgesel düzeyde teşkil edilen Demokratik Bölgesel konfederalizmlerin bir araya gelmelerinden oluşacak Demokratik Küresel Konfederalizm de, aynı mantalite ve örgütlenme esaslarında geliştirilebilir. Aslolan öz-sel niteliklidir! Eşit ilişki, eşit temsil ve özgür tercih esasları bu yapının niteliği olmaktadır. Bugün bir ütopyik tasarım olarak belirtilebilecek olan Demokratik Küresel konfederalizmi feodal dönem insanına “yüzlerce derebeylik bir araya gelip ulus örgütlenmesinde yaşayacak” dendiğinde “inanılmazlık”, “imkansızlık” hissi gelişebilir! Ancak, imkânsız değil! Aksine, mevcut gidişat Yerküremizin bekası temelinde insanlık Birliği’ne dönüktür! Evrende -bugün itibari ile- bilinebilen yegâne yaşam iklimi sunan gezegenimize aidiyet temelindeki birlik, hiç te uzak değildir. İletişim, ulaşım ve erişimsel olanaklar nesnel anlamda böylesi bir yakınlaşmaya zemin hazırlamakta, aradaki yabancılığı giderici tanışma olanağı hazırlamakta; düşmanlaştırıcı ırkçı-önyargıların temellerini zayıflatıcı etkiye yol açmaktadır. Demokratik konfederalist örgütlenme bu idealleri taşımaktadır konu bağlamında bir sınırlamaya gidecek; daha özel planda Demokratik-Ulus dâhilinde pratikleşebilecek Demokratik Konfederalist modeli irdeleyeceğiz.

a) Demokratik Konfederalizm, Devlet Olmayan Demokratik Ulus Örgütlenmesidir

Demokratik konfederalizm, bir toplum özelinde ele alındığında; Devlet olmayan Demokratik Ulus örgütlenmesi, biçiminde tanımlanabilir. Devleti reddetmediği gibi, devletin dışında bir örgütlenmeyi de ifade etmektedir. Klasik Ulus-Devlet’in Temsili-Parlementer demokrasisi yerine, katılımcı Demokrasiyi savunur. Piramit biçiminde düşünüldüğünde, temsili demokrasideki örgütlenmelerin tepesinde Profesyonel Politikacılar yer almaktadırlar. Demokratik konfederalizm bu piramidi tersine çevirmeyi hedefler. Halk “karar gücü” haline getirilir. Siyaset Bürokratları konumundaki yöneticilerin hem

karar alma ve hem de uygulama gücü olma biçiminde ki devasa yetkileri el-
lerinden alınır. Tabanda alınan kararların uygulayıcısı ve koordinasyonunu
sağlama ile sınırlı kılınır bu yetkiler! Bunun için, tabanda komünlerin,
Özgür-Yerel Belediyeciliğin ve yaygın Demokratik kitle
örgütleri/DKÖ'nin geliştirilmesine ve örgütlendirilmesine ihtiyaç vardır.
Ki, bunların tümü en üst düzeyde Demokratik Konfederal Yürütme'de
(komünler komünü/koma komelan'da) temsilini bulacaktır. Bu model,
“konfedere sistem -ideologların geçen yıllarda bizi,liberal kapitaliz-
min,”tarihin sonu” olduğuna inandırmaya çalıştıkları gibi- toplum tarihi-
nin son sayfasını oluşturmaz;tam tersine yeni bir eko-toplumsal tarihin
başlangıç noktasıdır. ” (1)

DKÖ'lerin yaygın kılınması esas olarak siyaset dışına itilmiş halk güç-
lerinin siyasal yaşama yeniden katılımını ve dolayısıyla, geleceği ile ilgili
karar alma süreçlerine katılabilmesinin de bir gereği olmaktadır. Niha-
yetinde 2. Dünya (paylaşım) savaşının ardından bu tür örgütlenmeler
yoğunlaşmış; öne çıkmışlardır. Bugün (özel olarak da Avrupa'da)
DKÖ'lerin varlığı, esasta temsili-parlamentarizmin klasik 4 yılda bir
(az/fazla vb) seçimle oy vermeye karşı olan tavrı ortaya koymaktadır.
Bunun yerine, her dönem siyasal yaşama direk müdahil olma istemi her
geçen gün (özellikle belli bilinç düzeyindeki kesimlerde) artmaktadır.
DKÖ'ler *,Demokratik konfederalizm'de toplumun en önemli taban ör-
gütlerinden biri olarak işlevsel kılınacaklardır. Yanı sıra taban örgütü ola-
rak bu biçimdeki yapılarda etno-kültürel, inançsal, mesleki ve diğer
kimlik gruplarının temsil edilmeleri esas alınacaktır. Birden çok kimliğe

1-Kentsiz Kentleşme Sy:373 Ayrıntı Yay. Murray Bookchin

*DKÖ ya da STK/NGO kavramsallaştırması üzerine de bir polemik yapılmakta, yürütülmekte-
dir. DKÖ'leri “sistem karşıtı” etkili örgütler olarak kabul eden ve fakat STÖ'leri; “muhalefeti dü-
şenileştirme aygıtı” addeden tutumlar söz konusu olabilmektedir. Aslında, sendikalar mücadelesine
karşı “Sarı Sendikacılık” ın geliştirilmesine benzer bir kıyaslama oluyor bu. Kavramlarla uğraşmak
yerine esasa yoğunlaşmak daha önemlidir. Doğrudur; her etkili örgütlenme aracı modernis-kapitalist
sistem tarafından tahdit kabul edilip bertaraf edilmeye çalışılmaktadır! Ama, bu,bahse konu müca-
dele aracının kötülüğünü ifade etmez. Nihayetinde sistem STK'ları DKÖ'lerine oranla ilk başlarda-
görece- daha serbest kalmıştır, ama her koşulda bu tutum işlememektedir. Sistemin amacının bu yolla
(STK'ler eliyle),sistemsel eşitsizlikten doğan dengesizliği, bir tür “bayır kurumu” veya “büyleştirme,
hafifleştirme aracı” gibi STK'ları öne sürüp dengelemedi. Talep edem sivil örgütlenme değil,çözümüü
“kamu vicdanını harekete geçirme” de görüp arayan sivil örgüt(bayır kurumu!?) istemektedir. Bu
bağlamda modernist-kapitalist Devletlerin bir kurumu olan BM'ye bağlı çokça kuruluş,böyle işle-
tilmektedir. Projelerini BM'nin onayıyla finanse edebilen bağımlılıkları var. “Evcil” kılınmışlardır.
Ama, buna rağmen, bunlarda dışlamadan yapılabiliyorsa niteliksel değişime çekip etkili değerklen-
dirmek, bir tutum olarak daha sonuç alıcı olacaktır.

sahip olan bireylerin kendi öz-örgütlerine kavuşmaları kabul edilecek ve tanınacaktır (örneğin; etnik olarak Kürt, inanç olarak Êzidi ve askerlik karşısındaki tutumu itibarı ile Vicdani-Red'ci). Tüm bu örgütler aynı zamanda tabandaki KOMÜN'lerde de temsil hakkına kavuşturulacaklardır (köy, mahalle, kasaba, kent komün meclislerinde). Kendi renkleri, özgün talepleriyle örgütlenip katılım yapabilecekleri gibi, komünlerde temsil edilerek genele karşı sorumluluklarına da sahip çıkarak, karar alma süreçlerine katılarak iradelerini yansıtabileceklerdir. Böylesi bir denklem, Demokratik konfederalizm'de ilkesel düzeyde ele alınır. Çünkü ortak/karma kültür ile özgün yapıların,-bir anlamda- "cemaat" kültürlerinin BİR ARADA yaşayabilmesi, temel hususlardan biri olarak çözümlenmek zorundadır. Hem çok kültürlü yapı ve grupların bir arada yaşaması ve hem de kendi "cemaatsal" yapılarına kapanmaması/içe kapanarak kendilerini yalıtılmaları -izole etmemeleri- bir arada yaşamın olmazsa olmazıdır! Diğer bir ifadeyle; bir taraftan "sınıfsız-imtiyazsız adeta kimliksiz" bir zümre yaratma gibi yanılgılı, asimilasyonist-dayatmanın önüne geçmek ve diğer taraftan da, her fırsatta bölünme, ayrılıkçılığa sapma, parçalanmacı dar anlayışın önüne geçebilmenin bir ifadesi olmaktadır bu eşit birliktelik tutumu. Bu birliktelik ortak/karma bir kültürü gerektirecektir. Yanı sıra üzerinde konsensüs sağlanacak kapsayıcı niteliğe sahip bir üst-kimliğin şekillendirilmesini; bunun ise tüm kültürler ve farklı kimliklerce benimsenebilir kılınmasıyla gerçekleşecektir bir arada yaşam! Böylelikle, homojenleştirici ve dışlayıcı klasik ulusçuluğa ve potansiyel olarak kültürel gettolaşmaya haiz farklı kültürlerde görülen içe kapanmacılığa karşı bir çözüm düzeyi içerecektir. Klasik ulusçu, tekleştirici tahakkümü aşmak, ilkel milliyetçi içe-kapanıklığı önlemek; farklı kültür ve kimliklerin, etnik ve dinsel yapıların, değişik toplumsal tercih gruplarının özgürce bir arada yaşayabilmelerinin koşullarını ve örgütsel zeminini yaratmayı görev kabul eder Demokratik Konfederalizm! "Farklılıklara evet, ayrılıkçılığa hayır" şiarını, bu görevin temel sloganı olarak benimser.

Bir arada yaşam kültürünü yaratmanın gereği olarak şekillendirilecek olan özerk kültürlerin, farklı kimlikteki grupların kendi içlerinde, bireylerin farklılık ve özgünlüklerinin, özgün tercihlerinin özgürlük esaslarına uygun olarak korunmasını gözetir. Aksi gibi, şoven ulus devletin otoriter ve kuşatıcı tutumu, bu özerk kültürler içinde bireyi tahakküm altına alması kaçınılmazlaşır. Özgürlükler kısıtlanır. Bahse konu

özerk kültür gruplarının kendi içlerinde de demokratik “özgürlüklerin korunmasını; farklılıklara özgürlük tanınmasını, hiyerarşik ve tahakkümcü ilişkilere olanak sunmasını önemle gözetir Demokratik konfederalizm. Özgür birey gerçekleşmesi ve bireylerin etkin ve yaratıcı gelişebilmelerinin de gereği olarak kabul eder bu hususu. Unutulmamalı ki, kültür grupları ideolojik birlik esasına dayalı birer parti değildir! Aynı kültürel yapı (veya inançsal yapı) da yer alıp pekâlâ farklı kimliklere de sahip olunabilmeli; bu kısıtlanmamalıdır. İdeolojik partiler de ki ilkeler etrafında birleşme, kültür grupları için aynılaştırılmamalı; ikisi karıştırılmamalıdır!

Yine Demokratik konfederalist sistemde Ulusların Kendi Kaderlerini Tayin Hakkı/UKKTH önemle ele alınarak, büründürüldüğü çeşitli yanlışlıklar algalamalardan kurtarılır. ÖCALAN’ın da belirttiği gibi, bu hak; “kendi demokrasisini ve devlet olmayan kendi yönetimini kurma hakkıdır. Devlet olmayan toplulukların köylerde mahallelerde ve şehirlerde kendi sorunlarını kendilerinin tartışarak kararlaştıracakları ve çözecekleri bir model kurma hakkıdır (...) UKKTH milliyetçi temelde devlet kurmak değil, siyasi sınırları sorun yapmadan ve sınırları esas almadan kendi demokrasilerini kurma hakkıdır.”⁽⁴⁾ Buna en yakıcı örnek, halk olarak biz Kürtlerin mevcut statüsüdür. Bu parçalı, sorunlu statünün giderek toplum olarak özgürlük sorunumuzun çözümü için ÖCALAN’ın ifade etmiş olduğu “üç hukuk” (AB Hukuku, Üniter Devlet Hukuku ve Demokratik Konfederal Hukuk) önemli bir ilke olmaktadır. Üniter devletin (veya her parçada ki egemen ulus-devletlerin) Demokratik Konfederal Hukuku tanımları halinde üniter devletin (veya diğer parçalardaki egemen ulus-devletlerin) hukukunun tanınabileceği böylesi esaslar dâhilinde ilkeli bir uzlaşmanın kabul edilebileceği ortaya konmuştur. Bu yaklaşım, konu bağlamında “bir parça” özelinde ele alıp irdelediğimiz ve fakat her parça’daki özgün Demokratik ulus bağlamı konfederal örgüt koordinasyonlarının kendi aralarında bir üst konfederal koordinasyonda buluşmalarını da içermektedir. Bu, ilgili KKK sözleşmesinde ayrıntılı işlenmiştir. Çalışmanın (ve hazırlandığı mekânın) özgünlüğü dolayısıyla sadece bir parça özelinde ele almaya çalıştık. Kaldı ki, Demokratik Komünalist Paradigma’nın Demokratik Sosyalist ideolojisi, Demokratik Ortadoğu Konfederasyonu stratejisi bağlamında Özgür Vatan tutumunu; parçaların bir çatıda temsil edilecek, bu konfederasyonon (tıpkı diğer Demokratik-Ulus üyeleri gibi) bir Demokratik-Ulusu olarak yer almasını ilke kabul eder.

Bu başlığı, sınırlara dokunmadan da etnik ve kültürel yapıların kendilerini özgürce temsil edebileceklerine dair çarpıcı bir örneği aktararak sonuçlandırabiliriz. Bu “ALAN sorunu” dur: Çarlık Rusya’nın yıkılışı sonrasında Finlandiya bağımsızlığını ilan eder. Bu dönemle birlikte, Finlandiya ile İsveç arasında “Aland” adlı bir bölge yüzünden kargaşa çıkar. Çünkü bu bölgede yaşayan toplum etnik olarak İsveçli’dir. Ancak, bölge Fin adalarından biridir ve Finlandiya’ya bağlıdır. Finlandiya’nın bağımsızlığı sonrasında Aland’lılar REFERANDUM yapıp kendi bölgelerinin İsveç’e devrini ve bağlanmasını isterler. Finlandiya cumhuriyeti bunu reddeder. Konu 1929’da Uluslar arası Lahey Adalet Divanı’na taşınır. Orada çıkan karar şöyledir*: Aland’lılar İsveç’lidir! İsveç’e bağlanma isteklerini özgürce belirtebilirler. Fakat istemek, ilgili bölgelerin İsveç’e bağlanma hakkının kabulü anlamına gelmez. Bu, uluslar arası düzende kaosa yol açar. Bunun yerine, Aland’da özyönetime dayalı özerk bir yönetim ve bölge oluşturulsun. Ama bölge Finlandiya’ya bağlı kalsın. İsveç’e ise, kendi halından olan Alandlılar üzerinde İsveç dilini kültürünü koruma ve geliştirme hakkı tanınsın. Radyo ve TV’leri İsveç’çe yayın yapsın. (vb). Bu örnek, UKKTH’ nın ilada “ayrılık” anlamına gelmediğini, sınırlara dokunmadan da sorunların çözülebileceğine dair önemli veriler sunmaktadır. Ve fakat özgürlükçü nitelik te korunarak elbette...

Demokratik ulus bağlamında özgün örgütlenmelere dair ana ölçüler ve temel nitelikler bu özetle ifade edilebilir. Şimdi de, hem bu komünlerin yapılarına ve hem de komünler arası koordinasyonu sağlayan konfederal meclise dair vurgulamamızı yapabiliriz.

b) Demokratik Konfederal Örgütlenme

“Komünler Komününü/Koma Komelan” Sistemini İçerir

“Bu sistem, bilinçli bir şekilde oluşturulmuş birbirlerine bağımlı bir yerleşimler bütününden oluşur; katılımcı bir demokrasi ile kılı kırk yaracak biçimde idare edilen bir koordinasyon sistemi, konfederasyon çatısı altında kaynaşmıştır. Bu sistem, bağımsızlık ve bağımlılık kavramlarının diyalektik biçimde gelişerek çok daha zengin bir biçim olan karşılıklı bağımlılığa dönüşümünü içerir. ⁽¹⁾

“Komünler komünü/koma komelan” sistemi, esas olarak devlet dı-

*Bkz= Sture Teolin. “İsveç, Türkiye, Avrupa” başlıklı yazısı. “Modernleşme ve Çokkültürlülük” adlı eserden aktarım/özet çıkarım. (İletişim Yay. Helsinki Yurttaşlar Derneği).

1-Kentsiz Kentleşme Sy:373 Ayrıntı Yay. Murray Bookchin

şında bir yaşam alanı yaratıp toplumsal inisiyatifi genişleterek halkı söz, irade ve karar gücü haline getirmeyi amaçlar. Bunu, devletin tahakkümcü kuşatıcılığını sınırlayarak ve demokratik mücadele yürütüp alan açarak yapmayı öngörür. Tüm bunlar örgütlü mücadele ile olabileceği için, toplumsal farklılıkların çeşitliliğine göre öz örgütülüklerinin gelişimini sağlayarak ve bu örgütlenmeler arasındaki dayanışmayı hukuki eşitlik esaslarına oturatarak gönüllü “bağımlılık” oluşturulabilir. En üstte, eşitlik ve özgürlük esaslarına dayalı olarak ve gevşek ilişki bağlarını içerecek geneli ifade eden koordinasyon meclisi inşa edilecektir. Bu koordinasyon; devlet olmayan, milliyetçilik içermeyen, taban demokrasisine dayanan ve Özgür Yurttaş meclislerinden başlayıp yukarıya doğru gelişip tabandan tavana örgütlenen bir yapı arz eder. Böylesi yapılar aracılığı ile, bir yandan toplum içi demokratik dayanışma ve bir arada yaşam kültürü oturtulabilececek, diğer yandan ise, devlete karşı toplumsal demokratikleşme talepleri adım adım geliştirilip dayatılacaktır. Katı-merkezi tahakkümcülüğün kırılması ve kuşatıcı/sınırlayıcı etkilerinin kaldırılması hedeflenecektir. Devlet aygıtının “genel güvenlik” ve “koordinasyon” işlevi ile sınırlandırılması hedefi güdülecektir. Gündelik yaşamın idaresi, toplumun kendi öz örgütleri ile yönetilip organize edilecek; sorunlar bu yolla çözümlenecektir. Toplum, bu şekilde geleceği hakkındaki kararları alma ve uygulama gücü ve yetkisine kavuşacaktır. Demokratik katılımcılık böyle geliştirilecektir.

Bu toplumsal örgütlenme şöyle olacaktır: En üstte gevşek ilişkilere dayalı bir kongre, tabanda ise işlevselleştirilmiş Yerel Komünler, kooperatifler, DKÖ’ler, Belediye Örgütleri, İnsan Hakları Kuruluşları yer alır. Bu örgütlenmeler, toplumsal taleplerin dile getirilebilmesinin de vazgeçilmez öğeleri olacaklardır. Toplum örgütlenmeden, bir demokratikleşmeden bahsedilemez! Sosyal alanda DKÖ’ler, siyasal alanda Partiler, hukuksal alanda İnsan Hakları Kuruluşları, Baro ve Vakıfları kapsayan etkin örgütlenmelerin geliştirilebilmesi, demokrasinin geliştirilebilmesinin gereklerinden olmaktadır. Ekonomik alanda kooperatif örgütlenmeleri, Eğitim ve Sağlık alanında örgütlenmeler geliştirilir. Köylerde muhtarlık ve ihtiyar heyetleri devreye konur. Temel olarak İŞLEVSEL olmaları hedeflenir. Yoksa, şeklen varolup burjuva düzenindeki nitelikleriyle demokrasi kozmetiği/süs eşyası olmaktan kurtulamaz. Komünler ve şehir meclisleri, şehirlerarası Bölgesel Belediyeler Birliği oluşturulur. Tümü, üstte “Demokratik Ekolojik Koordinasyon” da birleşir. Kararlar alttan alınarak bu koordinasyona iletilir. Koordinasyon bu kararlar temelinde sadece uygulama ve koordine

etme görevine sahiptir; yetkisi bununla sınırlıdır. Yönetici Rotasyon usulüyle başa geçer; böylece bürokratik elitleşmenin önünün alınması hedeflenir. Görevden almalar taban örgütlerinin direk yetkisine sunulacaktır. Bunlar gerçekleştirildiğinde modernist-kapitalizmin parlamenter rejimlerinde vuku bulan; politikayı devlet idaresi ile ve Yurttaş ise pasif bir seçmenlik ile eşdeğer tutan yanılgılı, adil olmayan tutum terk edilecektir. Yerine, katılımcı demokrasi ile somutlaşan sistem ikame edilecek; politik irade karar gücü topluma verilecektir.

Yurttaşlık algısı değiştirilerek; etkin katılımcı esasına dayalı olarak, gündelik yaşamı her zaman ve her açıdan (salt seçim ve oy'la değil yani) etkileyebileceği yetkilere kavuşturularak, pasif seçmen statüsüne son verilecektir. Bilinçli katılımın olanaklı hale geldiği daha küçük ölçekli komünler içerisinde tek tek bireylerin (siyaset dışına itilip yabancı kılınmaktan kaynaklı yitirilmiş bulunan) özgüvenleri tekrardan kazandırılabilir. Güçlenmiş, özgüvenine kavuşup etkin hale gelmiş birey, sağlıklı ve demokratik bir toplumun geliştirilmesinde yapacağı katkı daha sonuç alıcı etkiler yaratabilecektir. Sorumluluk kazanıp katılımcı bilinç edinen birey, toplumsal düzeyi ve niteliği arttırıcı rol oynayacaktır. Birey bu sistemin temel birimi olacaktır. Tanımı;Özgür Yurttaş' dır! (Bunu ayrıca ele alacağız).

Özetle; "...konfedere sistem, yerleşimler ve bölgeler arasında zaten var olması gereken karşılıklı bir bağımlılığı sürekli kılmaya yarayan bir sistemdir(...) bu bağımlılığın, denetimin yerleşimlerin elinde olması ilkesinden vazgeçilmeden demokratikleştirilmesidir."⁽¹⁾ Komünler komünü/koma komelan sistemi; köy, mahalle sokak komünlerinden/kom'larından başlayarak şekillendirilen taban örgütlenmesidir. Bu kom'ların,/komünlerin temsilcileri köy ve mahalle meclislerini, bu meclislerin temsilcileri ise kent meclislerinde toplanıp kent meclislerini oluşturur. Kent meclislerinin temsilcileri de toplanıp Eyalet meclislerini teşkil eder. En üstte örgütlenecek yapı Demokratik konfederal meclis olacaktır. Yani; "koma komelan/komünler komünü"! Demokratik konfederalizmin şekli-formu böyledir.

Bu meclisler, Özgür Yurttaşlar'dan oluşan Yurttaş Meclisleri olmaktadır. Görevleri idari ve koordinasyon işiyle sınırlıdır. Kararlar esas olarak Yerel'de meclis toplantılarına direk katılan Özgür Yurttaşların tabandaki tartışmalarıyla belirlenir ve alınır! Alınan, belirlenen kararlar Yukarı'ya doğru iletilir. Üst örgütler bu temelde uygulamaya sokarlar. Uygulama gü-

cüdürlükler çünkü! Üst örgütler politika oluşturmazlar. Böylesi ilkesel işleyiş esaslarıyla çalışan bir sistemde özgür Yurttaşlar kamu işlerine doğrudan müdahale edip katılımcı olabileceklerdir. Yanı sıra, Yerel demokratik yaşamlar konfederal/komünal ilişki yoluyla birleştirilerek ortak çatı dâhilinde etkin sorun çözebilme gücüne ulaştırılacaklardır. Yerelde de ortakçı dayanışma zemini yaratılacaktır. İdari meclislerden oluşan bu zeminlerde üyeler görevden alınabilmektedir. Zaten seçimle getirilen bu üyeler, temel niteliklerle uyumsuzluk gösterdiklerinde, uzaklaştırılabileceklerdir. Bürokratik kastlaşma zemini bırakılmayacaktır. Bu üyeler, Yerelde ki meclislerin toplantılarında alınan kararların uygulama ve koordinasyonu ile görevli kılınmışlardır. Taban meclislerine karşı sorumludurlar. Politika oluşturma değil uygulama ile yükümlüdürler. Dolayısıyla, otorite aşağıdan yukarıya işler; güç yukarıya ulaştıkça azalır.

Sonuç olarak; Demokratik konfederalizm; Taban örgütlerine dayanan, kararların tabanda Özgür Yurttaşların katılımıyla alındığı ve bu yönüyle politika üretme yetkisinin bizzat etkin ve katılımcı bireylere tanındığı demokratik işleyişe dayalı çalışan, devlet dışında geliştirilen toplumun örgütlenmesidir. Halk, toplum demokrasisini içerir. Bürokratik kastlaşmaya ve tahakküme yer vermez; reddeder. Temsili değil, etkin katılımcı demokrasiye elveren örgüt mantığına sahiptir. Toplumun elinden alınan gündelik yaşamın idaresi ve geleceği ile ilgili karar alma yetkisinin tekrardan topluma verilmesinin idari, örgütsel ve politik koşullarını yaratma modelidir. Bunların Anayasal güvenceye alınmasını sağlamanın mücadelesini yürütür. Devlet dışı ve fakat devletle ilgili uzlaşmayı öngören; kendi konfederal hukukunu tanıdığı oranda devlet hukukunu tanıyabilecek olan yaklaşımı ifade eder. Hiyerarşik ve eril-egemenlikli sınıflı-devletli toplumun dışında, Doğal Toplumcu yaşam geleneğine dayalı yeni bir toplumsal yapının temeli olarak gerçeğeleşmeyi amaçlayan bir öze sahiptir.

c) Demokratik Konfederalizm’de

Yerel Yönetimler ve Özgür Belediyecilik Geliştirilir

Demokratik konfederal sistemde Yerel yönetim ve Özgür Belediyecilik’in geliştirilmesi önemle ele alınır. Salt “su, yol, kaldırım vb” dar ve klasik işlev ile sınırlandırılan bir Belediyecilik reddedilir. Siyasetle de ilgili kılınır. İşsizliğe, açlığa, fuhuşa, çevre sorunlarına dönük olarak projeler oluşturup müdahil olacak bir düzeye kavuşturulması hedeflenir. Termik

santraller, tarihi eserlerin korunması (vb) gibi toplumu yakından ilgilendiren hususlarda tavır alması ve politika üretmesi hedeflenir. Ve fakat dar anlamda ele alınan bir Yerelciliğin salt “öz-yeterlilik” amacı gütmesinin kültürel bir tutuculuğa ve katı gelenekçi bir çizgiye sapma potansiyeli taşıdığı da unutulmaz ve buna müsaade edilmez. Salt Yerelcilik’e hapsolmanın sonuçta otoriter ve şoven ulus-devletler kadar gerici, kuşatıcı ve tahakkümcü olacağı da göz önünde bulundurulur. Buradan hareketle, Demokratik Konfederalist Yerelcilik anlayışı bütünleştiricilikle uygun orantı-lılığı esas alır; ilke edinir. Karşılıklı hak ve hukuka riyeti esas alan ortak çalışma anlayışı ve konsensüsü temelinde bir birliği öngörür!

Demokratik Konfederal Sistemde Yerel Belediyeler/Yönetimler Üçüncü Alan kapsamında ve Özgür Belediyecilik esprisi temelinde ele alınır. Modernist -Kapitalist Paradigma sistemindeki klasik belediyeciliği reddeder. Katı-merkezi idarelerin devasa yetkileri karşısında yerel yönetimlerin adeta gölge konumuna getirilmiş biçimlerini yeniden organize etmeyi öngörür.

Böylesi bir zihniyetle ele alınacak yerel yönetimlerin asli işlevini toplumun ve siyasetin demokratikleştirilmesinin uygulama zemini biçiminde belirler. Siyasal planda tam katılımcı bir demokrasi için komünlerin ve kent meclislerinin, kent konseylerinin geliştirilmesini, bunlarla eşgüdüm ve koordinasyon dâhilinde bir idari yapılanmayı esas alır. Sosyal planda çok kültürlü, dilli, inançlı toplumsal dokuyu bütünsel realitesiyle ve demokratik esaslar temelinde kabul edip gözeten; bu şekilde oluşacak sinerjiyi yerel kalkınma ve gelişimde katalizör güç kabul eden tutumu savunur. Bu yolla öteleyici, çatıştırıcı ve enerjiyi içte tasfiyeye uğratan tekçi dayatmaları ve yine yerel idareleri kişisel, grupsal tasarruflarına alan “arpalık” addeden tutumlara da zemin bırakmaz, önüne geçer. Ekonomik planda, yereldeki zenginlik kaynaklarının bizzat yerel kalkınmada kullanılmasına ilke kabul eder. “Yerelden merkeze ve merkezden yerele paylaşım” biçimindeki merkezi bürokratik işleyişin yereller arasında eşitsizliğe yol açan; bu döngü içinde şekillenmiş rantıye zümrelerinin doğmasını sağlayan, tüm kaynakları kimi bölgelere yığma sonucunda bu alanlara aşırı iç-göçün başlamasıyla doğan sosyo-ekonomik sonuçların da bu şekilde engellenebileceğini öngörür. Genel toplumsal ihtiyaç ve giderler için ise, yerellerin potansiyeline orantılandırılmış bir kaynak aktarımını kabul eder.

Demokratik Konfederalizm bu yönüyle klasik belediyecilik çalışmalarını teknik işler olarak yürüten fakat esasta demokratik siyaset ve demo-

kratik toplum anlayışı temelinde ekosisteme duyarlı, sağlık ve eğitim alanında yetkilendirilmiş, katılımcı demokrasiye elveren geniş ve yaygın taban örgütlenmesine açık, tarihi, mirası koruyan ve olası mimari değişimlerde yerel halkın onayını arayan; siyasal, sosyal, kültürel ve sanatsal politikaların pratik temsiliyle yükümlü bir yerel yönetimi esas alır. Tüm bunları planlayan, yerelde uygulayan ve koordine eden özgür bir belediyeciliğin gelişimini görev sayar. Ancak, yerellerin içe kapanan, tutuculaşan genelden koparan kuşatıcılığına da karşı çıkar. Yerel-ulusal-küresel üçleme dâhilinde bir vizyonu ilkesel olarak görür. Böylesi bir yerel yönetim sisteminin toplumsal ve siyasal istikrarı geliştireceğine ve yerelden yükselen kalkınma ve demokratikleşme hamlesine katkı sunacağına inanır.

d) Demokratik Konfederalizm’de Zorunlu Meşru-Savunma Dışında, Şiddet Reddedilir ve Demokratik Eylemler Esas Alınır

‘Eylemsiz demokrasi sessiz insan gibidir. Eylem demokrasinin dilidir.’⁽¹⁾

Demokratik konfederalizm, “devlet olmayan ulus örgütlenmesi” olduğu için -doğası gereği- Doğal Toplumcu nitelikteki taleplerini ve hak arayışlarını sürdürecektir, devleti de buna saygılı olmaya ve bu hakları tanımaya çağırıp zorlayacaktır. Bu husus için kullanılacak yegâne mücadele aracı ise Demokratik Eylem’dir! Fakat bunun koşullarının bırakılmadığı; her türlü baskı ve şiddetin tırmandırıldığı süreçlerde -kaçınılmaz olarak- devreye Meşru Savunma girecektir. Meşru savunma ile iktidar ZOR’ u amaç, işlev ve nitelik olarak farklılık arz eder.

Demokratik Konfederalizm, basitten karmaşığa doğru gösteri, toplantı, yürüyüş, miting, grev ve diğer protesto türü aktiviteleri Demokratik Eylem olarak kabul eder ve demokrasinin gereği sayar. Yasal direnme ve yerel ayaklanmaları da aynı kapsamda ele alır. Ve fakat bu tür isyan ve direnişleri ancak temel toplumsal taleplerin bastırıldığı ve reddedildiği, demokratik mekanizmaların işlemez hale getirildiği koşullarda geliştirilir ve çözümleyici düzey ortaya koyar. Aksi durumda, tersi niteliğe bürünürler. Eğer böylesi koşullar oluşmuşsa ve buna rağmen toplum eyleme geçemiyorsa, böylesi bir toplumun demokratikleşebilmesi zordur! Çünkü demokratik toplum, haklarının gaspına seyirci kalmayıp örgütlü hareket ederek haklarını koruyan ve arayan; demokratik tepkisini koymasını bilen bir bilinç ve eylem düzeyini ifade etmektedir. Bu yüzden Demokratik Konfederalist anlayış demokratik eylemi demokratik toplumun sürekliliğinin vazgeçilmezi sayar; ilkesi kabul eder.

Her eylem bir örgütlülüğü gerektirir. Bu husus, demokratik eylemliliğin önemli bir yanına işaret eder. Eylemlerin çeşitliliği ve niteliğine göre aynı zen-
gliklerde örgütlenmelerde gerekli hale gelir. Demokratik Eylemler pozitif-
tir ve salt protestoya değil, yapıcılığında içerirler. Örgütlenmeler buna göre de
nitelik kazanırlar. Sivil Toplumcu itaatsizlik eylemlerinden tutalım, alternatif
çözüm projelerini gündemleştirme kampanyalarına; gösteri, yürüyüş, ayak-
lanma ve meşru savunma direnişlerine varana dek her eylemin amaç ve mis-
yonuna örgütsel formunu yaratması bir gerekliliktir elbette, meşru savunmada
çeşitlilik içermektedir. Genel planda ele alındığında klasik Halk Ayaklanma-
ları da, işgal koşullarında Yabancı Egemen Güçlere karşı geliştirilen direniş
mücadeleleri de meşru savunma kapsamında görülmekte ve kabul edil-
mektedir. Burada, Demokratik Konfederalizmin şu kıstası ayırt edici ol-
maktadır: Ayaklanma ve savaşlar ancak diğer bütün yollar tıkanıp
toplumsal çözümsüzlük dayatıldığında verilir! “Özellikle savaşçı-iktidar
güçleri zor dışında hiçbir çözüm seçeneği bırakmadığında, halklar köleli-
ğin alçaltıcı etkisini yaşamaktansa kendi hayatı çıkarları için ayaklanma ve
savaşlarını gündeme alma gücünü göstermelidir. Yasalar eşit uygulanma-
dığında, demokrasinin çözüm rolüne ilgi gösterilmediğinde, tüm barışçıl
eylemler boşa çıkarıldığında, ciddi olarak ayaklanma ve halk savaşı üze-
rinde durma kaçınılmazlaşabilir. Şu iki sınır gereken cevabı verebilir. Dev-
let demokratik çözüme anlamlı, duyarlı biçimde ilgi ve şans tanımaz, halkın
da elinde başka zorlama etkeni kalmazsa, çoğu halklarda görüldüğü gibi az
veya çok kanlı

Ayaklanma ve az veya çok sürekli halk savaşları gündeme girer. ” ⁽⁴⁾ Bu
savaş veya ayaklanmalar ayrılma amaçlı olabileceği gibi, demokratik bütünlüğe
yol açan niteliği de içerebilir. Klasik ulusçuluk eksenli devlet kurma amaçlı
direnişlerin dönemi geçmiş; çözümleyici düzey içermediği görülmüş, şiddeti
fetişleştiren dogmatik algıların tahripkârlığına tanık olunmuştur ki, kısa sü-
rede küçük birer kapitalist devlete dönüşmeleri de gecikmemiştir. Dolayısıyla,
Demokratik Konfederal anlayıştaki meşru savunmanın öngördüğü ayaklan-
maların amacı devlet kurma olmamaktadır. Amaç, demokrasiyi özde ve bi-
çimde işler kılmaktır. Ayrılık, ancak kaçınılmazlaştığında kabul edilebilir bir
seçenek olarak görülür. Asıl hedef; Demokratik Bütünlük olacaktır. Demo-
kratik bütünlük için savaşta, ayaklanmalarda -gerektiğinde- ele alınır. Hedef;
baskıcı savaşçı kliklerdir.

Tüm bunlar temelinde, devlet dışı bir örgütlenme olan Demokratik kon-federalizmin -gerektiğinde- öz savunmasını yapabilecek kendi meşru savunma örgütlenmesi gelişebilecektir. Halk Savunma Güçleri böyle bir ihtiyacın ürünü olarak örgütlenmiştir. Tüm bu konu başlığını ÖCALAN'dan bir alıntıyla sonuçlandırıp özetleyebiliriz: “olağanüstü durumların dışında normal koşullarda halkların öz savunma sorunu da göz ardı edilemez. Kriz koşullarında genel güvenlik dışında özgüvenlik daha çok önem kazanır. Devletin klasik güvenlik ölçütleri birçok yönüyle halkın güvenlik ihtiyacına cevap vermez. Devlet iktidarının oligarşik ve diktacı güçlerinin eline geçmesi sınırlı hukuk güvencesini de ortadan kaldırır. Devlet adeta parsellenir. Bir ucu devletçi odaklara bağlı çok sayıda mafya ve çete türer. Halkın üzerinde tam bir terör estirirler. Suçlarda patlama yaşanır. Hak aramada hukuki yollar yerine taşeron güçler tutulur. Hukuk adeta metalaşır. Devletin güvenlik güçlerinin kendileri güvenlik sorunu haline gelir. Kriz süreçlerindeki birçok ülkede günümüzde yaşanan bu tür güvenlik sorunları karşısında öz savunma kaçınılmaz bir gereksinin haline gelir. Öz savunma güçlerinin kurulması gerekir.

Halk savunma güçlerini devlet karşıtı veya alternatifi bir kuvvet olmaktan ziyade, devletin sağlamadığı, yetersiz kaldığı, hatta nedeni olduğu temel güvenlik ihtiyacını karşılama güçleri olarak değerlendirmek daha doğrudur. Halk Savunma Birlikleri klasik gerilla veya ulusal kurtuluş ordusu değildir. Halk kurtuluş gerillası veya ulusal kurtuluş ordusu ağırlıklı olarak iktidar ve devlet hedeflidir. İktidar sorununu çözmek isterler. Halk Savunma Birlikleri'nin özel bir devlet ve iktidar hedefi-objektif zorunluluklar dışında- olamaz. Esas görevleri halkın yasal, anayasal haklarının çiğnenmesi doğduğunda ve yargı görevini yapmadığında korumaya çalışmak, demokratikleşme çabalarına güvence olmak, saldırılar karşısında direnmesine öncülük etmek, kültürel ve çevresel varlığını korumak gibi özetlenebilir.

Halk Savunma Birlikleri kent ve kırsal alanlarda uygun birilikler halinde örgütlenebilir. Bir nevi halk koruma milisleri de denebilir. Yerel emniyet güçlerinin yerine getiremediği görevlerde rol oynayabilir. Kriz koşullarının sürekli toplumsal yapıları çözmesi, artan kargaşa ortamı öz savunmayı halkın varlığı ve öz yönetimleri açısından hayatı bir konu haline getirir. Krizden demokratik çözüm yolları ile çıkış aranırken, bu süreçle ayrılmaz bir bütünlük içinde artan güvensizlik ortamından da halk savunma güçleri ile çıkış yapılabilir. ” ⁽¹⁾

e) Demokratik Konfederal Sistemin Temel Birimi; Bireydir! Bu Bireyin Tanımı; Özgür Yurttaşdır

“Devlet yurttaşlığı kölenin modern biçiminin düzene bağlatılmasıdır. Bu, Burjuva sınıfı için işe yarar hale getirilmiş bireydir.” (1)

Birey-toplum ilişkisi, insanlık tarihi boyunca en sorunlu olan ilişkilerin başında gelmektedir. Nereye dek toplumsallık, nereye dek bireysellik sorusu, geçmişten güncele değin hep tartışılmıştır. Sorun, son derece katmerleşerek ve farklılaşarak halen sürmektedir. Her toplumsal sistem -kendi sistemine yön veren- zihni algısı ve paradigmasal niteliğine göre bir biçim kazandırmıştır bu ilişkilere. İbre kimi zaman toplumun, kimi zaman bireyin lehine çevrilmiştir. Her iki biçimde, son tahlilde Doğal Toplum algısına ters bir durumu arz etmektedir. Bu yönüyle de toplumun var oluş tarzında sapmayı ifade etmektedir.

Bilindiği gibi tür olarak insanın güç kazanıp gelişim kat etmesi onun toplumsal düzeyi ile kurduğu ilişkiye bağlı olmuştur. Doğal Toplum da insan, birlikte olduğu klan üyeleri ile sürdürmekte olduğu ortak yaşamı, var olmanın olmazsa olmazı kabul etmiştir. Klan dışında yaşama şansıda yoktur. Doğal bir dayanışma söz konusudur. Animist/canlıcı inancın totemik sembolleri tek tek her bireyi temsil eden klanı kutsarken esas olarak bireylerini de kutsamaktadır. Bu anlamı ile, klan kimliği aynı zamanda üyelerin kimliğidir! Klan bireyleri arasında ayrım yoktur. Bireyin iradesini ezen tahakkümcü, cezalandırıcı, korkutucu “Tanrı” kültü gelişmemiştir; “tanrılar” dosttur! Bireyi egemenliğe alan efendi veya egemen sınıftan bahs edilememektedir. Bu yönüyle klan bireyi Doğal Toplumun komünalitesi, içinde özgür bir varlık halinde yaşamaktadır. Klan ile klan üyeleri arasında (ki, klanı ve o dönemin toplumu olarak ele aldığımızda) uyum ve dengeye dayalı bir ilişki sürmektedir. Yaşamı daha verimli kılma, güç kazanma, yeteneklerini geliştirebilme, bu iklimde gerçekleşmektedir.

Bu uyum ve dengenin bozuluşu ataerkilliğin ve hiyerarşinin, sınıflı-devletli süreçlerin başlamasıyla oluşmuştur. (Bu süreçleri ilgili başlıklarda ele almaya çalışmıştık.) bu temelde oluşan bozulmalar, birey-toplum ilişkilerinde de yansımaları bulmuştur. Mitolojilerle beslenen kastlaşma ve Tanrı-kral kültü karşısında toplum” küçültülür” ve birey köleleştirilir! Devletli-sınıf yüceltilip Tanrısal merteye’ye çıkartıldıkça, toplumun ve bireyin payına düşen KULLUK olmuştur. Sümer mitolojilerinde belirtildiği gibi; “insan, tanrıların dışkısından yaratılmıştır!” bireyin içine itildiği düzeyi en sade ifade eden

1-Bir Halkı Savunmak Sy:101 Çetin Yay. ÖCALAN

anlatımdır bu! Dini ve tanrısal kisvenin ardına saklanan eril-egemenlikli iktidar güçleri, elitist-oligarşik yöneticileri, dinsel motiflerle kamufl edilmiş “tanrı toplumu” yanılması yaratmışlardır. Buna göre; toplum tüm bireyleri ile tanrıya aittir. Tanrının işine karışılmaz, sadece itaat edilir! Kulluk yapılı! Boyun eğin (vb) denmektedir. Tanrı ve Tanrı Toplumu söylemi ile esasta kast edilen Devlet ve Devlet Yöneticileri olmaktadır. Dolayısıyla; Devletin işine karışmayın, boyun eğin, itiat edin, köleliği kabul edin denmektedir. Bireye “tanrı adına” (esasta devlet adına” dayatılan iradesizleştirme ve silikleştirmenin özü olmaktadır. Tüm bunlardan hareketle denebilir ki, mitolojiler ve dinsel dogmatizmin “tanrı toplumu” eksenli toplumsal şekilleniş yaratması, bireyin aleyhinde gerçekleşmiş olan ve toplumun doğal var oluş tarzından sapmayı ifade eden bir sonuç doğurmuştur

İlgili bölümde detaylandırdığımız gibi Doğu felsefesinden gıdasını alan Hümanizm ve Rönesans’sal gelişim, Orta çağ karanlığının dogmatik zihniyetince yaşamın dışına itilen İNSANIN yeniden yaşamın merkezine çekilmesini sağlamıştır. Mitolojik ve Dinsel dogmatizmin iradesizleştirici etkilerine karşın, birey yeniden irade sahibi kılınmıştır. “Hümanizm, bireysellik ve reformasyon insanı yaşamın merkezine çekmekle toplumsal var oluş tarzındaki sapmaya ciddi bir karşı koyuşu gerçekleştirmiştir. ”⁽¹⁾ İnsan, doğal toplum süreçlerinde olduğu gibi, doğasına uygun bir çiçeklenmeyi yaşamaya başlamış; adeta yeniden var olmuştur. Yaşama gözlerini yeniden açmıştır. Ve fakat modernist-kapitalizm ile beraber, birey, bu kez farklı uçtan bir savrulmayı yaşayıp toplumsal varoluşa ikinci kez ters düşüşü ifade eden kulvara saptırılmıştır.

Eril-egemenlikli devletli-sınıflı toplumca temelleri döşenmiş olan mantalite, modernist-kapitalist süreçte “cılalanarak” sürmüştür. Özellikle ulus-devlet süreçlerinde çıplak olarak görülebildiği gibi, kapitalist burjuva büyürken, birey küçülmüştür! Birey, tıpkı orta çağ insanının tarikat kulluğuna yönlendirilmesi gibi, kapitalist devlete kul kılınmak istenmiştir.

Önüne “yurttaşlık” adına bin bir türlü görev, yükümlülük konmuştur. Böylelikle, Hümanizma dönemi ve Rönesans ile yeniden var edilen birey, modernist-kapitalizm de çılgınca bir “bireycilik” e saptırılmıştır. BİREYSELLİK’ ten BİREYCİLİK’ e çekilerek, Rönesansla açığa çıkarılan “birey olma” dan kaynaklı erdemleri dumura uğratılmıştır. İkinci kez, toplumsal var oluş tarzından sapılmıştır. “Mitolojik ve dinsel dogmatizmin, tanrı toplumu biçimindeki toplumsal var oluş gerçeğinde yap-

tığı sapmayı kapitalizm toplumsallığı bireycilik lehine silerek tersinden gerçekleştirmektedir. ”⁽¹⁾ Yanı sıra, toplumun “zora dayanmayan” kurallı yaşamını ifade eden ahlaki da Kapitalist Bireycilik tarafından yıkıma uğratılmaktadır. Modernist-Kapitalizmin çılgın bireyciliği Postmodern hayvanlaşma düzeyini yaratmıştır. Değer tanımazlık düzeyine ulaştırılarak Nihilizmin bataklığına iteklenmiştir birey!

Birey özgürlüğünü yaratabilme yönünde Reel-Sosyalist deneyimlerde kimi çabalar olsa da, bu düzlemde ciddi yanılgılar söz konusu olmuş, çözümleyici düzey açığa çıkarılamamıştır. Modernist-kapitalizmin çılgın bireyciliğine tepki temelinde ve kaba bir toplumculuk adına hareket edilmiş, birey adeta yutulmuştur. Her şey kaba bir Toplumsallık’a endekslenmiştir. Açık ki, birey özgürlüğünün tanınıp geliştirilmediği bir zeminde, demokrasiden bahsetmek mümkün değildir. Çünkü; “Toplumsal var oluş bireysel yanı yok ettiğinde, orada kölelik yerleşmiş demektir. ”⁽²⁾ Köle niteliği taşıyan bir BİREY gerçekliğine dayalı ne özgür toplum ve özgür birey ne de demokratik sistem geliştirilebilir! Bu birey, Özgür Yurttaş olmaz!

Tüm bunlardan hareketle Demokratik Konfederalizm birey-toplum ilişkisinde optimal dengenin yakalanmasını temel alır. Kamusal yararlılık ile bireysel inisiyatifin bir birini engelleyici konumda olmamalarını temel kıstas sayar; karşı karşıya getirici tavırları reddeder. Bireysellik ile kamusalılığın uyumu ve dengesini temel ilke kabul eder. Toplumsallığa dayanmayan birey anlayışını bir aldatma sayar; Postmodern hayvanlaşma olarak değerlendirir. Ve fakat birey özgürlüğünü ve özgür temelde Özgür Yurttaş bilinci ile donanmış bireysel gelişmeyi kabul etmeyen anlayışları da mahkûm eder. Her iki yanılgılı dayatmayı da tahakkümcü kölelik ilişkisinin yansımaları olarak görür ve ele alır. Çünkü “ağırlık yalnız komünal özelliğe verilirse, orada demokrasi totalitarizme kayabilir. Buna karşılık her şey bireysellik için mubah görülürse, buda bir yandan anarşizme, diğer yandan bireyin toplum aleyhine aşırı güçlenmesine yol açar. Sonuçta her iki eğilim de toplum üzerinde diktatörlüğe, keyfi yönetime, yozlaşmaya götürür. ”⁽³⁾

Böylesi bir perspektiften hareket eden Demokratik Konfederalizm birey-toplum ilişkisinin toplumun var oluş tarzına dayanarak yeniden kurulmasını öngörür. İfade edilmeye çalışılan bilinçsel arka plana dayalı özgürleşmiş/böylesi bir bilinç ile donanmış BİREY’ i temel birim ola-

1-Bir Halkı Savunmak Sy:97 Çetin Yay. ÖCALAN

2- ÖCALAN Sy:97 Age

3- ÖCALAN Sy:125 Age

rak görür; Özgür Yurttaş biçiminde tanımlar. Özgür Yurttaş'ı Demokratik toplum ve katılımcı demokrasi ideallerinin temel dinamiği, ateşleyici ögesi sayar. Bu yönüyle, Devlet Yurttaşlığını reddeder, Özgür Yurttaşlık'ı temel alır. Özgür Yurttaş eksenli özgürleşmiş bireyselleşmeyi irade sahibi olmanın, inisiyatifliliğin, üretici ve yaratıcı emeğin olmazsa olmazı kabul eder. Özgür Yurttaşlardan oluşan Özgür Yurttaş Meclislerini, Demokratik konfederal örgütlenmenin yaşamsallaştırılabilmesinin asli belirleyici ögesi olarak kabul eder. Bu temelde oluşacak sinerjiyi, Demokratik Komünalist Paradigmanın yaşamsal sıvısı addeder.

SONSÖZ

“...bir ideolojinin ya da toplumsal sistemin tahakkümü görünüşte ne kadar tam olursa olsun, toplumsal deneyim içinde her zaman kapsamına ve denetimini altına alamadığı kısımlar olacaktır. Bu kısımlardan, çok sık olarak, hem bilinçli hem de diyalektik bir muhalefet gelecektir.”⁽¹⁾

Demokratik komünalizm, Modernist-Kapitalizmin alternatifi olma iddiasını taşıyan bir Paradigmasal önermedir. Modernist-Kapitalist Paradigmanın iflasının büyük ölçüde netleştiği, yeni paradigma tartışma ve arayışlarının devrede olduğu böylesi bir “geçiş aralığı” nda, ÖCALAN tarafından ortaya konulmuş çözüm perspektifini içermektedir. Tartışmaya açık olup detaylandırılarak (tamamlanma) kaygı ve beklentisini de kapsamaktadır. Bu niteliği dolayısıyla da dogmatizmden tutuculuktan uzak olup değişime açık bir karaktere sahiptir. Demokratik Komünalist Paradigma genelde hiyerarşik ve eril-egemenlikli sınıflı-devletli toplum sisteminin ve özelde de modernist-kapitalist paradigmanın eleştirel analizi üzerinden geliştirilmiştir. Doğal Toplumcu Komünalist yaşam geleceğinden beslenerek, bu nitelikteki direniş ve arayışların güncel izdüşümü olarak form kazanmıştır. İçeriği bu biçimde özetlenebilecek Demokratik Komünalist Paradigma:

- ✓ Bilimsel planda Kuantum, kaos ve rölativite/görelilik teoremlerine,
- ✓ Felsefi planda Demokratik, ekolojik, Cinsiyet özgürlükçü toplum anlayışına,
- ✓ İdeolojik planda Demokratik Sosyalizme,

✓ Toplumsal örgütlenme planında Demokratik Konfederalizme (Koma Komalen /Komünler Komünü'ne) dayanmaktadır.

Demokratik Komünalist paradigma, gerek bitkisel ve hayvansal ekoloji ve gerekse toplumsal ekolojinin; bir bütün olarak ekosistemin tahrip edilmesinin kaynağında zihinsel başkalaşımın bulunduğunu savunur: Eril-egemenlikli analitik zeka, doğacı Kadın-Ana eksenli duygusal/sezgisel zekadan bir kopmayı temsil etmektedir. Bu kopuş, doğa ile ve toplumun kendi kendisi ile uyumunun bozulmasına yol açmıştır. Sonrasında eril-egemenlikli bakış açısı başat hale gelmiştir. Böylelikle doğal ve toplumsal varoluş tarzından uzaklaşmıştır. Dengeler ve uyum dumura uğratılmıştır. İnsan insanın kurdu, insan doğanın kurdu ve erkek ise kadının kurdu haline gelmiştir! Sonuçta; doğasal ve iklimsel bozulma, kadının sistem dışına itilerek kölelik derecesine indirgenmiş (ve güncelde “rütüşlü” kılınış)statüsünün şekillenmesi, tahakküm ilişkileri bağlamında karakterize olmuş ezen-ezilen tabakalaşma, gelir adaletsizliğinden kaynaklı açlıkla baş başa bırakılmış milyonlarca insanın trajedisi (vb)gibi olumsuz gelişmelerin yaşanması, esasta bu zihinsel sapmanın ürünüdür. Bu zihni başkalaşımın değişik zamansal-mekânsal süreç ve zeminlerde vücut bulduğu politik versiyonlarının yol açtığı yıkımlardır.

Demokratik Komünalist Paradigma, güncelde sürmekte olan tartışmalara böylesi bir yaklaşım ile bakmaktadır. Modernist-Kapitalizm, Wallersteine'in da belirttiği gibi ¹,500 yıllık ömründe ilk defa gerçek anlamda sistemik bir krizin içindedir! Bu anlamıyla, günümüz bir “Geçiş Çağı” niteliği taşımaktadır. Bu çağın iki ucu açık bir gelişme potansiyeli bulunmaktadır. Ya yeni bir hiyerarşik ve eril-egemenlikli sistem form kazanacak, ya da nispeten daha demokratik, daha eşitlikçi, doğaya ve kadına özgürlükçü bakan bir sistem vücut bulabilecektir. Sonucu, ilgili politik tarafların geliştirecekleri strateji ve çabalar, pratik-politik düzlemdeki temsil düzeyleri belirleyecektir. Bu kapsamda yapılan tartışma ve arayışlar; oluşturulmaya çalışılan paradigmatasal önermeler söz konusudur. Demokratik Komünalist Paradigma, bu sürece sunulan çözümleyici değeri yüksek olan hümanist bir önerme olarak tarihsel yerini almıştır.

Mevcut krizi aşmak için eski ve yeni sol anlayışlar, ekolojik ve feminist hareketler Porto-Allegre toplantıları yeterli olmamakta ve gerekli bütüncül çözüm düzeyi ortaya koyamamaktadır. Elbette tüm bunları yadsımayan ve fakat daha geniş planda küresel bir Demokrasi hedefle-

yen, cinsiyet özgürlüğünü ve ekolojik toplumu esas alan; tüm bunları bütünsel bir paradigmada toparlaya bilen perspektiflere ihtiyaç bulunmaktadır. Yine, yürütülen tartışmalarda eski klasik algıda yer edinmiş olan “devleti yıkma” ve “iktidarı ele geçirme” yönlü politika ve stratejilerin çözümleyici düzey sunmadığı gözetilmek durumundadır. Yanı sıra, devlet ve iktidar odaklı stratejilere ve zihniyete veda edilmesi gerektiği de görülmelidir. Esas olarak her kimliği ve kültürü, inancı,değişik grup kimliklerini barındıran demokratik,ekolojik,cinsiyet özgürlükçü toplum amaçlanmalıdır! Böylesi bir toplumda ideolojik ve yönetsel koordinasyon gibi işler için siyasal partilerinde yer alabilmesi, demokratik ittifakların kurulabilmesi mümkündür. En üstte Demokratik Konfederal esaslı bir kongre buluna bilir. Bu yapı devlet odaklı olmayan ve fakat devlete teslimiyeti de reddeden ilkelere dayandırılır. İşlevi, demokratik, ekolojik, cinsiyet özgürlükçü toplumsal sistemin siyasal, öz-savunma, sosyal, hukuki, ekonomik, bilimsel ve işlerini koordine etmek, ahlaki değerlerini korumak ve kurumlarını denetlemek biçiminde belirlenebilir. Tüm bunlar, Yeni Paradigma’da ifade bulması gereken temel niteliklerin verileri olmaktadır.

Demokratik Komünalist Paradigma, tüm bunlara yanıt olma temeline geliştirilmiş, bu iddiayı taşıyan bir perspektif olarak sistematığe edilmiştir. Belirtildiği gibi, eksiklikleri, zayıf ve tamamlanması gereken yanları olabilir. Ve fakat temel parametreleri, sunduğu çözümleyici düzey ve özsel niteliği ile temel insani-toplumsal sorunlara yanıt oluşturabilen bir derinliği içerdiği de bir o kadar açık ve nettir. Doğal Toplumun komünalist değerleri çağa uyarlayan, doğacı ve insancıl ilkelere dayanan; bilimsel ölçüleri esas alarak derin ve bütünlüklü ideolojik, politik ve felsefik çözüm düzeyi içeren bir öz’e sahiptir. Şüphesiz “her şeyin kaldırıcı” değildir! Ve fakat çağsal sorunları çözebilecek bütüncül bir MANİFESTOSAL değer içerdiği de ortadadır. Bu Paradigmasal yaratım ile ÖCALAN, halkı özelinden başlayarak çağa ve insanlığa karşı tarihi bir sorumlu duruş geliştirmiştir.

Son bir hususu da vurgulayarak, çalışmayı kapatmak istiyorum. Demokratik Komünalist Paradigma, çağın en trajik statüsü içinde tutulan halksal sorunlarımızın da çözüm doğrultusunu oluşturmuş, halksal sözleşmesini açığa çıkarmıştır. “Bu sözleşme ile birlikte Kürdistan Halkı’nın özgürlüğü de klasik ulusal kurtuluşçuluk ve isyancılıktan arınmaktadır. Kürt halkını özgürleştirme stratejisi, esas olarak Kürt halkının Demo-

kratik Konfederal örgütlenmesi ve bunu komşu halklarla demokratik birlik ilişkisi içinde yürütmesi olarak ele alınmıştır. Kürt halkının özgürlüğünün güvencesi ne devlet, ne de devletçiklerdir. Kürt halkının özgürlüğü ve Kürt sorunun demokratik çözümü; Kürdistan' 1 ve Ortadoğu'yu demokratikleştirmektedir. ”⁽¹⁾

Geleceğimiz; ekolojiye, cinsiyet özgürlüğüne ve demokrasiye Demokratik Sosyalizme bağlılık temelli geliştireceğimiz yaratıcı çabayla bağlı olarak renk kazanacaktır.

Suat GÖKALP

1 Mayıs 2007

KAYNAKÇA

(Eser İsimlerine Göre Alfabetik Dizin)

- 1- Açık Toplum ve Düşmanları Cilt I,II
- 2-Atina Savunmaları/Özgür İnsan Savunması
- 3-Arkeo Atlas (Özel Sayı) Dergisi
- 4-Bir Halkı Savunmak
- 5-Bir Uygarlık Siyaseti Eko-Pol
- 6-Bildiğimiz Dünyanın Sonu
- 7-Çözümlemeler: 88 Mart-Ağustos
- 8-Çözümlemeler: 89 Kasım Cilt IV
- 9-Çözümlemeler: 90 Ağustos
- 10-Çözümlemeler: 94 Şubat Cilt II
- 11-Çağdaş Siyaset Felsefesine Giriş
- 12-”Çevre”mi, “Ekoloji” mi?
- 13-Demokrasi ve Kapitalizm Samuel Bourles,
- 14-Demokratik Uygarlık Manifestosu
- 15-Düşünce Tarihi Cilt I
- 16-Ekolojik Bir Topluma Doğru
- 17-GerçekçiDüşüncenin Kaynakları
- 18-İdeoloji Olarak Teknik ve Bilim
- 19- İnanna’nın Aşkı
- 20-İnsanlık Tarihi
- 21-İmparatorluk
- 22-Kara Athena
- 23-KKK Sözleşmesi Belgeleri
- 24-Kentsiz Kentleşme
- 25-VII. Kongre Belgeleri
- 26-Kozmopolit Demokrasi(Derleme) Daniele
- 27-Kültür ve Emperyalizm Edward Said
- 28-Kur-an,İncil ve Tevrat’ın Sümerlerdeki kökeni
- 29-Modernleşme ve Çokkültürlülük
- 30-Modernliğin Eleştirisi
- 31-III. Napolyon’un 18. Brumaire’i
- 32-Oryantalizm

- 33-Postmodern Teori(Eleştirel Soruşturmalar)
- 34-21. Yüzyılda Siyaset
- 35-Siyasal Düşünceler Tarihi
- 36-Siyasal Sistemler
- 37-Sümer’liLudingrra
- 38-Sürüden Devlete
- 39-Tanrı’nın Tarihi
- 40-Tarihin Cinsiyeti
- 41-Tarihte Neler Oldu?
- 42-Tarih Sümer’de Başlar
- 43-Toplumsal Cinsiyet ve İktidar
- 44-”Yeni Düzen(sızlık)” den Başkaldırıya
- 45-Yirminci Yüzyıl Tarihi
- 46- Demokrasi Mücadelesinde Yerel Yönetimler

Ansiklopedi, Sözlük ve Gazeteler

- ✓ Sosyalizm ve Toplumsal Mücadeleler Ansiklopedileri
- ✓ Ekonomi Sözlüğü
- ✓ Politika Sözlüğü
- ✓ Kürtçe Sözlük
- ✓ İngilizce Sözlük (Standart English Dictionary)
- ✓ Gündem Gazeteleri
- ✓ Görüşme Notları 30 Nisan 2005
- ✓ Görüşme Notlar 15 Ocak 2005
- ✓ Demokratik Konfederalizm ve İletişim Tarzımız
- ✓ İnsani Gerçekleşme Modeli
- ✓ KKK Sistemi Tartışmaları Dizi Yazı (Konsey)
- ✓ Liberalizm mi, Demokrasi mi?
- ✓ 21. yy Paradigması Demokratik Sosyalizmdir.
- ✓ Yönetim Biçimleri ve Konfederalizm
- ✓ Demokratik Konfederalizm Alternatif Bir Demokratikleşme Projesidir
- ✓ Demokratik Konfederalizm Ortadoğu’da En Büyük Güçtür

Remzi Kitapevi	(Derleme)- Dizi Yazı
Çetin Yayınları	17 Mayıs 2005
2002 Tarihli Dergi	5 Haziran 2006
Çetin Yayınları	6,7,8 Ekim 2006
Om Yayınları	28 Ekim 2005
Metis Yayınları	13-14 Ekim/2004
Fotokopi	5-6-7 Mayıs 2005
Fotokopi	Özgür Halk Dergisi
Fotokopi	15 Şubat 2005
Fotokopi	Karl Popper
İst. Bilgi Üniversitesi Yay	ÖCALAN
Nobel Yay Dağ.	ÖCALAN
Ayrıntı Yay	Ander Morin, Sami Nair
Çetin Yay	Immanuel Wallerstein
Bulut Yay.	ÖCALAN
Ayrıntı Yay	ÖCALAN
YKY	ÖCALAN
Ayrıntı Yay	ÖCALAN
Fotokopi	Will Kymlicka
Ayrıntı Yay	Tahir Çalgüner
Fotokopi	Herbert Gintis
Ütopya Yay.	ÖCALAN
Hil Yay	Avşar Timuçin
İletişim Yay.	Murray Bookchin
YKY	Avşar Timuçin
Sol Yay	Jurgen Habermes
İrfan Yay	M. İlmiye ÇİĞ
Ayrıntı Yay	Andr� Ribard
Aram Yay	M. Hardt, A. Negri
Fotokopi	Martin Bernal
Ayrıntı Yay.	Kongre Belgeleri
Ayraç Yay.	Murray Bookchin
Metis Yay.	Kongre Belgeleri
Ayrıntı Yay	Archibugi, David Held
Ütopya Yay.	M. İlmiye ÇİĞ
Aram Yay.	Helsinki Yurttaşlar Derneği
İletişim Yay.	Alain Touraina
Enstit�ya Kurdi Yay	Karl Marks
İnkılap Kitapevi	Edward Said
(Çeşitli Sayılar)	Steven Best, Douglas Kellner

Emmanuel Wallerstein
Alaeddin Şenel
A. Taner Kışlalı
M. İlmiye ÇİĞ
Eugene Enriquez
Karen Armstrong
Fatmagül Berktaş
Gordon CHİLDE
Samuel Noah Krammer
R. W. Connell
Sibel Özbudun,
Cahide Sarı,T. Demir
J. M. Roberts
Sarya Baran
(Çeşitli Ciltler)
Orhan Hançerlioğlu
Orhan Hançerlioğlu
Zana FARQİNİ
Haber Merkezi
D. Karakoçan
M. Baran
H. Geçilmez
Haber Merkezi
Pınar Selek
Z. Bayhan
Dizi Yazı
M. Karasu
Ö. Halk Dergisi